

КОМИСИЯ ЗА ЗАЩИТА ОТ ДИСКРИМИНАЦИЯ

ГОДИШЕН ОТЧЕТ ЗА 2014 г.

ИЗПОЛЗВАНИ АБРЕВИАТУРИ И СЪКРАЩЕНИЯ

КЗД, Комисията – Комисия за защита от дискриминация
ЗЗДискр. – Закон за защита от дискриминация
РГ - регионални представители
АПК - Административнопроцесуален кодекс
АССГ – Административен съд София град
БАН – Българска академия на науките
ВАК – Висша атестационна комисия
ВАС – Върхонед административен съд
EQUINET - Европейската мрежа на органите за равнопоставеност
ЕС – Европейски съюз
ЕСФ – Европейски социален фонд
ЗМВР – Закон за МВР
КСО – Кодекс за социално осигуряване
МВнР – Министерство на външните работи
МВР – Министерство на вътрешните работи
МЗ – Министерство на здравеопазването
МОН – министерство на образованието и науката
МС – Министрески съвет
ОКС - образователно-квалификационна степен
ООН – Организация на обединените нации
ОПАК – Оперативна програма „Административен капацитет“
ПАМ – принудителни административни мерки

СЪДЪРЖАНИЕ

I. УВОД	5
II. ДЕЙНОСТ НА ЗАСЕДАТЕЛНИТЕ СЪСТАВИ	8
1. ОБРАЗУВАНИ ПРЕПИСКИ	8
2. ПЪРВИ постоянен заседателен състав	8
3. ВТОРИ постоянен заседателен състав	13
4. ТРЕТИ постоянен заседателен състав	21
5. ЧЕТВЪРТИ постоянен заседателен състав	36
6. ПЕТИ постоянен заседателен състав	41
7. ПЕТЧЛЕНЕН разширен заседателен състав	51
8. AD HOC СЪСТАВ	62
III. ДЕЙНОСТ НА РЕГИОНАЛНИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ	65
IV. АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВНА ДЕЙНОСТ	73
V. ФИНАНСОВО-СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ	80
VI. МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО И ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С НАЦИОНАЛНИ ИНСТИТУЦИИ	82
VII. ДЕЙНОСТИ НА КЗД В РАМКите НА ЕВРОПЕЙСКИ ПРОЕКТИ	95
VIII. РАБОТА С МЕДИИТЕ	98
IX. ЗАКЛЮЧЕНИЕ	102

I. УВОД

Комисията за защита от дискриминация е независим специализиран държавен орган, чиято основна задача е да гарантира защита срещу дискриминация, равенство пред закона, равенство в третирането и във възможностите за участие в обществения живот. Правомощията на Комисията са уредени в Закона за защита от дискриминация.

В изпълнение на дадените от закона правомощия, КЗД постановява решения, с които установява наличие на дискриминация, налага санкции и прилага мерки за административна принуда. Постановява предотвратяване и преустановяване на нарушения; дава задължителни предписания с оглед спазване на законовите разпоредби, уреждащи равенството в третирането; прави предложения и препоръки до държавните и общинските органи за преустановяване на дискриминационни практики; изготвя становища; провежда независими проучвания.

През отчетния период, с непроменен финансов и човешки ресурс, КЗД и нейната администрация извършиха значително по-голям обем работа в сравнение с предходните години.

Настоящият отчет отразява постигнатите резултати, основните констатации, изводи и оценки за работата на КЗД през 2014 г., както и някои от най-важните цели. Особено внимание е отделено на работата на специализираните заседателни състави, отчетена е дейността на специализираната и общата администрация на КЗД.

През периода Комисията продължи да осъществява своите правомощията в рамките на специализираното производство при спазване принципите на равенството, служебното начало, истинността, процесуалната икономия. Правните средства за защита в случаите на дискриминация доведоха до налагане на пропорционални възпиращи санкции и мерки за отстраняване и с възпиращо действие. Усъвършенствани са добрите антидискриминационни практики в процеса на правоприлагане на националноправни, международни и европейски стандарти в областта на равнопоставеността. Трайна практика на Комисията е прилагането и позоваването на международни документи, по които Република България е страна.

Преобладаващи през отчетния период са жалбите и сигналите, свързани с дискриминация по различни признаци в сферата на заетостта. Множество са оплакванията за тормоз на работното място с цел да се създаде такава обстановка за работещия, която да го принуди да напусне сам. В други случаи се среща неравнопоставеност при заплащането на еднакво положен труд. Тенденциозно пренебрежително е отношението към хората с увреждания в сферата на заетостта, като на преден план е нежеланието на работодателя да ги наема на работа. Бъдещите майки също често са обект на дискриминация от страна на своите началници.

Преписките за липса на достъпна архитектурна среда за хората с увреждания отново заемат съществено дял от общия брой. Оплакванията по тях са за ограничени възможности за достъп на хора с увреждания до хотели, заведения за хранене, банки, офиси на мобилни оператори, учебни заведения и други обществени учреждения.

През 2014 г. Комисията за защита от дискриминация постанови решение, което предизвиква голям интерес поради предмета на спора и факта, че жалбоподателите безуспешно са се обърнали и към Европейския съд по правата на човека в Страсбург. Заседателният състав на КЗД реши, че с отказа на МЗ в България да се използва неразрешен препарат за лечение на рак е осъществена дискриминация спрямо онкоболни в терминален стадий.

По проект „Укрепване на гаранциите за ефективна защита от дискриминация в българското административно право“ КЗД, съвместно с Фондация „Български адвокати за правата на човека“ и с подкрепата на Програма „Върховенство на закона за Югоизточна Европа“ на Фондация „Конрад Аденауер“, участва в конференция, която разглежда изготвен анализ на практиката и решенията на КЗД за 2013 г.

Борбата с дискриминацията е динамичен процес с множество участници, затова е необходимо ефективно участие на всички членове на обществото в икономическия, политическия, социалния и културния живот и засилване чувството за принадлежност и толерантност. Ето защо за Комисията за защита от дискриминация е важно да съдейства за формиране в българското общество на гражданска чувствителност към неравенството, за създаване на условия за изравняване възможностите на лицата в неравностойно положение, за социална защита и справедливост. В изпълнение на тези задачи се споделя волята за постигане на конкретни резултати по прилагане на антидискриминационното законодателство във всекидневието на хората, живеещи в Република България. По този начин КЗД се развива като гарант за превенция и защита от дискриминация.

Работата на КЗД е адресирана до цялото общество. Тя става все по-достъпна за широката общественост чрез Интернет, с провеждане на информационни кампании за равенство, толерантност и недискриминация. Към това се добавят и организирани от Комисията обучителни семинари, кръгли маси и конференции, както и трайно утвърдената практика на откритите приемни за граждани в малките населени места.

КЗД провежда активна международна дейност – развива сътрудничество с европейски и международни институции, участва в множество международни прояви. Важна част от тази дейност са функциите, които Комисията изпълнява като национална контактна точка за събирането и предоставянето на информация, свързана с престъпления от омраза, която се предоставя на Бюрото за демократични институции и права на човека към Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа. КЗД продължава активния диалог с институциите, органите и агенциите на Европейския съюз чрез поддържане обмена на информация с Агенцията за основните права на ЕС и с участие във форуми на Европейската комисия, свързани с ключови теми – ромската интеграция, равенството на половете и др.

КЗД е водещ партньор на институциите при формиране позицията на Република България по изпълнението на международни ангажменти в областта на правата на човека – изготви становища по проекти на доклади и доклади на Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността и на Консултативния комитет към Рамковата конвенция за защита на националните малцинства на Съвета на Европа.

КЗД изпълнява своите ангажменти като пълноправен член на Европейската мрежа на органите за равнопоставеност, което спомага за повишаване институционалния капацитет и обмена на добри практики.

Комисията за защита от дискриминация се утвърди като орган с международен авторитет в качеството си на акредитиран орган на ООН по правата на човека със статут „Б”.

През 2014 г. Комисията за защита от дискриминация продължи да изпълнява правомощията си като активно действащ държавен орган по превенция, контрол и защита от дискриминация в същия състав, избран с Решение на 41-то Народно събрание на Република България от 12.07.2012 г. и Укази на Президента на Република България №272, №273, №274 и №275 от 13.07.2012 г.:

доц. д-р АНА ДЖУМАЛИЕВА – ПРЕДСЕДАТЕЛ

С висше юридическо образование – доктор и доцент по международно частно право с над 30 научни публикации в областта на международното право. Преподавател във Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“. Член на Съюза на учените в България.

д-р БАКИ ХЮСЕИНОВ – ЗАМЕСТИК-ПРЕДСЕДАТЕЛ

С висше икономическо образование – доктор по икономика, главен асистент в Института за икономически изследвания към БАН. Четири мандата е бил кмет на кметство Църквица, област Шумен. Бил е зам.-министър на труда и социалната политика с ресор „Демографска политика, социални инвестиции, равни възможности за жените и мъжете и неравнопоставените групи в трудовата сфера“. Има научни публикации в областта на социалната политика, равните права и възможности и интеграция на малцинствените общности.

АТАНАС МУСОРЛИЕВ – ЧЛЕН

С висше образование – магистър по право. Работил е като съдия-медиатор в Американската агенция за международно развитие – правна инициатива за развитие на съдебната система. Има квалификация по право на убежище и статут на бежанци по програма на ЕС за развитие на България в ООН. Работил е като съдия. От 2006 г. е учредител и лектор в Правния институт за обучение и решаване на спорове извън съда.

ЗЛАТИНА КАСЪРОВА-ДУКОВА – ЧЛЕН

С висше образование – магистър по право. От 1990 г. до 2009 г. работи като главен юрисконсулт и адвокат. От 2009 г. е зам.-областен управител на Област Бургас. Участвала е в екип по разработване на проект на първия Закон за домашното насилие. Учредител и член до 2009 г. на Черноморската асоциация на жените, занимаваща се с проблеми за равните възможности на жените, професионалната им реализация, правото на достойно и равно заплащане на труда. Квалифициран медиатор, учредител на сдружение за извънсъдебно разрешаване на спорове.

ИВАЙЛО САВОВ – ЧЛЕН

С висше образование – магистър по българска филология. Дългогодишен журналист и мениджър в Българското национално радио. От 1992 г. до 2011 г. е директор на Регионална радиостанция – Шумен. Преподавател в Шуменския университет „Епископ К. Преславски“.

КЕМАЛ ЕЮП – ЧЛЕН

С висше образование – магистър по математика и право. Народен представител в 37-о, 38-о и 39-о народно събрание. От 2005 г. до 2012 г. е председател на Комисията за защита от дискриминация.

ЛАЛО КАМЕНОВ – ЧЛЕН

С висше образование – магистър по публична администрация. От 2002 г. до 2005 г. е главен експерт в Националния съвет по етническите и демографските въпроси към Министерски съвет. От 2005 г. до 2012 г. е заместник-председател на Комисията за защита от дискриминация.

САБРИ АХМЕДОВ – ЧЛЕН

С висше образование – професионален бакалавър по педагогика. Квалификация по мениджмънт и стопански бизнес в Икономически университет – Варна. В периодите 1991-1999 г. и 2003-2005 г. е кмет на община Опака. От 2008 г. до 2009 г. е заместник-областен управител на Област Търговище.

СОФИЯ ЙОВЧЕВА – ЧЛЕН

С висше образование – магистър по право и публична администрация, специализирала в областта на Националните практики за превенция и борба с дискриминацията в българското общество и ролята на системата на МВР. От 2007 г. до 2012 г. е разследващ полицай в досъдебното производство към системата на МВР. В периода 2005-2007 г. е била съдебен експерт в Софийски градски съд.

II. ДЕЙНОСТ НА ЗАСЕДАТЕЛНИТЕ СЪСТАВИ

1. ОБРАЗУВАНИ ПРЕПИСКИ

През 2014 г., по жалби и сигнали на физически и юридически лица за извършена дискриминация, в Комисията за защита от дискриминация са образувани **452 броя преписки** по реда на чл. 50 от ЗЗДискр. Това е стабилно увеличаване броя на жалбите и сигналите до КЗД, което е изравнено с предходната година, когато беше отчетен най-висок ръст на нарастването им от създаването на Комисията със Закона за защита от дискриминация, влязъл в сила от 01.01.2004 г.

Членовете на Комисията за защита от дискриминация, в съответствие с разпоредбата на чл. 48 от ЗЗДискр. и Заповед №447/06.08.2012 г. на Председателя на КЗД, са разпределени в 5 специализирани постоянни заседателни състава за разглеждане на образуваните преписки по конкретно посочените от жалбоподателя защитени от закона признаци. При оплаквания за дискриминация по повече от един признак, преписката се разпределя на разширен петчленен заседателен състав за множествена дискриминация.

На **Първи постоянен заседателен състав**, специализиран по признаците „етническа принадлежност“ и „раса“, през 2014 г. са разпределени 38 преписки с оплаквания за дискриминация по признак „етническа принадлежност“.

На **Втори постоянен заседателен състав**, специализиран по признаците „пол“, „човешки геном“, „упражняване право на труд“ и „синдикална принадлежност“, през 2014 г. са разпределени за разглеждане общо 40 преписки, от които:

- 9 по признак „пол“;
- 12 за дискриминация при „упражняване правото на труд“;
- 10 за нарушения по признак „синдикална принадлежност“;
- 8 с оплаквания за „сексуален тормоз“;
- 1 по признак „човешки геном“.

Трети постоянен заседателен състав, специализиран по признаците „народност“, „гражданство“, „лично положение“, „произход“, „религия и вяра“, през 2014 г. е приел на производство общо 97 преписки, от които:

- 2 по признак „народност“;
- 6 по признак „гражданство“;
- 85 по признак „лично положение“;
- 3 по признак „произход“;
- 1 по признак „религия и вяра“.

На **Четвърти постоянен заседателен състав**, специализиран по признаците „образование“, „убеждение“, „политическа принадлежност“, „об-

щественно положение“ и „имуществено състояние“, през 2014 г. са разпределени общо 50 преписки, от които:

- 6 по признак „образование“;
- 21 по признак „обществено положение“;
- 8 по признак „политическа принадлежност“;
- 4 по признак „убеждение“;
- 11 по признак „имуществено състояние“.

Пети постоянен заседателен състав, специализиран по признаците „увреждане“, „възраст“, „сексуална ориентация“ и „семеино положение“, е приел на производство през 2014 г. общо 86 преписки, от които:

- 56 по признак „увреждане“;
- 19 по признак „възраст“;
- 5 по признак „сексуална ориентация“;
- 6 по признак „семеино положение“.

През 2014 г. на **Петчленен разширен състав за множествена дискриминация**, поименно определен от Председателя на КЗД за всеки конкретен случай, са разпределени 134 преписки. В 78 от тях оплакванията са по 2 признака, в 34 оплакванията са по 3 признака, в 15 – по 4 признака, в 3 – по 5 признака, в 2 – по 6 признака, в 1 преписка оплакванията са по 7 признака и в 1 преписка оплакванията са по 8 от защитените признаци.

В съответствие с чл. 11, ал. 4 на Глава трета от Правилата за производство пред Комисията за защита от дискриминация, Председателят на Комисията, при необходимост, може да създава заседателни състави **Ad hoc**. През 2014 г., с разпореждане на Председателя на КЗД за конкретния случай, е разпределена на **Ad hoc заседателен състав** 1 преписка с оплаквания за дискриминация при упражняване правото на труд по признак „лично положение“.

2. ПЪРВИ ПОСТОЯНЕН ЗАСЕДАТЕЛЕН СЪСТАВ

В производството за защита от дискриминация ПЪРВИ постоянен заседателен състав е специализиран по признаците „етническа принадлежност“ и „раса“.

През 2014 г. съставът е постановил общо 38 решения по образувани преписки с оплаквания за дискриминация по признак „етническа принадлежност“, като в 20 от случаите е установено извършването на дискриминация. Аналогично с предходната година, всички разгледани оплаквания са свързани със защитения признак „етническа принадлежност“, с изключение на пр.№27/2014 г., по която защитата от дискриминация е по признак „раса“. Сред жалбоподателите има, както представители на малцинствени групи, така и такива, които принадлежат към преобладаващия етнос.

За прекратяване на установените и предотвратяване на бъдещи нарушения са дадени 3 препоръки и са наложени 3 глоби и имуществени санкции.

Анализът на постановените през 2014 г. решения ни дава възможност да разграничим няколко основни групи оплаквания, като в една част от постъпилите жалби са изложени оплаквания срещу действия, актове и изказвания на държавни органи и служители, ръководители на държавни учреждения или представители на местната власт, а в друга – са свързани с различно третиране при предоставяне на определени обществени услуги. Има и група с оплаквания за дискриминация при упражняване правото на труд – в сферата на образование, културата и др.

Особено силен е ефектът на дискриминационните актове, когато те са извършени от граждани в качеството им на работодатели, или когато заемат ръководни длъжности в бизнес администрацията, или в държавния апарат. Причина за установените нарушения са предразсъдъците и предубежденията, основаващи се на етническата принадлежност на лицата. В редица случаи дискриминационното отношение на работодателя или на негови представители към служителите е причина за прекратяване на трудовото правоотношение по желание на жертвите на дискриминация.

Макар че дискриминацията по признак „етническа принадлежност“ – изобщо и при предоставяне на стоки и услуги, и в частност, е предмет на забрана, както в ЗЗДискр., така и в специални закони, преодоляването на трайно установените в обществото стереотипи става трудно. Независимо от рационалното отхвърляне на всички теории, насочени към определяне на каквито и да е различия между човешките раси и етноси, независимо от императивните законови забрани и широката институционална подкрепа на официалните държавни органи в борбата с расовата дискриминация и сегрегация, често в ежедневието българските граждани от различен етнически произход считат, че причина за съпътстващи ги житейски проблеми е именно етническият им произход, и действията на дружества, институции и други органи са насочени срещу тях.

Именно такъв казус е разгледан в преписката №201/2014 г. по описа на КЗД. С **Решение №392/2014 г.** Първи специализиран заседателен състав на КЗД е оставил без уважение подадената жалба. В хода на производството решаващият състав е приел, че по категоричен начин е доказано, че жалбоподателят не е бил третиран по-различно от ответната страна – енергоразпределително дружество. В съответствие с чл. 9 от ЗЗДискр. са представените от ответната страна доказателства, които опровергават по категоричен начин етническият произход на жалбоподателя да е причината за втория и третия отказ на дружеството да разсрочи задължението на жалбоподателя. Жалбоподателят е посочил, че той и членовете на семейството му са безработни, поради което не е бил в състояние да изплати изразходената от тях енергия. Твърди, че е подал две молби за разсрочено плащане. Обяснява, че при първата молба е изплатил сумата от 150.00 лв., непосредствено след което са му поискали пълния размер на сумата от 260.00 лв., която не е могъл да изплати и поради тази причина са му прекъснали тока. Заявява, че при подаването на втора молба не са му обърнали нужното внимание и са поискали да внесе цялата сума от 1195.66 лв. Отново заявява, че няма откъде да вземе тази сума, за да погаси задължението си, тъй като е безработен и е категоризиран с 62% неработоспособност. Счита, че е дискриминиран и неравно третиран заради лични отношения и етническият му произход.

Ответното дружество не оспорва, че лицето е клиент на дружеството и последният е депозирал искане за разсрочване на просрочени задължения. Съгласно Общите условия на договорите за продажба на електрическа енергия на дружеството, потребител има право да подаде искане за разсрочване на задължения. След споразумение между двете страни се подписва споразумителен протокол, в който са посочени условията и размера на договорените вноски. Ответната страна отбелязва, че дружеството прави индивидуално договаряне, като се съобразява с възможностите на клиента. Двете условия, на които трябва да отговаря клиентът, са: 1. Да демонстрира желание за уреждане на взаимоотношенията; 2. Спазване на поети минали ангажименти, ако към момента е имало такива в кредитната му история.

Относно конкретния случай с жалбоподателя, е обяснено, че между него и дружеството е сключен споразумителен протокол №ДР 13972/01.04.2013 г. по депозираното му първо искане. В този протокол били посочени вноските по договорения погасителен план, както и сроковете за тяхното изплащане. С подписването на протокола жалбоподателят е изразил своето съгласие с предложената схема за разсрочване на задължението, като в т. 1.4 от него е записано, че при непогасяване в срок на съответната вноска, задължението става изискуемо в целия му размер и може да се пристъпи към принудителното му събиране. В т. 2 от същия протокол е записано, че текущите задължения за консумирана електрическа енергия се заплащат по начин

и в срокове съгласно разпоредбите на Общите условия на договорите за продажба на електрическа енергия на дружеството.

Съгласно подписаното споразумение, жалбоподателят е извършил плащане само на първата договорена вноска, и то не в определения срок, а плащания по следващите вноски не са извършвани. Не са извършвани плащания и по текущите задължения за консумирана електроенергия, като дългът му възлиза на 1 124.06 лв. без натрупаните лихви.

На 30.08.2013 г. и 07.04.2014 г. жалбоподателят депозирал отново искания за разсрочване на вече разсрочените вноски по споразумителен протокол №ДР 13972. Дружеството е отказало и двата пъти, поради непогасяване на определените вноски и множество просрочени текущи задължения.

Ответната страна посочва, че изложените оплаквания не отговарят на обективната действителност и липсва каквато и да е връзка с етническата принадлежност на лицето. Въз основа на приложените към преписката писмени доказателства и обяснения на страните, представляващи доказателствено средство, както и проведеното открито заседание по реда на чл. 61 до чл. 63 от ЗЗДискр., съставът приема за установено от фактическа и правна страна следното:

Не се спори между страните, че жалбоподателят е клиент на дружеството. Видно от представения от ответната страна споразумителен протокол №ДР 1397/01.04.2013 г., сключен между нея и жалбоподателя, страните са се споразумели натрупаното задължение от 1177.87 лв. да се изплати на пет вноски. При непогасяване в срок на съответната вноска задължението става изискуемо в целия размер (т. 1.4). Жалбоподателят не отрича, че поради здравословни проблеми в семейството му е спрял плащането на вноските.

Въз основа на събраните доказателства, съставът е стигнал до заключението, че нежеланите за жалбоподателя последици (изключване на ел. захранването в дома му) са настъпили, едва след като той не е изпълнил поетия със споразумителния протокол ангажимент.

Интерес представлява разгледаният казус в пр.№237/2013 г., във връзка с излъчваната от БНТ информационна емисия „Новини на турски език“, който според сигналоподателя толерира турскоговорящото малцинство в страната и третира по-неблагоприятно българските граждани от други малцинствени групи, за които липсват предавания на майчин език, макар в посочения случай решаващият Първи постоянен заседателен състав с **Решение №297/2014 г.** е постановил, че не е извършено нарушение на ЗЗДискр. и сигналът е оставен без уважение. Накратко, това обстоятелство, изложено в сигнала, представлявало дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. по признак „етническа принадлежност“ спрямо останалите етнически малцинства в Република България. В сигнала се посочва още, че ромското малцинство е по-голяма числена група от турското малцинство и следва на ромското и на другите малцинствени групи в

Република България също да бъде предоставено програмно време за излъчване на предавания и новини на майчин език.

С приемане на Закона за радиото и телевизията (ЗРТ) е предвидено задължение за БНТ и БНР, като национални обществени оператори, да създават предавания, предназначени за българските граждани, за които българският език не е майчин, включително и на техния език (чл. 49 от ЗРТ). В тази връзка и с оглед ратифицираната от Народното събрание Рамкова конвенция за защита на националните малцинства, НСРТ, чийто правоприемник е Съветът за електронни медии, е представил становище, обсъдено и прието на редовно заседание на НСРТ на 24.01.2000 г., в което е констатирано, че БНТ забавя изпълнението на разпоредбата на чл. 49 от ЗРТ. Нормативното основание за излъчването на емисия новини на турски език е разпоредбата на чл. 12, ал.2, т. 2 от ЗРТ, която указва, че програмите или отделни предавания на доставчиците на аудиовизуални медийни услуги могат да бъдат и на друг език, когато са предназначени за български граждани, за които българският език не е майчин, включително и на техния език.

За да вземе своето решение, Първи постоянен заседателен състав е взел под внимание, че в свое Решение №2 от 18.02.1998 г. Конституционният съд на Република България по дело №15/1997 г. констатира, че в българското и международното право липсва юридически задължително, обвързващо Република България определение на термина „национално малцинство“, както и че Рамкова конвенция за защита на националните малцинства (Ратифицирана от 38-то Народно събрание със закон, приет на 18.02.1999 г. – ДВ, бр. 18/1999 г., в сила за Р България от 01.09.1999 г.) не дава определение на термина „национално малцинство“. Като най-важни елементи на идентичността на лицата, принадлежащи към национални малцинства, чл. 5, ал. 1 от Конвенцията сочи религията, езика, традициите и културното наследство, но това не е счетено за достатъчно за изработване на определение. Съдържанието на термина „национално малцинство“ е дадено в Препоръка 1134 (1990) на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа (ПАСЕ) и Препоръка 1201 на Европейския парламент. В Препоръка 1134 (1990 г.) на Парламентарната асамблея на Съвета на Европа се дава следното определение на понятието „национално малцинство“: „Обособена и утвърдена на територията на съответна страна група от хора, членовете на която са граждани на държавата и проявяват отличителна религиозна, езикова, културна или друга характеристика, различаваща ги от мнозинството от населението“, като Препоръка 1201 на Европейския парламент определя, че национално малцинство са група от граждани на дадена държава, за които са налице пет условия:

- ✓ Живеят постоянно на територията на държавата и са нейни граждани;
- ✓ Имат стари, солидни и трайни връзки с държавата;
- ✓ Притежават типичните етнически, културни, религиозни или езикови арактеристики;
- ✓ Достатъчно репрезентативни са, бидейки по-малко от останалата част на популацията в страната или даден неин регион;
- ✓ Проявяват обща воля и тенденции към запазване на общностната им идентичност, в частност културата, религията или език.

Въпросът с предаванията за български граждани, чийто майчин език не е български, е обсъждан на експертно ниво през годините и с участието на представители на неправителствени организации, като е уточнено, че са водени и дискусии за създаването на предавания на ромски език, но реализирането на тази идея е препятствано от липсата на единна книжовна норма за езика.

Що се отнася до новините на турски език, те са изрично регламентирани като програмна характеристика в лицензията на национална програма „Канал 1“ още при издаването ѝ от Националния съвет за радио и телевизия през 2001 г. И до настоящия момент присъстват като програмно задължение на БНТ, след съответното преиздаване на лицензията за програма „БНТ1“. Относно формата на предаването „Информационна емисия“ е установено, че същата е обсъждана с действащия към 2001 г. регулаторен орган – Национален съвет за радио и телевизия, като начин за по-добрата интеграция на турскоговорящото население, част от което не владее добре български поради отдалеченост на регионите, в които живее, или поради еднородния състав на населението в тези райони. Установено е, че мотивирани искания до БНТ за излъчване на предавания на езици на други малцинствени групи не са подавани, с изключение на отправено запитване от сдружение „Х.Х.Х. – Х“ през 2006 г. относно възможността сдружението да кандидатства пред Управителния съвет на БНТ за излъчване на „ромски новини“, без да е постъпвало искане за същото, по което да е налице отказ от страна на БНТ.

Въз основа на направените констатации и установената фактическа и правна страна на преписката Първи СПЗС е постановил със своето решение, че от страна на БНТ не е извършено нарушение на разпоредбата на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. относно предоставянето на програмно време за излъчване на предавания и новини на майчин език на българските граждани от различни малцинствени групи.

Равенството на гражданите по достойнство и права, без оглед на етническа принадлежност, религия или други характеристики, както и търпимостта, са основни конституционни принципи. Правото на свободно изразяване също е основно конституционно право, но то не включва свободата за пропагандиране на расизма, ксенофобията, антисемитизма или хомофобията. Враждебното слово не се ползва със закрила и подлежи на ограничения, включително на санкциониране със средствата

на наказателното правораздаване. Забраната за враждебно слово е абсолютна, когато то се основа на раса, етнически произход, националност, цвят на кожата или религиозната принадлежност. В този смисъл следва да се отбележи **Решение №283/2014 г.** по преписка №126/2013 г. Първи постоянен специализиран заседателен състав е установил по сигнал на юридическото лице с нестопанска цел, че съответната медия със своето бездействие по отношение на коментарите, качени на нейния сайт на 21.03.2013 г. след публикуване на материала „Стрелецът от квартал Димитър Милеков подал два сигнала в полицията“, е извършила дискриминация по признак „етническа принадлежност“.

В инициативния документ сигналоподателят сочи, че в предаване на телевизия с национален ефир е излъчен репортаж по повод убийство на трима граждани от ромски произход. След неговото излъчване, репортажът е отразен и в писмена версия, публикувана на сайта на телевизията. Последвали са коментари на потребители с обидно съдържание, които: „Уронват престижа и достойнството на ромската етническа общност в България, подбуждат към дискриминация, а някои открито призовават към насилие и омраза спрямо ромското етническо малцинство“. И още: „Този вид дискусии се възприемат от ромите като тормоз и заплаха и нагнетяват чувство на несигурност, унижение, страх, отчуждение от обществото. Коментарите противопоставят роми срещу българи, подчертават небългарската принадлежност на ромите, създават представа и внушават на читателите, че ромите представляват опасност за социалната сигурност на държавата“.

Ответната страна в производството се позовава на Общите условия за ползване на интернет сайтовете на медията. Съгласно тези условия, ползването на интернет сайтовете на медията се извършва без да е необходима предварителна регистрация от потребителите, с изключение на изрично предвидените категории потребители – чл. 8, ал. 2 от Общите условия (ОУ). При ползването на сайтовете потребителите се задължават да не нарушават права и интереси и да не извършват злонамерени действия (чл. 5, ал. 2 от ОУ). В дадените обяснения медията се позовава на цитираните Общи условия, според които същата не носи отговорност за злонамерени действия на потребителите или трети лица. Според дадените обяснения, със самото публикуване на коментар съответният потребител, чрез натискане на бутона „Изпращане“, декларира и гарантира, че коментарите не нарушават изискванията на действащото законодателство и изискванията на медията. По информация, дадена от ответната страна, всички материали се качват в сайтовете от редактор. Той е лицето, което контролира публикациите на сайтовете на дружеството. В заключение ответната страна сочи, че коментарите на потребителите, които са посочени в сигнала на сдружението, са премахнати и не се съхраняват в архива на медията. Ответната страна поддържа, че не носи отговорност за съдържанието на самите

коментари на потребителите. Във връзка с предоставените права за използване на интернет сайтове, потребителят поема цялата отговорност за публикувани от него коментари. Дружеството уведомява, че не разполага с данни кой е конкретният редактор, който е модерирал и премахнал коментарите, описани в сигнала на сдружението. Изтъква, че за медията е важно при нарушение на българското законодателство и Общите условия за ползване на интернет сайтовете на дружеството, съответният коментар да бъде в максимално кратък срок редактиран, изтрят или да бъде отказано неговото одобрение за публикуване в сайтовете. Заявено е, че медията разполага единствено с електронни адреси на потребителите, публикували коментарите, описани в сигнала на сдружението, които прилага.

Сигналоподателят е прецизирал исканията си, а именно да се произнесе с решение, с което Комисията да установи, че действията на ответната страна представляват дискриминация на основата на етническа принадлежност под формата на тормоз и подбуждане към дискриминация. Ответната страна да закрие форумите, в които могат да се публикуват коментари, докато не се предприемат мерки, които да изключат възможността за публикуване на подобни дискриминационни материали, да се нареди на ответната страна да намери начин публично да поднесе извинение на засегнатата страна за нанесени щети и ответната страна да бъде глобена в рамките на предвиденото в Закона за защита от дискриминация.

От представените по преписката и неоспорени разпечатки от сайта на дружеството, съставът е установил, че в част от тях се съдържат оценки, че ромската общност представлява бремене за българското (английското, френското) общества, че ромите са нечистоплътни физически и морално, че те са вредна, паразитна група, която злоупотребява със социалните придобивки и живее на гърба на другите. За тези коментари не се спори, че не са на представители или служители на ответника, а са направени от трети за настоящия спор лица, но от признанието на ответника и от представените разпечатки се установява, че тези коментари са били публикувани на въпросния сайт. Становището на ответника, в което се заявява, че тези коментари са изтрети с оглед на това, че не отговарят на изискванията на разпоредбите на медията, всъщност съдържа и признание за техния дискриминационен характер. От разпита на свидетелите е установено, че цитираните по-горе коментари са били достъпни на поддържания от медията сайт достатъчно дълго време, че публикуваните на сайта коментари са накърнили достойнството на лицата и те са се почувствали застрашени.

За установената в производството по преписката дискриминация, решаващият състав е наложил на медията имуществена санкция по чл. 80, ал. 2 от ЗЗДискр. в размер на 2000 лв., като е съобразил, че публикациите в сайта са били достъпни на широк кръг лица с потенциал да увредят съществено права и интереси на неограничен кръг лица. Със същото решение, като принудителна администра-

тивна мярка, съставът е задължил ответната страна в производството да обнародва настоящото решение на интернет страницата си без редактиране.

Трябва да се спомене, че не само лица от малцинствен произход подават жалби за дискриминация по признак „етническа принадлежност“, а такива има и от лица, принадлежащи към преобладаващия български етнос. Сред разгледаните преписки през годината има и такива с оплаквания за по-благоприятно третиране по признак „етническа принадлежност“ на лица, принадлежащи към малцинствата. Такъв казус е разгледан в преписка №336/2013 г., по който решаващият Първи постоянен заседателен състав в постановеното **Решение №463/2014 г.** не установява дискриминация по признак „етническа принадлежност“.

В инициативния документ до КЗД жалбоподателят е посочил, че в обитавания от него блок, както и в съседните блокове 4 и 6, настаняваните от ХХХ наематели на общински жилища са от ромски произход, като тази практика датира десетилетия и целта е била да бъдат успешно интегрирани представителите на ромския етнос. Според жалбоподателя, концентрирането на роми в съответните блокове е преградило пътя към тяхната интеграция, тъй като изкуствено е създадено ромско „гето“. Жалбоподателят твърди, че въз основа на това фактическо положение самият той е дискриминиран, тъй като е принуден да слуша „крясъците на общинските наематели роми, разправиите и караниците им, силната им музика, оглушителните гърмежи на бомбички, думкането на тенекии, дююкания и подсвирвания“.

В хода на производството по преписката, ХХХ, в свое становище, оспорва жалбата, счита същата за неоснователна и недоказана. Пзовава се на Закона за общинската собственост и Наредбата за реда и условията за управление и разпореждане с общински жилища на територията на ХХХ.

Кметът на район ХХХ оспорва изцяло подадената жалба. Пзовавайки се на относимите разпоредби от действащото законодателство, заявява, че както при настаняването на нуждаещи се, така и при освобождаването на общински жилища, намиращи се в изброените от жалбоподателя блокове, всички семейства са третирани равнопоставено. Допълва, че в списъците по чл. 15, ал. 6 от НРУУРОЖТСО няма изискване и никъде не е упоменавана етническата принадлежност на лицата. Твърди, че самият жалбоподател проявява явна нетърпимост към лицата от ромски произход и има проблем да съжителства с тях, което според ответника личи от жалбите на ХХХ до район ХХХ на ХХХ.

Относно процеса на настаняване в общински жилища, решаващият състав е отчел, че общинската администрация прилага съответния подзаконен нормативен акт (Наредбата за реда и условията за управление и разпореждане с общински жилища на територията на ХХХ), в който не се съдържат разпоредби с дискриминационен характер. В посочените жилища се настаняват лица въз основа на техните нужди, което кореспондира с признаците „лично положение“, „обществено положение“ и „имуществено

състояние“, но не и с признака „етническа принадлежност“. Относно твърденията на жалбоподателя за наличие и на други дискриминационни практики, извън предмета на настоящото производство, по отношение на наематели в посочените жилищни блокове, съставът е дал указания на жалбоподателя, че има възможност да подаде сигнал, въз основа на който да бъде образувано самостоятелно производство за защита от дискриминация.

Що се отнася до евентуалните неправомерни действия на живущи в съответните блокове, следва да се има предвид, че е налице друг ред за защита извън производството по Раздел Първи на Глава Четвърта от Закона за защита от дискриминация. Така например, в Закона за управление на етажната собственост е предвидена възможността за образуване на гражданско дело пред съответния съд във връзка със спорове, касаещи отношенията между живущите в условията на етажна собственост. Неизпълнение на задължения по Закона за управление на етажната собственост и произтичащото от това непозволено увреждане могат да бъдат установени от компетентния съд на основание чл. 45 и сл. от Закона за задълженията и договорите, респ. на основание чл. 1 и сл. от Закона за отговорността на държавата и общините за вреди. Тук биха могли да се посочат и функциите на редица органи, като например МВР, СРЗИ, ДНСК и др., които са длъжни да констатируют и санкционират съответните групи правонарушения, визирани от жалбоподателя.

Съгласно правилата, регламентиращи доказателствената тежест в производствата за защита от дискриминация (чл. 9 от ЗЗДискр.), и с оглед дефинициите на пряката и непряката дискриминация по чл. 4, ал. 2 и ал. 3 от ЗЗДискр., жалбоподателят не е представил доказателства, че ХХХ, в качеството си на собственик на недвижими имоти (апартаменти в жилищни блокове), го е поставил в по-неблагоприятно положение в сравнение с други лица, намиращи се в сходно на неговото положение. Остава недоказано твърдението на жалбоподателя, че е „дискриминиран спрямо останалите съсобственици, партньори и пр. на ХХХ, които ХХХ има в различните фирми, организации, формирования, в които тя е участник“. Ето защо подадената жалба в тази си част се явява неоснователна.

С постановеното Решение решаващият състав е установил, че ХХХ и кметът на район ХХХ в ХХХ не са извършили дискриминация спрямо жалбоподателя. На основание чл. 47, т. 6 от ЗЗДискр. решаващият състав е препоръчал на кмета на ХХХ и кмета на район ХХХ към ХХХ да реализират в пълен обем възложените им правомощия във връзка с опазването на общественения ред и поддържането и опазването на чистотата и управлението на отпадъците на територията на ХХХ с цел недопускане наличието на обстоятелства, които биха могли да доведат до определена форма на дискриминация по отношение на живущите в блок 4, блок 5 и блок 6 на ХХХ.

Расовата и етническата дискриминация, с изключение на кратки исторически периоди, никога

не е била част от официалната държавна политика и правната доктрина в България, но ниският брой жалби с оплаквания за различно третиране по признаците „раса“ и „етническа принадлежност“ не е това доказателство, което дава основание да се приеме, че в съвременното българско общество липсват такива нарушения и е налице мултиетническа толерантност. Независимо от законодателно регулираната забрана и ясната политическа и обществена позиция за толерантност към различната раса или етнос, случаите на неблагоприятно третиране на другите сочат за необходимостта от повишаване усилията за налагане на основните принципи на демократичното общество.

Установените случаи на дискриминация по признак „етническа принадлежност“ не поставят под съмнение нуждата от фокусиране на общественото мнение към съществуващите проблеми и съсредоточаване на усилията на компетентните държавни органи за преследване на всички правонарушения, представляващи или включващи прояви на расизъм или етническа нетолерантност.

3. ВТОРИ постоянен заседателен състав

В производството за защита от дискриминация ВТОРИ постоянен заседателен състав е специализиран по признаците: „пол“, „човешки геном“, „упражняване право на труд“ и „синдикална принадлежност“.

През 2014 г. съставът е постановил 35 решения по образувани преписки. В един от случаите производството е прекратено със споразумение между страните, а в 20 от решенията е установено осъществяването на пряка дискриминация по следните признаци:

- 10 решения, установяващи извършена пряка дискриминация по признак „пол“;
- 5 решения, установяващи извършена пряка дискриминация във връзка с „упражняване правото на труд“;
- 5 решения, установяващи извършена пряка дискриминация по признак „синдикална принадлежност“;

Както показва анализът на постановените през изминалата година решения на Втори постоянен заседателен състав, най-многобройни са оплакванията, свързани със защита упражняване правото

на труд и с членуване в синдикална организация на лицата, жертви на дискриминация. В по-голямата си част преписките, в които е установена дискриминация по признак „пол“, са образувани по жалби, че е нарушен установеният от ЗЗДискр. принцип за равно заплащане за равен труд.

С цел прекратяване на установените нарушения, на определени работодатели са дадени 4 предписания и 6 препоръки за предотвратяването на бъдещи нарушения. За установените нарушения решаващият състав е наложил 7 глоби на физически лица и 3 имуществени санкции на работодатели.

Разпоредбите на Закона за защита от дискриминация разширяват приложното поле на защита при реализацията на принципа за заплащането на равно възнаграждение за равен труд, гарантирана от Договора за функциониране на Европейския съюз, който забранява различното третиране между мъжете и жените. В основата на голям брой жалби за дискриминация, по които е постановено решение през годината, е оплакването за нарушаване на принципа за равно заплащане за равен труд, установен в националното законодателство с разпоредбата на чл. 14 от ЗЗДискр., който обаче не се ограничава само с дискриминацията по признак „пол“.

В **Решение №86/2014 г.** по преписка № 153/2012 г. Втори постоянен заседателен състав е разгледал специфичен случай на неравно третиране в нарушение на изискването за осигуряване на равно възнаграждение за еднакъв или равностоеен труд по смисъла на чл. 14 от ЗЗДискр. по признак „пол“. Съставът е установил, че работодателят е извършил пряка дискриминация по отношение на жалбоподателката, изпълняваща длъжността „медицинска сестра“ в детското заведение, като не ѝ е осигурил равно възнаграждение за еднакъв или равностоеен труд в сравнение с нейните колежки за периода от 01.11.2008 г. до 01.03.2012 г.

Жалбоподателката твърди, че е работила в детско заведение като медицинска сестра от 2006 г. През 2008 г. заплатите на работещите в детското заведение били повишени на 450 лв., но само нейната останала на 380 лв. Всеки път, когато се интересувала кога ще бъде повишена заплатата ѝ, отговорът на ответната страна бил, че „докато аз карам влака, ще ти бъде такава заплатата“. Посочва, че тя е изпълнявала същите задължения, както нейните колежки, и има същите отговорности като тях, но въпреки това обстоятелство нейната заплатата останала 380 лв. до месец март 2012 г. Твърди също, че нейна колежка е осъдила работодателя, при което на всички медицински сестри са били изравнени заплатите на 450 лв., а на нея е била изплатена и разликата във възнаграждението със задна дата. Уточнява, че в детското заведение работят 24 медицински сестри, като на 20 от тях месечното трудово възнаграждение е било между 420-450 лв., а всички имат еднакви отговорности и полагат еднакъв труд. Твърди още, че в последните шест месеца за равен и по-тежък труд, до 01.03.2012г., тя не е получавала равна по размер заплатата с другите медицински сестри.

В конкретния случай Втори постоянен заседателен състав, след като е преценил всички събрани доказателства и заключителните становища на страните, е приел, че жалбоподателката е изпълнявала същите трудови задължения, каквито са изпълнявали и останалите медицински сестри. В тази връзка ответната страна не е представила надлежни доказателства, че правото на равно третиране не е нарушено. Изложени са единствено аргументи за неприложимост на чл. 14, ал. 1 от ЗЗДискр. в конкретния казус.

С оглед на това Комисията приема за установено, че работодателят, представляван по време на процесния период от своя директор, не е изпълнил задължението си по чл. 14, ал. 1 от ЗЗДискр. за осигуряване на равно възнаграждение за еднакъв труд, тъй като за периода от месец ноември 2008 г. до месец март 2012 г. жалбоподателката е получавала с около 70 лв. по-ниска основна работна заплата в сравнение с нейните колежки, които са получавали 450 лв. на месец, а тя – 380 лв., като не се установява разлика в образователно-квалификационната им степен или разлика в трудовите задължения. По правило чл. 14, ал. 1 от ЗЗДискр. се отнася до всички работници и служители в рамките на един работодател, но доколкото това неравно третиране представлява и нарушение на чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр., в практиката е залегнало виждането, че упражняване правото на труд е конституционно право на всеки един човек и възникналите въз основа на него трудовоправни отношения се включват в защитимия признак „лично положение“.

С оглед гореизложеното, съставът е постановил, че работодателят през процесния период е извършил пряка дискриминация по отношение на жалбоподателката, изпълняваща длъжността „медицинска сестра“ в детското заведение, като не ѝ е осигурил равно възнаграждение за еднакъв или равностоеен труд в сравнение с нейните колежки за периода от 01.11.2008 г. до 01.03.2012 г., задължение, произтичащо от чл. 14, ал.ал. 1 и 2 от ЗЗДискр. за всеки работодател, в резултат на което е третирана по-неблагоприятно в сравнение с другите медицински сестри. Наложил е на основание чл. 80, ал. 1 от ЗЗДискр. на представляващия работодателя административно наказание „глоба“ в размер на 250 (двеста и петдесет) лв., затова че е нарушил чл. 14, ал.ал. 1 и 2 от ЗЗДискр. във връзка с чл. 4, ал.ал. 1 и 2 от ЗЗДискр.

По-специфичен е казусът, разглеждан с **Решение №478/2014 г.** по преписка №408/2013 г. по сигнал за осъществена дискриминация, изразена словесно чрез използването от журналист сравнение, чрез което жените се отъждествяват със смърдящ предмет, който не върши работа, с намерението да създаде обидно, унизително и принизяващо отношение към всяка жена. Втори специализиран постоянен заседателен състав е постановил, че направеното сравнение от автора съставлява тормоз на основата на признак „пол“ по смисъла на §1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр., който на основание чл. 5 от ЗЗДискр. представлява дискриминация, забранена от разпоредбата на чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр.

Основание за подадения от ХХХ сигнал е статия със заглавие „Краят“ и автор ХХХ (известен под псевдоним), публикувана в уебсайта L. и препечатана от уебсайта Pr. Подчертава следните изречения: „След четвърти септември 2013 година политиката разбра, че е станала лека жена в перманентен цикъл. Сиреч ще смърди, но няма да ни свърши работата“. Счита, че с тях се осъществяват едновременно три състава на нарушения на ЗЗДискр. – „тормоз“, „сексуален тормоз“ и „подбуждане към дискриминация“ по смисъла на чл. 5 от ЗЗДискр. във връзка с §1, т. 1, т. 2 и т. 5 от ДР на ЗЗДискр. Като потърпевши от процесното нарушение, което съставлява език на омразата, сигналаподателят посочва всички физически лица от женски пол на територията на Република България. Намира използваната от ХХХ лексика за крайно обидна и унизяваща жените, представяща ги като средство за сексуална употреба – предмет, който „ни върши работа“. Заявява, че в този грозен език на мизогинизма жената е извадена от общността „ние“, което обединява автора с четящите. Сведена е до крайното „друго“ – долен предмет на „нашата“ употреба. Посочва се, че менструацията на жената, която е фундаментална характеристика на женското, и следствие на която е всеки човешки живот, включително и този на ХХХ, е представена като „смърдяща“. Нещо повече, счита, че самата жена, като носителка и субект на своята менструация, е представена като „смърдяща“. Сигналаподателят прави извода, че отвращението, което поражда у моралния човек посланието на ответника, би могло да се превърне в отвращение от жената, породено от това послание у други индивиди. Изразява се мнение, че дефинирането на жената през призмата на негативните категории на разполагаемостта, употребимостта и средството за чужда угода, което е загубило качествата си и е не само негодно, но и отблъскващо, съставлява подбуждане към дискриминация срещу жените.

Сигналаподателят счита още, че жената се представя като обект, предназначен „да свърши работа“, т.е. да бъде сексуално употребявана (от мъжа) – противоположното на равностоеен на мъжа субект, човешко същество със своя воля и достойнство. Заявява, че по този начин не само се унижават жените, но и се отрича властта им над собствените им тела, като така ги подчинява на чужда воля, което създава враждебна за тях среда.

В постъпилите от ХХХ СД становища се посочва, че от съдържанието на статията не се разкрива осъществяването на нито едно от твърдените от сигналаподателя нарушения. Посочва се, че липсва какъвто и да било „акт на тормоз, който да води до насаждане на насилнически мизогинистични нагласи в обществото“, както неоснователно твърди сигналаподателят. Заявява се още, че свободата на словото включва в себе си възможността авторът да използва метафорични сравнения, поради което се счита, че подаденият сигнал разкрива не нарушения на ЗЗДискр., а че използваната метафора е произвела своя търсен емоционален ефект. Становища от другите две ответни страни – ХХХ ЕООД и ХХХ – не са постъпвали.

Проведени са три открити заседания по преписката. По преценка на състава е изискано и съответно представено експертно становище от проф. д.ф.н. ХХХ., преподавател в ХХХ, специалист по текстоллингвистика и теория на комуникацията, доктор на филологическите науки с дисертация на тема „Нетолерантност и нулева толерантност в съвременния български печат“.

Съставът е установил, че пасажът „След четвърти септември 2013 година политиката разбра, че е станала лека жена в перманентен цикъл. Сиреч ще смърди, но няма да ни свърши работа“, изразен словесно, е унизителен и обиден, внушаващ принизяваща представа за жените. Използването от ХХХ сравнение, чрез което жените се отъждествяват със смърдящ предмет, който не върши работа, безспорно създава обидна, унизителна и принизяваща среда по отношение на всяка жена. В този смисъл съставът е счел, че горепосоченият текст съставлява тормоз на основата на признак „пол“ по смисъла на §1, т. 1 от ДР на ЗЗДискр., който на основание чл. 5 от ЗЗДискр. представлява дискриминация, забранена от разпоредбата на чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр.

В казуса, разглеждан в **Решение №264/2014 г.** по преписка № 224/2011 г. и преписка № 112/2013 г., и двете жалби са подадени срещу Постановление №1 на Пленума на Върховния съд от 12.11.1974 г. по гр. д. №3/1974 г. и основаната на него съдебна практика. Втори постоянен заседателен състав е постановил, че по отношение на жалбоподателите не е извършено нарушение на законодателството на Република България, уреждащо равенство в третирането по признак „пол“. Двата жалбоподатели са бащи на деца, за които с решения на Софийски районен съд упражняването на родителски права са предоставени на майките.

Жалбоподателите считат, че в страната от години е налице съдебна практика по предоставяне упражняването на родителските права и определяне личните отношения между децата и родителите при развод, която е с дискриминационен характер по признак „пол“. Според жалбоподателите чл. 47, ал. 2 от Конституцията на Република България също представлявал дискриминация, тъй като „жената-майка се ползва от особената закрила на държавата“, а мъжът-баща дори не се споменава. Допълват, че ако водещ за съда при предоставяне упражняването на родителските права е интересът на детето, то практиката му противоречи на този интерес от гледна точка на чл. 7 и чл. 18 от Конвенцията на ООН за правата на детето, тъй като „най-добрият интерес на детето е равноправното участие на двамата родители в живота и грижите по отглеждането му дори и след развод или раздяла“. В тази връзка сочат, че при сравними сходни обстоятелства за двамата родители (майка и бащата са с равни родителски права в семейните отношения) е налице неблагоприятно третиране на бащата в сравнение с майката на детето.

Коментиран е ограниченият режим на свиждане и липсата на предвидените в закона „дни за лич-

ни отношения“, както и че органите за закрила на детето не гарантират изпълнението на този ограничен режим.

Изложени са и оплаквания, че съдът е нарушил процесуалните права на жалбоподателите като страни в бракоразводния процес. Изтъква се, че опитите за лични отношения с децата на жалбоподателите са били изтълкувани от съдебния състав като „тормоз над детето“.

Жалбоподателите заявяват, че в преобладаващата част от бракоразводните дела в страната (включително и това, по което са били страна) правото на защита на съпруга–баща е формално, като в почти всички случаи изходът от делата е предизвестен и родителските права се предоставят на жената-майка. Тавърдят, че в обществото необосновано се подценява ролята на бащата като родител, а толерирането на майката, освен че противоречи на интересите на децата, води и до дискриминация по признак „пол“. Твърдят, че съдебната практика, основана на Постановление №1 на Пленума на Върховния съд от 12.11. г. е дискриминационна спрямо бащите. Според тях дискриминацията се състои в това, че при равни други условия майките на деца в ниска възраст биха получили родителските права вместо бащите, което представлява неравно третиране по признак „пол“. Според жалбоподателите този случай не попада в хипотезите на чл. 7 от 33Дискр. Посочват, че ако законодателят приеме неравно стойно третиране за необходимо, то той е задължен да го направи разумно и обективно обосновано, като докаже, че преследваната цел не може да бъде постигната по друг начин. Ако според държавната политика „майката е по-пригодна да се грижи за детето“, то според концепцията за разумно и обективно обосноваване установилият правилото орган е длъжен да покаже кой по-висш интерес преследва.

Процесуалният представител на един от жалбоподателите счита, че позоваването от страна на съдилищата на Постановлението, съдържащо разпоредба относно неравно третиране на половете, се отразява на законността на издаваните от тях актове. Твърди, че текстът на б. „ж“ на параграф II от Постановлението – „майката е по-пригодна от бащата за отглеждането и възпитанието на детето“ (когато става дума за малко дете), без да са посочени мотивите за тази позиция, почива на стереотипи по отношение на половете. Допълва, че съгласно чл. 5 от Конвенцията на ООН за премахване на всички форми на дискриминация по отношение на жените, стереотипите за социално-културната роля на мъжете и жените съставляват дискриминация, както и че „обща е отговорността на мъжете и жените във възпитанието и развитието на своите деца“. Застъпва тезата, че тъй като текстът води до решение, взето въз основа на стереотип, то е налице prima facie дискриминация.

Според втория жалбоподател предоставянето на родителските права „следва да подлежи на аргументиране с доказателства, изхождащи от конкретните обстоятелства по случая, както и от оста-

налите въпроси при определянето на грижата за децата“.

Въз основа на изложеното, жалбоподателите молят да бъде образувано производство, в което да се установи наличието на дискриминация по признак „пол“, вкл. и във връзка с практиката за определяне на стеснен режим на лични отношения, предоставян на бащите, да бъде дадена препоръка на Върховния касационен съд за отмяна и/или промяна на т. II, б. „ж“ от Постановление №1 на Пленума на Върховния съд от 12.11.1974 г., както и да бъде направено предложение за преустановяване на съдебната практика по прилагането на дискриминационния текст от постановлението.

Правото на равно третиране не трябва да се разбира в смисъл, че изключва каквито и да било разлики в третирането. Неслучайно в своето, станало вече историческо, решение от 1968 г. по делото, касаещо някои аспекти на законодателството относно употребата на езици в образователната система на Белгия, Европейският съд по правата на човека посочва, че компетентните национални органи често са поставени пред ситуации и проблеми, които поради фактическите различия между тях се нуждаят от различни законови разрешения. На тази основа е направен изводът, че принципът за равенство бива нарушаван единствено и само в случаите, когато разликата в третирането няма обективно и разумно оправдание. Наличието на такова оправдание трябва да бъде оценявано във връзка с целта и ефектите на предприетата мярка с оглед принципите, които преобладават в демократичните общества. Относно обективното оправдаване на разликата в третирането – не само трябва да се установи, че тя преследва законосъобразна цел, но и че е налице определена степен на пропорционалност между преследваната цел и предприетите мерки.

С оглед горепосоченото и след анализ на материалите по преписката, Втори постоянен заседателен състав е установил, че Постановление №1 на Пленума на Върховния съд от 12.11.1974 г. по гр. д. №3/1974 г. не представлява форма на дискриминация по признак „пол“.

Пример за пренебрегването на формалните задължения на работодателите, посочени в Кодекса на труда, водещо до неравно третиране на членовете на синдикална организация, която не е участвала при подписване на Колективен трудов договор (КТД) е клауза от КТД, която поставя заплащането на парична вноска като „абсолютно“ условие за индивидуално присъединяване към постигнатото колективно договаряне, например, по-високо заплащане на допълнително възнаграждение в размер на 110% от размера на индивидуалната основна заплата за работа по време на официални празници, право на допълнителни дни върху платения годишен отпуск, в зависимост от трудовия стаж на работника и служителя и други подобни. Съгласно постановеното **Решение №269/2014 г.** по преписка № 220/2012 г. работодателят със своя отказ да третира равнопоставено работниците и служителите, които искат да се присъединят към постигнатото колективно договаряне, но не са изпълнили условие-

то за задължителна парична вноска, е осъществил дискриминация по признак „синдикална принадлежност“.

Втори постоянен заседателен състав е установил, че по отношение на жалбоподателя е осъществено неравно третиране по смисъла на чл. 4, ал. 1, във връзка с ал. 2 от 33Дискр. и § 1, т. 7 от Закона за защита от дискриминация по признак „синдикална принадлежност“ от страна на работодателя ХХХ, чрез договаряне по КТД от 30.03.2012 г. на парична вноска като „абсолютно“ условие за индивидуално присъединяване на членове; по-високо заплащане на допълнително възнаграждение за работа по време на официални празници (чл. 26 от КТД), на допълнителни дни платен годишен отпуск, в зависимост от трудовия стаж на работника и служителя (чл. 46 от КТД), осъществил е дискриминация по признак „синдикална принадлежност“ по смисъла на чл. 4, ал. 2 от 33Дискр., във връзка с § 1, т. 7 от Допълнителните разпоредби на 33Дискр., по отношение на жалбоподателя и членовете на Синдикална секция към Федерация на транспортните работници ХХХ при ХХХ, гр. ХХХ. На основание чл. 80, ал. 3 от 33Дискр., във връзка с чл. 18 и чл. 24, ал. 2 от ЗАНН и съобразно тежестта на извършените нарушения, е наложено на инж. ХХХ административно наказание „глоба“ в размер на 1000 (хиляда) лв. На основание чл. 76 е предписано на генералния директор на НК ХХХ да преустанови и не допуска в бъдеще дискриминация при колективното трудово договаряне и упражняване на субективното право на присъединяване към КТД в дружеството по реда на чл. 57, ал. 3 от КТ. Във връзка с изложените оплаквания в жалбата е описана следната фактическа обстановка:

Председателят на ХХХ към ФТР ХХХ излага оплаквания за осъществено по-неблагоприятно третиране от страна на генералния директор на ХХХ по отношение на служителите, неподписали КТД. Допълва, че подписаният КТД от 30.03.2012 г. съдържа дискриминационни клаузи, изразяващи се в по-малко дни платен годишен отпуск – 20 дни, и по-ниско заплащане на труда по време на официални празници – 100% от основната заплата, в сравнение с членовете на синдикални организации, подписали КТД. Съгласно Приложение №1 към чл. 2, ал. 2 от КТД, за да придобият равни права по КТД с останалите работници и служители, от членовете на синдикалните организации в страната се изисква задължителна месечна присъединителна вноска в размер на 1% от индивидуалната им работна заплата. Работниците и служителите, чиято синдикална организация е страна по КТД не заплащат присъединителна висока вноска, което според подателят на жалбата представлява форма на дискриминация.

Отвѣтната страна – инж. ХХХ, обяснява, че присъединяването към КТД става индивидуално, по ред, определен с Правила за присъединяване към КТД и че ХХХ към ФТР ХХХ не се явява страна по КТД и последният не обвързва членовете на секцията. Страните по КТД определяли самостоятелно условията и реда за присъединяване към

КТД, като законодателят постановил условията за присъединяването да не противоречат на закона. Страната счита, че без имуществено участие (плащане на членски внос) би се стигнало до дискриминация на членовете на синдикални организации, които са страни по КТД.

Въз основа на представените от страните доказателствени материали, Втори постоянен заседателен състав е установил, че е недопустимо поставянето на изискване за заплащане на ежемесечна вноска в какъвто и да е размер от работници и служители, нечленове на синдикални организации или такива, членуващи в синдикални организации, не подписали КТД, поставяйки ги в по-неблагоприятно положение от членовете на синдикални организации, страна по него. Противоречието се изразява в обстоятелството, че прилагането на установените с КТД по-благоприятни условия на труд, които би трябвало да бъдат достойни на всички работници и служители в предприятното, се поставя в зависимост от определени утежняващи условия за работниците и служителите, които не членуват в синдикална организация, страна по договора. Форма на пряка дискриминация представлява също така договарянето по КТД на допълнителни дни върху платения годишен отпуск в зависимост от трудовия стаж на работници и служители, чиято синдикална организация е страна по договора.

В постановено **Решение №337/2014 г.** по преписка №282/2012 г., Втори постоянен заседателен състав е констатирал нарушение на чл. 13, ал. 3 от Закона за защита от дискриминация, като също така представлява пряка дискриминация по признак „пол“ по смисъла на чл. 4, ал. 2 от 33Дискр. Съставът е препоръчал на ответната страна от момента на постановяване на решението да изготви ясни и конкретни указания за спазване и прилагане на разпоредбите на Закона за защита от дискриминация и сведе същите до знанието на подчинените му лица. Втори постоянен заседателен състав е предписал на ответната страна ХХХ да се въздържа в бъдеще от подобни дискриминационни действия и да не допуска неравно третиране на свои служители.

В инициативния документ пред КЗД жалбоподателката сочи, че е служител на ответната страна от 07.07.2005 г. Същата е военнослужещ по смисъла на Закона за отбраната и въоръжените сили (ЗОВС) и има трудов стаж при друг работодател общо около 9 години и 9 месеца, от които около 3 години и 6 месеца се приравняват на 2 години и 4 месеца стаж по първа категория труд, а останалите 6 години и 3 месеца са по първа категория труд в системата на Министерство на вътрешните работи. На 09.06.2008 г. излиза в платен отпуск поради бременност и раждане, като след изтичането му излиза в отпуск за отглеждане на малко дете по см. на чл. 203 от ЗОВСРБ, във връзка с чл. 163, ал. 1 и чл. 164, ал. 1 от КТ. На 19.07.2010 г. се връща на работа. Към момента на излизането ѝ в отпуск поради бременност и раждане е получавала основно месечно възнаграждение и допълнително възнаграждение за продължителна служба, определено по реда на чл. 225 от отменения Закон за отбра-

ната и въоръжените сили на Република България (ЗОВСРБ). Сочи, че трудовият ѝ стаж, определен по реда на чл. 225, ал. 2 от ЗОВС в редакцията му от 2008 г. (отм.), въз основа на който е било определено възнаграждението ѝ към момента на излизане в законоустановен отпуск, е бил около 11 години и 6 месеца. По данни на жалбоподателката по време на ползвания от нея отпуск е приет новият ЗОВС (обн. ДВ, бр. 35 от 2009 г., в сила от 12.05.2009 г.). В чл. 213 от с.з. на военнослужещите се изплаща допълнително възнаграждение за продължителна служба в определени в същата норма размери, като с разпоредбата на ал. 2 от същата норма целият ѝ трудов стаж, приравнен на първа категория труд, възлизащ на около 12 години и 5 месеца, е следвало да бъде взет предвид при определяне на допълнително възнаграждение в размер на 35 процента, съгласно точка 7 от чл. 213, ал. 1 на този закон. В жалбата се твърди, че след завръщането ѝ на работа, основното ѝ месечно възнаграждение е запазено в същия размер, както към момента на излизането ѝ в отпуск, а допълнителното възнаграждение за продължителна служба било намалено. Твърди се, че същото е било намалено с около 280 лв. месечно, а след подадена от нея жалба е имало преизчисление, което довело до намаляване на тази сума до 230 лв.

Ответната страна излага доводи за неоснователност на жалбата, като се позовава на приложението на §140 от ПЗР на ЗИД на ЗОВСРБ, а именно, че текстът на тази норма съдържа думата възнаграждение, докато по време на отпуска за отглеждане на малко дете жалбоподателката е получавала обезщетение (прието е, че няма право да се ползва от благоприятната разпоредба на чл. 213, ал. 1 на ЗОВС, в редакцията от 12.05.2009 г. във връзка с §140 от ПЗР на ЗИД на ЗОВСРБ, тъй като към момента на влизане в сила, както на ЗОВС от 12.05.2009 г., така и на ЗИД на ЗОВС от 26.02.2010 г. ХХХ е била в отпуск и не е получава възнаграждение в буквален смисъл, а обезщетение по реда на КСО).

Работодателят е отправил писмено запитване към МО и МТСП. Той е формирал позицията си за неприложимост на §140 от ПЗР на ЗИД на ЗОВСРБ по отношение на жалбоподателката въз основа на информацията, съдържаща се в посочените писма на МТСП и МО. Ответните страни в производството поддържат тезата, че изменението в нормативната уредба в случая не представлява „индексиране на заплатата“. В конкретния случай следва да бъде посочено, че осигурителното право урежда осигурителните правоотношения – това са правоотношения между осигурените лица и осигурителите (работодателите и други лица, за които се полага труд или се заема държавна служба по друго правно отношение, посочено в закона – служебно, гражданско, упражняване на свободна професия, търговия и т.н.), както и правоотношенията между осигурените и осигурителните органи. Трудовото право урежда отношенията по предоставяне на работна сила и процеса на труда, служи си с диспозитивното регулиране и равнопоставеност на страните в

трудовото правоотношение. Общото между тях е, че са насочени към закрила на човека: трудово право – закрила на заетите в труда по трудово правоотношение, а осигурителното право – към закрилата на заетите в труда, независимо от основанията за това. Жалбоподателката попада в категорията „осигурено лице за общо заболяване и майчинство“, което е ползвало правото на парични обезщетения за бременност и раждане и отглеждане на малко дете – ар. чл. 4 от КСО. Настоящият състав приема изложените от жалбоподателката аргументи, че тя няма прекъсване на договора си като военнослужещ в ХХХ, т.е. на законодателно ниво е уредено, че ползваният от нея на съответното основание отпуск се счита за трудов стаж – аргумент чл. 163, ал. 10 и чл. 164а, ал. 4 от КТ. Следователно основният релевантен факт е, че в случая няма прекъсване на трудовото правоотношение. Съгласно първичното право на ЕС (Договорът за функциониране на ЕС, чл. 8), във всички негови дейности, Съюзът полага усилия за премахването на неравенствата и за насърчаване равенството между мъжете и жените. При определянето и осъществяването на своите политики и дейности, Съюзът се стреми да се бори срещу всяка форма на дискриминация, основана на пол, раса или етническа принадлежност, религия или убеждения, увреждане, възраст или сексуална ориентация – чл. 10 от ДФЕС. На следващо място, в чл. 15 на Директива 2006/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2006 г. за прилагането на принципа на равните възможности и равното третиране на мъжете и жените в областта на заетостта и професиите (преработена), завръщане от отпуск по майчинство, гласи: „жена в отпуск по майчинство има право, след изтичане на отпуска по майчинство, да се завърне на работното си място или на равностойна позиция в срокове и при условия, които са не по-малко благоприятни за нея и да се възползва от всяко подобряване на условията на труд, на което би имала право по време на отсъствието си“. Адресат на директивите са държавите-членки на ЕС, които трябва да приемат всички необходими мерки, общи и специални, за да се постигане целеният с директивата резултат. Транспонирането на Директивата не приключва само и единствено с приемането на национален закон, а изисква съобразяването ѝ при упражняване на правомощията от всички органи на държавна власт, включително съдебна практика и дейност на частни лица, упражнявана под надзора и контрола на държавата. Транспонирането на директивите в националното законодателство не изчерпва изпълнението на задълженията на държавите-членки за постигането на целения с директивата резултат. Съобразно доктриналната практика на Съда на Европейския Съюз „задължението за резултат, предписано от директивата, обвързва всички органи на държавите-членки, включително и правораздавателните, в рамките на техните компетенции“.

Пряка дискриминация е всяко по-неблагоприятно третиране на лице на основата на признаците по ал. 1, отколкото се третира, било е третирано или би било третирано друго лице при сравними сходни

обстоятелства – чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. Съгласно разпоредбата на чл. 9 от ЗЗДискр. в производство за защита от дискриминация, след като страната, която твърди, че е жертва на дискриминация, докаже факти, от които може да се направи извод, че е налице дискриминация, ответната страна трябва да докаже, че правото на равно третиране не е нарушено. В производството по преписката ответните страни не представят надлежни доказателства, че правото на равно третиране не е нарушено. Изложени са единствено аргументи, че по отношение на жалбоподателката не е нарушен чл. 14, ал. 4 от ЗЗДискр. Анализирайки промените в ЗОВСРБ, Втори СПЗС счита, че работодателят е могъл да приложи спрямо жалбоподателката действащата разпоредбата на чл. 213 от ЗОВСРБ и да увеличи размера на допълнителното ѝ възнаграждение за прослужено време, отчитайки всяка прослужена година на военна служба и да ѝ определи съответен размер до 40 на сто.

Следва да се има предвид, че когато майката, която ползва отпуск за бременност и раждане или за отглеждане на дете или лицето, което ползва отпуск по чл. 163, ал. 8 от Кодекса на труда или за отглеждане на дете, се върне на работа поради изтичане на отпуска или поради прекъсване на ползването му, има право да заеме същата длъжност или друга, равностойна на нея и да се възползва от всяко подобрене на условията на труд, на което би имала право, ако не беше в отпуск – чл. 13, ал. 3 от ЗЗДискр. Разпоредбата на чл. 13, ал. 3 от ЗЗДискр. е една от специалните мерки, които законодателят изрично е въвел с цел гарантиране на равни условия на труд без оглед на признаците по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. Нормата, първо, гарантира правото на жена в отпуск по майчинство, след изтичане на отпуската, да се завърне на работа при условия, които са не по-малко благоприятни за нея от тези, на които би имала право по време на отсъствието си. Разпоредбата на чл. 14, ал. 4 ЗЗДискр. конкретизира правата на лицата по чл. 13, ал. 3 ЗЗДискр., т.е. на майката, ползваща отпуск за отглеждане на дете, като изрично задължава работодателя да осигури на майката правото да се възползва от всяко подобрене на условията на труд, на което би имала право, ако не беше ползвала отпуск по майчинство. От друга страна разпоредбата на чл. 14, ал. 4 (действаща до 01.07.2012 г., отменена, виж. ДВ бр. 38 от 2012 г.) от същия закон предвижда, че след завръщане от отпуск в случаите по чл. 13, ал. 3, при наличие на индексиране на заплатите на работниците и служителите, трудовото възнаграждение на лицето, ползвало отпуска, се индексира със съответния на останалите работници и служители процент. В случая правото на жалбоподателката да се възползва от настъпилите в нейно отсъствие подобрения на условията на труд не е уважено.

Втори постоянен заседателен състав на КЗД е установил, че ответната страна, в качеството ѝ на работодател на жалбоподателката, е извършила нарушение на чл. 13, ал. 3 от Закона за защита от дискриминация, като след завръщането ѝ от от-

пуск за отглеждане на дете до 2-годишна възраст, не е направил необходимото тя да се възползва от настъпилите подобрения на условията на труд, на които би имала право, ако не беше в този отпуск, като същото представлява пряка дискриминация по признак „пол“ по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. Съставът е препоръчал на ответната страна от момента на постановяване на настоящото решение да изготви ясни и конкретни указания за спазване и прилагане на разпоредбите на Закона за защита от дискриминация и сведе същите до знанието на подчинените му лица. Втори постоянен заседателен състав е предписал на ответната страна ХХХ да се въздържа в бъдеще от подобни дискриминационни действия и да не допуска неравно третиране на свои служители на основата на признаците, изброени в чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр.

С Решение 345/2014 г. по преписка №151/2013 г. не е установена дискриминация, тъй като в хода на производството пред КЗД не са ангажирани доказателства, от които да се направи заключение, че по отношение на жалбоподателката е осъществено неблагоприятно третиране във връзка със защитения в чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. признак „пол“. В конкретния случай не е доказана връзката между представените от жалбоподателката доказателства и действията на ответната страна. В тази връзка Втори специализиран заседателен състав установява, че по отношение на ХХХ не е допусната и осъществена дискриминация по смисъла на чл. 4 от ЗЗДискр. по защитен признак „пол“.

В инициативния документ, жалбоподателката ХХХ твърди, че е заявила участие в конкурс за заемане на длъжността „обществен посредник“ на територията на гр. ХХХ, обявен по силата на Решение по т. 10, от Протокол №13/25 и 27.09.2012 г. на ОбС – гр. ХХХ. Твърди, че е подала необходимите, съгласно обявата, документи и е била допусната до събеседване. Съобразно правилата, след провеждане на конкурсната процедура, следвало да бъде обявено класирането. Жалбоподателката посочва, че в резултат на интервюто ѝ е била поставена оценка от 39 точки, която според жалбоподателката не е била мотивирана. За действията си, комисията изготвила протокол. Жалбоподателката счита, че при провеждане на конкурсната процедура, по отношение на нея е била допусната пряка дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 3 от ЗЗДискр. по признак „пол“, тъй като поведението на някоя от членовете на комисията по отношение на нея било преднамерено. Доводите ѝ за това са, че на проведеното интервю са ѝ задавани повече въпроси от отразените в протокол №2, и същите, според нея, били извън предмета на конкурса. Според жалбоподателката комисията не е била в пълен състав. Допълва още, че при провеждане на интервюто не бил взет под внимание притежаваният от нея опит при работа с деца, младежи и възрастни хора в неравностойно положение. ХХХ твърди, че не ѝ е била дадена възможност да изложи цялостната си концепция за възможностите на обществения посредник и евентуалните ползи от дейността му. На следващо място, тя пояснява, че до интервюто

били допуснати трима мъже и една жена – тя, която в крайна сметка е била оценена с възможно най-малък брой точки. Според жалбоподателката това е индикация за допусната от комисията по отношение на нея пряка дискриминация. В производството по преписката се установява, че жалбоподателката не притежава изискуемия брой точки съгласно регламента, за да бъде класирана на по-предни позиции в конкурса. От една страна, съставът на КЗД не е компетентен да прецени редовността на процедурата на проведения конкурс в конкретния случай, нито основателността на оценяването на явилите се кандидати. От друга страна, не би и могъл, тъй като твърденията на жалбоподателката относно действията, с които е било изразено поведението на членовете на комисията, което е възприела за преднамерено и недопустимо, както и задаваните по време на интервюта въпроси, които е счела за неотнормени, не са конкретизирани по съдържание, за да бъдат обект на преценка. На следващо място, не са подкрепени с никакви доказателства (гласни или писмени) твърденията й относно това, че не са били взети под внимание притежаваният от нея опит при работа с деца, младежи и възрастни хора в неравностойно положение, както и това, че не й била дадена възможност да изложи цялостната си концепция за възможностите на обществения посредник и евентуалните ползи от дейността му. Всички тези твърдения на XXX остават недоказани. В хода на производството пред КЗД не е установено, че по отношение на жалбоподателката е осъществено неблагоприятно третиране във връзка със защитения в чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр признак „пол“, тъй като не е доказана връзката между представените от нея доказателства и действията на ответната страна.

В тази връзка Втори постоянен заседателен състав установява, че по отношение на XXX не е допусната и осъществена дискриминация по смисъла на чл. 4 от ЗЗДискр. по защитен признак „пол“.

Решение №421/2014 г. касае жалба до КЗД с оплакване за нарушаване принципа на равно третиране при упражняване правото на труд чрез определяне на по-ниско възнаграждение на жалбоподателката в сравнение с други служители, заемащи аналогична длъжност „сътрудник“ в XXX, както и неосигуряване на еднакви възможности от страна на работодателя за професионално обучение и квалификация след отпуск по майчинство. Жалбата е подадена срещу XXX и XXX – старши мениджър в XXX Бек-офис. С Решение №285/2012 г. по пр. №90/2010 г. Втори постоянен заседателен състав е уважил жалбата на XXX, като е приел за установено, че спрямо жалбоподателката е извършена пряка дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. Жалбоподателката твърди, че след постановяването на Решение №285/2012 г. на КЗД, спрямо нея е осъществено „преследване“ от страна на старши мениджър XXX, изразяващо се в умишлено и последователно допускане на грешки при оценяването й, спиране на достъпа до външни интернет сайтове на работното й място, а в последствие на целия отдел, отменяне на въведе-

ната за удобство на майките работна смяна от 8:30 до 17:00 часа. Според жалбоподателката хронологията на събитията сочат за демонстрирано по-неблагоприятно третиране от страна на старши мениджъра спрямо нея, което счита за преследване. В инициативния документ до Комисията за защита от дискриминация се прави оплакване, че спрямо жалбоподателя е осъществена дискриминация под формата на „преследване“ по смисъла на чл. 5 от ЗЗДискр., във връзка с §1, т. 3, б. „а“ от ДР на ЗЗДискр. от страна на XXX – старши мениджър XXX Бек-офис, след като е предприела действия за защита от дискриминация, изразяващи се в подаването на жалба до КЗД, въз основа на която е образувано производство за защита от дискриминация – преписка, по която Комисията се е произнесла с Решение № 285/2012 г. Твърди, че след постановяване на Решение № 285/2012 г., умишлено и последователно са допуснати грешки в оценяването й. Заявява, че след сигнал от нейна страна за допуснатата неточност, грешките били коригирани, но коментирани на организирана среща със служители на отдела, което уронило авторитета й и накърнило достойнството й. Според жалбоподателката обстоятелството, че винаги техническите грешки са в неин ущърб, потвърдило и засилило чувството й за несправедливост. В оплакванията си XXX сочи, че след проведената среща по повод на допуснатите грешки, бил спрян достъпът до интернет сайтове на работно й място, впоследствие и на останалите работни места, както и че била отменена въведената за удобство на майките работната смяна от 8:30 до 17:00 часа. Според жалбоподателката гореописаните обстоятелства сочат за преднамереност на действията на XXX – ответна страна, спрямо нея с цел да подаде молба за напускане.

Ответната страна поддържа становище за неоснователност на подадената жалба. Отбелязва, че критериите, по които се извършва оценяването на служителите в отдела, са:

- Вътрешни правила за работна заплата на XXX, утвърдени със заповед №РД–67/28.04.2010 г.
- Корпоративна процедура за промяна на възнаграждението и стимулиране на служителите на база представянето, в сила от 01.04.2010 г.

Посочва се, че оценката на представянето на служителите се състои от три части, като всяка е с отделна тежест, а именно: групови цели, индивидуални цели и ключови компетентности. Ответната страна прави уточнение, че в качеството й на мениджър на XXX извършва контрола на месечно оценяване и тримесечния преглед на представянето на служителите в трудовия процес, в т. ч. на жалбоподателката. Заявява, че трудовото правоотношение на жалбоподателката е прекратено с изплащане на обезщетение по чл. 331 от Кодекса на труда.

Въз основа на събраните по преписката писмени и устни доказателства Втори постоянен заседателен състав установява следното :

Няма спор, че жалбоподателката е предприела действия за защита от дискриминация през 2010 г.

Въпросът е, осъществено ли е от ответната страна по-неблагоприятно третиране спрямо жалбоподателката, за да може да се направи извод, че същото третиране е последица от оплакването й за дискриминация.

Видно от събраните доказателства по преписката, оценяването на служителите в XXX, сред които е жалбоподателката, е извършено съобразно Вътрешни правила за работна заплата на XXX, утвърдени със заповед и Корпоративна процедура за промяна на възнаграждението и стимулиране на служителите в дирекция XXX – гр. XXX и гр. XXX на база представянето. Относно оценяването на XXX за периода месец декември 2012 г. до подаването на жалбата й до КЗД, се установява, че месечното оценяване на жалбоподателката и на служителите в отдела е извършено от старши сътрудник XXX чрез мониторинг форма, с ясно формулирани критерии, което обстоятелство не се оспорва от жалбоподателката в откритото заседание. Установи се, че ответната страна в качеството й на старши мениджър XXX контролира месечното оценяване и извършва тримесечния преглед на представянето на служителите в отдела. Установи се също, че допуснатата спрямо жалбоподателката техническа грешка е отстранена.

Във връзка с оплакването на жалбоподателката за спрял достъп до интернет сайтове, от доказателствата по преписката се установи, че системният достъп на сътрудниците, старши сътрудниците, супервайзерите и старши мениджърите – общо 57 служители в звено XXX към дирекция XXX, е ограничен, считано от 15.04.2013 г., за интернет сайтове, които не са пряко свързани с изпълнение на служебните им задължения по съображения за оптимизиране на трудовия процес, както и за осигуряване на по-голяма сигурност при използването, преноса и съхранението на данни по електронен път. Безспорно е, че ограничението се отнася за всички служители в дирекция XXX, в това число и старши мениджърите, сред които е ответната страна, и не касае само жалбоподателката. Относно оплакването на жалбоподателката, че е била отменена въведената за удобство на майките смяна от 8:30 часа до 17:00 часа, се установи, че съгласно Правилника за вътрешния трудов ред в XXX, разпределението на работните смени на служителите се извършва с графици. Графиките се определят от прекия ръководител на структурната единица, за която е установен сменен режим на работа, проверяват се от служител на отдел „Човешки ресурси“ и се утвърждават от по-висшестоящия ръководител за период от един календарен месец.

По преписката се установява също, че жалбоподателката не е сезирала работодателя XXX с оплаквания за дискриминационно отношение спрямо нея от страна на XXX, както и че не е постъпвала молба за съдействие срещу упражнено дискриминационно отношение или тормоз от страна на същата.

С оглед гореизложеното и приобщените към преписката доказателства, Втори постоянен засе-

дателен състав не е счел, че жалбоподателката е третирана по-неблагоприятно в сравнение с останалите й колеги, работещи в отдела. Следователно не може да бъде споделена тезата за различно третиране спрямо жалбоподателката, доколкото не са приобщени доказателства за диференциран подход спрямо нея и че действията, които същата приема за дискриминация, не се прилагат за други служители в отдела, за да е нарушен принципът на равно третиране. Твърденията на жалбоподателката за съзнателни, недобросъвестни и целенасочени действия от страна на посочената като ответна страна с цел подаване на молба за напускането на длъжността, която заема, Втори специализиран постоянен състав счита за недоказани.

4. ТРЕТИ постоянен заседателен състав

В производството за защита от дискриминация ТРЕТИ постоянен заседателен състав е специализиран по признаците: „народност“, „гражданство“, „лично положение“, „произход“, „религия и вяра“.

През 2014 г. съставът е постановил 125 решения по образувани преписки с оплаквания за дискриминация. Анализът на постановените решения от Трети специализиран постоянен заседателен състав показва, че с 62 от тях е установена дискриминация по признак „лично положение“, като голяма част от извършените нарушения са свързани с упражняване на правото на труд. В 68 от постановените решения съставът е установил извършването на дискриминация по признаците „гражданство“, „народност“, „произход“ и „лично положение“:

- 62 случая на дискриминация по признак „лично положение“;
- 2 случая на дискриминация по признак „произход“;
- 4 случая на дискриминация по признаците „гражданство“ и „народност“.

Със 7 от постановените решения са одобрени сключени между страните споразумения по оплаквания за неравно третиране по признак „лично положение“, като по този начин е продължена практиката на състава от предходни години не малка част от възникналите спорове да бъдат решавани именно въз основа на постигнато споразумение.

Законът за защита от дискриминация забранява отказа от предоставянето на стоки или услуги

или да се предоставят стоки или услуги от по–ниско качество, или по–неблагоприятни условия на основата на някой от защитените признаци. Конкретен пример за дискриминация при предоставянето на услуги е оплакването на пътник, който счита за дискриминационно диференцирането на пътниците на превозна компания, качващи се от необслужвана спирка или гара в 1-вия вагон от състава на влака и качилите се от необслужвани спирки и гари пътници в останалите вагони (**Решение №52/2014 г.** по преписка №203/2013 г.) и оплакване за отказ за предоставяне на услуга за туристическо пътуване, пример за което е **Решение №249/2014 г.** по преписка №69/2013 г.

В жалбата са изложени оплакванията относно заповед №278/10.07.2012 г. на управителите на ХХХ, която според жалбоподателката поставя пътниците на превозната компания, качващи се от необслужвана спирка или гара в първия вагон от състава на влака, в по-неблагоприятно положение. Претендираната дискриминация по признак „лично положение“ жалбоподателката е аргументирала с разпоредбата на точка 1 от заповедта, съгласно която пътниците, качили се от необслужвана спирка в първия вагон на влака, следва да се снабдят с превозен документ по Таблица 2 от Тарифа за превоз на пътници, багажи и колетни пратки във вътрешно съобщение, докато т. 2 от заповедта регламентира всички пътници, качили се в останалите вагони от необслужвани спирки и гари, да се таксуват по Таблица 4 от същата тарифа, в която освен цената на билета е предвидена и глоба. Комисията е постановила решение, с което е установила, че практиката на ХХХ, според която пътниците, качили се в първия вагон от състава на влака, да се снабдяват с превозни документи по табл. 2 от Тарифа за превоз на пътници, багажи и колетни пратки във вътрешното съобщение само и единствено от началника на съответния влак, а пътниците, качили се в другите вагони от необслужвани гари и спирки, да бъдат снабдявани с превозен документ по табл. 4 от тарифата, създава по-неблагоприятно третиране на гражданите по признак „лично положение“ и представлява нарушение на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр.; като е дала предписание на управителите на ХХХ, с цел отстраняване на гореустановеното нарушение, да направят необходимото за преустановяването на дискриминационната практика.

Жалбоподателката ХХХ от гр. ХХХ прави оплаквания, че заповед №278/10.07.2012 г. на управителите на ХХХ поставя пътниците, превозвани от компанията, в неравнопоставено положение. Претендираната дискриминация по признак „лично положение“ жалбоподателката е аргументирала с разпоредбата на точка 1 от заповедта, съгласно която пътниците, качили се от необслужвана спирка в първия вагон на влака, следва да се снабдят с превозен документ по Таблица 2 от Тарифа за превоз на пътници, багажи и колетни пратки във вътрешно съобщение. ХХХ допълва, че в точка 2 от заповедта е регламентирано, че всички пътници, качили се в останалите вагони от необслужвани спирки и гари, се таксуват по Таблица 4 от същата

тарифа. Жалбоподателката отбелязва, че разликата между двете таблици се състои в това, че в Таблица 4, освен цената на билета, е включена и глоба. Счита заповед № 278/10.07.2012 г. на управителите на ХХХ – инж. ХХХ и ХХХ за дискриминационна и създаваща по-неблагоприятно третиране спрямо пътниците, превозвани от компанията и качващи се от необслужвана спирка или гара в първия вагон от състава на влака.

В становището на ответната страна ХХХ се посочва, че в Закона за защита от дискриминация не съществува текст, съгласно който „качване от определено място“ е признак, по който пътниците, пътуващи с релсов транспорт, да са дискриминирани. Ответната страна ХХХ счита, че от страна на дружеството не е извършено нарушение на ЗЗДискр. и оплакването на жалбоподателката за дискриминация по признак „лично положение“ за неоснователно. С писмо с вх. №16-20-744/ 17.09.2013 г. съставът е уведомен, че заповед №278/10.07.2013 г. и заповед №214/ 30.05.2012 г. на управителите на ХХХ са отменени.

На проведеното открито заседание жалбоподателката ХХХ прави уточнението, че жалбата ѝ не е по повод самата заповед, която към този момент е била отменена, а оплакванията ѝ са по повод практиката на ХХХ да таксува различно пътниците, които се качват в първи и в следващите вагони на влака. Счита, че със заповед №396/05.07.2013 г. не се отменя заповед №278/10.07.2012 г., поради което иска Комисията да се произнесе по същество.

Въз основа на приложените към преписката писмени доказателства и обясненията на страните, представляващи доказателствено средство, както и проведените открити заседания по реда на чл. 61 до чл. 63 от ЗЗДискр., съставът приема за установено от фактическа и правна страна следното: съгласно представената заповед №278/10.07.2012 г., качилите се пътници от необслужвани гари и спирки в първия вагон могат да се снабдят с билети по таблица 2 от Тарифа за превоз на пътници, багажи и колетни пратки във вътрешното съобщение само и единствено от началника на съответния влак, а пътниците, качили се в другите вагони от необслужвани гари и спирки, да бъдат снабдявани с превозен документ по таблица 4 от същата тарифа. По време на производството ответната страна е представила заповед № 396/ 05.07.2013 г., която, считано от 09.07.2013 г. отменя заповед № 278/10.07.2012 г. С нея обаче освен отмяна на горепосочената заповед се дава нареждане във влаковете, в които има влаков билетен касиер, същият да издава билети в помощ на превозната бригада на пътници, качили се в първия вагон, съгласно нормативните документи, отнасящи се за длъжността му. Видно от съдържанието ѝ, същата заповед не възстановява нито равенството в третирането, нито отменя практиката, която създава.

Действително, видно от писмо с вх. №16-20-744/17.09.2013 г. и приложенията към него, заповед №278/10.07.2012 г. е отменена. Тъй като със заповед №396/05.07.2013 г. обаче не се прекратява практиката за различното тарифиране на път-

ниците, съставът взема предвид следното: Не се спори между страните, че на пътници, качили се във влака от необслужвани гари/спирки, билети се издават във всички вагони. Разликата е в тарифата, по която се издават билетите. Това обстоятелство се доказва със заповед №278/10.07.2012 г. на управителите на ХХХ – ХХХ и ХХХ. Съгласно нея, пътниците, качили се в първия вагон след локомотива, се снабдяват с превозни документи по таблица 2 от „Тарифа за превоз на пътници, багажи и колетни пратки във вътрешно съобщение“ само и единствено от началника на съответния влак. Пътниците, качили се в другите вагони от необслужвани гари и спирки, заплащат превозния документ по таблица 4 от същата тарифа. Твърденията на ответната страна за загуби поради нередовни пътници не са подкрепени с доказателства в производството. В съответствие с чл. 9 от ЗЗДискр. същата не е доказала, че мярката, наложена със заповед №278/10.07.2012 г., е в състояние да намали тези загуби, съответно да ограничи безбилетните пътувания, поради което съставът не приема този аргумент на ответната страна. Съставът е счел, че пътниците не могат да бъдат поставяни в неблагоприятни условия и да бъдат потърпевши заради недобрата организация на труд и контрол в дружеството (аргумент на ответната страна, че целта е да се ограничи до минимум пътуването без билети). В конкретния случай се оказва, че заради местоживеенето някои от пътниците са в по-неблагоприятно положение от други, т.е. тези, които живеят в населени места, в които няма обслужвана гара, са в по-неблагоприятно положение от тези, които живеят в населени места, в които гарата е обслужваема. Съгласно постоянната практика на ВКС местоживеенето представлява елемент от личното положение.

С оглед гореизложеното, Трети постоянен състав приема, че е налице пряка дискриминация по признак „лично положение“, създадена с разпоредбите на заповед №278/10.07.2012 г., според която само на качилите се пътници в първия вагон на влака се издава превозен документ по табл. 2 от Тарифата за превоз на пътници, багажи и колетни пратки по железопътния транспорт във вътрешно съобщение на МТС от 2004 г. На качилите се в другите вагони такъв се издава по табл. 4 от същата тарифа. Налице е неравно третиране по защитен признак на чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. и липсват условия по чл. 7, ал. 2 от същия. Трети постоянен състав на Комисията за защита от дискриминация установява, че практиката на ХХХ, според която пътниците, качили се в първия вагон от състава на влака, да се снабдяват с превозни документи по табл. 2 от Тарифа за превоз на пътници, багажи и колетни пратки във вътрешното съобщение само и единствено от началника на съответния влак, а пътниците, качили се в другите вагони от необслужвани гари и спирки, да бъдат снабдявани с превозен документ по табл. 4 от тарифата, създава по-неблагоприятно третиране на гражданите, качили се не в първия вагон от състава на влака и представлява пряка дискриминация на основата на

признак „лично положение“ и нарушение на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр.

Има случаи на отказ на определена услуга от търговец, който по занятие е длъжен да направи необходимото за предоставянето на такива услуги на граждани и юридически лица. Преписка № 62/2013 г. касае случай, в който КЗД се е произнасяла във връзка с оплакване за отказ от услуга туристическо пътуване. С **Решение №249/2014 г.** Трети постоянен състав е установил, че дружество, извършващо туроператорска дейност, е нарушило чл. 4 ал. 2, във връзка с чл. 4, ал. 1 и чл. 37, ал.1 от ЗЗДискр., поставяйки лице в по-неблагоприятно положение в сравнение с други лица чрез отказ от предоставяне на услуга „туристическо пътуване“ спрямо потребител, с което е осъществена пряка дискриминация по признак „лично положение“. Напълно неправомерно поведението на единия жалбоподател е взето като мотив за наложената забрана спрямо другия. В този смисъл свободата на договаряне, с която разполага дружеството, не му дава правната възможност да откаже ползването на услуга. Последното е пряко нарушение на Общите условия, приети от дружеството (V, т. 6), и предвид това е неоправдано дори с оглед принципите на дейността на туроператора, заложили в Общите условия. Дори и жалбоподателят да е предприемал действия да се информира за възможността да му бъде възстановена платената сума или за мотивите на наложената ѝ забрана, това поведение не би могло да се приеме като годно да внушава опасност, стрес, вреди, гняв или сериозно неудобство на други клиенти, служители или партньори на агенцията. На дружеството е наложена имуществена санкция.

КЗД е последователна в практиката си относно гарантиране на равенството във възможностите на деца с увреждания. В този смисъл е **Решение №103/2014 г.** по преписка №131/2013 г. Трети постоянен състав на КЗД е установил, че неизравняването на възможностите за участие в обществения живот на семействата на роднини, при които са настанени деца при условията на чл. 27 от Закона за закрила на детето, осъществено чрез действието на правни норми от националното законодателство, представлява непряка дискриминация спрямо тях по смисъла на чл. 4, ал. 3 от ЗЗДискр. Жалбоподателката в инициативния документ е посочила, че с нейния съпруг са законни настойници на внука им, чиито родители са починали. Към настоящия момент детето е настанено за отглеждане при тях и е регистрирано в Агенция за закрила на детето. Жалбоподателката счита, че разликата в помощите за деца, настанени при роднини, и тези при наемни семейства, е съществена, като това поставя нейното семейство в по-неблагоприятна ситуация. Съставът е отчел, че по арг. на чл. 5 от ЗЗДет., за държавата е създадено абсолютно задължение да гарантира закрила на деца в риск, като с оглед реализиране на последното е поставена и основната цел – да бъдат създадени мерки за предотвратяване изоставянето на деца. Както КЗД е отбелязвала, тези мерки логично имат

и превантивен характер – да се ограничи броят на децата в риск. Неизравняването на възможностите на приемните родители и роднините, при които са настанени децата, като мярка за закрила, води до неблагоприятно третиране на семействата на роднини в сравнение с професионалните приемни семейства и всички останали семейства. Необходимата намеса на законодателя в тяхна полза, гарантираща равната закрила на семейството и децата, следва да бъде преценявана изключително от гледна точка на индивидуалните интереси на детето. Препоръчано е, на основание чл. 47, т. 8 от ЗЗДискр., на Министерски съвет, на министъра на труда и социалната политика и на изпълнителния директор на Агенция за социално подпомагане, с оглед постигане на съответствие със законодателството за предотвратяване на дискриминация, да предприемат необходимите мерки за изравняване възможностите на децата, настанени при близки и роднини, с тези на останалите членове на обществото и в частност – приемните семейства. В този смисъл КЗД е изключително последователна в налаганата практика относно гарантиране на равенство във възможностите на деца с увреждания.¹

Защитата от дискриминация при упражняване правото на труд се осигурява на няколко нива в съответствие с етапите преди и при възникване на трудовото правоотношение, неговото развитие и прекратяване. В защитата в процеса на работата, т.е. след сключване на трудовия договор, се включват равни условия на труд, равно заплащане, равнопоставено оценяване изпълнението на трудовите задължения, достъп до професионално обучение, повишаване на квалификацията и кариерно развитие и упражняване на дисциплинаарната власт по еднакъв начин. Пример за неизпълнение от страна на работодателя на задължението му да осигурява равно възнаграждение за еднакъв и равностоеен труд е постановеното **Решение №230/2014 г.** по преписка 325/2012 г.

Работодателят ХХХ – директор на ХХХ – гр. ХХХ, не е изпълнил задължението си да осигури минималното възнаграждение на жалбоподателя, включително и на другите служители, и неправилно е определил размера на трудовото им възнаграждение, което е под минималния осигурителен доход за длъжността им. Работодателят не е сезирал принципала на детското заведение, че е в невъзможност да изпълни задължението си за осигуряване на минималното трудово възнаграждение на своите служители. В хода на производството е установено, че определянето и заплащането на различно по размер индивидуално основно трудово възнаграждение се основава на защитения признак „лично положение“, поради което е установено от страна на работодателя нарушение на ЗЗДискр. по смисъла на чл. 4 и чл. 14, ал.1 от същия закон. Комисията за защита от дискриминация, на основание чл. 78 ал. 1 от ЗЗДискр., е наложила на рабо-

тодателя административно наказание „глоба“ и на основание чл. 76, ал. 1, т. 1 от ЗЗДискр., във връзка с чл. 47, т. 4 от същия – принудителна административна мярка с цел предотвратяване на бъдещи нарушения, като ѝ предписва, в качеството ѝ на длъжностно лице, да доведе решението на КЗД до знанието на всички служители в ХХХ – гр. ХХХ.

ХХХ от гр. ХХХ в жалба срещу ХХХ – директор на ХХХ в гр. ХХХ, сочи, че от 01.04.2001 г. работи като детска учителка в ХХХ. На 01.04.2011 г. с допълнително споразумение към трудовия ѝ договор е преназначена на длъжност „старши учител“, а основното ѝ трудово възнаграждение е определено на 472 лв. ХХХ отбелязва, че е извършила собствени проучвания с други директори на други детски градини и счита, че месечното ѝ възнаграждение е по-ниско от посоченото в Наредба №1 за работните заплати на педагогическия персонал. Заявява, че многократно е искала обяснение от ХХХ на кои критерии от наредбата не отговаря, но такова не е получила. Допълва, че след дълго чакане (1 год. и 6 мес.) поискала писмен отговор, който е приложила като доказателство. Жалбоподателката сочи, че е отправила заявление със същото съдържание и към ХХХ – председател на синдикалната организация към ХХХ, като се надявала да бъдат предприети някакви мерки. Отбелязва, че отговор не е получила. В жалбата си ХХХ посочва, че освен диплома за завършено образование, има и удостоверение за V професионално-квалификационна степен, за която с ПМС ѝ се заплаща по 12 лв. месечно, които според директорката били включени в основната ѝ работна заплата. Исканията на жалбоподателката към КЗД са да се произнесе според правомощията си. В допълнително уведомление към преписката ХХХ уточнява, че е завършила тригодишен курс на обучение – редовно, което на база образователно-квалификационни степени в България е приравнено към „професионален бакалавър“. Соци, че е приложила диплома за завършено висше образование с образователно-квалификационна степен „специалист по предучилищна педагогика“. Жалбоподателката счита, че основание за жалбата ѝ е и допълнително споразумение, сключено между ХХХ и нейна колежка, която е завършила тригодишен курс на обучение в същия колеж, в който се е дипломирала и жалбоподателката. Пояснява обаче, че колежката ѝ е назначена съгласно Наредба №1 от 2010 г. Към допълнителното уведомление са приложени копия от допълнително споразумение №72/29.08.2011 г., Наредба №1 за работните заплати от 2010 г., научни степени и звания в България и диплома.

Ответната страна – ХХХ, директор на ХХХ – гр. ХХХ, изразява становище, че не е съгласна с твърденията, че е налице дискриминация във връзка със субективно и неблагоприятно отношение към жалбоподателката в качеството ѝ на служител. Възражава и срещу твърдението, че е налице дискриминация по признак „лично положение“ и поддържа мнение, че жалбоподателката е получила възможното трудово възнаграждение съгласно степента на образованието ѝ – „професионален бакалавър“. Твърди, че освен всички оплаквания, жал-

боподателката не е заявила какъв точно трябва да бъде размерът на работната ѝ заплата и на какво основание. Поддържа становище, че при определяне на заплатата ѝ, се е ръководела единствено от разпоредбите на закона и посочения подзаконов нормативен акт, при съобразяване с финансовите възможности на общината.

По преписката са приети писмените доказателства, представени от страните. От тях се установява, че ХХХ работи в ХХХ– гр. ХХХ, и изпълнява длъжността „ст. учител на подготвителна група“, така както се твърди в жалбата. Жалбоподателката безспорно е доказала, че има квалификация, стаж, умения и познания, които ѝ позволяват пълноценно да се справя със задълженията си по длъжностна характеристика. Всички доказателства, представени с жалбата или приложени впоследствие, го потвърждават. Твърденията ѝ, че притежава образование, което покрива изискването за заемане на длъжността „ст. учител“ се доказват с документ (диплом) за ОКС „бакалавър по чл. 42, ал. 1, т. 1, б. „а“ – „професионален бакалавър“ от ЗВО и стаж по специалността 12 години. Страните не спорят и по въпроса за основното ѝ трудово възнаграждение – с Допълнително споразумение към трудов договор №6/26.03.2001 г. от 13.03.2013 г. то е променено от 472 лв. на 510 лв. В същото това споразумение е посочено, че за притежаване на V-то ПКС жалбоподателката получава 2 лв. допълнително възнаграждение. С влизане в сила на §3 от Преходни и заключителни разпоредби на Наредба №1 от 4 януари 2010 г., като елемент на основната работна заплата на лицата от педагогическия персонал е включено възнаграждение за притежавана професионално-квалификационна степен и не се договаря допълнителното трудово възнаграждение по чл. 8, ал. 1, т. 2, докато неговият размер е елемент на основната работна заплата.

Страните не спорят по отношение размера на основното трудово възнаграждение на лицето ХХХ. Считано от 01.01.2013 г. то е 500 лв., а длъжността, която изпълнява, е „младши учител“. Няма данни по преписката същата да има ПКС, като това на жалбоподателката. Видно от приложените доказателства ХХХ е била назначена на тази длъжност с ОКС „професионален бакалавър“, същата като тази на жалбоподателката. Впоследствие е продължила образованието си и е придобила ОКС „магистър“, именно тогава ответницата ХХХ е сключила допълнителни споразумения с нея, жалбоподателката и другата учителка – ХХХ, която е със същата ОКС, като тази на жалбоподателката. Не се спори, че лицето, с което жалбоподателката се сравнява, има същото образование като нейното, но с по-висока образователна степен. Включително и другата учителка ХХХ – всички те са учители и образователно-квалификационната им степен е „професионален бакалавър“, като ХХХ на по-късен етап придобива ОКС „магистър“. Твърдението за неравно третиране, изразяващо се в изплащане на месечно възнаграждение, което е под минималното за заемане на длъжността, съставът приема за доказано. Съгласно Наредба №1 от 4 януари 2010 г., (изм. ДВ, бр.

14 от 2013 г., в сила от 01.01.2013 г.) минималното трудово възнаграждение за длъжността „старши учител“ е 535 лв. Видно от приложеното допълнително споразумение от 04.03.2013 г., в сила от 01.01.2013 г., е, че трудовото възнаграждение на ХХХ е променено от 472 лв. на 510 лв. Прави впечатление, че за придобито V-то ПКС ѝ е начислено да получава 2 (два) лв., при условие, че би трябвало да са ѝ начислени 12 лв. Според обясненията на ответницата, 10 лв. са елемент от основната ѝ заплата, което означава, че тя на практика е 500 лв., т.е. толкова, колкото е на ХХХ – младши учител с 4 години стаж по специалността. Доказано е, че ХХХ е придобила ОКС „магистър“, но твърденията на ХХХ, че трудовото ѝ възнаграждение трябва да е по-високо и че са ѝ възлагани допълнителни задачи (украса на залите, свирене на акордеон, изготвяне на табла и други) по никакъв начин не са доказани. По преписката не са представени никакви доказателства, че тези допълнителни дейности са били възлагани със заповед или друг документ; липсват доказателства и в посока, че ХХХ има допълнителни квалификации или други умения, това са само твърдения на ХХХ, изразяващи субективното ѝ отношение към ХХХ. Трети състав на КЗД приема, че ответната страна счита, че жалбоподателката се намира в различно положение, тъй като има по-ниска степен на образование и нейният труд не е равностоеен на този на ХХХ. Това е незаконосъобразно и погрешно, тъй като директорът ХХХ не е положил дължимата грижа да изясни, че жалбоподателката всъщност е в същото положение, както другите учителки, притежаващи висше образование с ОКС „магистър“. Настоящият състав приема, че по този начин начин ответницата е проявила небрежност.

Заплатата на жалбоподателката, сравнена със заплатите на останалите учителки, е най-висока. Но това не означава, че работодателят трябва да бъде освободен от отговорността да осигури на служителите си заплащане, отговарящо на минималното според действащата Наредба №1/2010 г. На мястото на жалбоподателката би могло да бъде всяко друго лице, което хипотетично би получавало поне минимума, установен нормативно. Това означава, че работодателят третира по-зле ХХХ, отколкото би трябвало да я третира. Безспорно е установено, че жалбоподателката и останалите ѝ колеги получават трудово възнаграждение, което е под минималното за заеманата длъжност. ХХХ, в качеството ѝ на работодател, е длъжна да осигури заплати, съответстващи на минимума, установен нормативно.

Целта на ЗЗДискр. е да предостави цялостна и всеобхватна закрила от дискриминация при упражняване на правото на труд, както преди възникване на трудовото правоотношение (чл. 12 от ЗЗДискр.) и по време на неговото съществуване (чл. 13 – чл. 19 от ЗЗДискр.), така и в случаите на прекратяването му (чл. 21 от ЗЗДискр.).

В случая Трети постоянен заседателен състав приема, че определеното по размер заплащане на ХХХ се основава на защитения признак по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. „лично положение“, поради което

¹. в този смисъл по отношение на биологичните родители на деца с увреждания Решение № 51/ 17.03.2011 г. по преписка № 170/2010

е налице нарушение на принципа на равно заплащане. В съответствие с чл. 9 от ЗЗДискр. в случая са доказани факти, от които може да се направи извод за неравносложно третиране, а работодателят не е доказал основание за това. В хода на производството не е опровергано от страна на работодателя предположението, че определеният по-нисък размер на трудово възнаграждение се дължи на неравносложно третиране във връзка с отношенията между служител и работодател. Решаващият състав приема, че тези обстоятелства се включват в признака „лично положение“, тъй като правото на получаване на заплащане, регламентирано в Наредба №1/2010 г., е част от личното положение на засегнатото лице.

Трети постоянен заседателен състав приема, че спрямо жалбоподателката ХХХ е осъществена пряка дискриминация по признак „лично положение“ по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. от страна на директора на ХХХ -гр. ХХХ, с което е нарушен чл. 14, ал. 1, във връзка с чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. Налице е причинно-следствена връзка между защитения признак „лично положение“ и проявеното по-неблагоприятно третиране. Задължението на работодателя по чл. 14, ал. 1 от ЗЗДискр. е по отношение на всички работници и служители. Доколкото това неравно третиране представлява и нарушение на чл. 4, ал.1 от ЗЗДискр. при упражняване правото на труд и възникналите въз основа на него трудовоправни отношения, в практиката е залегнало виждането, че се включва в защитимия признак „лично положение“.

Работодателят ХХХ – директор на ХХХ, не е изпълнил задължението си по чл. 14, ал. 1 от ЗЗДискр за осигуряване на равно възнаграждение за еднакъв и равносложен труд, тъй като на жалбоподателката е определил размер на основното трудово възнаграждение съобразно длъжността, която изпълнява, според изискването на Наредба №1/2010 г. Не е изпълнил задължението си да осигури минималното възнаграждение и на другите служители и неправилно е определил размера на трудовото им възнаграждение, което е под минималния осигурителен доход за длъжността им, в това число и на жалбоподателката. Липсват данни работодателят да е сезирал принципала на детското заведение, че не може да изпълни задължението си за осигуряване на минималното трудово възнаграждение на своите служители. Неизпълнението на това задължение е административно нарушение по смисъла на чл. 80 от ЗЗДискр., допуснато при осъществяване дейността на ХХХ. Неизпълнението на задължението по чл. 14, ал.1 от ЗЗДискр. е самостоятелно нарушение по ЗЗДискр. В хода на производството се установява, че определянето и заплащането на различно по размер индивидуално основно трудово възнаграждение се основава на защитения признак по чл. 4, ал.1 ЗЗДискр „лично положение“, поради което следва изводът за едновременно извършени от работодателя дискриминация по смисъла на чл. 4 от ЗЗДискр. и нарушение на чл. 14, ал.1 от ЗЗДискр. Дискриминацията е извършена поради небрежност от ХХХ. Формата

на вината следва да се отчете при определяне размера на наказанието, доколкото законодателят е предвидил различни прагове и размери на наказанията за дискриминация при умисъл и съответно в конкретния случай – при небрежност.

С оглед гореизложеното и на основание чл. 65 от Закона за защита от дискриминация Трети постоянен заседателен състав на Комисия за защита от дискриминация установява, че ХХХ – директор на ХХХ – гр. ХХХ, не е изпълнил задължение, произтичащо от нормата на чл. 14, ал. от ЗЗДискр. по признак „лично положение“ по отношение на ХХХ, с което е извършил пряка дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. Налага на основание чл. 78, ал. 1 от ЗЗДискр. на ХХХ глоба в размер на 250 (двеста и петдесет) лв. за извършване на установеното нарушение.

За случай на дискриминация в сферата на образованието и по-конкретно за достъпа до безплатно образование е **Решение №237/2014 г.** по преписка №236/2012 г. Задължение за защита от дискриминация при упражняване правото на образованието имат министърът на образованието и науката и ръководителят на обучаващата институция. Специфичен е казусът, разгледан в **Решение №237/2014 г.** по преписка №236/2012 г. Разпоредбата на §4, ал. 3 от ДР на Закона за народната просвета (ЗНП) за заплащане на образованието на чуждите граждани в българските училища в страната и чужбина води до пряка дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. по признак „гражданство“, като поставя в по-неблагоприятно положение чуждите граждани с различен статут на пребиваване по отношение правото им на безплатно образование в сравнение с българските граждани, респективно чуждите граждани, които са включени в кръга на правоимащите субекти по §4, ал. 2 от ДР на ЗНП.

Именно в изпълнение на чл. 3, б. „в“, във връзка с б.б. „а“ и „б“ от Конвенция за борба срещу дискриминацията в областта на образованието (Обн. ДВ. бр. 6 от 22 януари 1963 г.), министърът на образованието и науката следва да предприеме мерки за изменение на §4, ал.3 от ДР на ЗНП, с цел да се осигури равно третиране на учащите се чужди граждани, които реализират правото си на образование на територията на страната, преустановявайки по този начин съществуващата пряка дискриминация.

Съставът е установил, че спрямо детето ХХХ и ХХХ, последният в качеството на законен представител на детето ХХХ и свързано лице по смисъла на т.9 от по § 1 на ДР на ЗЗДискр., е извършена пряка дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. по признак „гражданство“ с поставянето им в по-неблагоприятно положение в сравнение с българските граждани, респективно чуждите граждани, които са включени в кръга на правоимащите субекти по §4, ал. 2 от ДР на ЗНП по отношение правото им на безплатно образование.

Предписано е, на основание чл. 76, ал. 1, т. 1, във връзка с чл. 47, т. 4 от Закона за защита от дискриминация на министъра на образованието и науката с цел отстраняване на гореустановеното нару-

шение, да направи необходимото в съответствие с компетенциите си за преразглеждане и изменение на разпоредбата на §4, ал. 3 от Закона за народната просвета, за да се осигури равно третиране на учащите се чужди граждани, които реализират правото си на образование на територията на страната.

Жалбоподателят ХХХ сочи, че синът му ХХХ, роден на 25.12.2003 г., е гражданин на Украйна, пребивава на територията на Република България на законно основание със статут за продължително пребиваване от август 2011 г. Жалбоподателят уточнява, че е участник в ликвидацията на аварията на Чернобилска атомна електроцентрала, инвалид е 2 група, а неговият син ХХХ има статус на дете, пострадало от Чернобилската катастрофа. Жалбоподателят посочва, че на 15.09.2011 г. синът му постъпил в първи клас в ХХХ – гр. ХХХ. Заявява, че при подаване на документите в училището помощник – директорката му съобщила, че за обучението на детето му следва да заплати сумата от 800 (осемстотин) евро за учебната година, като се обосновала със заповед №РД 09-698/0705 от 2009 г. на министъра на образованието и науката и Закона за народната просвета, съгласно които чужденци без статут за постоянно пребиваване в страната са длъжни да заплащат за началното си образование в държавни и общински училища. Жалбоподателят посочва, че внесъл на две вноски сумата от 800 евро за обучението на детето си. Заявява, че е подал писмено заявление до Министерство на образованието, младежта и науката с молба за освобождаване от заплащане на такса за началното образование на сина му. Уточнява, че в заявлението си до МОМН се е позовавал на решение на Европейския съд за правата на човека от 06.12.2011 г. Отбелязва, че с писмо изх. №94ВВ-1871/06.01.2012 г., подписано от директор на дирекция ХХХ на МОМН, е уведомен, че исканията му за безплатно начално образование на детето му, както и връщане на вече платените парични суми по сметка на училището, не могат да бъдат изпълнени.

Според жалбоподателя заповед № РД09-698/0705 от 2009 г. на министъра на ОМН грубо нарушава правата на детето му, което съгласно Конвенцията за правата на детето следва да получава безплатно начално образование, независимо от своята националност, гражданство и цвят на кожата. Счита също, че синът му е дискриминиран, като е нарушено правото му на безплатно начално образование, в подкрепа на което сочи следните аргументи:

- Първи Протокол на Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи, чл. 2 – „на никой не може да бъде отказвано правото на образование“.
- Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи, чл. 14 – „упражняването на правата и свободите, предвидени в тази Конвенция, трябва да бъде обезпечено без всякаква дискриминация, основана по-специално на пол, раса, цвят на кожата, език, религия, политически или други убеждения, национален или социален произход, принад-

лежност към национално малцинство, имуществено положение, рождение или друг някакъв признак“.

- Декларация за правата на детето, принцип 7 – „детето има право на получаване на образование, което ще бъде безплатно и задължително поне за началните стадии. На него ще му бъде предоставено образование, което ще съдейства за неговата обща култура и ще му даде възможност, на основата на равни възможности, да развива своите способности, своите лични възгледи и своето чувство за морална и социална отговорност, за да стане полезен член на обществото“.
- Конвенцията за правата на детето в чл. 28 гарантира на децата безплатно и задължително начално образование и от държавите-членки на ООН се изисква поощрение развитието на различни форми на средно образование, включително общо и професионално образование, като ги направят достъпни и на разположение на всяко дете, и вземат подходящи мерки, като въвеждане на безплатно образование и предоставянето на финансова помощ в случай на необходимост.
- Всеобща декларация за правата на човека, чл. 26 – „всеки човек има право на образование. Образованието трябва да бъде безплатно поне що се отнася до началното и основното образование. Началното образование трябва да бъде задължително“.
- Международен пакт за икономически, социални и културни права. Член 13 от този пакт провъзгласява, че „началното образование трябва да бъде задължително и безплатно за всички“.
- Конвенция за борбата с дискриминацията в областта на образованието, чл. 3 – „Държавите, които са страна на тази Конвенция, се задължават да предоставят на чужди граждани, живеещи на тяхната територия, същия достъп до образованието, както и на своите граждани“.
- чл. 4 – „Държавите, страни по настоящата Конвенция, се задължават, освен това, да разработват, развиват и провеждат общо-държавна политика, която използва отговарящи на националните условия и обичаи методи за осъществяване равенство на възможностите и на отношение в областта на образованието“.
- Европейската социална харта, чл. 17, т. 2 – „да се предоставя на децата и младежите безплатно начално и средно образование, а също и да способства за тяхното регулярно посещаване на занятията в училище“.
- Конституцията на Република България чл. 53, ал. 1 – „Всеки има право на образование“. Чл. 53, ал. 2 – „Училищното обучение до 16 години е задължително“. Чл. 53, ал. 3 – „Основното и средното образование в държавните и общинските училища е безплатно“.

С допълнително писмо с вх. №44-00-4508/27.11.2012 г. по описа на КЗД, ХХХ прави следните уточнения във връзка с неговото семейно положение: ХХХ – негова законна съпруга и синът му ХХХ – негово законно дете, са граждани на Украйна. Съпругата му пребивава на територията на Република България от 25.07.2011 г. на основание D виза (събиране на семейства) с цел местожителство в България. Относно сина си, жалбоподателят уточнява, че е пристигнал за първи път в Република България на 25.07.2011 г. на основание виза D. От септември 2011 г. е с продължително пребиваване с цел местожителство, като не е напускал страната. Заявява, че към момента на постъпване в ХХХ – гр. ХХХ, детето му е било със статут на продължително пребиваващ. Относно собствения си статут, ХХХ уточнява, че разрешението за пребиваване в Република България получил през януари 2011 г. на основание чл. 24, ал. 1, т. 10 от Закона за чужденците в Република България. Синът му и съпругата му получили статут на продължително пребиваващи на основание събиране на семейство.

Ответната страна в процесния период поддържа становище за неоснователност на подадената жалба, тъй като изискването определени категории чужденци да плащат учебни такси произтича пряко от разпоредбата на §4, ал. 2, т. 1 от Допълнителните разпоредби на ЗНП, според които училищното образование е безплатно за лица с разрешено постоянно пребиваване в страната, както и за ученици в задължителна училищна възраст – деца, членове на семейството на чужденец с разрешено дългосрочно пребиваване в страната. Отбелязва се, че жалбоподателят не е приложил данни и доказателства, които да удостоверят, че той или друг член на семейството му има статут на дългосрочно пребиваващи в страната чужденци, което е пречка за условието на §4, ал. 2, т. 1 от ДР на Закона за народната просвета. В становището се посочва, че в конкретния случай с ХХХ е приложима разпоредбата на ал. 3 от същия параграф, въз основа на която е издадена и заповед ОРД 09-698/07.05.2009 г. на министъра на ОМН за размера на средствата за дневна форма на обучение, които заплащат лицата, които не са български граждани или не са граждани на друга държава-членка на Европейския съюз, на държава-страна по Споразумението за Европейско икономическо пространство, или на Конфедерация Швейцария. Допълва се, че заплащането на 800 евро е задължително нормативно условие за приемането и съответно за обучението на детето ХХХ в училище. Счита се, че не е осъществена дискриминация спрямо свързаното с жалбоподателя лице – неговия син ХХХ, и че не е третиран по начин, различен от всички останали лица, които не са български граждани, не са граждани на друга държава-членка на Европейския съюз, на държава-страна по Споразумението за Европейско икономическо пространство, на Конфедерация Швейцария, или не са постоянно пребиваващи в страната.

Ответната страна – директорът на ХХХ – гр.ХХХ, оспорва твърденията на жалбоподателя за упражнена дискриминация спрямо детето му.

Отбелязва, че синът на ХХХ – гражданин на Украйна, пребиваващ на територията на Република България със статут на временно пребиваващ, е записан и посещава редовно учебните занятия от 15.09.2012 г. в ХХХ – гр. ХХХ, като при подаване на документите на детето за записване в първи клас през учебната 2011/2012 г. ръководството на училището е запознало ХХХ с нормативните документи и изисквания и по специално ДР §4, ал. 3 от ЗНП и заповед №РД 09-698/07.05.2009 г. на министъра на ОМН, определяща сумата, която следва да се заплаща от чуждестранни граждани с временно пребиваване в България за нуждите на учебния процес в училищата. Посочва, че при започване на новата учебна 2012/2013 г. родителите на ученика не са внесли навреме таксата за обучение, въпреки неколкостепенните напомняния и лични срещи с майката ХХХ. Отбелязва, че към края на първия учебен срок е постъпило писмо с вх. № 31/15.01.2013 г. от ХХХ с молба за отсрочване на плащането на сумата и приложени документи, според които семейството е пострадало от аварията в Чернобил. Заявява, че всички действия в качеството ѝ на директор на ХХХ – гр. ХХХ са продиктувани от обстоятелството, че като директор на общинско училище е задължена да спазва нормативната уредба на МОМН и заповедите на министъра.

С писмо с изх. № 0-04-47/27.03.2013 г. докладчикът по преписката е изискал информация от началник сектор „Миграция“ ОД на МВР – гр. ХХХ, относно статута на пребиваване на лицата ХХХ и ХХХ и на какво основание, съгласно Закона за чужденците в Република България и Правилника за прилагането на Закона за чужденците в Република България, са получили разрешение за пребиваване в страната. В отговор на изисканата информация е постъпило писмо с вх. №90-04-56/03.04.2013 г. от началник сектор „Миграция“, в което се посочва, че при направена проверка в автоматизирани информационни фондове на МВР, се установили следните данни:

1. ХХХ – гражданин на Украйна, е със статут на продължително пребиваващ на територията на Република България чужденец на основание чл. 24, ал. 1, т. 10 от Закона за чужденците в Република България (ЗЧРБ), получил право на пенсия съгласно законодателството на Република България, държавата си на произход или друга държава, и разполага с достатъчно средства за издръжка в страната. Към заявлението за предоставяне право на продължително пребиваване са представени изискуемите документи съгласно чл. 13 и чл. 23 от Правилника за приложение на ЗЧРБ (ППЗЧРБ).
2. ХХХ – гражданка на Украйна, е със статут на продължително пребиваващ на територията на Република България чужденец, на основание чл. 24, ал. 1, т. 13 от ЗЧРБ, като член на семейството на чужденец, получил разрешение за продължително пребиваване. Към заявлението за пре-

доставяне право на продължително пребиваване са представени изискуемите документи съгласно чл. 9, чл. 13 и чл. 24 от ППЗЧРБ.

Въз основа на събраните по преписката писмени и устни доказателства, Трети постоянен състав установява следното:

Жалбоподателят ХХХ прави оплаквания за дискриминационно отношение, тъй като за разлика от българските граждани и чужденците с разрешение за постоянно пребиваване, следва да заплаща такси за образованието на сина си в ХХХ – гр. ХХХ. Счита изискването за заплащане на такси за неоснователно и дискриминационно.

Съгласно 4, ал. 2 от ДР на Закона за народната просвета училищното образование е безплатно за чуждите граждани, които са: 1. с разрешено постоянно пребиваване в страната, както и ученици в задължителна училищна възраст – деца, членове на семейство на чужденец, с разрешено дългосрочно пребиваване в страната; 2. приети по актове на МС; 3. приети по междуправителствени спогодби, в които този въпрос е уреден; 4. ученици в задължителна училищна възраст – деца на граждани на държави-членки на Европейския съюз, на Европейското икономическо пространство и Швейцария, упражняващи трудова дейност на територията на република България, когато пребивават в страната заедно с родителите си, съответно настойниците и попечителите си. Съгласно ал. 3 в българските училища в страната и в чужбина могат да се обучават и чужди граждани срещу заплащане. Размерът на средствата, които заплащат чуждестранните граждани на държавните и в общинските училища, се утвърждава от министъра на образованието и науката. Въз основа на ал. 3 от същия параграф е издадена заповед №РД 09-698/07.05.2009 г. на министъра на ОМН, регламентираща размера на средствата за дневна форма на обучение, които заплащат лицата, които не попадат в нито една от изключените категории чужди граждани съгласно ал. 2 от §4 от ДР на ЗНП. От посочената разпоредба на §4, ал. 2 от ДР на ЗНП следва, че се прави разграничение между учениците, обучаващи се в държавни и общински училища според тяхното гражданство и имиграционен статус, тъй като съгласно ЗНП само български граждани и определени категории чужденци имат правото на безплатно основно и средно образование. Важно е да се отбележи, че Конвенцията за борба срещу дискриминацията в областта на образованието определя същността на понятието „дискриминация в областта на образованието“. В чл. 1, т. 1 на Конвенцията изразът „дискриминация“ обхваща всяко различие, изключение, ограничение или предпочитане по признак раса, цвят на кожата, пол, език, религия, политически и други убеждения, национален или социален произход, икономическо положение или рождение, което има за цел или резултат да унищожи или наруши равенството в третирането в областта на образованието“. В т. 2 от същата Конвенция думата „образование“ се отнася към всички видове и степени на образованието и включва достъпа до

образование, равнището и качеството на обучението, а така също и условията, при които то се води. В чл. 3 от Конвенцията за борба срещу дискриминацията в областта на образованието с цел да се ликвидира и предотврати дискриминацията, попадаща под определението, дадено в тази Конвенция, държавите, които са страна по нея се задължават:

а) да отменят всички законодателни постановления и административни разпореджения и да спрат административната практика от дискриминационен характер в областта на образованието;

б) да вземат, ако е нужно, по законодателен път мерки, необходими за отстраняване на всякаква дискриминация при приемане на учащите се в учебните заведения;

в) да не допускат, що се отнася до плащането за обучение, предоставянето на стипендии и на всяка друга помощ на учащите се, а също така даването на разрешения и привилегии, които могат да бъдат необходими за продължаване на образованието в чужбина, никакви различия по отношение на учащите се – граждани на дадена страна, от страна на държавните органи освен различията, основани на техния успех или нужди;

г) да не допускат в случаите, когато държавните органи предоставят на учебните заведения едни или други видове помощ, никакви предпочитания или ограничения, основани изключително върху това, че учащите се принадлежат към някоя определена група;

д) да предоставят на чуждите граждани, живеещи на тяхната територия, същия достъп до образование, както и на своите граждани.

Съгласно чл. 4 от Конвенцията, държавите, представляващи страна в тази Конвенция, се задължават освен това да разработват, развиват и провеждат в живота общодържавна политика, която използва отговарящи на националните условия и обичаи методи за осъществяване равенство на възможностите и на отношението в областта на образованието и по-специално:

а) да направят основното образование задължително и безплатно; да направят средното образование в различните му форми всеобщо достояние и да осигурят неговата общодостъпност; да направят висшето образование достъпно за всички въз основа на пълно равенство и в зависимост от способностите на всеки; да осигурят спазването на предвидената от закона задължителност на обучението;

б) да осигурят във всички държавни учебни заведения от еднаква степен еднакво равнище на образованието и еднакви условия по отношение на качеството на обучението;

в) да насърчават и развиват с подходящи методи образованието на лицата, които не са получили основно образование или които не са го завършили, и продължаването на тяхното образование в съответствие със способностите на всеки;

г) да осигурят без дискриминация подготовката за преподавателска професия.

Разпоредбата на чл. 14 от КЗПЧОС гласи, че упражняването на правата и свободите, предви-

дени в тази Конвенция, следва да бъде осигурено без всяка дискриминация, основана на пол, раса, цвят на кожата, език, религия, политически и други убеждения, национален или социален произход, принадлежност към национално малцинство, имуществено, рождение или друг някакъв признак, като съгласно чл. 2 от Протокол 1 към същата Конвенция на никого не може да бъде отказано правото на образование.

Настоящият състав отбелязва, че достъпът до образователните институции е присъща, същинска част от правото на образование, предвидено в първото изречение на чл. 2 от Протокол 1 от КЗПЧОС.

По отношение на настоящата преписка се установява, че синът на жалбоподателя е записан в първи клас. По-късно от жалбоподателя ХХХ е поискано да заплати такса за обучението на детето си с оглед неговото гражданство. Жалбоподателят ХХХ със семейството си пребивава законно на територията на Република България със статут на продължително пребиваващ на територията на Република България чужденец на основание чл. 24, ал. 1, т. 10 от Закона за чужденците в Република България, а съпругата му ХХХ е със статут на продължително пребиваващ на територията на Република България чужденец, на основание чл. 24, ал. 1, т. 13 от ЗЧРБ (като член на семейството на чужденец, получил разрешение за продължително пребиваване). Важно е да се отбележи, че синът на жалбоподателя, предвид възрастта му към процесния период, се ползва със специална закрила, съгласно Конвенцията за правата на детето, в сила за страната ни от 03.07.1991 г., която представлява част от вътрешното право и която изисква от държавите „да направят началното образование задължително и безплатно за всички“. Съгласно чл. 28 от Конвенцията за защита правата на детето държавите – страни по Конвенцията, признават правото на детето на образование и с оглед осъществяването на това право във все по-голяма степен и при еднакви възможности, те по-специално трябва: а) да направят началното образование задължително и безплатно за всички; б) да насърчават развитието на различни форми на средно образование, включително общо и професионално образование, като ги направят достъпни и на разположение за всяко дете и вземат подходящи мерки, както въвеждането на безплатно образование и предоставяне на финансова помощ в случай на необходимост. В същото време образованието се ползва от пряката защита на Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи, която е в сила за страната ни от 07.09.1992 г. Образованието е закрепено в чл. 2 от Протокол №1 от същата, съгласно която никой не може да бъде лишен от правото на образование. Поемайки подобен ангажимент, българската държава се е задължила да прилага еднакви критерии по отношение достъпа до образователните институции, включително да не поставя неоправдани нормативни различия между учащите се чужди граждани пред българските граждани, респективно пред чуждите граждани с различен статут на пребиваване в областта на безплатното образование.

Налице е противоречие на разпоредбата на §4, ал. 3 от ДР на Закона за народната просвета с чл. 14 от КЗПЧОС, във връзка с чл. 2 от Протокол 1 от същата Конвенция, като с оглед разпоредбата на чл. 5, ал. 4 от Конституцията, нейните норми имат предимство пред норми на вътрешното право, които им противоречат.

Според постоянната съдебна практика на СЕО, сега Съда на ЕС, дискриминация е налице при прилагането на различни правила към сходни положения или при прилагането на едно и също правило към различни положения. Заради това принципът за равенство в третирането изисква еднаквите случаи да бъдат третирани по един и същ начин и забранява сходното третиране на различни случаи. Следователно, забраната за дискриминация не позволява на определена група лица, обединена по признак – предмет на защита, да бъдат третирани по различен начин. С оглед на това, че жалбоподателят е родител на дете и в това си качество следва да заплаща за обучението му, изискването за заплащане на такса, която претендира жалбоподателят за дискриминационна, пряко засяга неговите и на детето му права и интереси.

В настоящият случай се касае за детето ХХХ и ХХХ в качеството му на законен представител на детето и свързано лице по смисъла на т. 9 от §1 на ДР на ЗЗДискр., които са чужди граждани и са третирани различно в областта на безплатното образование според тяхното гражданство и статут на пребиваване в страната. Образованието е публична услуга с определена социална функция и именно чрез осигуряване на равни възможности за децата, обучаващи се в основните и средни училища, се осигурява тяхната интеграция в обществото и пълноценно развитие. Съществено е да се отбележи, че жалбоподателят и семейството му пребивават законно в страната и са със статут на продължително пребиваващи на територията на Република България чужденци. ХХХ – гражданин на Украйна, е със статут на продължително пребиваващ на територията на Република България чужденец на основание чл. 24, ал. 1, т. 10 от Закона за чужденците в Република България (ЗЧРБ). ХХХ – гражданка на Украйна, е със статут на продължително пребиваващ на територията на Република България чужденец, на основание чл. 24, ал. 1, т. 13 от ЗЧРБ. Видно от писмо с вх.№ 19-00-84/08.04.2013 г. на директора на ХХХ – гр. ХХХ, детето ХХХ е интегрирано в средата си, много добре усвоява учебното съдържание, като е научило български език за кратък период и отлично общува със съучениците си, т.е. не са налице специални образователни потребности, които да обуславят заплащането на такса. Оплакванията на жалбоподателя се свеждат единствено до изискването да заплаща учебна такса за дневна форма на обучение на детето си, тъй като не попада в нито една от изключените категории чужди граждани съгласно ал.2 от § на ДР на ЗНП, за които училищното образование е безплатно.

С оглед гореизложеното, настоящият състав е счел, че разпоредбата на §4, ал. 3 от Допълнителните разпоредби на Закона за народната просвета

допуска дискриминация спрямо чуждите граждани пред българските граждани, респективно пред чуждите граждани с различен статут на пребиваване в областта на безплатното образование по признак „гражданство“ и представлява пряка дискриминация и нарушение на чл. 14, ал. 2 от ЗЗДискр. Именно в изпълнение на чл. 3, б. „в“, във връзка с б.б. „а“ и „б“ от Конвенцията за борба срещу дискриминацията в областта на образованието министърът на образованието и науката следва да предприеме мерки за изменение на §4, ал.3 от ДР на ЗНП, с цел да се осигури равно третиране на учащите се чужди граждани, които реализират правото си на образование на територията на страната, преустановявайки по този начин съществуващата пряка дискриминация.

В потвърждение на гореизложеното е Решение №6271/2014 г. на Върховен административен съд на Република България, постановено по адм. дело №1158/2013 г., с което е отменена заповед РД-09-698 от 07.05.2009 г. на министъра на образованието и науката, като е прието, че нарушава чл. 14 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи във връзка с чл. 2 от Протокол 1 към същата конвенция.

Равенството на достойнството е основополагащ принцип на демократичното общество и е залегнало като фундаментален принцип в Преамбюла и разпоредбата на чл. 6, ал. 1 от Конституцията на Република България. Законът за защита от дискриминация приравнява за дискриминация и действието „тормоз“, което по смисъла на закона е нежелано поведение на основата на признаците по чл. 4, ал. 1, изразено физически, словесно или по друг начин, което има за цел или резултат нахвърляване на достойнството на лицето и създаване на враждебна, принижяваща, унижителна, обидна или застрашителна среда. Конкретен пример за постановено решение за тормоз е подаденото оплакване срещу ХХХ и срещу председателя на районната организация на ХХХ в гр. ХХХ, във връзка с направени изказвания от жалбоподателя относно финансови злоупотреби и други нередности в районната организация на съюза. Ангажиментите на работодателя да не допуска дискриминация при упражняване правото на труд, т.е. в процеса на работа, включва и ненахвърляване честта и достойнството на служителите и поставянето им в обидна и застрашителна среда, пример за което е **Решение 205/2014 г.** по преписка №117/2013 г. Жалбоподателят е подавал оплакване за тормоз срещу ХХХ и срещу председателя на районната организация на ХХХ в гр. ХХХ. Тя твърди, че е подложена и на преследване поради несъгласие с начина, по който се управлява сдружението, и поради изказванията, които направила на Общо събрание на 13 март 2013 г. за финансови злоупотреби и други нередности, и че преследването е осъществено посредством изключването ѝ от ХХХ на 08.05.2013 г. с формално основание, че не е плащала членския внос. Установено е, че жалбоподателят е имала дългосрочен (продължил поне една година) конфликт с ръководството на ХХХ като цяло и с ръководството на ХХХ, като

е оповестила публично несъгласието си с начина, по който ХХХ разходва предоставяните му от държавния бюджет средства за подпомагане на лица с увреждане на слуха. Горното е установено от приложените писма „Проект на закон за употребата на езика знак“ и от служебно известно обстоятелство, че в КЗД е образувана друга преписка от жалбоподателя относно предоставянето и разходването на средства за подпомагане на лица с увреждания на слуха при осигуряване на жестомимичен превод, която жалба е подадена в КЗД по-късно и търсената по нея защита не е била източник на описваното по посочената преписка нарушение.

Съставът е приел, че поведението на ответните страни е систематично и общо увреждащо интересите на жалбоподателя и създава обидна и застрашителна среда. Поведението на ответните страни е не само нежелано и увреждащо интересите на жалбоподателя, но и в противоречие с нормите на устава, т.е. – неправомерно и покрива хипотезата на Пар. 1, т. 1 ДР на ЗЗДискр. Установена е пряка връзка между посочените действия и конфликта между жалбоподателя и ответниците, който конфликт я поставя в особено положение в сравнение с останалите членове на ХХХ, което пък покрива признака „лично положение“ – защитен признак по чл. 4, ал. 1 ЗЗДискр. Прието е, че по преписката е налице тормоз спрямо жалбоподателя по признак „лично положение“.

По подобен начин Трети постоянен заседателен състав се е произнесъл с **Решение №205/2014 г.** по преписки №117/2013 г.

В Комисия за защита от дискриминация е подадено оплакване от служител, че личната му снимка била поставена на табло с надпис „Оператор, произвел грешна продукция“. Таблото било поставено на място, достояние на всички негови колеги от фирмата. Посочено е, че съществува и табло със снимки на оператори, крали кабели от фирмата. В тази връзка жалбоподателят приел, че е бил „приравнен с крадците“ (цитат), третиран като престъпник и подложен на психически тормоз от страна на ръководството. Твърди, че този акт и последващият психически тормоз от страна на ръководството са го принудили да подаде молба за напускане.

В мотивите на решението съставът е приел, че позиционирането на снимка с назидателна цел на обособено табло „Оператори, произвели грешна продукция през седмица“ с образа на жалбоподателя във връзка с извършени от него действия при изпълнение на трудовите му задължения, е създавало обидна и застрашителна среда, която е нахвърлила честта и достойнството на жалбоподателя. С посочените действия работодателят е извършил дискриминация, представяваща тормоз по смисъла на ЗЗДискр. по признак „лично положение“. Независимо от обстоятелството, че „работодаателят е преустановил практиката си, с постановеното решение съставът е дал препоръка – дружеството-ответник да се въздържа от подобни действия, които биха имали за цел нахвърляване честта и достойнството на служителите и поставянето им в обидна и застрашителна среда.

Пример за това как поведението на ответната страна не може да се квалифицира като „слово на омразата“, не създава негативно стереотипно отношение към исляма и мюсюлманите и представлява израз на гарантіраната от Конституцията на Република България свобода на словото е **Решение №266/2014 г.** по преписка №322/2012 г.

Комисия за защита от дискриминация е сезирана от сигналподатели, които позовавайки се на материали от печатни и електронни медии, заявяват, че в центъра на гр. ХХХ, на бул. ХХХ, са поставени два билборда по инициатива на политическа партия ХХХ. Посочените билбордове съдържат надпис „Това ли ни чака?“ и изобразяват фотография на група мъже с характерни арабски черти, видимо участващи в протест и държащи лозунг на английски, който гласи: „Ислямът ще управлява света. Свободата може да върви по дяволите“. Пространството на билбордовете е допълнено и с изображение на момиче с хиджаб (фередже). Сигналподателите цитират изявления на местния партиен лидер, в които същият изразява мнението си, че не следва да се допуска „масово ислямизиране“ и че са застрашени светският характер на държавната власт, Конституцията и демократичните принципи (в интервютата е даден пример с придобилия публичност случай относно проповядването на радикален ислям в Пазарджик от 2012 г.). Според сигналподателите запълването с такъв тип съдържание на въпросните билбордове представлява провокация от страна на политическата партия, създава стереотипно отношение към исляма и мюсюлманите и е дискриминация по признак „религия“.

Съставът е приел, че поведението на ответната страна – политическа партия ХХХ, е израз на гарантираната от Конституцията на Република България свобода на словото. Съставът е отчел чл. 39, ал. 2 от КРБ и чл. 10, пар. 2 от ЕКЗПЧОС, които предвиждат ограничения във връзка с упражняването на тази свобода, вкл. и такива, свързани със защитата на правата и законните интереси на останалите правни субекти. Отчита, че в рамките на решенията по делата Хендисайд с/у Обединеното Кралство² и Лингенс с/у Австрия³ Европейският съд по правата на човека ясно посочва, че в демократичното общество от свободата на словото се ползват не само идеите или информацията с благоприятен прием или тези, които могат да засегнат, обидят или шокират държавата, част от населението или група хора. Европейският съд по правата на човека посочва, че това разбиране е отдавна установено според изискванията на плурализма, толерантността и търпимостта, без които обществото на практика не би могло да се нарече демократично, поради което при всяко ограничаване на свободата на словото трябва да се спазват стриктно изискванията за пропорционалност.

² ЕСПЧ, дело Хендисайд с/у Обединеното кралство (Handyside v. The United Kingdom), решение от 07.12.1976 г.

³ ЕСПЧ, дело Лингенс с/у Австрия (Lingens v. Austria), решение от 08.07.1986 г.

Съставът е изследвал контекста, в който са изказани или написани думите⁴, но така също и за това какво се цели със съответното изразяване на мнение⁵, като е приел, че контекстът, в който са поставени билбордовете, се свързва с два общоизвестни факта: първо – терористичния атентат, извършен през лятото на 2012 г. в Сарафово и второ – придобилите през същата година публичност наказателни производства относно проповядване на радикален ислям в България. Що се отнася до конкретните изображения на билбордовете, съставът е приел за общоизвестен факт, че снимката на групата мъже, държащи транспарант със следните думи: „Ислямът ще управлява света. Свободата може да върви по дяволите“, е направена по време на посрещането на английски военни части в Лутън, Лондон, като по-голямата част от държащите транспаранта лица, членове на групата „Islam4UK“ („ислям за Обединеното Кралство“), са били осъдени в последствие от компетентния съд за изразените от тях слова, които според магистратите са били с обиден и заплашителен характер⁶.

С оглед на горепосоченото, поставянето на въпроса „Това ли ни чака?“ по-скоро съставът е разтълкувал като опит за започване на обществена дискусия по актуални за държавата проблеми, което не попада в обхвата на определението „слово на омраза“. Отчел е обясненията на ответната страна, че чрез поставянето на билбордовете е изразена загриженост от заплахата за насаждане на омраза и извършването на дейности, които са насочени против демократичните принципи и установения в страната правов ред, а не – създаването на враждебна или обидна среда по отношение на определена обществена група, което обстоятелство е подкрепено и от публичните изказвания на представители на политическата партия⁷ и кореспондира с описаните в Устава на ХХХ цели, а именно – „съхраняване на суверенитета и териториалната цялост на българската държава“, които цели от своя страна не бива да се бъркат с „етноцентризм“ и „настроения против чуждото“ (така, както

⁴ ЕСПЧ, дело Караташ с/у Турция, (Karatas v. Turkey), решение от 08.07.1999 г.

⁵ ЕСПЧ, дело Йерсилд с/у Дания (Jersild v. Denmark), решение от 23.09.1994 г.

⁶ <http://www.dailymail.co.uk/news/article-1242335/Muslims-called-British-soldiers-rapists-cowards-scum-exercising-freedom-speech-court-hears.html>
http://www.nytimes.com/2010/01/13/world/europe/13britain.html?_r=0

⁷ Вж. напр. приложените към подадения сигнал разпечатки от публикувани интервюта в информационни интернет сайтове и най-вече следните цитати: „Тук не става въпрос за религиозна или верска нетърпимост. Ние искаме да отправим предупреждение към обществеността за заплахата, пред която е изправена България“; „Нямаме за цел да обиждаме, да засягаме или накърняваме нечий религиозни убеждения, искаме само да държим обществото будно за този тежък проблем и да подкрепим държавата в нейното макар и закъсняло усилие да прекъсне процесите на радикализиране на ислямските общности в България... Тук не става въпрос за нарушаване на религиозни свободи, а за нарушаване на светския характер на държавата“

същите субективно са възприети от подателите на сигнала).

Съставът е взел под внимание, че чрез поставянето на посочените билбордове се идентифицира проблемът, свързан със заплахата от евентуални действия срещу конституционния ред в страната, с оглед на което е приел, че поведението на ответната страна не попада в обхвата на ограниченията, предвидени по отношенията на свободата на словото, и не съставлява дискриминация.

КЗД е разгледала случай, в който оплакванията на жалбоподателите са насочени срещу преференции или отстъпки, които се предоставят на лица с различно местоживееене. Пример за това как със заповед се осигурява безплатен достъп единствено на физически лица с местоживителство в гр. ХХХ е **Решение №416/2014 г.** по преписка №133/2012 г. на ТРЕТИ постоянен заседателен състав. Оплакванията са насочени и срещу органите на местното самоуправление, които според жалбоподателите са извършили подбуждане към дискриминация (склоняване и оказване на натиск за осъществяване на дискриминация). С решението си Комисията е предписала на кмета на Общината и Общинския съвет да се въздържат от актове, водещи до дискриминация и създаване на предпоставки за такива. Трети постоянен заседателен състав е установил, че заповед №РД-19-228/18.05.2012 г. на ректора на ХХХ, съгласно която се осигурява безплатен достъп (без заплащане на стойността на входните билети) на територията на Университетска ботаническа градина в гр. ХХХ единствено на физически лица с местоживееене в гр. ХХХ, поставя последните в неоправдано по-благоприятно положение в сравнение с лицата, които не са жители на гр. ХХХ при посещенията им в градината и представлява нарушение по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. по признак „лично положение“.

С издаването на заповедта ректорът на ХХХ е извършил акт на дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. по признак „лично положение“ под влиянието на кмета на Община ХХХ и Общинския съвет и оказания обществен натиск от страна на жители на гр. ХХХ.

Установено е, че Общинският съвет – ХХХ., представляван от председателя на Общинския съвет – ХХХ и ХХХ – кмет на Община ХХХ, са осъществили подбуждане към дискриминация по смисъла на параграф 1, т. 5 от ДР на ЗЗДискр., във връзка с чл. 5 от ЗЗДискр. по признак „лично положение“.

В решението се посочва, че заповедта на Ректора на ХХХ се отнася до лицата с местожителство в гр. ХХХ, т.е. кръгът на правоимащите лица, за които се осигурява безплатен достъп (без заплащане на стойността на входните билети) на територията на ботаническата градина, е ограничен само до тези с местоживееене в гр. ХХХ. Ответните страни са аргументирали посоченото различие между посетителите с това, че конкретната заповед на Ректора на ХХХ има за цел да възстанови отнето право на гражданите на гр. ХХХ да притежават свободен достъп до Архитектурно-парковия комплекс, което

право съществувало от създаване на същия, било е упражнявано от жителите на град ХХХ, независимо от административните промени в управлението на комплекса или в притежанието на собствеността върху същия във всяка една от организационните му форми.

Съставът е взел под внимание, че съгласно Решение №218 на МС от 07.04.2011 г. за безвъзмездно предоставяне за управление на имот – публична държавна собственост на ХХХ, същият е отнет поради отпаднала нужда от Министерство на културата и правото на управление върху имота е предоставено безвъзмездно за управление на университета при условие, че в предоставения имот се организира учебна дейност. Установено е, че имотът е предоставен с оглед използването му за учебни цели, както и за провеждане на производствена практика на студентите, като концепцията е да се насърчи развиването на научната и изследователската дейност и издигане нивото на образованието. По силата на това предоставяне на държавен имот – публична собственост, се създават две категории лица – тези, на които имотът е предоставен за учебни и научни цели и които се ползват от него безплатно и всички останали лица, независимо от тяхното гражданство, възраст, образователен ценз, пол, раса, местожителство и т.н., на които имотът не е предоставен.

В жалбите до КЗД жалбоподателите твърдят, че със заповед №РД-19-228/18.05.2012 г. ректорът осигурява безплатен достъп (без заплащане на стойността на входните билети) на територията на университетска ботаническа градина за физически лица с местоживееене в гр. ХХХ. Твърди се, че това води до пряка дискриминация, като поставя в по-неблагоприятно положение гражданите с местожителство, различно от посоченото в заповедта, и представлява пряка дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. и нарушение на чл. 37 от ЗЗДискр. Жалбоподателите се основават на това, че Университетската ботаническа градина се разполага върху поземлен имот, който е публична държавна собственост и равни права на достъп би следвало да имат всички граждани на Република България.

Жалбоподателката ХХХ от гр. ХХХ допълва, че с Решение №101 по Протокол №11 от проведено на 26.04.2012 г. заседание на Общински съвет – ХХХ с вносител кмета на Общината, е приета декларация, подписана единодушно от членовете на Общинския съвет, в защита на възможността жителите на града да имат безплатен достъп до университетската ботаническа градина и архитектурно-парковия комплекс. Счита, че със своите действия кметът и Общинският съвет са извършили нарушение на ЗЗДискр. по смисъла на чл. 5 от ЗЗДискр., във връзка с параграф 1, т. 5 от същия закон, а именно – подбуждане към дискриминация.

Жалбоподателите молят Комисията за защита от дискриминация да се произнесе съгласно правомощията си.

Ответната страна по преписката – ректорът на ХХХ, оспорва подадените жалби срещу издадената

заповед №РД-19-228/18.05.2012 г. като неоснователни. Сочи, че е издал заповедта по целесъобразност, с цел осигуряване на общественото спокойствие и туширане на ескалиралото напрежение на жителите на Община ХХХ. Отбелязва, че с писмо изх №08-00-12/18.04.2012 г., адресирано до кмета на Община ХХХ, е отказал да осигури безплатен вход на лицата с местоживее в гр. ХХХ с аргумент, че подобен акт би представлявал дискриминация по отношение на останалите граждани на Република България. Ответната страна сочи още, че на 26.04.2012 г. на заседание на Общински съвет е приета декларация, адресирана до президента на Република България, министър-председателя на Република България, министъра на културата и ректора на ХХХ, с която се настоява за свободен достъп до имота с посочено условие в нея, че при неизпълнение на исканията ще бъдат предприети протестни действия. Допълва, че на 10.05.2012 г. кметът на Общината е отправил призив за протест срещу отказа на ХХХ да преразгледа решението си. Отбелязва се, че протести са провеждани ежедневно в периода от 13. 05. 2012 г.-19 05. 2012 г., през което време достъпът на туристите и на служителите до ботаническата градина е бил възпрепятстван. Освен това е отправено искане от жителите на гр. ХХХ до Министерски съвет, а именно Университетска ботаническа градина – гр. ХХХ, да бъде отнета от ХХХ и предоставена на Общината. Желаете да се вземе под внимание, че издаването на заповед №РД-19-228/18.05.2012 г. на ректора на ХХХ за осигуряване на безплатен достъп на жителите на града до територията на Университетската ботаническа градина е извършено под обществен натиск. Заявява се, че от датата на издаване на заповедта до настоящия момент, физическите лица с местоживее в гр. ХХХ се допускат в градината без да заплащат входен билет и съгласно представена справка към 19.07.2012 г. техният брой е 314.

Ответната страна по преписката ХХХ – кмет на Община, е представил становище, в което се претендира за неоснователност на подадените жалби, предмет на образуваното производство пред КЗД и в частност по жалба с вх. №44-00-2056/ 23.05.2012 г., подадена от ХХХ, в която са изложени оплаквания за подбуждане към дискриминация по признак „лично положение“. Счита твърдението на жалбоподателите, че със заповед №РД-19-228/18.05.2012 г. на Ректора на ХХХ е осъществена дискриминация на основата на признак „лично положение“ за неправилно и превратно тълкуване на нормите и целта на Закона за защита от дискриминация. Оспорва твърденията на жалбоподателите, че нямат право на безплатен достъп, в подкрепа на което се сочи, че предмет на индивидуалния административен акт – заповедта на ректора, е осигуряване на безплатен достъп, а не установяване на платен такъв по техен адрес. Отбелязва, че жалбоподателите не са адресати на акта и правната сфера на същите не се засяга от издаването му. Отбелязва се, че същите нямат качество на заинтересовани лица по смисъла на Административнопроцесуалния кодекс и тяхното задължение да заплащат входна такса не

възниква от горепосочения акт. Заявява, че същият има за цел да възстанови единствено и само отнето право на гражданите на гр. ХХХ да притежават свободен достъп – именно да възстанови, а не да създаде/учреди това право. Допълва се, че правото съществува от създаване на комплекса и е независимо от административните промени в управлението на същия или в притежанието на собствеността върху него и във всяка една от организационните му форми е било упражнявано несмущавано, като дори не е бил коментиран произходът му. Заявява, че правото на свободен достъп през годините е отчитало и факта на липсата на друг парков комплекс на територията на гр. ХХХ с предназначение за отмора и отдих на жителите на града. Счита съществуването на правото на свободен достъп на жителите на гр. ХХХ за безспорен, ненуждаещ се от доказване и ноторно известен факт, поради което на основанията, посочени по-горе, се счита, че с процесната заповед не се ограничават права на граждани, в кръга на които са и жалбоподателите, както и че същите не се поставят в по-неблагоприятно положение спрямо жителите на гр. ХХХ и не е налице дискриминация по смисъла на чл. 4 от Закона за защита от дискриминация. Излага съображения в случай, че се приеме, че е налице практика, която поставя жалбоподателите в по-неблагоприятно положение. Тази практика е обективно оправдана с целта, с която е постановена заповедта – да възстанови нарушено право, като средствата за постигане на тази цел се считат за подходящи и необходими. Счита за дискриминационно отнемане правото на свободен достъп до единствения парк на гражданите на гр. ХХХ и поставянето на същите в по-неблагоприятно положение в сравнение с гражданите на останалите градове в Република България. Отбелязва, че това е повод за внесения от него в Общински съвет – ХХХ проект на декларация до държавни и обществени институции и изразяваща волята, освен на Общински съвет – ХХХ, на целокупното гражданство за възстановяване на отнето право на свободен и неограничен достъп до парковия комплекс.

Ответната страна по преписката – Общински съвет гр. ХХХ, представляван на основание чл. 25, т. 6 от Закона за местното самоуправление и местната администрация от своя председател, оспорва жалбите като неоснователни, като отбелязва, че от страна на ОС – ХХХ и Община ХХХ не е взимано решение, представляващо индивидуален административен акт или носещо белезите на такъв, чрез който се ограничават интересите, правата и възможностите на трети лица, посещаващи Университетска ботаническа градина и архитектурно-парковия комплекс ХХХ в гр. ХХХ. На проведени редовни заседания на Общинския съвет единствено е коментиран фактът, че Общината желае да извършва стопанисване и управление на комплекса ХХХ в гр. ХХХ, в която връзка е депозирано искане до Министерство на културата за предоставяне на стопанисване. Заявява, че Общинският съвет на свое заседание от 26.04.2012 г. е приел декларация в защита възможностите на жителите на гр. ХХХ да

имат безплатен достъп до Ботаническата градина и комплекса в града, като посочената декларация не вменява на органите на управление на посочените обекти каквито и да било задължения и не се ограничава посещението от трети лица.

Въз основа на събраните по преписката писмени и устни доказателства, Трети постоянен заседателен състав установява следното:

Видно е от представената заповед №РД-19-228/18.05.2012 г. на ХХХ – ректор на ХХХ, че характеристиката „местожителство“ е причина едни посетители да заплащат входни билети, а други да не заплащат, т.е. посочената характеристика обуславя различното третиране при достъпа до Университетска ботаническа градина в гр. ХХХ. На практика не се спори и относно причината за издаването на тази заповед именно с такова съдържание. Въпреки че причината не е описана, фактите се признават от всички ответници безпротиворечиво – преди издаване на заповедта представителите на общинските власти в гр. ХХХ са поискали безплатен достъп за жителите на града до ботаническата градина. Искането, оформено като декларация, приета на 26.04.2012 г. на заседание на Общинския съвет, е приложено като неоспорено доказателство по преписката. Не се спори, че по това искане първоначално е направен отказ, но в продължение на около една седмица непосредствено преди издаване на самата заповед са проведени протести на жители на ХХХ, блокиращи достъпа до комплекса. Тези протести, отразени обширно в медиите, представляват общоизвестен, ненуждаещ се от доказване факт, а и страните не спорят за него. Затова настоящият състав приема за установено, че именно „общественият натиск“, изразители на който се явяват общинските власти, е действителното фактическо основание за издаване на заповед №Р-19-228/18.05.2012 г. Доколкото не се твърди, че в гр. ХХХ съществува друг парк или градина, е приел, че твърденията на кмета и Общинския съвет на ХХХ в това отношение са потвърдени и жителите на този град нямат свое място за отдих.

Преди пристъпване към анализирането дали този критерий представлява дискриминация, е необходимо да се изясни и идентифицира приложимият стандарт, който ще е от значение за правните изводи за наличие или липса на дискриминация. Законът за защита от дискриминация съдържа изключенията от дискриминация, които са визирани в чл. 7 от същия закон, но Съдът на ЕС приема, че по отношение на непряката и пряката дискриминация се прилагат едни и същи правила за оправдаване при висок доказателствен стандарт в тежест на ответната страна⁸. Обобщено, предпоставките са:

1. Мярката да преследва законова цел;
2. Мярката да е пропорционална на преследваната цел (необходима и подходяща за постигането на целта – тя да е единственият начин за постигане на целта или, ако

има различни начини за постигане на същата цел, то избраното средство да е най-малко утежняващо за частните субекти сред всички възможни).

3. Избраната мярка да позволява реално постигане на целта;
4. Да е налице систематичност и съгласуваност – мярката да не води до резултат, обратен на преследваната цел (да не подкопава постигането на преследваната цел), т.е. критерият „местожителство“ не съставлява дискриминация, ако преследва законна цел, средствата за постигането ѝ са пропорционални, систематични и съгласувани и позволяват постигането ѝ, дори случаят да не попада в изключенията по чл. 7 от ЗЗДискр.

Видно е от Решение №218 на МС от 07.04.2011 г. за безвъзмездно предоставяне за управление на имот – публична държавна собственост на ХХХ. Същият се отнема поради отпаднала нужда от министерството и правото на управление върху имота се предоставя безвъзмездно за управление на университета при условие, че в предоставения имот се организира учебна дейност. Явно е, че имотът е предоставен с оглед използването му за учебни цели, както и за провеждане на производствена практика на студентите. Образованието и високата квалификация традиционно са особено ценени от българското общество и именно осигуряването на възможности за придобиването на такова е целено при създаването на ботаническата градина при Архитектурно-парков комплекс ХХХ в гр. ХХХ. Концепцията е да се насърчи развиването на научната и изследователската дейност и издигане нивото на образованието. По силата на това предоставяне на държавен имот – публична собственост, се създават две категории лица – тези, на които имотът е предоставен за учебни и научни цели и които се ползват от него безплатно, и всички останали лица независимо от тяхното гражданство, възраст, образователен ценз, пол, раса, местожителство и т.н., на които имотът не е предоставен. Това Решение продължава поредица решения на същия висш орган на изпълнителната власт, с които се управлява този имот. По никой от тях няма предвидени специфични правила относно жителите на гр. ХХХ, което опровергава твърденията на господата ХХХ и ХХХ, че имотът, в който е изграден комплексът от дворец и ботаническа градина, някога е предоставян за ползване на гражданите на гр. ХХХ.

По преписката се установи, че процесната заповед на ректора на ХХХ се отнася до лицата с местожителство гр. ХХ, т.е. кръгът на правоимащите лица, за които се осигурява безплатен достъп на територията на университетска ботаническа градина в гр. ХХХ е ограничен само до тези с местоживее в града. Ответните страни се опитват да аргументират посоченото различие между посетителите с това, че заповедта на ректора има за цел да възстанови отнето право на гражданите на гр. ХХХ да притежават свободен достъп до комплекса ХХХ, което право съществувало от създаване на същия,

⁸ Решение от 05.03.2009 г. по дело С-338/2007 г. , т.3 от диспозитива и т.65 – т.67 от мотивите;

Решение 75/2012 г. пр. 269/2011 г. 5-членен разширен заседателен състав КЗД.

било е упражнявано от жителите на град ХХХ независимо от административните промени в управлението му или в притежанието на собствеността върху същия във всяка една от организационните му форми. Тези твърдения не се подкрепят с никакви доказателства. Настоящият състав счита, че една такава цел не намира опора в закона. Заради това посочената от ответните страни цел не може да бъде приета за легитимна, а липсата на легитимна цел, преследвана от различното третиране, изключва обосноваването на обективно и разумно оправдаване. В случая липсата на легитимна цел за разликата в третирането на българските граждани при осигуряването им на достъп на територията на ботаническата градина в гр. ХХХ, налага извода, че установеният критерий „местоживее“ поставя в по-неблагоприятно положение лицата с различно от посоченото в заповедта местожителство и води до пряка дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. по признак „лично положение“, доколкото местожителството, като трайна установена връзка на едно лице с дадено населено място, е част от личното положение на лицето.

Относно оплакването на жалбоподателката ХХХ, че с действията си Общинският съвет и кметът на Община ХХХ са извършили нарушение на ЗЗДискр. по смисъла на чл. 5 от ЗЗДискр., във връзка с Параграф 1, т. 5 от същия закон, а именно подбуждане към дискриминация, настоящият състав отбелязва, че подбуждането към дискриминация по смисъла на Параграф 1, т. 5 от ЗЗДискр. има няколко проявни форми: насърчаване, даване на указание, оказване на натиск, склоняване към извършване на дискриминация.

Настоящият състав е чел, че действията на кмета на Община ХХХ и на Общинския съвет могат да се определят като оказване на натиск или склоняване към извършване на дискриминация, независимо че са представени като изпълнение на правомощията им съгласно ЗМСМА и на основание чл. 87, ал. 1 от ПОДОБСНКВОбА. Нарушаването на разпоредбата на чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр., което в случая е проявено чрез дискриминация по смисъла на чл. 5 от ЗЗДискр., във връзка с пар. 1, т. 5 от ДР на ЗЗДискр., съставлява административно нарушение по чл. 78, ал. 1 от ЗЗДискр., извършено от ХХХ – кмет на Община ХХХ.

5. ЧЕТВЪРТИ постоянен заседателен състав

В производството за защита от дискриминация ЧЕТВЪРТИ постоянен заседателен състав е специализиран по признаците: „образование“, „убеждение“, „политическа принадлежност“, „обществено положение“, „имуществено състояние“.

През 2014 г. съставът е постановил 47 решения по образувани преписки, установил е в 38 случая извършването на дискриминация и е утвърдил 2 споразумения между страните.

Обобщението на постановените от състава решения показва, че значителен брой от тях са за дискриминация при упражняване правото на труд, като аналогично на предходната година преобладават оплаквания по защитените признаци „образование“ и „обществено положение“. С постановените през 2014 г. решения, Четвърти постоянен заседателен състав е установил в 16 случая извършена дискриминация по признак „обществено положение“, в 10 случая по признак „образование“, в 5 случая по признак „политическа принадлежност“, в 4 случая по признак „имуществено положение“ и в 3 случая по признак „убеждение“.

С цел прекратяване на установените нарушения са дадени 2 предписания, а с цел предотвратяването на бъдещи нарушения са постановени 4 препоръки. За установените нарушения решаващият състав е наложил една имуществена санкция на работодателя.

Относителен дял от установените нарушения в практиката на Четвърти постоянен заседателен състав през годината заемат случаите, довели до по-неблагоприятно третиране по защитения от закона признак „образование“. Показателен пример за неравно третиране, осъществено на база дискриминационен признак, проявяващ своята роля, както във връзка с упражняване правото на образование, без самият признак да е „образование“, така и с оглед настоящата и бъдещата заетост на учащите, е постановеното **Решение №56/ 2014 г.** по преписка №90/2013 г.

КЗД установява, че чрез въведеното условие за кандидатстване за получаване на кредит по Закона за кредитиране на студенти и докторанти кандидатстващите да са в „редовна форма“ на обучение, се регламентира по-неблагоприятно третиране на студентите и докторантите, обучаващи се в друга форма, различна от редовната, което представлява пряка дискриминация на основата на признак „лично положение“ и нарушение на чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. Съставът отчита, че трудовото законодателство не съдържа забрана за полагане на труд от редовните студенти на пълен работен ден. Установено е също, че чрез предвиденото изискване за „редовна форма“ на обучение към студентите и докторантите при кандидатстване за студентски кредити, в текста на чл. 3, ал.1, т. 2 от ЗКСД се нарушава и чл. 3, б. „В“ от Конвенцията за борба срещу дискриминация в сферата на образованието. Обстоятелството доколко студенти, които се обучават при редовна форма на обучение, могат реално да полагат труд и да получават доходи от трудовата си дейност, е предоставено на преценката на самите обучаващи се лица и на работодате-

лите, като не съществуват нормативно установени ограничения относно продължителността на работното време на студентите в редовна форма на обучение. Законово допустимо и житейски възможно е учебната програма на студенти, записани в редовна форма на обучение, да предвижда занятия през събота и неделя или пък като почивни дни да са определени конкретни дни през седмицата. С оглед на това може да се заключи, че общото положение на обучаващите се в редовна форма на обучение не може да бъде свързано с липса на правна възможност за полагане на труд. Подобна връзка може да бъде търсена с конкретната специалност, висшето училище или пък конкретното положение на даден студент, но не и с формата на обучение. Така създадената уредба поставя в привилегировано положение „работещия редовен студент“, за сметка на „работещия задочен“ по отношение достъпа им до студентско кредитиране.

Липсват обективни положения, които да оправдават защо законът презумира наличието на принципната възможност за трудов доход на задочника с липсата на кредитна потребност. Действително за последния съществува възможност да премине в редовна форма на обучение, което, както уточнихме също не е пречка да бъде полаган труд дори при пълно работно време. Последното обаче би означавало съществена намеса в избора на обучаваания, включително намеса в правото на образование. Съгласно чл. 53, ал. 6 от Конституцията, държавата насърчава образованието, като създава и финансира училища, подпомага способни ученици и студенти, създава условия за професионално обучение и преквалификация. Тя упражнява контрол върху всички видове и степени училища. Пак според конституционна норма (чл. 48, ал. 1), гражданите имат право на труд. Държавата се грижи за създаване условия за осъществяване на това право. Конституцията урежда двете основни права ясно и конкретно, в голямата си част като „позитивни“ – държавата осъществява определени функции. С аргумента, че възможността за работа заключва необходимостта от студентски кредит, се смесва същността на двата вида основни права (на труд и на образование). Доколкото образованието е предпоставка за упражняването на труд, което е и основната идея на ЗКСД, упражняването на труд само по себе си не гарантира възможност за образование. Именно затова държавата, посредством трудовото законодателство, урежда изрично задължение на работодателя да не пречи и да насърчава професионалното обучение и квалификация на работниците. Дори и да приемем, че в голямата си част студентите или докторантите са избрали задочната форма на обучение именно заради фактическото положение, че могат да работят, докато учат, това съвсем не оправдава законодателя да изключи последните от кръга на студентското кредитиране.

Дискриминацията по признак „образование“ е забранена от закона, а за гарантиране правото на равно третиране в процеса на обучение законът задължава ръководителите на обучаващи инсти-

туции да предприемат ефективни мерки за предотвратяване на всички форми на дискриминация на учебното място, както по отношение на учащите се, така и по отношение на лицата от педагогическия и/или непедагогическия персонал. Казус с подобно съдържание е разгледан в преписка №186/2013 г., по която е постановено **Решение № 3272014 г.**

В инициативния документ до КЗД и допълненията към него са изложени оплаквания от жалбоподателка относно увеличението на работните заплати на служители в училището, в което работи. Твърди, че всички учители са с еднакви заплати независимо от образователно-квалификационната степен (ОКС), която притежават. Счита, че определянето по този начин на работната ѝ заплата е нарушение забраната на чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр., на база нейното образование. Пояснява, че при сравнимо сходно положение с останалите ѝ колежки, които според жалбоподателката са с по-нисък ОКС и стаж, получават реално по-високо възнаграждение. Според нея директорът на училището не се е съобразил с особеностите на полагания от учителите труд, а именно това, че учителите работели по различен начин, но въпреки това следвало да получават еднакво основно трудово възнаграждение. Настоящият състав е постановил решение, с което е оставил жалбата без уважение, защото работодателят – директорът на училището, не е извършил нарушение на ЗЗДискр. спрямо жалбоподателката.

Жалбоподателката ХХХ твърди, че работи като старши учител в ОУ ХХХ – с. ХХХ. Излага оплаквания относно увеличението на работната заплата на служителите в училището. Заявява, че притежава необходимото образование за заеманата от нея длъжност и има стаж по специалността от 28 години и 2 месеца. Твърди, че всички учители са с еднакви заплати независимо от ОКС. В училището действали Вътрешни правила за работната заплата, съобразно които били определени основните възнаграждения на персонала. Жалбоподателката счита, че определянето по този начин на работната ѝ заплата е нарушение забраната на чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр., на база нейното образование. Пояснява, че при сравнимо сходно положение с останалите ѝ колежки, които според жалбоподателката са с по-нисък ОКС и стаж, получават реално по-високо възнаграждение. Твърди, че увеличението на работната ѝ заплата в процентно съотношение е 5,31%, като за разлика сочи, че на колежките ѝ увеличението е в размер на 23,56%. Според жалбоподателката увеличението на работните заплати в училището не кореспондира с действащия Колективен трудов договор, което обстоятелство може да бъде установено от условията, уговорени в КТД, последващия Анекс към него, както и от утвърдения за учебната 2012/2013 г. Образец № 1. Прави и пояснение, че с ПМС №239/2013 г. са били отпуснати средства на училищата за увеличение на работните заплати на заетите в този сектор.

Страните не спорят, че жалбоподателката притежава образователно-квалификационна степен „магистър“ и е правоспособен учител. Видно от приложеното поименно щатно разписание

на длъжностите и работните заплати, в сила от 01.09.2013 г., има трудов стаж по специалността 29 години. Пак оттам безспорно се установява, че същата заема длъжността „старши учител“ в ОУ ХХХ – с. ХХХ. Индивидуалната ѝ основна месечна работна заплата (ИОМРЗ) е 535 лв. В същото училище на длъжността „старши учител“ работят още 5 души. Техните ИОМРЗ са също в размер на 535 лв. От общо шестимата старши учители, двама, в това число и жалбоподателката, притежават ОКС „магистър“, един е с ОКС „бакалавър“ и останалите трима са с ОКС „професионален бакалавър“. Разликите в brutната месечна работна заплата се формират на база допълнителното възнаграждение за придобит стаж и професионален опит, както и на база притежавано ПКС. Претенциите на жалбоподателката се изразяват в това, че след 01.01.2013 г. на всички старши учители заплатите се приравняват, като се увеличават, а това на база предишната ѝ ИОМРЗ в процентно отношение е 5,31%. За сравнение сочи, че на колегите ѝ с ОКС „бакалавър“ процентното увеличение е както следва: на ХХХ с 23,56%, на ХХХ с 22,43% и на ХХХ с 18,89%. Излага твърдение, че тримата колеги с най-нисък ценз са облагодетелствани по този начин.

Настоящият състав е счел, че съмненията на жалбоподателката за осъществена от страна на директора дискриминация по признак „образование“ по никакъв начин не противоречат на нормативната уредба. Съгласно чл. 39 от Закона за народната просвета, учител (възпитател) може да бъде гражданин, който има учителска правоспособност, а подготовката на учителите се извършва в системата на висшето образование. Учителските длъжности са: младши учител, учител, старши учител, главен учител и учител-методик, съгласно разпоредбата на чл. 124 от ППЗНП. Видно от разпоредбата на чл. 124а от ППЗНП за заемане на длъжностите „младши учител“ и „учител“ е необходимо завършено висше образование и придобита професионална квалификация „учител“, като длъжностите „младши учител“, „учител“ и „старши учител“ се заемат от лица, завършили висше образование с образователно-квалификационна степен „бакалавър“ или „магистър“. По сега действащата система за степените на висшето образование ХХХ., ХХХ и ХХХ имат образование, съответстващо на бакалавърска степен, в подвид на професионален бакалавър по чл. 42, ал. 1, т. 1, б. „а“ от ЗВО.

От факта, че в училището работят тези три лица, съставът приема, че работодателят не прави разлика между различните степени на висшето образование, а именно: полувисше образование (приравнено на бакалавър по чл. 42, ал. 1, т. 1, б. „а“ от ЗВО – професионален бакалавър) и магистър. Напротив, директорът признава степента им на образование и им дава възможност да упражняват професията си на учител. Друг е въпросът, че поради очевидно непознаване на действащата нормативна уредба, у жалбоподателката се е изградило мнение, че притежаваната от нея степен на образование автоматично я прави по-добър учител и заслужава по-високо възнаграждение, т.е.

по-високата степен на образование означава, че е пропорционална на заплащането ѝ. Напротив, настоящият състав приема, че с изравняването на заплатите на всички учители с еднаква длъжност, а именно „старши учител“, работодателят не прилага различни правила спрямо хората с учителска правоспособност с различна от „магистър“ степен на висше образование и нейния подвид. Хората с учителска правоспособност, независимо от степента на висшето им образование и подвид на съответната степен, са в сравнимо сходно положение – те са учили и са придобили съответната степен и подвид на висше образование, за да работят като учители. Такова право им е признато от действащото законодателство за заемане на длъжността „учител“. В случая, работодателят е преценил, че автоматично не се определя по-високо трудово възнаграждение на учителя, който има магистърска степен на образование. Факт е, че в Република България има една група учители, намиращи се в положението на ХХХ, ХХХ и ХХХ, която макар и по-малобройна, съществува и на която, от една страна, се признава степента на образование, но на практика много трудно намират възможност да упражняват професията си. Съставът допуска, че мнозина работодатели в системата на образование са на мнение, че тези учители са непълноценни като специалисти, но очевидно директорът на ОУ ХХХ, в качеството си на работодател, не е на това мнение. Освен това противното би се вместило в концепцията за пряка дискриминация спрямо трите лица с по-ниска ОКС от тази на жалбоподателката.

Качеството на образованието е законна цел от общ интерес и в случая настоящият състав е приел за доказано, че не липсва съгласуваност и координираност за оправдаване на подобно изискване. Това е така, защото, от една страна, в училището има и други учители с образование, което е идентично с това на жалбоподателката, така както и такива с по-ниска степен на образователен ценз. На първо място, степента на висше образование на учителите, сама по себе си, не е нито гарант за качеството на образованието, нито е доказателство за занижено ниво на преподаване. За да се гарантира високо качество на образование, значение има не само степента на висшето образование на учителя, но и други негови професионални умения и компетентности, т.е. то се гарантира от различни знания и умения. На следващо място следва да се отбележи, че в ОУ ХХХ – с. ХХХ има учители с образование по-ниско от това на жалбоподателката, но те продължават да изпълняват служебните си задължения, не са прекратени трудовите им правоотношения, за да бъдат назначени на тяхно място учители с ОКС „магистър“. Следователно подобен образователен ценз на учителите не е в състояние да гарантира или да подкопава качеството на преподаване. От друга страна, няма данни по преписката за това как са се справяли с трудовите си задължения, както жалбоподателката, така и лицата с ОКС „бакалавър“ по чл. 4 2, ал. 1, т. , б. „а“ от ЗВО. Решаващият състав приема за безспорно, че

и жалбоподателката, и лицата, с които се сравнява, изпълняват добросъвестно и качествено служебните си задължения.

На следващо място съставът приема, че работодателят, в съответствие с чл. 37 от КТ и чл. 6, ал. 3 от Наредба №1/2010 г., е поканил ръководството на синдикалната организация в училището да участват в подготовката на проекта за актуализация на Вътрешните правила за работната заплата (ВПРЗ). От проведената среща със синдикатите е изготвен протокол, подписан от страните и приложен към преписката (протокол №2/15.02.2013 г.), от който е видно, че на срещата е взето решение определянето на основните работни заплати на педагогическия персонал да бъде на база заемана длъжност, пълно работно време и пълна норма преподавателска работа, както и че увеличението на основните работни заплати е в рамките на годишните средства за заплати, определени в бюджета на училището за 2013 г. Актуализираните Вътрешни правила от 01.01.2013 г. са съгласувани от синдиката и са утвърдени от директора. Предвид гореизложеното, настоящият състав счита, че актуализираните ВПРЗ не противоречат на нормативните документи в сферата на образованието и по-конкретно на чл. 4, ал. 2 от Наредба №1/2010 г. за работните заплати на персонала в звената от системата на народната просвета, според който „Изключения от минималните размери на основните месечни работни заплати на педагогическия персонал се допускат, когато лицето притежава висше образование с придобита образователно-квалификационна степен „бакалавър“ по чл. 42, ал. 1, т. 1, буква „а“ (професионален бакалавър по...) от Закона за висшето образование или не отговаря на изискванията за заемане на длъжността.“

Четвърти постоянен заседателен състав е приел, че съмненията за осъществен тормоз от страна на директора във връзка с искани писмени обяснения от жалбоподателката по повод подадена жалба от родител на ученик, по никакъв начин не са свързани с образованието на ХХХ, видно от събраните гласни и писмени доказателства по преписката, тъй като последното е в резултат на изпълнение на законоустановените правомощия на директора на училището, в качеството му на работодател по чл. 147, ал. 1, т. 8 и чл. 147, ал. 3 от Правилника за прилагане на Закона за народната просвета. Вътрешноведомствената проверка не представлява нежелано поведение въз основа на защитените признаци в чл 4 от ЗЗДискр., а също така липсва доказана целенасоченост по признак „образование“ и тенденциозност на действията на ХХХ.

Предвид гореизложеното настоящият състав е счел, че в производството пред КЗД жалбоподателката ХХХ не е ангажирала убедителни доказателства в подкрепа на твърдението си за осъществена дискриминация по признак „образование“ или по друг признак, съгласно разпоредбата на чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. от страна на ХХХ – директор на ОУ ХХХ – с. ХХХ, обл. ХХХ, поради което следва да приеме, че последният не е извършил нарушение

на ЗЗДискр. по отношение на ХХХ и жалбата ѝ следва да остане без уважение.

Нееднаквото третиране по защитен от Закона за защита от дискриминация признак, водещо до неблагоприятни последици за личността, може да бъде породено и от нормативна уредба, в какъвто смисъл е постановеното **Решение № 472/2014 г.** по преписка 347/2013 г.

В рамките на производството е поставен въпросът дали въвеждането на т. 31 (в редакцията на разпоредбата до 06.10.2014 г.) в чл. 58 от Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на Община ХХХ представлява форма на дискриминация спрямо длъжниците по изпълнителни дела, които са образувани пред частни съдебни изпълнители, в сравнение с длъжниците по изпълнителни дела, образувани пред държавни съдебни изпълнители.

Подателят на сигнала е частен съдебен изпълнител с район на действие – Софийски градски съд, според който разпоредбата на чл. 58, т. 31 от Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на Община ХХХ, която въвежда местна такса в размер на 200 лв. за издаване на удостоверение за предоставяне на информация на частен съдебен изпълнител, представлява форма на дискриминация. Според сигналподателя чрез определянето на такъв размер се поставят в по-неблагоприятно положение длъжниците по изпълнителни дела, които са образувани пред частни съдебни изпълнители, в сравнение с длъжниците по изпълнителни дела, образувани пред държавни съдебни изпълнители, доколкото т. 27 от цитирания член определя двадесет пъти по-ниска такса за предоставяне на информация на държавен съдебен изпълнител. Позовава се на чл. 79, ал. 1 и чл. 431, ал. 4 от ГПК, които регламентират, че таксите и разностите по изпълнителното дело са за сметка на длъжника.

При постановяване на решението съставът е съобразил, че с приемането на Решение №388/06.10.2014 г. Общинският съвет – ХХХ е изравнил положението на длъжниците по изпълнителни дела, образувани пред държавен съдебен изпълнител, с това на длъжниците по изпълнителни дела, образувани пред частен съдебен изпълнител.

С цитираното решение Четвърти специализиран постоянен заседателен състав на Комисията за защита от дискриминация е установил, че чл. 58, т. 31 от Наредбата за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на Община ХХХ в редакцията на разпоредбата, приета от Общинския съвет в ХХХ с Решение №167/07.02.2013 г., представлява форма на непряка дискриминация по признак „лично положение“ спрямо длъжниците по изпълнителни дела, образувани пред частен съдебен изпълнител, в сравнение с длъжниците по изпълнителни дела, образувани пред държавен съдебен изпълнител. С оглед превантивната функция на Комисията за защита от дискриминация по чл. 40, ал. 1 от ЗЗДискр. и нейния статут като национален орган по правата

на човека в съответствие с Резолюция №48/134 от 04.03.1994 г. на Общото събрание на ООН съставът е приел за необходимо на основание чл. 47, т. 6 от ЗЗДискр. да отправи препоръка до Общинския съвет – ХХХ, да се съобразява с разпоредбите на чл.чл. 7 и 8 от ЗМДТ, тъй като неспазването на установените законови принципи относно съразмерността и справедливостта на определяните местни данъци и такси би могло да се възприеме и като неизпълнение на задълженията на Общинския съвет – ХХХ, по чл.чл. 10 и 11 от ЗЗДискр.

Съставът е установил, че с приемането на Решение №388/06.10.2014 г., Общински съвет – ХХХ, е изравнил положението на длъжниците по изпълнителни дела, образувани пред държавен съдебен изпълнител, с това на длъжниците по изпълнителни дела, образувани пред частен съдебен изпълнител.

Всички правни субекти са задължени да се съобразяват със забраната за дискриминация (чл. 3 от ЗЗДискр.). Дискриминацията като противоправно деяние може да бъде проявена както под формата на фактически отношения, така и чрез правни норми, практики по прилагането им, дори и дискриминационни клаузи. Подобен случай е разгледан, като с **Решение №310/2014 г.** по преписка №119/2013 г. съставът е установил неравно третиране по смисъла на чл. 4, ал. 1, във връзка с ал. 2 и чл. 5, във връзка с §1, т.1 от Закона за защита от дискриминация.

В инициативния документ, подаден до КЗД, жалбоподателите заявяват, че са наематели на общинско жилище от Община ХХХ повече от 25 години. При последното подаване на документи за подновяване на договора им за наем с Общината, наемателката почувствала различно отношение от страна на общинската администрация. В отговор на подаденото заявление, Община ХХХ удължила договора й за наем за срок от 10 месеца и 23 дена, като включили клауза – чл. 10 и чл. 19 от договора за наем, в която се предписвало „на всеки три месеца от срока на договора да установяват фактическото обитаване на жилището от наемателя чрез извършване на проверки на място съвместно с органите на ОД на МВР и ОКИ“. Според жалбоподателката по този начин им е вменено задължението да доказват на всеки три месеца от срока на договора, че фактически обитават жилището. Така осъществените действия от страна на Общината жалбоподателите намират за дискриминационни, целящи създаването и поддържането на страх и тревога у тях, тъй като нито един друг наемател на общинско жилище нямал договор за наем за срок от 10 месеца и 23 дни. Като причина за така проявената дискриминация от ответните страни се определя активната гражданска позиция на сина на жалбоподателите, който е граждански активист и ръководител на Гражданско движение ХХХ и същият е предприемал редица инициативи от обществен интерес и публичен характер, които са довели до поставяне на неудобни въпроси и разискване на наболели теми в Община ХХХ.

Съставът е приел, че спрямо жалбоподателите е осъществен „тормоз“ по признак „лично положение“, а действията на общинските власти, предприети спрямо жалбоподателите през периода 08.02.2013 г.-31.12.2013 г. и конкретно на кмета, не преследват легитимна законова цел и водят до неправомерен дискриминационен резултат. Според решаващия състав, посредством създаването на възможност и възползването от нея, общинските власти са осъществили произволна, неправомерна и неоправдана намеса в личния и семейния живот на жалбоподателите, за разлика от който и да е друг наемател/обитател на общинско жилище в тяхното положение.

В мотивите на решението е посочено, че кметът, освен като представител на общината, е и публичен изпълнителен орган, а упражняването на власт следва да се основава на закона. С постановеното решение съставът е установил, че по отношение на жалбоподателите е осъществено неравно третиране по смисъла на чл. 4, ал. 1, във връзка с ал. 2 и чл. 5, във връзка с §1, т. 1 от Закона за защита от дискриминация по признак „лично положение“ от страна на кмета на Община ХХХ, като целенасочено е изменил клаузите на договор за предоставяне на общинско жилище под наем и предприел спрямо жалбоподателите поредица от действия, съставляващи неоправдана намеса в личния и семейния им живот. За установената с решението дискриминация под формата на тормоз, на ответната страна е наложена глоба в размер на 400 лв., на основание чл. 78, ал. 1 от ЗЗДискр. Със същото решение, на основание чл. чл. 47, т. 4 от ЗЗДискр., съставът е предписал на кмета на Община ХХХ да предприеме мерки да бъдат установени такива клаузи в договорите за предоставяне на общински жилища, които създават равни възможности за наемателите без оглед „личното им положение“ или друг дискриминационен признак.

Забраната за дискриминация действа спрямо всички при упражняването и защитата на предвидените в Конституцията и законите на Република България права и свободи, а чл. 6 от Конституцията постановява, че всички хора се раждат равни по достойнство и права. Наред с това конституционният принцип за равенство на гражданите пред закона не допуска никакви ограничения на правата или привилегии, в т.ч. и политическата принадлежност на лицето. С **Решение №385/2014 г.** по преписка №216/2013 г. Четвърти постоянен заседателен състав разглежда сигнал за дискриминация по признак „политическа принадлежност“, свързан с отказ на медия да публикува отговор, касаещ предходен материал.

В инициативния документ пред КЗД сигналподателката заявява, че в бр. 53 от 08.05.2013 г. на вестник ХХХ е публикуван материал със заглавие „Докога ще ни заблуждават“, в рубриката „Парламентарни избори 2013“. ХХХ счита, че в материала тенденциозно се отправят целенасочени критики срещу политическа партия ХХХ, а част от изнесените в материала твърдения са опит да бъде манипулиран читателят чрез позоваване на разпоредби от Изборния кодекс и правилата на Етичния кодекс на журналиста. В сигнала се твърди, че при опит да

бъде депозиран в редакцията на вестника „Право на отговор“, главният редактор устно е заявил, че във вестника няма място, тъй като е имало само платени предизборни материали.

Ответна страна в производството по преписката е управителят на юридическото лице, издател на вестника, а като заинтересована страна председателят на Общинския съвет – гр. ХХХ.

Обект на изследване от състава е бил въпросът относно мълчаливия отказ на ответната страна да публикува безплатно подадения от сигналподателката „ОТГОВОР“ в качеството й на общински председател на политическа партия в следващия брой на вестника и дали същата е имала право на такъв по смисъла на чл. 131, ал. 1 от Избирателния кодекс, действал през 2013 г.

При постановяване на решението и с оглед разпоредбата на чл. 3, ал. 2 от ЗЗДискр., в която е посочено, че сдружения на физически лица, както и юридически лица, се ползват от правата по този закон, когато са дискриминирани на основата на признаците по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. по отношение на техния членски състав или на заетите в тях лица, съставът е приел следното: ясно са посочени лицата, които могат да бъдат обект на дискриминация и признаците, определящи неравностойното им третиране. За да е налице дискриминационно отношение то трябва да е осъществено спрямо членския състав на политическа партия ХХХ и по-конкретно спрямо ХХХ. По преписката липсва информация двамата кандидат-депутати, споменати в статията, да са упражнили даденото им право на отговор по смисъла на чл. 131, ал. 1 от Избирателен кодекс, където ясно е записано, че „Доставчик на медийна услуга, с изключение на електронните медии, публикувал материал, накърняващ правата и доброто име на кандидат или на лице, което представлява партията, коалицията от партии или инициативния комитет, е длъжен незабавно след получаването на отговор да го публикува“.

С Решение №385/2014 г. Четвърти специализиран постоянен заседателен състав е установил, че ответната страна – управител на юридическото лице и издател на печатна медия, с мълчаливия отказ за публикуване на отговор не е осъществил пряка дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. спрямо сигналподателката в качеството й на председател на Общински съвет на ПП – гр. ХХХ. Със същото решение съставът е оставил без уважение подадения сигнал и допълненията към него.

6. ПЕТИ постоянен заседателен състав

В производството за защита от дискриминация ПЕТИ постоянен заседателен състав е специализиран по признаците „увреждане“, „възраст“, „сексуална ориентация“ и „семеино положение“.

Значителен брой от постановените през 2014 г. решения на Пети специализиран постоянен заседателен състав са свързани с оплаквания за дис-

криминация при упражняване правото на труд по признаците „увреждане“ и „възраст“.

През 2014 г. съставът е постановил 74 решения по образувани преписки с оплаквания за дискриминация. С постановените решения по същество решаващият състав е одобрил едно сключено между страните споразумение по оплаквания за неравно третиране и е установил в 55 случая извършването на дискриминация:

- в 42 случая е установено извършване на дискриминация по признак „увреждане“;
- в 9 случая е установено извършване на дискриминация по признак „възраст“;
- в 4 случая е установено извършване на дискриминация по признак „семеино положение“.

Съставът е наложил за установените нарушения 9 глоби и 9 имуществени санкции. За прекратяване на установените нарушения са постановени 13 предписания, а за предотвратяването на бъдещи нарушения са дадени 10 препоръки.

Видно от горепосочените данни и през преходната година оплакванията за по-неблагоприятно третиране по признак „увреждане“ при упражняване правото на труд продължават да заемат основна част от производствата въпреки усилията на държавата в тази посока.

Немалка част от решенията, постановени през годината от Пети специализиран постоянен заседателен състав, касаят наличието на архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания. Така например с **Решение № 36/2014 г.** по преписка №20/2013 г. Пети постоянен заседателен състав се е произнесъл по жалба, в която се твърди, че посредством поддържането на недостъпна архитектурна среда мобилен оператор не е осигурил възможност за лица, ползващи инвалидни колички, да посещават офиса на дружеството в гр. ХХХ.

Въз основа на събраните доказателства и с оглед правилата относно доказателствената тежест в производствата за защита от дискриминация, съставът е отхвърлил тезата на ответното дружество, че е съобразило своята дейност с изискванията на закона посредством твърдяната практика служители от съответния офис да поставят алуминиеви съоръжения при посещения на лица, ползващи инвалидни колички.

Пети постоянен заседателен състав е установил нарушение на чл. 5 и чл. 4, ал. 2, във връзка

с чл. 37 от ЗЗДискр., за което на мобилния оператор е наложена имуществена санкция в размер на 1500 лв. Дадено е и задължително предписание за преустановяване нарушението на правото на равно третиране посредством предприемане на мерки за изпълнение на задълженията, произтичащи от Наредба №4/01.07.2009 г. за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания.

Друг пример е производството по преписка №272/2012 г., завършило с **Решение №37/2014 г.**, в рамките на което жалбоподателят твърди, че липсата на изградена достъпна архитектурна среда за хора с увреждания се явява пречка да ползва услугите на хотел в гр. ХХХ. Посочва, че при посещение на хотела е преживял голяма уплаха поради невъзможността физически здрав охранител да го избута до края на съществуващата незаконнообразно изградена „рампа”. Жалбоподателят допълва, че е бил върнат на улицата с множество усилия и с риск за здравето.

Търговското дружество, стопанисващо хотела, посочва, че многократно са извършвани ремонтни дейности и има изграден подход за инвалидни колички, но признава, че същият не отговаря на технологичните изисквания. Допълва, че към въпросния момент е постъпила оферта за проектиране, доставка и монтаж на стълбищна платформа за хора с увреждания.

С горното решение Пети постоянен заседателен състав е приел, че ответната страна, за периода от образуването на производство пред КЗД до преустановяването на нарушението чрез монтиране на подвижна платформа на централния вход на хотела, е поддържала архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до търговския обект, което е довело до предоставяне при по-неблагоприятни условия на услуги за хората с увреждания, какъвто е и жалбоподателят, което представлява нарушение на забраната за дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр., във връзка с чл. 37, ал. 1 от ЗЗДискр. на основата на признак „увреждане”. Във връзка с констатираното нарушение на ответното дружество е наложена имуществена санкция.

Производството по преписка №88/2009 г. (**Решение №57/2014 г.**) също е образувано по жалба на лице с увреждане, което е предявило оплаквания срещу различни правни субекти за осъществен тормоз и неосигуряване на достъпна архитектурна среда.

Въз основа на проведеното проучване и приетата техническа експертиза Пети постоянен заседателен състав е постановил решение, с което е установил наличието на пряка дискриминация по смисъла на чл. 5, във връзка с чл. 4, ал. 2 от Закона за защита дискриминация, която е извършена спрямо жалбоподателя и която се изразява в поддържане на недостъпна архитектурна среда в сградата на ХХХ в гр. ХХХ и неподвиждане на капиталови разходи в бюджета на ХХХ за проектиране, изпълнение и експлоатация на съществуващата сгра-

да за осигуряване на достъпна архитектурна среда, съобразена със специфичните нужди на хората с намалена подвижност, в нарушение на Закона за интегриране на хората с увреждания и изразяваща се в нереализирани ремонтни дейности, съобразени със стандартите за достъпна архитектурна среда на обществени сгради, регламентирани в Наредба №6/2003 г. за изграждане на достъпна среда в урбанизираните територии (отм. ДВ, бр.54 от 14 юли 2009 г.) и Наредба №4/2009 г. за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания.

Пети постоянен заседателен състав е дал и задължително предписание на ХХХ да предприеме действия по осигуряване на необходимите бюджетни средства за извършване на капиталови разходи за привеждане на сградата на ХХХ в гр. ХХХ в съответствие с архитектурните стандарти за достъпна среда по смисъла на §1, т. 3 от Наредба №4/2009 г. за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания.

С решението е установено също така, че поддържането в периода от 09.03.2009 г. до 13.04.2010 г. на архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до ХХХ води до предоставяне при по-неблагоприятни условия на услуги за хора с увреждания. Пети постоянен заседателен състав е приел, че същото представлява нарушение по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр., във връзка с чл. 37, ал. 1 от ЗЗДискр. и е пряка дискриминация поради по-неблагоприятно третиране на основата на признак „увреждане” на засегнатото лице. Към момента на издаването на решението ХХХ е отстранило констатираното нарушение.

Друг случай, в който е установено наличието на затруднения при достъпа на лица с увреждания до органи на съдебната власт, представлява **Решение №418/2014 г.** по преписка №129/2013 г. Претенциите на жалбоподателята касаят архитектурната достъпност до и в сградата, в която се помещава ХХХ в гр. ХХХ, тъй като в сградата няма изградена, както рампа (подход) за лица, ползващи инвалидни колички, така и няма асансьор, които да позволяват на същите лица да влизат в сградата. Предвид липсата на достъпна среда за лица с увреждания, жалбоподателята е била лишена от възможността за лично участие в защита на свои пръава.

По аргумент на §6 от ПЗР от Закона за интеграция на хората с увреждания, до обществените сгради и съоръжения – държавна и общинска собственост, следва да бъде осигурен свободен достъп за хората с увреждания, като се преодолеят съответните архитектурни, транспортни и комуникативни бариери. Липсва законово основание, което да освобождава ползвателя от изпълнението на това законово задължение.

„Достъпна среда” според §1, т. 2 от ДР на Наредба №4 е среда в урбанизираните територии, сградите и съоръженията, която всеки човек с на-

малена подвижност, със или без увреждания може да ползва свободно и самостоятелно. Задължението по Наредбата не следва да се тълкуват изолирано. Неосигуряването на общодостъпна околна среда по чл. 5 от ЗЗДискр. е в известна степен формално нарушение, основно значение за което е установяването на факта на обективната пречка. Това е така, защото е свързано с неизпълнение на позитивна мярка по чл. 11, ал. 1 от ЗЗДискр. Чрез неосигуряването на общодостъпна околна среда, жалбоподателята е третирана по-неблагоприятно от хората без увреждания. Това я превръща в обект на пряка дискриминация по смисъла на чл. 5 от ЗЗДискр., във връзка с чл. 4, ал. 1 от същия закон, поради физическо увреждане.

Разпоредбата на чл. 11, ал. 1 от ЗЗДискр. въвежда абсолютно задължение за органите на държавна власт да предприемат приоритетно специалните мерки за лица или група лица в неравностойно положение. Неосигуряването на достъпна архитектурна среда безспорно е дискриминация (арг. чл. 5 от ЗЗДискр.), като допускането ѝ следва да бъде преценявано с оглед неизпълняване на изричното задължение на държавните органи по чл. 11, ал. 1, във връзка с чл. 7, ал. 1 т. 14. Съставът е установил, че до и в административна сградата не е налице свободен достъп на лица с увреждания, ползващи помощни технически средства за своето предвижване, каквато е жалбоподателята, съгласно изискванията на чл. 11, ал. 1 от ЗЗДискр., във връзка с §.6 от ЗИХУ и в съответствие с изискванията на ЗУТ и за изграждане на достъпна среда.

Предвид установеното нарушение решаващият състав е предписал на министъра на ХХХ да преустанови дискриминацията по признак „увреждане”, състояща се в поддържане на недостъпна архитектурна среда до и в сградата на ХХХ в гр. ХХХ. Определен е срок, в който да бъдат предприети необходимите действия по предвиждане на необходимите финансови средства, необходими за изграждане на съоръжение, гарантиращо свободен достъп за лица с увреждания в сградата.

Архитектурната среда се явява пречка за достъпа на лица с увреждания и до органи на изпълнителната власт. Такъв случай е разгледан в рамките на производството по преписка №234/2013 г. Сигналът е подаден от председател на неправителствена организация, който заявява, че от около година и половина асансьорът в шестетажната сграда на офис в клон на ХХХ – гр. ХХХ, не работи, а сградата се посещава от хора с увреждания и възрастни, което я прави трудно достъпна. Най-посещаваният етаж бил пети, където се приемат и дават справки на граждани. Сигналоподателят многократно е правил запитвания към ръководството за пускане в действие на асансьора – отговорът бил, че „...ще се оправи, но всичко зависи от управлението на клона за отпускане на средства за ремонта”.

След проучване и преценка на събраните доказателства по преписката, Пети постоянен заседателен състав е постановил, че въпреки предприетите необходими действия, за да се извърши ремонт на амортизирания асансьор, ответникът е

поддържал архитектурна среда, която затруднява достъпа на лицата с увреждания, възрастните хора и майките с колички до всички етажи на сградата на ХХХ, което в съответствие с чл. 5 от ЗЗДискр. се смята за дискриминация и представлява нарушение на ЗЗДискр. Отправена е препоръка до лицето, представляващо клона на ХХХ в гр. ХХХ, да бъдат предприети необходимите действия за изграждане на достъпна архитектурна среда.

Комисията за защита от дискриминация е сезирана нееднократно и с оплаквания, касаещи изграждането и поддържането на недостъпна архитектурна среда от органите на местното самоуправление и местната администрация. Лицето, по чиято жалба е образувано производството по преписка №142/2012 г. (**Решение №214/2014 г.**), притежава Експертно решение на ТЕЛК за 86% трайна намалена работоспособност с водеща диагноза „атеросклероза”. Излага оплаквания за тормоз и бездействие от страна на служители на ХХХ Община, изразяващи се в неизпълнение на влязло в сила решение на Върховния административен съд, с което кметът на Общината е задължен да извърши нова оценка на отчуждените от брат ѝ ½ идеални части от имот по плана на гр. ХХХ. Жалбоподателята счита, че спрямо нея е осъществена дискриминация по смисъла на §1, т. 1 от ЗЗДискр., във връзка с чл. 5 от ЗЗДискр. – тормоз по признак „увреждане” от страна на Община ХХХ, изразяващ се във воденето на различни дела – изпълнителни и административни, за които заплаща от малката си пенсия. Счита също, че Община ХХХ, чрез поддържането на архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до и в сградата, в която се помещава дирекция ХХХ, изразяваща се в липсата на асансьор и рампа, я поставя в по-неблагоприятно положение в сравнение с останалите граждани без увреждания и възпрепятства достъпа ѝ до услугите, предоставяни от дирекция Х на Община ХХХ.

Ответната страна поддържа становище за неоснователност на подадената жалба.

С Решение №214/2014 г. Пети постоянен заседателен състав е установил, че при осъществяване на своята дейност Община ХХХ, е поддържала и продължава да поддържа към настоящия момент архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до и в сградата, в която се помещава дирекция ХХХ в гр. ХХХ, което в съответствие с чл. 5 от ЗЗДискр. представлява дискриминация и нарушение на Закона за защита от дискриминация.

Пети постоянен заседателен състав е предписал на основание чл. 76, ал. 1, т. на Община ХХХ да преустанови дискриминацията по признак „увреждане”, състояща се в поддържане на недостъпна архитектурна среда до и в сградата, в която се помещава дирекция ХХХ, като бъдат предприети необходимите действия за изграждане на достъп за лица с увреждания.

По отношение ХХХ решаващият състав установява, че ответната страна – Община ХХХ, не е осъществила дискриминация по смисъла на §1, т. 1 от ЗЗДискр. във връзка с чл. 5 от ЗЗДискр. по при-

знак „увреждане“, изразяващо се в неизпълнение Решение на Върховен административен съд на Република България, с което кметът на община ХХХ е задължен да извърши нова оценка на отчуждени- те от брат й ½ идеални части от имот по плана на гр. ХХХ.

Пети специализиран постоянен заседателен състав оставя без уважение жалбата и допълнително приложение към нея, подадени от ХХХ по отношение на оплакванията за осъществен тормоз по смисъла на чл. 1, т. 1 от 33Дискр., във връзка с чл. 5 от 33Дискр., по признак „увреждане“.

През 2014 г. са констатирани нарушения на чл. 5 от 33Дискр. и във връзка с достъпа на лицата с увреждания до образователни институции. Така например в рамките на производството по преписка № 300/2013 г. (**Решение №145/2014 г.**) жалбоподателката твърди, че 9-годишната ѝ дъщеря е с диагноза детска церебрална парализа и с решение на ТЕЛК със 100% чужда помощ. Дъщеря ѝ посещава дневна форма на обучение в СОУ – гр. ХХХ, където по време на учебни занятия, според жалбоподателката, макар и с чужда помощ, детето ѝ не би могло да преодолее стълбите към втория, третия и четвъртия етаж.

Твърди, че сградата на СОУ – гр. ХХХ разполага с рампа, която е само до входа. Липсвал асансьор, който да осигури достъпна архитектурна среда за хора с увреждания. С проблема е сезирала ръководството на учебното заведение и кмета на Община ХХХ, като от последния е получила отговор, че поради липса на финансови средства, не би могло на този етап да се изгради асансьор.

Изложените оплаквания са за дискриминация по признак „увреждане“ по смисъла на чл. 5, предложение последно от 33Дискр.

Пети постоянен заседателен състав е установил, че Община ХХХ, представлявана от кмета, е поддържала и продължава да поддържа в момента архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до сградата на общинско училище ХХХ – гр. ХХХ, което в съответствие с чл. 5 от 33Дискр. се смята за дискриминация и представлява нарушение на закона.

Решаващият състав е предписал на основание чл. 47, ал. 1, във връзка с чл. 76, ал. 1, т.1 от 33Дискр. на Община ХХХ да предприеме необходимите действия за изграждане на достъп за хора с увреждания до сградата на училището.

В някои случаи недостъпната архитектурна среда се явява пречка за хората с увреждания да ползват дори и рехабилитационните услуги, от които се нуждаят с оглед здравословното си състояние. Така например в инициативния документ, въз основа на който е образувано производството по преписка №214/2013 г. (**Решение №232/2014 г.**), жалбоподателят твърди, че е посетил ХХХ, за да кандидатства по програма за рехабилитация в ХХХ. Понеже е в инвалидна количка, лекарят, обслужващ тази програма, е изказал съмнение, че ще го приемат в ХХХ – гр. ХХХ, защото предходната година е имало идентичен случай с неговия и на пациента категорично е бил отказан прием в съ-

щия балнеохотел. Жалбоподателят твърди, че при телефонен разговор със служителка на балнеохотела, след като е казал, че е инвалид в количка, същата го е прекъснала с думите: “абсурд, няма условия“ и е затворила телефона. След проведения телефонен разговор жалбоподателят си е върнал парите за резервацията.

Жалбоподателят твърди, че преди време, като частно лице, се обадил по телефона в същия балнеокомплекс да пита за цените и възможността лице в инвалидна количка да ползва техните услуги и отговорът е бил положителен. Поради тази причина е изненадан, че при ползване на програма на ХХХ, това е невъзможно.

Жалбоподателят счита, че като лице с увреждане, ползващо инвалидна количка, е поставен в неравностойно положение не само спрямо здравите хора, но и спрямо останалите инвалиди, тъй като не може да ползва жизнено необходимата му програма за рехабилитация.

В хода на проучването по чл. 55 от 33Дискр. се установило, че ХХХ е собственост на държавна фирма към ХХХ и се стопанисва от клон на дружеството в града. Становището на дружеството е, че най-общо в ХХХ има изградена достъпна архитектурна среда за лица с увреждания. Считат, че при наличие на места и резервация, стига на лицето да не е противопоказано лечение в ХХХ и да успее да се справи с придружител, няма проблем да се лекува там.

Пети постоянен заседателен състав, след като преценил събраните доказателства по преписката, е приел, че оплакването на подателя на жалбата е за по-неблагоприятно третиране на основата на признак „увреждане“ при предоставянето на услуги от ответната страна ХХХ – ХХХ.

Жалбоподателят е представил Експертно решение на ТЕЛК №3220 от 23.10.1991 г., от което е видно, че той е с първа група инвалидност, определена от ТЕЛК пожизнено, тъй като увреждането му не позволява самостоятелно придвижване без инвалидна количка.

Пети постоянен заседателен състав е установил, че поддържането на архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до и в сградата на ХХХ в гр. ХХХ, от ответната страна води до предоставяне при по-неблагоприятни условия на услуги за хората с увреждания, което представлява нарушение по смисъла на чл. 4, ал. 2 от 33Дискр., във връзка с чл. 37, ал. 1 от 33Дискр., и пряка дискриминация, поради по-неблагоприятно третиране на основата на признак „увреждане“ на засегнатото лице.

За допускане на гореустановеното нарушение, извършено при осъществяване предмета на дейност на юридическото лице, на основание чл. 80, ал. 2 от 33Дискр., решаващият състав налага на ХХХ – клон ХХХ, имуществена санкция в размер от 250 (двеста и петдесет) лв., тъй като липсата на достъпна среда е създавала непреодолими пречки за жалбоподателя, а и за всички хора с подобни увреждания, да получат наравно с останалите клиенти предоставените услуги в процесния обект ХХХ в гр. ХХХ.

С цел преустановяване на нарушението по чл. 4, ал. 2 от 33Дискр., във връзка с чл. 37, ал. 1 от 33Дискр., поради поддържане на недостъпна архитектурна среда в процесния обект, както и с цел предотвратяване и отстраняване на вредните последици от него, съставът дава на ХХХ – клон ХХХ, задължително предписание да предприеме мерки за осигуряване в процесния обект на достъпна архитектурна среда за цялото население, отчитаща и специфичните нужди на хора с намалена подвижност, в т.ч. на хора с увреждания, в съответствие с изискванията на Наредба №4/2009 г. за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания, за да не се допуска предоставяне при по-неблагоприятни условия на услуги за хората с увреждания и нарушения на 33Дискр.

Друг пример от практиката на Комисията за защита от дискриминация, в който е установено нарушение на забраната за дискриминация при достъпа до стоки и услуги, е **Решение №369/2014 г.** по преписка №285/2013 г. Жалбоподателката е със 100% трайно намалена работоспособност и с право на чужда помощ, а съгласно изготвената социална оценка има право на балнеолечение и рехабилитационни услуги веднъж годишно. Последните няколко години е използвала тази услуга в курорта ХХХ, като до момента не е имало проблем с изплащането на социалната добавка съгласно ППЗИХУ, чл. 28, ал. 1. През 2013г. използвала услугата, след което представила необходимите документи в Дирекция ХХХ – гр. ХХХ. Документите били приети и обработени без забележки, но впоследствие със Заповед Т-0479/05.07.2013 г. на жалбоподателката е отказано изплащане на добавката. Мотив за отказ бил писмо от РЗИ №МД 01-3257/01.07.2013 г., че фирмата няма право да осъществява дейност „балнеолечение“. Жалбоподателката оспорва заповедта, защото писмото-отказ е със задна дата. Освен това, след проведен разговор с представляващата юридическото лице, ѝ е било показано писмо, че фирмата има право да извършва тази дейност.

В хода на производството Пети състав е приел, че са събрани достатъчно факти, които доказват, че при осъществяване на своята дейност директорът на Дирекция ХХХ – гр. ХХХ, е допуснал неравно третиране на жалбоподателката по защитен от 33Дискр. признак, което в съответствие с чл. 4 от 33Дискр. се смята за дискриминация и налага предприемането на мерки в съответствие с правомощията на Комисията за предотвратяване и преустановяване на нарушенията на закона. От друга страна, едва след подадените жалби до КЗД и до ХХХ – гр. ХХХ, е извършено цялостно преразглеждане на преписката и събиране на нови доказателства, като е установено, че лицето реално е ползвало услугата, след което е издадена Заповед №Т-0479/05.09.2013 г., с която на жалбоподателката е отпусната месечна интеграционна добавка за социално подпомагане в размер на 385 лв.

Решаващият състав е приел, че длъжностното лице – директорът на Дирекция ХХХ – гр. ХХХ, не

е изпълнило задължението си, като не е събрало надлежни доказателства и не е осигурило изплащане на месечна добавка за социална интеграция. Същото е реализирано едва след образуване на производство пред КЗД и подаването на жалба до ХХХ – ХХХ. Неизпълнението на това задължение е административно нарушение по смисъла на чл. 80 от 33Дискр.

С постановеното решение е установено, че по отношение на жалбоподателката, е извършена пряка дискриминация по признак „увреждане“ от ответната страна при издаване на заповед №Т-0479/05.07.2013 г. за отказ за изплащане на добавка за социална интеграция по чл. 28 от ППЗИХУ, с което е извършено нарушение на чл. 4, ал. 1 от 33Дискр. С оглед тежестта на нарушението, Пети състав е наложил на директора на Дирекция ХХХ – гр. ХХХ, административно наказание – глоб в размер на 250 (двеста и петдесет) лв. за извършването на установеното нарушение.

Със същото решение е дадена препоръка от ответната страна да се въздържа от бъдещо допускане на нарушения на действащото антидискриминационно законодателство в Република България.

Постановеното **Решение №64/2014 г.** по преписка №36/2013 г. сочи, че дискриминацията по признак „увреждане“ при достъпа до стоки и услуги не е изолиран случай и има различни прояви форми. Производството е образувано по сигнал на сдружение, защитаващо правата на хората с увреждания. Сигналоподателят твърди, че съгласно одобрения ценоразпис на ХХХ, лицата с намалена работоспособност от 70 до 90 на сто могат да получават безплатна читателска карта, с изключение на читателите с психични смущения, които не могат да се ползват от тази преференция. Според сигналоподателя с този ценоразпис хората с психично заболяване неоправдано са били лишени от правото им на безплатна услуга.

От представеното копие на действалия към относимия период ценоразпис относно събирането на такси за предоставяне на специализирани библиотечни услуги, е установено, че в Част II „Цени на други услуги, извършвани в ХХХ“, е записано, че „... лицата с първа и втора група инвалидност (намалена работоспособност от 71 до над 90 на сто) в резултат на различни болести (с изключение на психични смущения) получават безплатна читателска карта“. Пети постоянен заседателен състав е преценил, че това обстоятелство е достатъчно, за да се установи наличието на по-неблагоприятно третиране на лицата с психични смущения в сравнение с другите лица с намалена работоспособност от 71 до и над 90 на сто при получаване на безплатна читателска карта. Съставът е отхвърлил неподкрепената с доказателства теза на ответната страна, че различното третиране в случая е необходимо, за да се защитят библиотекарите, които носят отговорност за вредите, нанесени на библиотечния фонд. В своите мотиви съставът е подчертал, че е недопустимо да се поставя знак на равенство между „лицата с психични смущения“ и лицата с противоправно или неконтролируемо и опасно поведение.

На основание чл. 65, т. 1 от ЗЗДискр. Пети специализиран постоянен заседателен състав е установил, че директорът на ХХХ е осъществил пряка дискриминация под формата на неблагоприятно третиране по отношение на членовете на сдружението по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр., във връзка с §1, т. 7 от Допълнителните разпоредби на ЗЗДискр., във връзка с чл. 37 от ЗЗДискр. на основата на признак „увреждане“. Във връзка с констатираното нарушение на антидискриминационното законодателство, съставът е наложил глоба на нарушителя в размер на 500 лв., като също така е дал задължително предписание за преустановяване на неравното третиране.

Често в своята практика Комисията за защита от дискриминация разглежда оплаквания, свързани с достъп до медицински услуги. Показателен пример е **Решение №317/2014 г.**, постановено от Пети постоянен заседателен състав по преписка №25/2013 г. В жалбата, подадена от неправителствена организация, е посочено, че пациентите в Република България с тумори на хипофизата нямат достъп до модерни методи за лъчелечение като модулираното по интензитет лъчелечение и радиохирургията (тези терапевтични методи следва да се прилагат, както при неуспех на оперативното лечение, така и при пациенти с противопоказания за извършване на хирургично лечение). Заявено е, че към момента на подаване на жалбата нито едно медицинско заведение не предлага тези методи, тъй като липсва необходимата апаратура, не са налице необходимите специалисти, а клиничните пътеки са недофинансирани. Според жалбоподателя лицата с тумори на хипофизата са принудени да провеждат лечението си в Република Турция, където заплащат суми от порядъка на 10 000 евро за курс лъчетерапия или радиохирургия, а разходите за престой и пътуване допълнително натоварват пациентите и техните близки. Допълнено е, че за голяма част от тези пациенти е непосилно заплащането на предлаганото в чужбина лечение – много от продължително боледуващите са в тежко здравословно състояние и се издържат с пенсия за инвалидност в размер на 126 лв. В жалбата се твърди, че до момента на подаването ѝ нито един пациент над 18 г. не е получил финансиране от компетентните органи за лечение в чужбина. Посочено е също така, че за подлагането на лъчетерапия в Република България пациентите нерядко чакат по повече от 4 месеца, а при прилагането на съответния метод бива облъчена част от главния мозък на пациента, вследствие на което възникват когнитивни и други мозъчни разстройства. Според записаното в жалбата, български пациенти с акромегалия са били лекувани успешно с гама нож още преди 18 години в Република Чехия. За сравнение е посочено, че към началото на 2013 г. пациентите в тежко състояние на територията на Република България се поддържат със скъпоструващо лечение, което не може да доведе до ремисия.

След проучване и преценка на събраните доказателства по преписката, Пети постоянен заседателен състав е постановил на основание чл. 65,

т. 1 от ЗЗДискр., че посредством неосигуряването на необходимите материални условия за извършване на радиохирургия на територията на Република България и невъвеждането на нормативен механизъм, чрез който стойността на съответното лечение да бъде заплащана със средства от бюджета на здравноосигурителната система, министърът на здравеопазването е извършил дискриминация по признак „увреждане“ по смисъла на чл. 2 от Конвенцията за правата на хората с увреждания и чл. 2, пар. 2 от Международния пакт за икономически, социални и културни права спрямо лицата с аденом на хипофизата.

Съставът препоръчва на основание чл. 47, т. 6 от ЗЗДискр. ответните страни, всички компетентни държавни органи и органи на местното самоуправление и местната администрация да извършват следното:

1. Да се допълни Наредба №40/24.11.2004 г. за определяне на основния пакет от здравни дейности, гарантиран от бюджета на НЗОК, чрез включването на радиохирургията в основния пакет от здравни дейности, гарантиран от бюджета на НЗОК.

2. Да се допълни Наредба №40/2004 г. за определяне на основния пакет от здравни дейности, гарантиран от бюджета на НЗОК и Националния рамков договор за медицинските дейности, сключен между Националната здравноосигурителна каса и Българския лекарски съюз, така че да бъдат покрити всички разходи (вкл. и тези за поддръжка на апаратурата), извършвани от лечебните заведения при прилагането, както на метода радиохирургия, така и на останалите лъчетерапевтични методи.

3. Да бъдат предприети мерки относно повишаване на трудовите възнаграждения в държавните и общинските лечебни заведения, извършващи дейности, свързани с лечението на аденоми на хипофизата.

4. Да продължи процесът на преоборудване на лъчетерапевтичната уредба на територията на Република България, което да позволи съответните съвременни лечебни методи да бъдат в максимална степен достъпни съгласно изискването на чл. 25, б. „в“ от Конвенцията за правата на хората с увреждания.

5. Да бъдат предприети мерки с цел осигуряване на необходимия квалифициран персонал за извършване на лъчетерапевтичните дейности.

Значима от количествена гледна точка категория производства са преписките, образувани въз основа на оплаквания за дискриминация при упражняване правото на труд. Пример в това отношение може да бъде даден с преписка №239/2013 г. – **Решение №378/2014 г.** В инициативния документ пред КЗД жалбоподателката твърди, че е служител на банка ХХХ от 1973 г. Тя посочва, че от 1996 г. страда от заболяването „множествена склероза – церебро-спинална форма“, за което бил уведомен работодателят, като е представено решение на ТЕЛК, с което ѝ е определена 96% трайно намалена работоспособност с чужда помощ. С оглед напредване на заболяването ползвала помощно средство – инвалидна количка. Посочва, че изпит-

вала затруднение за придвижване до работното ѝ място в офиса на банката. Твърди, че към този момент сградата не разполагала с асансьор, не било осигурено друго средство, улесняващо достъпа ѝ до залата, в която работи. Същевременно на 1-вия етаж в сградата тоалетната не била пригодена за ползване от инвалиди. По тази причина ежедневно била качвана на ръце от съпруга ѝ с помощта на колеги от банката до залата на втория етаж. Счита, че този начин на придвижване до работното място бил уронващ достойнството и нарушаващ душевното ѝ спокойствие, чувствала се непълноценна, притеснена и зависима от съдействието на трети, извън придружителя ѝ, лица. Посочва, че независимо от факта, че изпълнявала стриктно служебните си задължения, през пролетта на 2011 г. в разговор с началника си ѝ било заявено, че от банката са доволни от работата ѝ, но със здравословното ѝ състояние и затрудненията при придвижването „създавала дискомфорт у служителите“. През август 2011 г., в разговор с участието на прекия си началник, началника на управление ХХХ и директора на дирекция ХХХ, ѝ се вменило да подпише заявление до директор на банка ХХХ да бъде освободена от работа. Изложените доводи при разговора на тази среща жалбоподателката определя като психологически натиск, като дълбоко било нахърнено личното ѝ достойнство, следствие на което се влошило здравословното ѝ състояние.

При направена консултация с адвокат, на която представила въпросното бланкетно заявление за напускане, адвокатът изпратил на 07.10.2011 г. уведомително писмо до директора на дирекция ХХХ и началника на управление ХХХ при банката, в което изложил своята позиция по казуса.

По данни на жалбоподателката в писмо до адвокатата се съобщавало, че работното място на жалбоподателката било преместено на първия етаж. В същото писмо изрично било отразено, че в банката не се допускал придружител, за да обслужва личните санитарни нужди на жалбоподателката, тъй като в помещенията съществувал строг контрол за достъп. Жалбоподателката посочва, че тоалетната на 1-ия етаж в офиса на банката била оборудваната с ръкохватки за инвалиди, но отбелязва, че помещението било тясно и дълго, което пречатства маневриране с инвалидна количка и налага да ползва помощта на колегите си, за да отиде до тоалетна. Няколко месеца след това на колегите ѝ било наредено да не ѝ оказват помощ, а в банката не се допускал придружителят ѝ.

Междувременно жалбоподателката получила известие от ТЕЛК за явяване пред Комисията и преосвидетелстване в о.з. На насрочената дата се явила на указаното място и час заедно с придружителя си – нейния съпруг. Член на комисията, който бил специалист-невролог, уверил жалбоподателката, че „всичко е ясно и продължава, както досега“. Заседанието било отложено.

На втората определена дата отново се явила пред състава на ТЕЛК, придружена от съпруга и сина си, като от страна на работодателя се явили две служителки на банката, едната от които била

началничката ѝ. Те провели разговор със състава на ТЕЛК в отсъствието на жалбоподателката.

Било постановено решение на ТЕЛК за общи заболявания, в мотивите към което ТЕЛК посочила, че „не може да заема изпълняваната длъжност, посочена в производствената характеристика, поради невъзможност да се обслужва сама“.

По данни на жалбоподателката, след постановяване на това решение на ТЕЛК, работодателят, без да изчака процедурата по обжалване акта на ТЕЛК, освободил жалбоподателката от работа на основание чл. 325, т. 9 от КТ – по причина на невъзможност да изпълнява възложената ѝ работа поради болест, довела да трайна нетрудоспособност (инвалидност), въз основа заключение на ТЕЛК.

Жалбоподателката определя поведението на работодателя спрямо нея като нарушение на чл.чл. 4 и 5 от Закона за защита от дискриминация. Като непосредствена последица от гореизложеното, жалбоподателката счита, че ТЕЛК е нарушил и разпоредбата на чл. 71, т. 1 от Наредбата за медицинската експертиза, съобразно която на работещите лица с трайно намалена работоспособност/степен на увреждане, на които при следващото преосвидетелстване е определен по-висок процент трайно намалена работоспособност поради влошаване на здравословното ѝ състояние, което не им позволява да продължат да работят при същите условия на труд, към които са се приспособили, се определя нова дата на инвалидизиране.

Посочено е, че с експертно решение НЕЛК, отменило решението на ТЕЛК, като ѝ определили 96% трайно намалена работоспособност с чужда помощ и в мотивите към решението приело, че може да работи на заеманата длъжност в банка ХХХ като трудоустроена при облекчени условия на труд, приспособени към здравословното ѝ състояние – при непълнен работен ден и ползване на индивидуален физиологичен режим на труд и почивка през работното време с оглед запазване и поддържане на остатъчната работоспособност.

След проучване и преценка на събраните доказателства по преписката Пети специализиран постоянен заседателен състав е издал решение, с което е постановил, че банка ХХХ е осъществила пряка дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр., във връзка с чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр., на основата на признак „увреждане“ спрямо жалбоподателката.

На основание чл. 80, ал. 2 от ЗЗДискр. съставът е наложил на банката имуществена санкция в размер на 2000 (две хиляди) лв.

Съставът е установил също така, че председателят на ТЕЛК за Общи заболявания към МБАЛ ХХХ не е осъществил пряка дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр., във връзка с чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. на основата на признак „увреждане“.

Що се отнася до защитата от дискриминация при упражняване правото на труд, следва да се има предвид, че неравното третиране по признак „увреждане“ не винаги представлява забранено от закона поведение, доколкото същото би могло да

бъде обективно оправдано. Пример за прилагането на тези разбирания е производството по преписка №161/2012 г. – **Решение №302/2014 г.**, което е образувано въз основа на жалба, подадена от ХХХ от гр. ХХХ, с оплаквания за дискриминация по признак „увреждане“.

Подателят на жалбата сезира Комисията за осъществена спрямо него дискриминация по признак „увреждане“ и твърди, че посочената от служителите на министерството разпоредба във връзка с условията и реда за постъпване на държавна служба в МВР нарушава принципа на равнопоставеност по отношение на лицата с увреждания при наемането им на работа. В жалбата си ХХХ заявява, че притежава Експертно решение (ЕР) на ТЕЛК за 50% трайна намалена работоспособност (ТНР) с водеща диагноза „травматична ампутация на ръката и дланта“, както и диплома за висше образование с квалификационна степен „магистър“ и професионална квалификация „транспортна техника и технологии след колеж“. През март месец 2012 г. ХХХ е обявил конкурс за длъжността „специалист VI-IV степен координатор“ в ХХХ –гр. ХХХ към дирекция ХХХ за длъжност от категория „Г“– инспектор, съгласно заповед рег. №ХХХ на министъра на вътрешните работи. Жалбоподателят е посетил дирекция ХХХ, за да се информира, дали като лице с увреждане има право да кандидатства по обявения конкурс и въз основа на уверението на служителите на министерството, че не съществува пречка за кандидатстването му, предприел действия за подготвяне на документите за обявения конкурс, като се явил пред Централна експертно-лекарска комисия (ЦЕЛК) за удостоверяване на годността му по медицински показатели за държавна служба в МВР. При явяването му обаче, комисията категорично отказала издаването на документ за оценка на здравословното му състояние, като се аргументирала, че съществува разпоредба от подзаконов нормативен акт, въз основа на която лица с увреждания не могат да заемат длъжности в системата на МВР.

Исканията на жалбоподателя от Комисията са: да бъде допуснат до конкурс в системата на МВР и да се отменят съществуващите дискриминационни текстове в подзаконови нормативни актове, според които лицата с увреждания не могат да заемат длъжности в системата на МВР и определят длъжности, подходящи за лица с увреждания.

Ответната страна е представила становище неоснователност на подадената жалба. Отбелязва, че правната характеристика на понятието „увреждане“, като един от признаците по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр., е дадена в §1, т. 1 от Закона за интеграция на хората с увреждания (ЗИХУ). Според разпоредбата на чл. 10 от ЗИХУ оценяването на увреждането се извършва чрез медицинска експертиза и въз основа на извършената експертна оценка може да се направи извод за увреждането на едно лице. Становището е, че от страна на жалбоподателя не е представено експертно заключение, поради което не може да бъде направен основателен извод дали е налице увреждане, което да е причина за дискриминационно отношение спрямо него. Посочва, че в

Наредба №13-9/09.01.2012 г. за условията и реда постъпване на държавна служба в МВР е определен нормативният ред за постъпване на държавна служба в МВР. В чл. 5 от Наредбата е указано, че до участие в конкурс за постъпване на държавна служба в МВР се допускат дееспособни физически лица само с българско гражданство, които отговарят на общите и специфичните изисквания за възраст, образование и професионална квалификация, психо-физическа годност, както и на други условия, обявени в съответния конкурс. Посочва Общите изисквания към кандидатите за постъпване на държавна служба в МВР и чл. 7, ал. 1 от Наредбата, където са посочени специфичните изисквания към кандидатите за постъпване на държавна служба. Заявява се, че разпоредбата на чл. 134, ал. 2 от ЗМВР сочи като единствено компетентна да изготвя медицински заключения за здравословното състояние на служителите и кандидат-служителите в МВР и Централната експертно-лекарска комисия в Медицинския институт на МВР. Прави уточнение, че нормата е предвидена с оглед специфичните условия на работа в МВР и е насочена към съобразяване на трудовия процес на конкретно работно място с годността на служителя да изпълнява служебните си задължения, без това да уврежда здравословното му състояние. Допълва се, че със Заповед №1-53/31.03.2005 г. на министъра на вътрешните работи е утвърдено Разписание на болестите и физическите недостатъци за медицинско освидетелстване на служители и кандидат-служители на МВР.

Заинтересованата страна ХХХ, представлявана от председателя д-р ХХХ, е представила становище, с което заявява, че процедурата за медицинско освидетелстване на кандидатите за постъпване на служба в МВР е строго регламентирана и преминава през няколко етапа. Съгласно чл. 21, ал. 1 от Наредба №13-9/09.01.2012 г. за условията и реда за постъпване на държавна служба в МВР, явяването на кандидатите пред компетентната експертно-лекарска комисия за удостоверяване на годността им по медицински показатели за държавна служба в МВР се извършва в срока за подаване на документите по конкурса. Нормата на чл. 43 от Правилника за медицинската експертиза в МВР определя медицинското освидетелстване на кандидатите от експертните лекарски комисии да се извършва след представяне на два основни документа – писмо-направление, издадено на кандидатстващото лице от началника на звеното „Човешки ресурси“ към съответната структура на МВР, в което изрично се посочват структурата и длъжността, за която се кандидатства – за заемане по служебно или по трудово правоотношение и медицинско свидетелство по образец. При освидетелстване на кандидати за постъпване на служба в МВР в медицинското свидетелство се записват следните решения: „годен“ или „негоден“ за съответната длъжност, съобразно изискванията по нормативите на „Разписание на болестите и физическите недостатъци за медицинско освидетелстване за служители и кандидат-служители на МВР.

Относно твърденията на жалбоподателя, че се е явил пред експертна лекарска комисия към МИ на МВР и комисията не му е издала документ за оценка на здравословното му състояние – обръща се внимание, че в получените в ЦЕЛК при МИ-МВР документи, свързани с жалбата до Комисията за защита от дискриминация, е приложено копие от писмо-направление, издадено от човешки ресурси на дирекция ХХХ, без да е приложено медицинско направление – Образец №1 с отразени резултати от лабораторни изследвания и съответните медицински прегледи, които да описват вида на увреждането на жалбоподателя.

Съставът е постановил **Решение № 302 от 10.09.2014 г.**, с което е приел, че поставеното условие относно годността на лицето да изпълнява задълженията си по ЗМВР, ППЗМВР и др. закони, в т. 4, раздел IV от Разписание на болестите и физическите недостатъци за медицинско освидетелстване на служителите и кандидат-служителите в МВР с оглед на длъжностните задължения, които трябва да изпълнява, не съставлява дискриминация на основата на признак „увреждане“, тъй като е налице изключението на разпоредбата на чл. 7, ал. 1, т. 2 от ЗЗДискр. Според цитираната разпоредба не представлява дискриминация различното третиране на лица на основата на характеристика, отнасяща се до признак по чл. 4, ал. 1, когато тази характеристика поради естеството на определено занятие или дейност, или условията, при които то се осъществява, е съществено и определящо професионално изискване, целта е законна, а изискването не надхвърля необходимото за постигането ѝ. В случая регламентираното изискване, което да гарантира, че лицето е годно по медицински показатели, се явява съществено и определящо професионално изискване, породено от спецификата на целите, задачите и дейностите, които ще се изпълняват. В този аспект правото е на компетентните органи да предявяват определени изисквания към кандидатите за постъпване на държавна служба в МВР в зависимост от категорията, за която кандидатстват. С това изискване се преследва допустима от закона цел, а именно – да се защитава животът, здравето и имуществото на гражданите на територията на Република България. Ето защо регламентираното изискване лицето да е годно по медицински показатели за изпълнение на основните задължения по длъжностна характеристика следва да се квалифицира като съществено и професионално изискване на основата на упражняваната дейност.

С оглед гореизложеното и на основание чл 65 от ЗЗДискр., Комисията за защита от дискриминация е установила, че при провеждането на конкурс за длъжността „Специалист VI-IV степен (координатор)“ в ХХХ към дирекция ХХХ спрямо ХХХ от гр. ХХХ не е осъществено неравно третиране по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. по признак „увреждане“. Нормативните изисквания за физическо и психическо здраве при подбора на кадри в МВР и съответните медицински показатели, установени в Разписанието на болестите и физическите недостатъци за медицинско освидетелстване за служи-

тели и кандидат служители на МВР, не водят до по-неблагоприятно третиране по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр., във връзка с чл. 12 от ЗЗДискр., поради което КЗД е оставила без уважение жалбата, подадена от ХХХ от гр. ХХХ.

Нерядко и възрастта на работниците представлява основание за по-неблагоприятното им третиране от страна на работодателя. Жалбоподателят в производството по преписка №229/2012 г. – **Решение №67/2014 г.)** е преподавател в катедра ХХХ при ХХХ – гр. ХХХ и претенциите му са срещу решение на Академичния съвет на учебното заведение. Подал е документи по обявения конкурс от ХХХ – гр. ХХХ за заемане на академичната длъжност „професор“. Комисията за преглед и съответствие на документите, позовавайки се на процесното спорно решение на Академичния съвет, не го допуснала до участие в конкурса, тъй като той: „[Bue] не отговаря[те] на изискванията за участие в конкурс за заемане на академична длъжност съгласно Решение на Академичния съвет на ХХХ – ХХХ от 03.07.2012 г. с протокол №10, тъй като Ви остават по-малко от две години до навършване на пенсионна възраст.“

Жалбоподателят счита, че това решение противоречи на Закона за развитието на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за прилагането му (ППЗРАСРБ), както и на действащия Правилник за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на ХХХ – ХХХ (ППНСЗАДТУ), където не са записани възрастови ограничения. Подчертава, че нито в чл. 57, ал. 1 на ППНСЗАДТУ, който визира документите за участие в конкурс, нито в самата публикувана обява не са посочени възрастови ограничения, а освен това спорното Решение на АС е взето един ден преди изтичане на крайния срок за подаване на документи за участие в конкурса, „поради което не би следвало да има обратна сила и да обвързва участниците в него“. Според него Решението на комисията за преглед и съответствие на документите в частта, с която се визира неговата възраст, има дискриминационен характер и затова е в противоречие с чл. 14 от Европейската конвенция, противоречи и на чл. 4 от ЗЗДискр. Като моли да се вземе предвид и чл. 8 от ЗЗДискр. жалбоподателят иска КЗД да образува производства и „установи наличието на дискриминационен текст по признак „възраст“ в Решение на АС на ХХХ – ХХХ от 03.07.2012 г., обективизирано в Протокол №10 от същата дата“, да се постанови прекратяване на нарушението до установяване на положение на равно третиране, както и да се приложат предвидените в закона санкции или принудителни административни мерки срещу нарушителите.

Пети постоянен заседателен състав е установил, че с приетото Решение на Академичния съвет на ХХХ – ХХХ, в качеството му на обучаваща институция и юридическо лице – работодател, е издал акт, с който е въвел дискриминационни изисквания на основата на признак „възраст“ за достъп до конкурс за заемане на академичните длъжности „доцент“ и „професор“, тъй като посочената разпоред-

ба не може да бъде обективно оправдана с оглед на законова цел, посочена в чл. 15, ал. 1 и ал. 2 от ЗРАСРБ, и противоречи на принципа за равенство, установен с разпоредбата на чл. 6, ал. 2 от Конституцията на Република България.

Доколкото е установено, че самата разпоредба на приетото Решение на Академичния съвет е дискриминационна, то и третирането в съответствие с нея е поставило в по-неблагоприятно положение на основата на признак „възраст“ жалбоподателя при кандидатстването в конкурса за заемане на академични длъжности в ХХХ – ХХХ, което представлява пряка дискриминация по признак „възраст“ и нарушение на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр., извършено от ХХХ – ХХХ в качеството му на обучаваща институция и юридическо лице – работодател.

Предвид гореустановеното нарушение на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. и на основание чл. 76, ал. 1, т. 1 от ЗЗДискр., Пети специализиран постоянен заседателен състав дава задължително предписание на ХХХ – ХХХ, в качеството му на обучаваща институция и юридическо лице – работодател, да предприеме мерки за предотвратяване на приемането в бъдеще на дискриминационни разпоредби за кандидатстване в конкурсите за заемане на академични длъжности в нарушение на принципа за равно третиране по признак „възраст“.

Относно практиката на КЗД по признак „възраст“ следва да се посочи и **Решение №356/2014 г.** по преписка №139/2013 г., с което Пети специализиран постоянен заседателен състав се е произнесъл по отношение на въведено от орган на местното самоуправление възрастово ограничение за ползване на социални помощи. Производството по преписката е образувано по подаден сигнал от ХХХ, областен управител на област ХХХ, срещу решение №ХХХ на Общински съвет – гр. ХХХ, взето на редовно заседание на 26.02.2013 г.

Оплакванията, изложени в сигнала, са за това, че съгласно Решение №ХХХ, с което е допълнен чл. 3 от Правилника за реда и условията за отпускане на еднократна финансова помощ за всяко новородено или осиновено до трето дете на територията на въпросната община, е направено изменение, като е допълнена нова ал. 4 със следния текст: „Родителите на новороденото дете трябва да имат навършени 18 години към датата на раждането“, което се определя като дискриминация по признак „възраст“. Подателят на сигнала счита, че посоченото допълнение създава положение на пряка дискриминация на новородените деца, основана на възрастта на техните родители. Счита също, че с това Общинският съвет е нарушил разпоредбите на Закона за защита от дискриминация /ЗЗДискр./, прокламиращи забрана за дискриминация по посочения признак „възраст“. Сигналоподателят заявява също, че чл. 45, ал. 4 от Закона за местното самоуправление и местната администрация дава възможност на областният управител да упражнява контрол за законосъобразност на актовете на общинските съвети, освен ако в закон е предвидено друго. Като твърди, че има предвиден специален ред в Закона за защита от

дискриминация в чл. 40, ал. 2, според който Комисията за защита от дискриминация осъществява контрол по прилагането и спазване на този и други закони, уреждащи равенство в третирането и във връзка с гореизложеното, на основание чл. 50, т. 3 от ЗЗДискр., подателят на сигнала сезира Комисията и моли да бъде образувано и проведено производство и при установяване на необходимите предпоставки по закон, органът да предприеме действия във връзка с прилагане на правомощията си, които са регламентирани в чл. 47, т.т. 5 и 6 от ЗЗДискр. Ответната страна – Общинският съвет – Община ХХХ, чрез своя председател, е застъпил становището, че Правилникът за реда и условията за отпускане на еднократна финансова помощ за всяко новородено или осиновено до трето дете на територията на общината е внесен за разглеждане с цел допълнително стимулиране и подпомагане на семействата, които са регистрирани по постоянен и настоящ адрес в община ХХХ. Заявява, че Правилникът е насочен към подпомагането на родителите на новородено и осиновено до трето дете в семейството. Подпомагането е във връзка с раждане и осиновяване на дете и в тази връзка не могат да бъдат отпуснати средства на малолетни лица, които нямат пълна дееспособност. Счита че, сигналът на областния управител трябва да бъде оставен без уважение, тъй като не са налице предпоставките, регламентирани с действащото законодателство. Заявява, че въпросната промяна в Правилника, приета от Общинският съвет, е продиктувана от опасението, че възможността за малолетни и непълнолетни родители да получат помощ за новородено дете може да се тълкува като насърчаване на раждаемостта на лица от възрастовата група на малолетни и непълнолетни лица от община ХХХ, което според председателя на общинския съвет е недопустимо.

Пети постоянен заседателен състав на КЗД е приел, че при установеното от правна и фактическа страна в хода на производството следва да приеме за доказано, че с направеното изменение в Правилника за реда и условията за отпускане на еднократна финансова помощ за всяко новородено или осиновено до трето дете на територията на Община ХХХ, представляващо по същество допълнение (създаване на нова алинея 4 в чл. 3) на Правилника, гласящо, че „родителите на новороденото дете трябва да имат навършени 18 години“, е дискриминационно. Мотивите на състава за това са, че съгласно чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. пряка дискриминация е всяко по-неблагоприятно третиране на лице на основата на признаците по ал. 1, отколкото се третира, било е третирано или би било третирано друго лице при сравнимо сходни обстоятелства. Въвеждането на възрастово ограничение в случая, според състава, е пряка дискриминация на непълнолетните лица, които са станали родители в сравнение с пълнолетните такива. Съставът е приел за необективно оправдано такова ограничение на възрастта поради обстоятелството, че се лишават определен кръг от лица, които са станали родители на възраст под 18 години от възмож-

ността да получат парична помощ, която Община ХХХ предоставя при раждането на всяко до трето дете на територията на общината. Пети заседателен състав е приел също, че на основание чл. 6 от Семейния кодекс брак може да сключи и лице, навършило 16 години, с разрешение на районния съдия по постоянен адрес на лицето. В чл. 6, ал. 4 е записано, че с встъпването в брак непълнолетният става дееспособен. Разпоредбата в случая приравнява лицата над 16 години, но не навършили все още 18 години, на пълнолетните по отношение на способността да носят права и задължения при определени условия. Ограничението, което налага законът, е само за разпореждане с недвижими имоти, което съгласно разпоредбата става с разрешение на районния съдия по постоянен адрес на непълнолетния. Групата на лицата под 18 години, които са станали родители с оглед възрастта си са в неравностойно положение в сравнение с пълнолетните такива. С цел изравняването на възможностите на такива родители с другите пълнолетни родители съставът е приел, че би било редно, съвсем обективно оправдано и законосъобразно, да се предоставят такива средства и на непълнолетни родители, като позитивна мярка, която се прилага в помощ на новородено дете, независимо от възрастта на неговите родители, която съответства на целта на закона и е необходима с оглед общественото подпомагане на родителите и новороденото им дете. Пети специализиран състав на КЗД е установил, че Общинският съвет ХХХ, представляван на основание чл. 25, т. 6 от ЗМСМА от председателя на ХХХ, чрез приемането на изменение в чл. 3 от Правилника за реда и условията за отпускане на еднократна финансова помощ за всяко новородено или осиновено до трето дете на територията на Община ХХХ, със следния текст: „Родителите на новороденото дете трябва да имат навършени 18 години“, е извършил пряка дискриминация по признак възраст по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. Съставът е предписал на основание чл. 76, ал. 1, т. 1 от Закона за защита от дискриминация на Общинския съвет – ХХХ, да отмени разпоредбата на чл. 3, ал. 4 от Правилника за реда и условията за отпускане на еднократна финансова помощ за всяко новородено или осиновено до трето дете на територията на Община ХХХ, която води до пряка дискриминация на основата на признак „възраст“ и като такава противоречи на Закона за защита от дискриминация. Заседателният състав е дал и предписание на основание чл. 76, ал. 1 от Закона за защита от дискриминация на Общински съвет – ХХХ, в бъдеще да се въздържа от приемането на подобни разпоредби, които поставят лица, ненавършили 18 години, в по-неблагоприятно положение в сравнение с пълнолетните лица. Съставът е дал на основание чл. 67, ал. 2 от ЗЗДискр. на председателя на Общинския съвет ХХХ срок да предприеме мерки за изпълнение на предписанието и да уведоми за тях писмено Комисията в едномесечен срок.

7. ПЕТЧЛЕНЕН разширен заседателен състав

През 2014 г. разширените петчленни състави на КЗД са постановили общо 149 решения по образувани преписки, като са постановили 91 решения по същество и с 9 решения са утвърдени постигнати споразумения между страните.

За установените нарушения са наложени 19 глоби и имуществени санкции, като за преустановяване на нарушенията са наложени 9 принудителни административни мерки с отделни предписания, а за предотвратяване и недопускане на дискриминация са постановени 28 препоръки към работодатели, държавни и обществени органи.

През 2014 г. относителният дял на решенията на Петчленните разширени заседателни състави, свързани с нарушения при упражняване правото на труд, са повече от една трета от общия обем и това е устойчива тенденция, показваща сериозен дефицит на справедливост в обществените отношения с сферата на труда. По подобен аритметичен показател 47 образувани преписки са по оплаквания за неравно третиране по повече от един признак при достъпа до заетост, равното третиране от работодателя при протичане на трудовото или служебното правоотношение, както и по оплаквания за дискриминация при прекратяване на трудовото правоотношение.

Другият относителен дял на решенията на Петчленните разширени заседателни състави е пропорционално насочен в сферата на общо 8 дискриминационни признака, които по образуванияте преписки за множествена дискриминация се структурират, както следва:

- преписки с по 2 признака – 78
- преписки с по 3 признака – 34
- преписки с по 4 признака – 15
- преписки с по 5 признака – 3
- преписки с по 6 признака – 2
- преписки с по 7 признака – 1
- преписки с по 8 признака – 1

По аргумент на чл. 48, ал. 3 от ЗЗДискр. случаите на множествена дискриминация се разглеждат от разширен състав от петима членове на Комисията. Петчленните заседателни състави не са константни. Членовете им се определят от председателя на КЗД в издаваните от него разпоредения за всяка образувана преписка, в която се претендира дискриминация по повече от един от признаците, визирани в чл. 4, ал. 1 или тези, съдържащи се в действащото антидискриминационно законодателство, вкл. международни договори и актове в сила за Република България. Освен в ЗЗДискр., антидискриминационни разпоредби и признаци се срещат в Кодекса на труда, Закона за държавния служител, Кодекса за социално осигуряване, Закона за интеграция на хората с увреждане, Закона за насърчване на заетостта, Закона за закрила на детето, Закона за народната просвета, Закона за висшето образование, Закона за здравето, Закона за социалното подпомагане и т.н. Много от тези разпоредби предхождат приемането на ЗЗДискр. Актовете на първичното право на ЕС представляват международни договори по смисъла на чл. 5, ал. 4 от Конституцията и при спазване на предвидените условия техните разпоредби стават част от вътрешното право на Република България. Тук трябва да се отбележи и значението на редица антидискриминационни директиви на общностното право, които забраняват извършването на дискриминация в определени области и по определени признаци. В практиката си Комисията нееднократно е подчертавала, че дори и когато не са налице условията за пряко действие на норма от директива, последната може да се разбира и като принцип, съобразно който следва да се тълкува и прилага даден вътрешен акт. Последното е с практическо значение при мотивиране на актовете, особено в контекста на правомощията на КЗД по чл. 47, т. 6 и т. 8 от ЗЗДискр.

Поредно произнасяне във връзка с установена дискриминация при осигуряване на лечение на определени пациенти разкрива **Решение №350/2014 г.** Актът на КЗД е пример, че дискриминацията, като противоправно явление, може да е резултат, както от приложението на правни норми, така и от тяхната липса.

Производството пред КЗД е по инициатива на български граждани, които безуспешно са лекувани от онкологични заболявания с конвенционални методи. Двама от тях не успяват да доживеят решението на Комисията. Претенциите са във връзка

с последователни откази от страна на Министерство на здравеопазването и Изпълнителна агенция по лекарствата да разрешат на конкретна амбулатория за извънболнична специализирана помощ да внесе на територията на Република България и да прилага нерегистрирания лекарствен продукт „MBVax Coley fluid“ („MBVax Coley fluid IV“) спрямо онкоболни в напреднал стадий на заболяването.

Наведеният пред КЗД случай, съобразно претенциите в инициативните документи, поставя на фокус определени действия и най-вече бездействието на ХХХ във връзка с установената в действащото законодателство липса на правна възможност за използването в България на неразрешен препарат за лечение при онкологични заболявания.

Казусът по преписката е наложил решаващият състав да съпостави образуваното производство пред нея с образувано дело пред Европейския съд по правата на човека – „Христозов и други срещу България“. Отчетено е, че предметите и по двете производства са свързани с отказа на компетентните органи да разрешат приложението на конкретния нерегистриран лекарствен продукт. След извършване на анализ, Петчленният разширен състав е приел, че ЕСПЧ е сезиран с оплаквания за нарушение на чл. 2, чл. 3, чл. 8 и чл. 13 от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи (ЕКЗПЧОС), поради което в своето решение от 13.11.2012 г. съответният състав не се произнесъл дали в конкретния случай е налице нарушение на чл. 14 от Конвенцията (забраната за дискриминация при упражняване на основни права по конвенцията). В този смисъл се приема, че предметът на преписката и този на производството по делото „Христозов и други срещу България“ е различен. Докато защитата от дискриминация по чл. 14 от ЕКЗПЧОС действа единствено във връзка с реализирането на останалите права, предоставени от Конвенцията, защитата по ЗЗДискр. се прилага при упражняването на всички права и законни интереси, гарантирани от действащото на територията на Република България законодателство (чл. 6, ал. 1 от ЗЗДискр.)

Министерството на здравеопазването и Изпълнителната агенция по лекарствата са основали своите откази на действалата към съответния момент Наредба №2/10.01.2001 г. за условията и реда за лечение с неразрешени за употреба в Република България лекарствени продукти. В края на 2011 г. Наредба №2/2001 г. е отменена, а на нейно място е издадена Наредба №10/17.11.2011 г. за условията и реда за лечение с неразрешени за употреба в Република България лекарствени продукти, както и за условията и реда за включване, промени, изключване и доставка на лекарствени продукти от списъка по чл. 266а, ал. 2 от Закона за лекарствените продукти в хуманната медицина. Видно от чл. 1, ал. 2 и чл. 2, ал. 1 от Наредба №10/2011 г., неразрешени за употреба в страната лекарствени продукти могат да бъдат предписвани единствено и само ако същите са разрешени за употреба в друга държава. Що се отнася до чл. 266а от ЗЛПХМ, който е създаден с

измененията на нормативния акт, обнародвани в ДВ, бр. 60/2011 г., следва да се има предвид, че неговата ал. 1 регламентира друга хипотеза, а именно – случаите, в които продуктът е разрешен за употреба в Република България, но все още не се разпространява на българския пазар.

В този смисъл националното законодателство не е допускало и не допуска възможността да бъдат предписвани лекарствени продукти, които не са разрешени за употреба в нито една държава. Продуктът, посочен от жалбоподателите, спада именно към тази категория. Оттук съставът е поставил като предмет на производството именно въпроса дали липсата на законодателство, което да позволява предписването по отношение на терминално болни пациенти на нерегистриран в нито една държава лекарствен продукт – обект на клинично изследване, представлява дискриминация по признак „увреждане“. Уточнено е, че под терминално болни пациенти настоящият състав има предвид пациенти, страдащи от животозастрашаващо заболяване, спрямо които са приложени безрезултатно всички възможни конвенционални методи за лечение. В тази група попадат и онкоболните пациенти, по отношение на които е издаден протокол, съдържащ констатации за липсата на резултат от проведеното лечение, и включващ указание за прилагането на палиативни грижи.

В мотивите на акта си Комисията се позовава изключително на собствената си сравнителноправна юридическа експертиза във връзка с установените възможности за предписването на лекарствени продукти, които не са разрешени за употреба в нито една държава. В този смисъл се анализира т. нар. „състрадателно лечение“ и установените възможности за прилагането му в различни държави. Подходът се отчита като новост не само в българската, но и в международноправната закрила правата на човека.

Посочва се, че Европейската агенция по лекарствата определя „състрадателното лечение“ като начин за предоставяне на неodobрен, но обещаващ медицински продукт или медицинска процедура спрямо пациенти с неудовлетворени медицински нужди (вж. документ №ЕМЕА/27170/2006 от 19.07.2007 г. на Комитета за лекарствени продукти за хуманна употреба към Европейската агенция по лекарствата, съдържащ насоки относно състрадателната употреба на медицински продукти съгласно чл. 83 от Регламент №726/2004, както и документ №ЕМЕА/72144/2006 (rev) от 21.01.2010 г.).

Относно законодателния подход спрямо „състрадателното лечение“ в други държави-членки на Европейския съюз и на Съвета на Европа, настоящият състав се позовава на установеното от Европейския съд по правата на човека в рамките на делото „Христозов и други срещу България“. От събраната информация за голяма част от държавите-членки на Съвета на Европа е отчетено следното:

1) единствено Кипър, Молдова и Черна гора не разполагат с каквото и да било законодателство, позволяващо лечение с нерегистриран в съответната държава лекарствен продукт;

2) в Хърватска, Полша, Литва и Румъния законодателството е аналогично на действащото към настоящия момент на територията на България (т.е. допуска се възможността да се предписват нерегистрирани лекарствени продукти, единствено ако същите са разрешени за употреба в друга държава);

3) в Албания и Украйна е налице законодателство, което макар и с ненапълно ясен характер би могло да се интерпретира като такова, което позволява лечение с лекарствен продукт, който не е регистриран в нито една държава;

4) законодателствата в Австрия, Дания, Швеция, Швейцария, Чехия, Франция, Финландия, Германия, Гърция, Унгария, Ирландия, Италия, Латвия, Малта, Холандия, Сърбия, Словения, Испания, Турция и Обединеното кралство допускат „състрадателното лечение“ с нерегистрирани в нито една държава лекарствени продукти. Някои от тези държави допускат само индивидуалното „състрадателно лечение“, но значително по-голямата част от тях са въвели възможност, както за индивидуално, така и за групово „състрадателно лечение“.

В Австралия, Канада и Съединените американски щати се допуска прилагането на „състрадателно лечение“.

Позовавайки се на направения анализ, съставът стига до извод, че в държави като Германия, Швейцария, Австрия, Обединеното кралство, Ирландия, Съединените американски щати и Мексико квалифицирани медицински специалисти са прилагали въпросния продукт под формата на „състрадателно лечение“, което е довело до удължаване на живота и дори до подобряване на състоянието на някои терминално болни пациенти. От събраните материали по преписката може да се направи извод, че по отношение на поне един терминално болен пациент тричленна комисия от заведение за болнична помощ също е предписала лекарствения продукт – предмет на настоящото производство. Оттук е формулиран предметът на произнасянето на КЗД конкретно за осигуряването на реална възможност за „състрадателно лечение“ с нерегистриран в нито една държава лекарствен продукт, който е обект на клинично изследване, каквато хипотеза допуска Регламент (ЕО) №726/ 2004.

В контекста на правото на недискриминация, установеното неравенство е разчетено по следния начин:

Заболяване, по отношение на което приложимите конвенционални методи на лечение не са дали необходимия резултат и което в недалечно бъдеще неизбежно ще доведе до смъртта на пациента, безспорно е обстоятелство, поставящо съответния пациент в коренно различно положение, както в сравнение с физически здравите лица, така и в сравнение с останалите пациенти, по отношение на които конвенционалните възможности за лечение все още не са изчерпани. След обстоен анализ съставът е отчел, че въведеното ограничение не се оправдава, както от юридическа, така и от която и да е житейски мислима гледна точка. Неизбежната връзка между държавата и правото не означава,

че всяка държава е правова. Необходимо е правото да притежава определени качества. Това са качества, обусловени от неправни ценности оценъчни явления, които се отразяват в правото и така участват във формирането на неговата същност от втори порядък. Това е метаюридическата същност на правото, защото е резултат на отразяване в него на неправни явления, за разлика от същността, която произтича от собствената му природа. Тук спадат оценъчните явления свобода, справедливост, нравственост, естествени права, принуда, интерес, цел, оценка и правосъзнание.

Установената дискриминация е в неприлагане на позитивна мярка, дължана на лица с увреждания. В тази връзка, на задължението по чл. 14 от ЕКЗПЧОС е погледнато като съдържащо имплицитно забрана за допускането на подобен вид дискриминация, вкл. и при упражняването на правото на личен избор по чл. 8 от ЕКЗПЧОС. Установеното от състава е именно, че посредством непредприемането на позитивни мерки, изразяващи се в създаването на подзаконови правни норми, чрез които да бъде предвидена възможност за предписване на нерегистриран в нито една държава лекарствен продукт, който е обект на клинично изследване спрямо терминално болни пациенти, са нарушени чл. 10 и чл. 11 от 3ЗДискр. и е осъществена дискриминация по признак „увреждане“ по смисъла на чл. 2, пар. 1, във връзка с чл. 17 от МПГПП, чл. 26, във връзка с чл. 17 от МПГПП и във връзка с чл. 32 от КРБ, както и по смисъла на чл. 14, във връзка с чл. 8 от ЕКЗПЧОС. Правният субект, който е извършил нарушението на правото на равно третиране, е министърът на здравеопазването, в качеството му на държавен орган по чл. 25 от Закона за администрацията, осъществяващ държавната политика в областта на здравеопазването, и като издател на отменената Наредба №2/10.01.2001 г. за условията и реда за лечение с неразрешени за употреба в Република България лекарствени продукти и действащата Наредба №10/17.11.2011 г. за условията и реда за лечение с неразрешени за употреба в Република България лекарствени продукти, както и за условията и реда за включване, промени, изключване и доставка на лекарствени продукти от списъка по чл. 266а, ал. 2 от Закона за лекарствени продукти в хуманната медицина. На основание чл. 47, т. 6 от 3ЗДискр. е препоръчано министърът на здравеопазването да издаде наредба за изменение и допълнение на Наредба №10/2011 г. за условията и реда за лечение с неразрешени за употреба в Република България лекарствени продукти, както и за условията и реда за включване, промени, изключване и доставка на лекарствени продукти от списъка по чл. 266а, ал. 2 от Закона за лекарствени продукти в хуманната медицина, чрез което да бъде предвидена възможност за предписване на нерегистриран в нито една държава лекарствен продукт, който е обект на клинично изследване, спрямо терминално болни пациенти.

Основните права осигуряват определена закриляна област на свобода или равенство. Това е обхватът на всяко основно право. Принципът на

пропорционалността, в контекста на ограничаването на основни права, не е изрично прогласен, но е критерий за съразмерност, когато се касае за ограничаване на основни права. Такава съразмерност изследва в мотивите си Петчленният разширен заседателен състав по множествена дискриминация в своето **Решение №126/2014 г.**, постановено по преписка №84/2013 г. В жалбата си до КЗД жалбоподателката твърди, че през месец януари 2013 г. успешно е завършила обучение „Ефективно общуване“ по проект „Крачка напред в бъдещето“ с цел подготовка за личен асистент. Жалбоподателката посочва, че малолетният ѝ син ХХХ е лице с увреждане с диагноза „прогресивна мускулна дистрофия“. Жалбоподателката сочи, че е кандидатствала за личен асистент и е била включена в списъка на кандидат-потребители за социалната услуга. Заявява, че впоследствие е била изключена от списъка поради факта, че била осъждана и имала парично задължение към държавата в размер на 10 000 лв. Съставът е приел, че изискването в Методиката за предоставяне на социалната услуга в общността „Личен асистент“, кандидатите за лични асистенти да не са осъждани, поставя в неоправдано неблагоприятно положение децата с увреждане на тези родители, които кандидатстват за лични асистенти, като така е осъществена дискриминация по признак „лично положение“ във връзка с „увреждане“. Безспорно жалбоподателката, като лице, отглеждащо дете с увреждане, не е носител на защитения признак „увреждане“, но тя е свързана с лицето с увреждане поради грижата, която полага за него. Налице е връзка, която позволява трансфериране, прехвърляне на защитения признак от лицето, което е негов пряк носител, към лице, което поради специфичната си връзка с него, се асоциира също със защитения признак. В мотивите на своя акт Петчленният заседателен състав за множествена дискриминация приема още, че в конкретния случай мярката изобщо не е във връзка с постигне на целта, тъй като става въпрос за майката на детето, за която не се спори, че живее с него и така или иначе полага необходимите грижи за неговото отглеждане. Защита на здравето, сигурността и благополучието на собственото ѝ дете е нейно задължение като родител. Правата, които се черпят от Проекта, са, на първо място, с оглед интереса на детето и се изразяват в подпомагане грижата на майката. Жалбоподателката има всички права и задължения по Семейния кодекс – чл. 122, ал. 1 „Носител на родителски права и задължения по отношение на ненавършилите пълнолетие деца е всеки родител“. Българското законодателство не предвижда, че само по себе си осъждането може да бъде основание за лишаване от родителски права. От друга страна, съществуват други законови процедури, които биха могли да постигнат тези цели (здраве, сигурност, благополучие и пр.), в случай, че родителят действа против интересите на своето дете и тя е лишаване от родителски права. Видно от чл. 17, във връзка с чл. 47, ал. 1 от КРБ държавата има задължение да закриля децата, а заедно с това и да подпомага родителите

им при изпълнение на техните права и задължения, свързани с отглеждането и възпитанието им. В такъв контекст могат да бъдат посочени и множество международни актове, по които България е страна. Съгласно чл. 124, ал.1 от СК детето има право да бъде отглеждано и възпитавано по начин, който да осигурява неговото нормално физическо, умствено, нравствено и социално развитие – чл. 47, ал. 1 от Конституцията.

По аргумент на чл. 3 от Конвенцията за правата на детето, висшите интереси на детето са първостепенно съображение във всички действия, отнасящи се до децата, независимо дали са предприети от обществени или частни институции за социално подпомагане, от съдилища, административни или законодателни органи. Държавите – страни по Конвенцията, се задължават да осигурят на детето такава закрила и грижи, каквито са необходими за неговото благосъстояние, като се вземат предвид правата и задълженията на неговите родители, законни настойници или на другите лица, отговорни по закон за него, и за тази цел те предприемат всички необходими законодателни и административни мерки. Държавите-страни по Конвенцията, признават правото на всяко дете на жизнен стандарт, съответстващ на нуждите на неговото физическо, умствено, духовно, морално и социално развитие (чл. 27). От друга страна, изрично съображение на Конвенцията за правата на хората с увреждания предвижда, че на децата с увреждания трябва да бъде осигурено пълноценно упражняване на всички права на човека и основни свободи равноправно с останалите деца и позовавайки се на задължението, поети от държавите – страни по Конвенцията за правата на детето. Съгласно чл. 7 от същия акт, държавите предприемат всички необходими мерки за осигуряване на пълноценното упражняване от деца с увреждания на всичките им права на човека и основни свободи наравно с останалите деца. Във всякакви действия, засягащи децата с увреждания, първостепенно съображение ще бъде защитата на интересите на детето. Чл. 11, ал.ал. 1 и 2 от 3ЗДискр. изисква от държавните органи да предприемат задължително всички необходими мерки, свързани с изравняването на възможностите на лицата, които са в неравностойно положение.

Анализът на действащото законодателство показва, че правата на децата с или без увреждане, правата на лицата, които отглеждат дете с или без увреждане, са регламентирани по начин, който утвърждава равенство в резултата. Международните актове, по които България е страна, също установяват равенството на децата с и без увреждане, равенството на лицата, които отглеждат деца с или без увреждане. И Конституцията, и международните актове изискват приемането на специални мерки, които, като отчитат специфичните потребности на децата с увреждане и на лицата, които отглеждат деца с увреждане, да доведат до изравняване на възможностите и на децата, и на лицата, които полагат грижа за тях. Равенството в правата на децата, предвид еднаквата грижа, от която те се нуждаят, е абсолютно задължение на държавата.

Във връзка с правни норми е установена дискриминация и в **Решение №405/2014 г.** по преписка №204/2012 г. Производството по преписката е образувано по сигнал от ХХХ срещу ХХХ за дискриминация по признаците „религия“ и „убеждения“. Подателите на сигнала твърдят, че учебният предмет „религия“ не се изучава наравно с останалите учебни предмети в задължителната подготовка от всички ученици.

Петчленният разширен заседателен състав за множествена дискриминация съпоставя обхвата на свободата на убежденията и религията по чл. 37 от КРБ, от една страна, и обхвата на правото на образование по чл. 53 от КРБ, включващо имплицитно и право на учениците да изискват от съответната учебна институция да въведе конкретен предмет в своя учебен план. Според състава, от действащата нормативна уредба не произтичат задължения за училищата в страната да предложат на своите ученици всички възможни предмети, тъй като разнообразието на възможно изучаваната материя в ЗИП/СИП граничи с цялото общочовешко знание. Законодателството не предоставя правото на учениците и техните законни представители да изискват изучаването на определена материя в дадено училище под формата на СИП/ЗИП, която не е включена в учебния план на съответната образователна институция. Ето защо, при упражняване правото на образование, желаещите да изучават предмета „религия“ не са и не могат да бъдат поставени в по-неблагоприятно положение в правоотношенията си със съответното училище (като образователна институция) в сравнение с останалите лица, желаещи изучаването на друг предмет, който не е включен в учебния план на училището. От свободата на религията и правото на вероизповедание също не възниква задължение за съответните държавни органи да гарантират изучаването на предмета „религия“ като СИП/ЗИП във всички държавни и общински училища. Вярата, като вид убеждение, включва всякакви възгледи относно обективната действителност. Доколкото посочените в сигнала правни норми са с неутрален характер, не се установява никаква форма на неравно третиране при упражняване на правото на вероизповедание и правото на образование. Конституцията и международните актове допускат при определени условия, както включването на предмета „религия“ в задължителната учебна програма, така и пълното му изключване от нея. Въпреки това от антидискриминационното законодателство не възникват задължения за държавните институции, поради което въпросът следва да се реши по целесъобразност от министъра на образованието и науката. Изучаването на предмета „религия“ в една светска държава не може да се разглежда като позитивна мярка по смисъла на чл. 10 и чл. 11 от ЗЗДискр. спрямо учениците. Изравняването на възможностите на децата за участие в обществения живот с тези на пълнолетните граждани се постига чрез изучаването на общообразователния минимум, предвиден в действащото законодателство. Неизучаването на предмет, който не е част от задължителната под-

готовка, не оставя в уязвимо положение съответната обществена група. Общообразователният минимум е пряко свързан с обхвата на правото на образование, което следва да се разграничава от свободата на убежденията и вярванията. Недопустимо е да се прави сравнение между различните учебни дисциплини.

Въведеното неравно третиране чрез определени разпоредби обаче може да бъде и оправдано. Така с **Решение № 464/2014 г.** по преписка №449/2013 г. Петчленният заседателен състав на КЗД приема, че с въведеното в Правилата за вътрешния ред и пропускателния режим и сигурността в съдебните сгради и обекти на Министъра на правосъдието ограничение не представлява дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 1 и 2 от ЗЗДискр. по отношение на жалбоподателя по преписката. Оттук е отхвърлена като неоснователна и претенцията по отношение на заповедта на председателя на районен съд ХХХ в частта, в която се съдържа забрана за недопускане на лица в „неприличен външен вид – по потници, с къси панталони, с джапанки, силно замърсени дрехи, лица във видимо нетрезво състояние, с видими психични увреждания“.

Жалбоподателят пред КЗД е бил страна по дело от наказателно административен характер, разглеждано пред Районен съд – ХХХ. Според изложените оплаквания в жалбата, на същото заседание разглеждащият делото съдия е отправил забележка към външния вид на жалбоподателя и по-специално към начина, по който е облечен, като е обявил, че заседанието се провежда единствено поради благосклонността на съда и намекнал за бъдещи наказания. Заявителят на производството изразява недоволството си от това, че първо е допуснат в сградата с „прилично“, а в следствие облеклото му е определено за „неприлично“ от съдията по делото, който според изложените твърдения е демонстрирал „благосклонност“ и същевременно е заплашил да го глоби при следващо явяване в такъв вид и да не проведе заседание. Самата заповед на председателя на Районен съд ХХХ е свързана със задължението външни лица да спазват правилата за вътрешния ред и пропускателния режим в съдебните сгради и по-точно онази част от нея, в която се съдържа забрана за недопускане на лица в „неприличен външен вид – по потници, с къси панталони, с джапанки, силно замърсени дрехи, лица във видимо нетрезво състояние, с видими психични увреждания“.

Според КЗД законосъобразно и в съответствие с добрите нрави е възприетото правило за допускане на граждани в сградата с приличен външен вид, като описаният външен вид е в съответствие с обществените представи за приличие на облеклото.

С оглед на това е счетено, че предприетите действия от страна на председателя на Районен съд ХХХ с издаването на заповед за пропускателния режим в изпълнение на заповед на министъра на правосъдието относно Правила за вътрешния ред, пропускателния режим и сигурността на сградите на апелативните, окръжните, административните и районните съдилища, прокуратури

и следствени служби и визираните правила в т. 17, не представляват дискриминация, доколкото в контекста на националния закон, те са обективно и разумно оправдани

Оправдаността на въведени с подзаконов нормативен акт ограничения във връзка с паркирането на автомобили на места – публична общинска собственост, е била предмет на производство по пеписка № 29/2013 г. по описа на КЗД. В **Решение №213/2014 г.** Петчленен заседателен състав установява, че регламентираният режим на почасово платено паркиране на МПС на територията на Община ХХХ „Служебен абонамент“ представлява по-неблагоприятно третиране на групи хора с местоживее в районите, за които е предвидено това ограничение, което представлява пряка дискриминация на основата на признак „лично положение“ и нарушение на чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр.

Петчленният разширен заседателен състав за множествена дискриминация е приел, че минимално субективният и легален показател на обичайното местоживее на дадено лице е неговият настоящ адрес, а не обстоятелството, че е собственик или наемател на обособени жилищни имоти в даден район. Доколко такова лице би могло да попадне в ситуация, при която би го засегнало възможността да паркира автомобил до мястото, където обичайно живее, зависи също дали е в правното положение да ползва автомобила, а не от това дали е юридическият му собственик. Въведените ограничения в подзаконовия акт проявяват своето действие не предвид обстоятелствата дали адресатите му са собственици, притежаващи обособени жилищни имоти в определен район, а съобразно факта на обичайно им местоживее, личния им избор или пък съобразно стечението на обстоятелства, които са наложили местоживееето им в такива райони. Като безспорно е изведено обстоятелството, че установеният в Наредбата режим въвежда ограничение спрямо ползвателите на автомобили с местоживее в района на улиците, площадите и паркингите по чл. 11, ал. 1 по отношение възможността им да паркират ползваното МПС свободно, на места публична общинска собственост, близки до местоживееето им. В решението се набляга и че такава пречка липсва за останалите жители на ХХХ, с настоящ адрес извън този район и „Синя зона“, във връзка с възможността им да паркират ползваните от тях МПС по местоживееето на места в същия режим общинска собственост. Успоредно с това е прието, че въведеният режим за платено паркиране създава пречки за свободно паркиране по отношение на всички лица, които имат необходимост да паркират в централната градска част – районът обхванат от „Синя зона“.

Всяко едно от лицата, чието местоживеее е извън обособената „синя зона“, при паркиране на превозното си средство в този район следва да заплати определената такса и то за почасово, кратковременно паркиране. Това не променя съпоставимостта на едните лица, в сравнение с другите по отношение възможността да паркират в близост до жилищните си имоти, доколкото за едните е

въведен абонаментен платен режим, а за другите не. Сравнимостта на две положения зависи от съотнасянето им до общи факти – права, възможности, задължения, правоотношения и т.н. Според състава в случая това е реалната възможност да бъде паркирано свободно до мястото, където обикновено живее ползващият МПС. Макар и живеещи на различни места в гр. ХХХ, ползвателите на МПС се намират в сходно положение по отношение на паркирането върху имоти – публична общинска собственост.

Засягане на конкретни частни или обществени интереси при реализиране правата на собственика на пътищата, може да бъде оправдано само доколкото посочените правомощия се реализират пропорционално. Въвеждането на режим „служебен абонамент“ за живеещите в районите по чл. 11 не установява баланс между такива права и интереси, който следва да бъде търсен с въвеждане на таксите, заплащани от адресатите по чл. 11, ал. 1, б. „б“. Макар да е ясна целта на подзаконовата регламентация – регулация на автомобилното движение в централната градска част чрез организация и контрол на паркирането на автомобилите на територията на Община ХХХ – вътрешно противоречиви и неясни са средствата за нейното постигане, установени в разглежданите разпоредби. Пряко са ограничени различни групи субекти. Въведени са еднакви ограничения, действащи за различни случаи, без да се отчитат индивидуалните им особености – преференциалното паркиране „служебен абонамент“ се свързва със собственост върху жилищен имот, без да се държи реално сметка дали собственикът живее до това място и се нуждае от паркиране. В този смисъл, въвежда се ограничение, което на пръв поглед създава ограничение за всички по отношение паркирането им в един район, но не се държи сметка, че за едната група – това е пряко ограничение, свързано с местоживееето им.

Преписка №312/2013 г. и постановеното по нея **Решение №471/2014 г.** разкриват поредния повод за преценка допустимостта на ограничаването свободата на словото, в контекста на равенството и недискриминацията. Производството по преписката е образувано по жалба за дискриминация по признаци „политическа принадлежност“, „убеждения“, „възраст“ и „лично положение“

Жалбоподателят счита, че с медийното си изказване: „Някой финансира протестите, но паричките му ще свършат. Няма да коментирам така наречените протести в гр. ХХХ, но само като видите кои са отпред – едни без зъби, други – отявлени алкохолици, трети дърти седесари... ХХХ беше хубаво да е подкрепен от мен, но не е подкрепен. Но дори и да беше, пак ХХХ и още 15 глупаци щяха да висят там и да скандират“, ХХХ е осъществил дискриминация и желае да бъде образувано производство пред КЗД. Ответникът аргументира, че изказването му не е обидно и не накърнява правата на конкретна личност, тъй като думите му са част от „политическото говорене, елемент на политическите митинги“. ХХХ посочва, че многократно е бил

обект на обидни квалификации от политически активни лица.

Петчленният разширен заседателен състав на КЗД е приел, че при ограничаване свободата на словото, гарантирана от чл. 39 от Конституцията на Република България, чл. 19, пар. 2 от Международен пакт за граждански и политически права (МПГПП) и чл. 10 от Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи, трябва да се спазват стриктно изискванията за пропорционалност, като се прилагат различни стандарти в зависимост от това дали словото произхожда от представител на властта или е насочено срещу него, дали е част от т.нар. „политическо говорене“ и т.н. Отчетен е и контекстът, в който са изказани или написани думите. В практиката си Европейският съд по правата на човека посочва, че в демократичното общество от свободата на словото се ползват не само идеите или информацията с благоприятен прием или тези, които са безразлични на публиката, но и тези, които могат да засегнат, обидят или шокират държавата, част от населението или група хора. Това разбиране е установено според изискванията на плурализма, толерантността и търпимостта, без които обществото на практика не би могло да се нарече демократично.

Прието е, че в конкретния случай ответникът е изразил политическото си мнение на партиен активист по отношение действията на други политически активни лица, които непосредствено преди изказването му са го квалифицирали като „крадец“, „олигарх“, „обикновен свинар“ и са настоявали за конфискация на имуществото му. В изказването си ответникът е акцентирал върху назначаването на нов областен управител, като в този контекст следва да се разглежда и коментарът му по отношение на организирания протести в града. В същото се прави разграничение между протестите срещу новоназначения областен управител от останалите протести на територията на страната, което потвърждава тезата, че цел на изказването е било изразяването на позиция по актуален политически въпрос, касаещ населеното място, в което ХХХ живее и развива своята политическа дейност.

Съставът е приел, че политическите дейности на самите партии и техните членове, какъвто е и ответникът, вкл. и такива дейности, които са в състояние да засегнат, обидят или шокират част от населението или група хора, в крайна сметка са необходим елемент от демократичното устройство на обществото. В случая сериозно засягане на други гарантирани от Конституцията и Конвенцията права, които да оправдаят ограничаването на свободата на сдружаване по чл. 44 от КРБ, чл. 22 от МПГПП и чл. 11 от ЕКЗПЧОС, намираща израз и в дейността на политическите партии и техните членове, не е доказано. Случаят не попада в изключенията по чл. 39, ал. 2 от КРБ, чл. 19, пар. 3 от МПГПП и чл. 10, пар. 2 от ЕКЗПЧОС, което от своя страна води и до извода, че не са налице действия, които да бъдат квалифицирани като форма на дискриминация.

Съгласно чл. 6, ал. 1 от ЗЗДискр. забраната за дискриминация действа спрямо всички при упражняването и защитата на предвидените в КРБ права и свободи. Съблюдаване на антидискриминационната регулация при упражняване правото на труд и достъпът до заетост е традиционно поле на закрила, предоставяна от КЗД. Освен от изричната регламентация в ЗЗДискр. (конкретно гл. II, раздел I), значимостта на проблема отчита ангажиментите на правозащитните институции при осъществяване на правомощията си да отчитат необходимостта от въздействие върху заетостта и безработицата, ефективното разпределение на работната сила, осигурителните права и т.н. Случаите, пред които са се изправили Петчленните разширени заседателни състави, не правят изключение.

Предмет на спора в постановеното от Петчленен разширен състав **Решение №127/2014 г.** по преписка №177/2012 г. е оплакване за дискриминация от магистрат при осъществяване правомощията на административния ръководител на Районен съд ХХХ. Петчленният заседателен състав на КЗД приема, че председателят на РС ХХХ е извършил дискриминация по смисъла на чл. 5 от ЗЗДискр., във връзка с §.1, т. 3, б. „а“ от ДР на ЗЗДискр. по признаци „лично“ и „обществено положение“ под формата на „преследване“, като в условията на образувано производство пред КЗД е сезирал Комисията по професионална етика при Районен съд ХХХ, във връзка с действията на магистрата по подаване на жалба пред КЗД и подаване на сигнал пред Изпълнителна агенция „Главна инспекция на труда“. В решаващите си мотиви съставът приема, че дори и доближаващи се до действителното правно положение, мотивите на Етичната комисия и доводите на Председателя на съда, укоряващи етичното поведение на магистрата, не могат да имат за предмет санкция на негови законни действия, предприети във връзка с търсене на закрила – подаване на жалби и сигнали, дори когато последните визират нередности, които не го засягат директно. Още повече, че аргументите, коментирани в становището и сезиращото писмо на административния ръководител са във връзка със законосъобразността на акта, с който е наложена принудителна мярка във връзка с нарушения на трудовото законодателство. Като такива, те могат да бъдат изложени по пътя на административното обжалване, което е стояло като възможност пред административния ръководител. В противоречие на последното, без наличен акт, установяващ неоснователността на сигналите, подтикването към етичен укор на председателя, е едно прикрито лично отношение към магистрата. Действията на председателя, обективирани в искането му до Етичната комисия в точно определен момент, са пряко свързани с характера на конкретни твърдения в инициативните документи на жалбоподателя до КЗД и ДИТ. Последните нямат характера на обективно отражение на факти. Предвид установеното, на извършителя на нарушението е наложено административно наказание „глоба“.

Не са редки случите, при които по-неблагоприятното третиране на лицата с увреждания е във

връзка с нормалното упражняване правото на труд. В конкретния случай принципът на равно третиране изисква предприемането на мерки от страна на държавата и обществото с цел изравняване на възможностите на тези лица за равностойно участие в общественния живот, включително и при упражняване правото на труд. Нееднократно в практиката си КЗД приема, че смисълът на правото на недискриминация е равенството в правата и във възможностите. С **Решение №275/2014 г.** по преписка №179/2013 г. се установява, че изпълнителният директор на лечебно заведение, в условията на образувано производство пред КЗД, като е наложил дисциплинарно наказание „уволнение“ спрямо служителя си – жалбоподател по образувано производство пред КЗД, е осъществил пряка дискриминация по смисъла на чл. 5 от ЗЗДискр., във връзка с §.1, т. 3, б. „а“ от ДР на ЗЗДискр., чл. 20 и чл. 9 от ЗЗДискр. по признак „лично положение“ под формата на „преследване“. Като неправомерно е счтено и поведението на работодателя по възлагане на допълнителни задължения извън длъжностната му характеристика и допускането му да бъде „на разположение“. Петчленният разширен заседателен състав за множествена дискриминация приема, че така е пренебрегнато възможното физическо и психическо натоварване на работника и служителя и осъществено неблагоприятно третиране по признак „увреждане“ съгласно чл. 5, във връзка с §.1, т. 1, пр. III и чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр. Наложена е административно наказание – глоба.

Приема се, че от материалноправна гледна точка ЗЗДискр. не е специален закон по отношение на Кодекс на труда и няма пречка установените в него задължения да не могат да бъдат предмет на контрол и от страна на КЗД, в контекста на установената забрана за дискриминация в чл. 8, ал. 3 от КТ. Забраната работодателят да не предприема определени действия срещу жалбоподател по повод предприети действия по защита от дискриминация е императивна и смисълът ѝ, че предприемането на такива действия неминуемо задължава състава да се произнесе за наличие на преследване по см. на §1, т. 3, б. „а“ от ДР на ЗЗДискр. „Действия за защита от дискриминация“ следва да бъде тълкувано в широк смисъл, т.е. всякакви правни действия, които могат да бъдат свързани със защита от дискриминирания, а производството пред КЗД е само един от възможните способи за търсене на закрила на материалното право на недискриминация. Нещо повече, условието в закона е „да е предприето търсене на защита“, без значение дали искането за защита е допустимо или основателно. Жалбата на жалбоподателя до КЗД е израз на неговото право на закрила, реализирано пред надлежен орган, осъществяващ контрол за спазване на антидискриминационното законодателство, включително защита при упражняване право на труд. Петчленният разширен заседателен състав по множествена дискриминация приема, че като се има предвид чл. 9 АПК (служебно начало), дори и да е представено само копие от заповедта за дисциплинарно уволнение, последното е достатъчно,

КЗД да счте, че претенциите на жалбоподателя следва да бъдат разбирани като такива за преследване по см. на §1, т. 3, б. „а“ от ДР на ЗЗДискр. Да бъде задължен жалбоподателя да приеме определен тип доказване, в този случай, би означавало превратно тълкуване на чл. 9 от ЗЗДискр. Не съществува законова презумпция, която да задължи КЗД да приеме, че работодателят е приложил еднакви критерии при наложеното дисциплинарно наказание, без оглед на признаците по чл. 4, ал. 1 и не би могло да се задължи жалбоподателят да доказва тази незаконосъобразност. В случая ответната страна следва да докаже законосъобразност на поведението – напр., като докаже, че предприетите действия срещу жалбоподателя са обективно необходими, надлежно установени и не са свързани с иницираното производство пред КЗД. При така предприетата пасивна позиция от страна на работодателя, последният не преодолява поверената му доказателствена тежест, а КЗД следва да приеме, че неравното третиране спрямо жалбоподателя е доказано.

Във връзка с претенциите, че на жалбоподателя били възлагани допълнителни задължения, се приема, че липсва изричен акт на органите на медицинската експертиза, от който да е видно, че същият е във възможност да изпълнява тези функции. Съгласно чл. 3, ал. 1 от Наредбата за трудоустрояването при спор между предприятието и подлежащия на трудоустрояване работник или служител относно подходяща работа за трудоустрояване, въпросът се решава от здравния орган, издал предписанието за трудоустрояване. Съгласно ал. 2 здравният орган по искане на предприятието или на работника или служителя може да измени или допълни предписанието за трудоустрояване, когато намери искането за основателно. По аргумент на чл. 275, ал. 1 от КТ задължението за нарочно искане до специализирания трудовоекспертен орган пада на първо място върху работодателя. Дори и да се абстрахираме от липсата на специализиран документ, който да удостоверява, че здравословното състояние на жалбоподателя позволява да изпълнява такава длъжност, работодателят не доказва, че обективно здравословното състояние на работника, с оглед общите предписания в представените копия от Решения на ТЕЛК, позволява той да изпълнява тази длъжност. Фактическото изпълняване на такава дейност от страна на работника и съгласяването на последния с това не освобождава работодателя от задължението да осигурява здравословни и безопасни условия на труд.

Видно от практиката е, че при едностранното прекратяване на трудовото правоотношение са установени нарушения, извършени от работодатели. С **Решение №50/2014 г.** по преписка № 206/2012г. Петчленният разширен заседателен състав е разгледал жалба за дискриминация по признаците „етническа принадлежност“ и „възраст“ на служител, в която е изложено твърдението, че работодателят е осъществил дискриминация спрямо жалбоподателя по признаци „възраст“ и „етническа принадлежност“, като е прекратил трудовото му право-

отношение без да е приложил еднакви критерии при осъществяване на правото си за едностранно прекратяване на трудовия договор, с което е нарушил разпоредбата на чл. 21 от Закона за защита от дискриминация. Жалбоподателят сочи, че три седмици след прекратяване на трудовото му правоотношение, в дружеството е назначен пенсионер с по-малък трудов стаж и с по-ниска квалификация.

В хода на проучването ответната страна дава становище, с което оспорва твърденията на жалбоподателя и сочи, че мотив за уволнението бил намаленият обем на работа в процесния период, което е наложило освобождаване на една част от персонала. Твърди, че на същото основание – придобито и упражнено право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, са освободени и други служители. Не се оспорва от ответната страна, че два месеца по-късно след освобождаването на жалбоподателя, на длъжността, изпълнявана от него, е назначен работник. Нуждата от неговото назначаване е продиктувана от увеличения обем на работа.

По време на производството пред КЗД, решаващият състав е установил, че в ответното дружество са останали да работят служители на длъжността, изпълнявана от жалбоподателя, които са придобили и упражнили право на пенсия за осигурителен стаж и възраст.

Вземайки предвид специалния закон, уреждащ защитата от дискриминация и предотвратяване на дискриминацията във всичките ѝ форми – Закона за защита от дискриминация и разпоредбите на Директива 2006/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 05 юли 2006 г. за прилагане на принципа на равните възможности и равното третиране на мъжете и жените в областта на заетостта и професиите, разширеният състав е постановил, че ответната страна при осъществяването на правото си за едностранно прекратяване на трудовия договор по чл. 328, ал. 1, т. 10а от КТ през процесния период е осъществил дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 2 от 33Дискр., във връзка с §1, т. 7 от ДР на 33Дискр. по признаци „етническа принадлежност“ и „възраст“. На основание чл. 80, ал. 2, във връзка с чл. 80, ал. 1 от 33Дискр. на ответната страна е наложена глоба в размер на 500 (петстотин) лв. за установеното нарушение.

Препоръчва на основание чл. 47, т. 6 от 33Дискр. на ответната страна да се въздържа от бъдещо допускане на нарушения на действащото антидискриминационно законодателство.

Неблагоприятно третиране при упражняване правото на труд е установено и с **Решение №434/2014 г.** по преписка №263/2013 г. Установено е, че жалбоподателят е лице, възстановено на длъжността, която е заемало, с влязло в сила решение на съда. Впоследствие работодателят утвърждава ново щатно разписание и променя изискванията за заемане на досегашната длъжност на жалбоподателя. Успоредно с това на жалбоподателя не се предоставят необходимите условия да изпълнява трудовите си функции след възстановяването на работа. В крайна сметка служителят подава молба за напускане на работа. КЗД устано-

вява, че работодателят е предприел целенасочени действия, като изменил изискванията за образование, необходими за заемането на длъжността „ръководител на отдел „Международно сътрудничество“, установени в длъжностна характеристика, с цел да постави жалбоподателя в неравностойно положение, като субективно го представи неотговарящ на изискванията да изпълнява длъжността. Установено е, че по този начин е осъществен „тормоз“ по смисъла на чл. 5 от 33Дискр., предвид личното положение на жалбоподателя, а работодателят е допуснал нарушение на чл. 26 от 33Дискр.

В акта си Петчленният разширен заседателен състав за множествена дискриминация взема предвид, че дискриминацията по смисъла на чл. 4, ал. 1 от 33Дискр., като противоправно деяние, е резултатно нарушение, а правото на равенство е основно право, нуждаещо се от самостоятелна защита (чл. 6, ал. 1 от 33Дискр., във връзка с чл. 6, ал. 2 от КРБ). В този смисъл е и установеният със специален закон статут на КЗД, като независим специализиран държавен орган за предотвратяване, защита от дискриминация и осигуряване равенство във възможностите. Оттук се прави извод, че както необходимият правен интерес за съда по трудовия спор е наличното прекратяване на индивидуалното трудово правоотношение, така за КЗД такъв интерес ще е налице при данни за възможно неравно третиране, което също може да включва прекратяване на трудовото правоотношение (чл. 21 от 33Дискр.), но може и да не го включва. Съставът е съпоставил представените длъжностни характеристики и установените трудови функции, които покрива длъжността „ръководител на отдел „Международно сътрудничество“, като е констатирал, че те се запазват и след промяната в образователните изисквания и тези за професионален опит, т.е. въведеното изменение в тези изисквания не е във връзка с изменение на трудовите функции. Установено е, че доколкото новите изисквания бидат съпоставени с наличното образование на жалбоподателя към момента на утвърждаване на новото щатно, за последния е практически невъзможно да представи изисканите му документи, удостоверяващи образование и опит, посочени в уведомление от 12.07.2013 г. Не на последно място се установява, че датата, на която е утвърдена новата длъжностна характеристика, съвпада с датата, на която изпълнителният директор подава молба до СРС за връчване на съобщение на жалбоподателя за възстановяването му на заеманата длъжност. Изменението в длъжностната характеристика следва влизането в сила на решението, с което е установено незаконността на уволнението. Отчетено е, че въпреки бланкетното им посочване, не се аргументират какви изменения в трудовите стандарти и норми са обусловили измененията в длъжностната характеристика. Не се навеждат и доводи каква е връзката между измененията и промяната във функциите, каквито няма. Не се представят и данни, че спрямо други служители е процедирано по подобен начин. Оттук е направен извод, че решението на работодателя е целенасочено, във

вреда на конкретен служител – за да опорочи полането му на труд при същите условия, каквито са съществували към момента на уволнението, признато за незаконно. Работодателят е осъществил злоупотреба с правото си да измени изискванията за образование и опит, необходими за заемането на определена длъжност, предвид личното положение на жалбоподателя, като се е възползвал от работодателската си власт и свободата на преценка. Проявеното своеволие и самовластие, макар и да бъде обяснявано с работодателската власт, не може да оправдае осъществяването на работодателски произвол, а произволът като нарушение на обективен критерий (мащаб за справедливост) също е противоправно поведение в нарушение на установеното в чл. 26 от 33Дискр. задължение на работодателя да осигури такива възможности за осъществяването на трудовите функции, без оглед на признаците на чл. 4, ал. 1 от 33Дискр. Приема се, че така работодателят привидно е спазил разпоредбите на трудовото законодателство, позовавайки се на признатите му действия по целесъобразност, но ги е насочил в разрез с изискванията на фактическия контекст и целенасочено е използвал тези си действия срещу жалбоподателя. Резултатът е, че с тези действия е осъществено неоправдано неравно третиране по признак „лично положение“, конкретно „тормоз“ по смисъла на §1, т. 1, във връзка с чл. 5 от 33Дискр. спрямо жалбоподателя.

Във връзка с останалите претенции на жалбоподателя, съставът е приел, че макар и жалбоподателят да е отсъствал продължителен период от време, работодателят дължи създаването на такива условия, които да осигурят реалното полагане на труд от момента на постъпване на работа. Такова е и задължението по осигуряването на мрежова връзка, интерфейс и на съответните системи и необходимия софтуер. По преписката не се установява да са предоставяни такива възможности на служителя. Той се съгласява с обратното. В този смисъл, съставът е формирал убеждение, че жалбоподателят не е допуснат до реално осъществяване на трудовите му функции по причина, за която работодателят, респективно негови служители, отговарят. И това поведение следва да бъде квалифицирано като тормоз по смисъла на §1, т. 1, във връзка с чл. 5 от 33Дискр., във връзка с личното положение на жалбоподателя.

Възможно е на пръв поглед дадена привилегия, изразяваща се в конкретни осигурителноправни последици, дължани от държавата на основание ранно пенсиониране, да бъде повод за нарушение правото на недискриминация под формата на регламентиране и прилагане на субективно прекратително основание в полза на работодателя. Резултатът е нарушаване правото на досегашната заетост на определени служители и дискриминация по признак „възраст“. Такъв е казусът по преписка №297/2011 г. и постановеното по него **Решение №260/2014 г.** Производството е образувано по жалба с оплаквания за дискриминация по признаци: „възраст“, „образование“ и „лично положение“ на двама служителите на МВР, които считат, че

председателят на ХХХ, прекратявайки служебното им правоотношение поради придобиване право на пенсия по чл. 69, ал. 3 от КСО, е извършил дискриминация по признаци „възраст“, „образование“ и „лично положение“.

Заседателният състав е приел, че има държавни служители от основните структури и звена на ХХХ, които имат право на пенсия по чл. 69, ал. 3 КСО и техните служебните правоотношения не са прекратени. Вземайки предвид, че 33Дискр. (чл. 4, ал. 1) въвежда задължение за всички правни субекти да се въздържат от поведение, което представлява пряка или непряка дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 2 и ал. 3 от същия нормативен акт, както и правото на Съюза – Директива 2000/78 на Съвета от 27 ноември 2000 г. за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите, решаващият състав е постановил, че по отношение на жалбоподателите е извършена пряка дискриминация по признак „възраст“. Тя е осъществена чрез прекратяване на служебните им правоотношение от органа по назначаването поради придобиване право на пенсия при условията на чл. 69 от КСО, в сравнение с работещи служители в ХХХ, намиращи се в сходни условия за пенсиониране, на които правоотношения не са прекратени.

Подобен случай на дискриминация е разгледан и по преписка №126/2012 г., по която с **Решение №474/2014 г.** Петчленен разширен заседателен състав на КЗД е разгледал жалба на бивш служител на МВР, който счита, че спрямо него е извършена дискриминация по признаци „възраст“ и „лично положение“ чрез прекратяване на служебното му правоотношение на основание чл. 245, ал. 1, т. 13 от ЗМВР – отменен поради придобиване на право на пенсия по чл. 69, ал. 2 от КСО, с оглед обстоятелството, че цитираната правна норма не е приложена по отношение на всички служители, намиращи се в сходни условия за пенсиониране.

Вземайки предвид правото на ЕС, националното законодателство на държавите-членки, съдебната практика на СЕС и на съдилищата на РБ относно третирането по признак „възраст“ в областта на заетостта и професиите и прилагане на принципа за пропорционалност, решаващият състав е установил, че нормата на чл. 245, ал. 1, т. 13 от ЗМВР – отм., представлява форма на непряка дискриминация по признак „възраст“ по смисъла на чл. 4, ал. 3 от Закона за защита от дискриминация, както и че самото прекратяване на служебното правоотношение на жалбоподателя представлява форма на непряка дискриминация по признак „възраст“ по смисъла на чл. 4, ал. 3 от 33Дискр.

Съставът е приел, че действащото към настоящия момент законодателство не предвижда възможността органът по назначаване да прекрати служебното правоотношение на служител в системата на МВР поради придобито от последния право на пенсия по чл. 69 от КСО. В мотивите към Проект на Закон за Министерството на вътрешните работи №302-01-39 от 11.11.2013 г., внесен в Народно събрание от Министерския съвет на Република

публика България, изрично е записано следното: „Отменя се възможността по инициатива на органа по назначаването да се прекратява служебното правоотношение на държавния служител в МВР при придобиване право на пенсия при условията на Кодекса за социалното осигуряване. Прекратяването на служебното правоотношение на това основание ще е възможно само по искане на служителя“. С цел постановяването на законосъобразно решение, съставът е счел за необходимо да изследва въпроса дали чл. 245, ал. 1, т. 13 от ЗМВР – отм., като неутрална на пръв поглед разпоредба („видимо неутрална разпоредба“ по смисъла на чл. 2, пар. 2, б. „б“ от Директива 2000/78) всъщност представлява форма на непряка дискриминация по признак „възраст“. Непряката дискриминация се различава коренно от пряката дискриминация именно поради това, че прилагането на неутрална на пръв поглед норма (видимо неутрална разпоредба) води до крайния резултат дадена група лица, обособена по характеристика, свързана с някой от защитените признаци, да бъде поставена в по-неблагоприятно положение в сравнение с друга група лица. В разглеждания от КЗД случай е установено, че чрез въвеждането в националното законодателство на разпоредбата на чл. 245, ал. 1, т. 13 от ЗМВР – отм., е налице непропорционално засягане на определена възрастова група служители в системата на МВР (тези над 41 г.) в сравнение с по-младите им колеги (тези под 41 г.), което означава, че възрастовата група служители над 41 г. е поставена в по-неблагоприятно положение в сравнение с колегите им, които са на възраст до 40 г., доколкото по отношение на немалка част от служителите на възраст над 41 г. е въведена още една възможност за органа по назначаване – да прекратява едностранно и без допълнителни мотиви служебните им правоотношения – възможност, която не е приложима по отношение на по-младите служители. Доколкото поведението на органа по назначаването е основано на дискриминационна правна норма, също представлява дискриминация, то и издадената заповед, с която е прекратено служебното правоотношение на жалбоподателя, следва да бъде обявена за акт на непряка дискриминация по признак „възраст“.

8. АД НОС състав

През 2014 г. АД НОС състав е заседавал по една преписка – №243/2011 г. и се е произнесъл с **Решение №35/2014 г.**

В своята жалба доц. д-р ХХХ заявява, че на 14.04.2010 г. Президиумът на ВАК го е удостоил с научната степен „Доктор на изкуствоведческите науки“. В тази връзка очакванията му били да се открие процедура за професура по История на изкуството, което според него е обичайна практика. Заявява, че към момента той е единственият доктор на науките в областта на изкуствознанието в ХХХ университет ХХХ, има пълен норматив, утвърден от Националната акредитация на университета, и от 01.09.1997 г. е на постоянен трудов

договор в ХХХ университет. Заявява, че има множество публикации, които включват статии, студии, монографии и книги като автор и съавтор, участва в немски проекти, научни конгреси, самостоятелни изложби в България и в чужбина, участия в многобройни биеналета на изкуството, носител е на множество международни награди. Жалбоподателят твърди, че е помолил завеждащия катедрата ХХХ да постави на гласуване въпроса за откриването на процедура за професура по „История на изкуството“, но той му отказал с „неясното“ твърдение, че не може да даде разяснение по този въпрос и няма как да се постави на обсъждане и евентуално на гласуване неговата кандидатура. В същото време обаче, на същото това заседание е било гласувано разкриването на процедура за самия него – ХХХ. Това именно жалбоподателят определя като дискриминационен акт, като заявява, че този акт е бил предшестван от редица съпътстващи го обстоятелства, започнали още през 2010 г., които имали за цел отклоняване, забавяне и отлагане откриването на процедурата за него. Всичките тези действия по същество определя като дискриминационни.

Жалбоподателят заявява още, че е нарушена практиката да се приема с гласуване протоколът от проведеното предходно заседание и поради тази причина в протокола от 11.04.2011 г. не е отразено неговото предложение за откриване на процедура за професура. Твърди, че на 18.08.2011 г. той е помолил ответната страна ХХХ за писмен отговор на двата въпроса, а именно относно изискването, което имал към него, да подпише индивидуален план със съкратен брой часове, което според него е в разрез с акредитацията на университета и относно отказа да се гласува неговото предложение за откриване на процедура за професура по история на изкуството. Заявява, че от края на 2011 г. върху него е започнал психологически натиск да подпише индивидуалния си план за следващия семестър 2011/2012 г. със съкратен брой часове, за което той не е давал своето съгласие. В крайна сметка, намаляването на норматива създава формална пречка за откриването на процедурата. Заявява, че всички тези действия са в ущърб на неговата нормална работа и професионалното му развитие като университетски преподавател и постоянният психологически натиск и напрегнатият дискомфорт на работното му място според него са дискриминация.

Предвид гореизложеното, моли Комисията на основание чл. 50 от ЗЗДискр. да образува производство и да установи налице ли е дискриминация по признак „упражняване правото на труд“ и за професионално израстване в длъжност или ранг, като се прилагат еднакви критерии при оценка на съответната дейност и да постанови преустановяване на нарушението до установяване в положение на равно третиране, както и да наложи предвидените от закона санкции или принудителни мерки.

КЗД е изисквала писмени обяснения, становище и доказателства от ответната страна ХХХ – ръководител на катедра в университет ХХХ. Той е отговорил, че съгласно нормативно определените му правомощия като ръководител катедра, дефини-

рани в чл. 15 от Правилник за устройството и дейността на Педагогическия факултет, няма необходимите правомощия да извърши действията, които жалбоподателят заявява в своята жалба. Посочва, че изложените от него фактически обстоятелства също не отговарят на действителността. По отношение на заявената претенция твърди, че посочените признаци не попадат в нито един от „от лимитативно изброените в чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр.“ Заявява, че той не е работодател на преподавателите в катедрата и в тази връзка няма никакви правомощия по отношения на тях. Счита, че с оглед на това той не би могъл да извърши дискриминация, свързана с упражняване правото на труд по отношение на когото и да е от преподавателския състав на катедрата. Застъпва становището, че решението за редуциране на броя часове не е еднократна промяна, така както заявява жалбоподателят, а е постоянна и влиза в сила от учебната 2011/2012 г., както и че тя не е негова индивидуална идея или негово лично предложение, а е решение на Катедрения съвет, взето след проведено явно гласуване с цел повишаване качеството и ефективността на обучението на студентите. В тази връзка посочва Протокол № ХХХ/2011 г. Заявява, че в ХХХ университет, професионалното направление 8.2 „Изобразително изкуство“ в областта на висшето образование не е акредитирано (посочва удостоверение с изх. №ХХХ от 18.10.2011 г.). В този смисъл, според него, претенциите на жалбоподателя са напълно неоснователни и са в разрез със Закона за нормативните актове в сферата на висшето образование и развитие на академичния състав. Във връзка с твърдението, че жалбоподателят е бил подложен на психологически натиск от негова страна, за да подпише индивидуалния план на аудиторната си заетост през учебната 2011/2012 г., заявява, че това категорично не отговаря на истината, тъй като този ангажимент е основно задължение на преподавателя и това е посочено в длъжностната му характеристика. Твърди, че предвиденият хорариум от часове в аудиторна заетост на жалбоподателя е гласуван на Катедрен съвет на 21.03.2011 г. с пълно мнозинство. Заявява, че той подвежда Комисията, като е посочил в жалбата си, че заседанието е проведено на 22.03.2011 г. и тогава той е отсъствал от работа по здравословни причини. Твърди, че на тази дата не е провеждано заседание – същото е проведено на 21.03.2011 г. Относно достоверността на „здравословните проблеми“ на жалбоподателя, заявява, че за периода от 01.01.2010 г. до 18.10.2011 г. той не е депозирал за регистриране в отдел „Човешки ресурси“ на университета болничен лист. Присъствието на катедрените заседания е задължение на всеки един преподавател от ХХХ университет и е регламентирано в длъжностната характеристика на жалбоподателя, която той е подписал при сключването на трудовия си договор. Твърди, че претенциите към него са неоснователни поради факта, че така определените дискриминационни действия във връзка с упражняване правото на труд и израстване в длъжност и ранг, той не би могъл да осъществи поради обстоятелството, че

той еднолично, като ръководител катедра и дългогодишен преподавател в университета, не е отговорен за това и съответно и по Закона за защита от дискриминация.

Комисията за защита от дискриминация е намерила за установено от фактическа и правна страна следното:

Жалбоподателят ХХХ е преподавател по История на изкуството в Педагогическия факултет на ХХХ Университет в град ХХХ. ХХХ притежава образователна и научна степен „доктор на науките“ и съгласно представен трудов договор №ХХХ/01.09.1997 г., е изпълнявал длъжността „доцент“ във факултета по педагогика на изкуствата в университета. Жалбоподателят с оглед научното звание, което има, е счел, че са налице основанията, за да поиска откриването на процедура за произвеждането му в професор.

От представените в Комисията за защита от дискриминация преписи на протоколи от проведените заседания на Катедрения съвет на ХХХ университет, се установява, че въпросът е бил разискван на проведено заседание на 27.09.2011 г. в точка 2 от дневния му ред. Като повод е посочено писмо на жалбоподателя, което той е отправил до ректора на ХХХ университет и съответно предоставянето на отговор от Катедрения съвет във връзка с искането за такъв от декана на факултета. От посочения протокол е видно, че на това заседание жалбоподателят не е присъствал. Мнозинството от присъстващите обаче са гласували „за“ да бъде разисквано въпросното писмо въпреки отсъствието на жалбоподателя.

Съгласно становището на Катедрения съвет, гласувано с болшинство на проведеното заседание на 27.09.2011 г. е видно, че наистина ХХХ е поставил въпроса за разкриване на процедура за професор по история на изобразителното изкуство, на който въпрос ръководителят на Катедрата ХХХ е отговорил, че не е запознат с процедурата за преподаватели, на които им предстои пенсиониране според настъпилите нови законови промени. Никой от присъстващите на съвета не е изказал несъгласие относно откриване на такава процедура за жалбоподателя по принцип, но въпросът е останал за доизясняване и не е бил поставен за гласуване от членовете на Катедрения съвет на въпросното заседание.

Видно от Протокол № ХХХ/11.04.2011 г., приложен като доказателство към преписката, направеното искане от жалбоподателя за откриване на такава процедура не е било протоколирано.

Няма данни, че някой от присъстващите е искал корекция или допълване на Протокола от 11.04.2011 г. и той е бил приет от всички присъстващи, включително и от самия жалбоподател. При така установената фактическа обстановка, съставът е приел, че жалбоподателят е поставил въпроса за започване на процедура за произвеждането му в професор, но този въпрос не е бил разискван обстойно и не е бил поставян на гласуване. Сам по себе си фактът, че не се е стигнало до гласуване, не е обстоятелство, доказващо проявено дискрими-

национното отношение към жалбоподателя. Поради липсата на доказателства, подкрепящи заявената дискриминация в неговата жалба с оглед на това обстоятелство, съставът е приел, че такава не е налице. Няма основания да се приеме, че по отношение на жалбоподателя в случая е било допуснато нарушение на ЗЗДискр. по посочените от него признаци, само защото не се е стигнало до гласуване откриването на процедура за професор.

Съставът е приел, че след като не са представени надлежни доказателства от жалбоподателя, с оглед чл. 9 от Закона за защита от дискриминация, според който търсещият защита във връзка с накърнено право на равно третиране, трябва да докаже достатъчно факти, от които да може да се направи извод, че е налице дискриминация, то за ответната страна в производството в случая липсва задължението да доказва, че не е нарушила правото му на равно третиране. Фактът, че не е била открита процедура за професор по „История на изобразителното изкуство“ за жалбоподателя на въпросното заседание, сам по себе си не би могъл да се счита за проява на дискриминация от посочения от него ответник.

Видно от представените протоколи от следващите три заседания на Катедрения съвет на Катедра „Педагогика на изобразителното изкуство“ – от 16.05.2011 г., 06.06.2011 г. и 15.06.2011 г., не е постъпвало искане за откриване на процедура за професор по „История на изобразителното изкуство“ с потенциален кандидат жалбоподателя. Също така се установява, че жалбоподателят не е присъствал на тези заседания. Съставът е приел, че заявеното от него твърдение, че на проведеното на 11.04.2011 г. заседание е помолил ответната страна да постави на гласуване въпроса за откриването на процедура за професура по „История на изкуството“ и съответно е последвал отказ, който е бил съпроводен с твърдението, че не може да даде разяснение и съответно да се постави на обсъждане и гласуване, не се потвърждава от представените по пратиската писмени доказателства.

По отношение на втората претенция на жалбоподателя във връзка с намаляването на часовете му по „История на изкуството“, което той определя като дискриминация спрямо него, извършена от ответната страна, настоящият състав е приел, че тя също остава недоказана от подателя на жалбата.

Съставът е счел, че в случая не би могло да се приемат за основателни така посочените от подателя на жалбата обстоятелства за допуснато срещу него неравно третиране от посочената ответна страна – ръководителя на катедрата, тъй като и двете претенции са свързани с въпроси, които са поставяни на гласуване от членовете на Катедрения съвет, което по принцип изключва еднолични действия от негово страна, още повече съгласно Правилника за устройство и дейността на Педагогическия факултет, ръководителят на катедрата не притежава такива правомощия, във връзка с които жалбоподателят претендира допуснатата дискриминация.

По отношение на заявеното твърдение от страна на жалбоподателя, че от края на 2011 г. върху него е започнал психологически натиск, за да подпише индивидуалния си план за следващия семестър на учебна 2011/2012 г. със съкратен брой часове, за което той не е давал своето съгласие, съставът е счел, че тези твърдения не са се потвърдили в производството с надлежни доказателства и остават недоказани, поради което следва да бъдат оставени без уважение.

АД НОС съставът на КЗД е счел, че в настоящото производство не се установява нарушение на ЗЗДискр. по отношение на жалбоподателя, поради което е постановил, че ХХХ – ръководител на катедра „Изобразително изкуство“ в ХХХ университет ХХХ, не е извършил дискриминация при упражняване правото на труд по признак „лично положение“ срещу доц. д-р ХХХ и е оставил жалбата без уважение като недоказана.

III. ДЕЙНОСТ НА РЕГИОНАЛНИТЕ ПРЕДСТАВИТЕЛИ

През 2014 г. регионалните представители (РП) на КЗД продължиха работата си по информирането на гражданите за техните законови права съгласно ЗЗДискр., както и подпомагане дейността на Комисията на национално и регионално ниво.

Стремежът на КЗД е да изпълни препоръките в доклада на Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността, според които Комисията е задължена да открие и управлява регионални офиси във всички областни центрове, като по този начин дирекция „Регионални представители“ да обхване всички области на страната. Целта е да се обслужват гражданите по места.

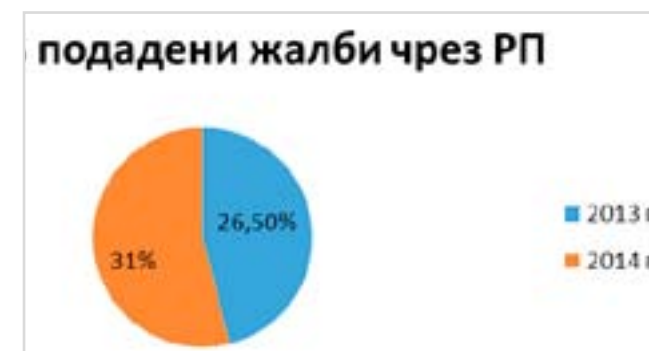
Към момента са разкрити 23 офиса на областен принцип, като във всеки един се предвижда да работи по един регионален представител. На практика работещи през 2014 г. бяха 16 регионални офиса, в 7 от тях не бяха назначени служители поради недостиг на финансови средства за издръжката им.

Направени бяха постъпки към областните управители на Ямбол, Хасково, Плевен и Кюстендил за предоставяне на помещения за разкриване на регионални офиси на КЗД.

Основна административна функция на регионалните представители е приемане и регистриране на жалби и сигнали на граждани от областта, с оглед защита правата на физическите и юридическите лица на територията на областта, която обслужват, и в цялост на територията на Република България.

Регистрирането се осъществява чрез въвеждането им в единната електронна деловодна система на КЗД, която подпомага дейността на регионалните представители и дава възможност чрез предоставяния индивидуален PIN на гражданина, той да се информира за движението на жалбата си чрез сайта на Комисията.

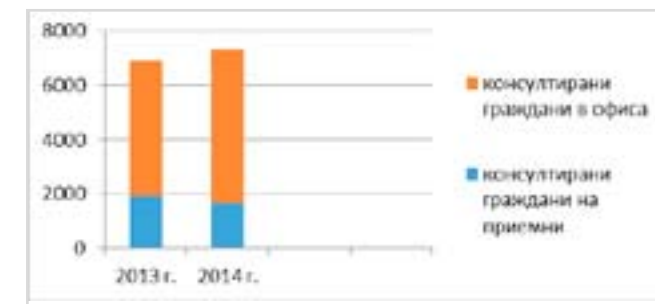
През 2014 г. чрез регионалните представители са подадени **205** жалби и сигнали от общо **660** постъпили в КЗД, което представлява 31% от всички постъпили жалби. Наблюдава се завишение с близо **5%** в сравнение с 2013 г.

Консултативните функции на регионалните представители заемат основен дял от дейността им и дават възможност на гражданите да получат независима помощ относно правомощията на КЗД и правилата за производство пред нея. Регионалният представител предоставя адекватна информация по отношение изискванията за редовност и допустимост на жалбата или сигнала, чрез които се сезира КЗД; нормативно определените правомощия на Комисията и развитието на образувано вече производство. Консултациите се провеждат в регионалните офиси и в организирани от регионалния представител открити приемни по съставните общини. Приемните имат много добър практически ефект, тъй като до голяма степен улесняват гражданите, когато те нямат възможност да отидат до областния център или са хора с увреждания.

През отчетната година за 8 месеца регионалните представители са организирали и провели общо **556** изнесени приемни по съставни общини. От септември до декември 2014 г. регионалните представители не провеждаха изнесени приемни поради недостиг на финансови средства за командировъчни разходи.

По време на приемните са консултирани общо **1643** граждани, а в регионалните офиси – **5677**, като в това число влизат и консултациите по телефон и имейл. Забелязва се, че гражданите, получили консултации от регионалните представители, са се увеличили с **432** в сравнение с 2013 г.

Основните въпроси, поставени пред регионалните представители, са във връзка с правомощията на КЗД; правилата за сезиране на Комисията; времето, за което КЗД решава споровете; вида на административните наказания; размера на налаганите глоби и др.

От анализа на поставените въпроси, с оглед сферите на обществения живот, се вижда, че гражданите имат проблеми от различни сфери, сред които могат да се открият няколко основни – трудова заетост, достъп до стоки и услуги, здравеопазване, образование. Това, от своя страна, говори и за проблемите, които са на национално ниво и които най-силно притесняват хората.

Трудова заетост

Анализирайки дейността на регионалните представители, ясно се вижда, че основните проблеми, които гражданите поставят, са във връзка с тяхната работа или намирането на такава. Липсата на работа и трайна трудова заетост е най-характерно за малките общини в по-изоставашите райони на страната като Видин, Силистра, Монтана, Враца, където обезлюдяването и липсата на икономическа дейност са сред основните причини за ниската трудова заетост на местното население. Споделените от гражданите проблеми са идентични в почти всяка една от областите на страната и са свързани най-вече с нарушаването на трудовото законодателство и 33Дискр. Като опасна тенденция се очертава тормозът на работното място с цел да се придаде „законов“ вид на действията, които са в ущърб на работника или служителя – принуждаване да се подписват заповеди за уволнение по взаимно съгласие, за да се спести обезщетението, което работодателят дължи при съкращение; негативно отношение поради синдикална и партийна принадлежност или увреждане; подписване на трудови договори на по-ниски работни възнаграждения от реално вземаните, което ощетява служителите при тяхното осигуряване; създаване на враждебна и неблагоприятна работна среда с цел служителят сам да напусне; обиди поради етническа или религиозна принадлежност и др.

Много от гражданите се оплакват от липсата на свободни работни места или от укриването им от страна на Бюрата по труда, променени конкурсни условия с цел до интервюта да не се допускат хора над определена възраст или с увреждане, липса на достъп до програмите за временна заетост и квалификационни курсове, отстраняване от работа поради бременност или майчинство.

Основни остават проблемите с неизплащането на трудовите възнаграждения, както за нормирано работно време, така и за извънредно положен труд и принуждаването за извършване на допълнителни задължения, извън длъжностната характеристика на служителя, които не им се заплащат.

Здравеопазване

Съществуват проблеми, касаещи констатирани нарушения на правото на равно третиране в сферата на здравеопазването и достъпа до медицински услуги. Разпоредбите в Закона за здравето определят опазването на здравето на гражданите като национален приоритет, който се гарантира от държавата чрез прилагане принципа на равнопоставеност при ползването на здравни услуги.

Преобладават оплакванията от хора с увреждане относно дейността на ТЕЛК, като основен проблем тук е неоснователно намален процент инвалидност от ТЕЛК при лица с множествени увреждания и влошено здравословно състояние, доказано с епикризи и медицински изследвания; спряна от месеци пенсия заради несформирана ТЕЛК комисия и съответно липса на ТЕЛК решение; спряна с решение на ТЕЛК пожизнена пенсия на инвалид. Посочват се още: рекет от медицинския персонал

за доплащане на здравни услуги; удължаване на дежурствата на лекарския персонал и спускане на графици с дискриминационен характер за отделни медицински лица; поставяне на грешни диагнози и назначаване на неправилни лечения, влошаващи здравето на пациентите; отказ да се признаят документи за здравен статус, издадени от здравно заведение в чужбина; отказ за прием в здравно заведение за стационарно лечение поради напреднала възраст; отказ да се предостави спешна медицинска помощ поради липса на здравна осигуровка.

Образование

В сферата на образованието са констатирани нарушения на правото на равно третиране и достъп до него, като гаранция на равните възможности при бъдеща реализация на пазара на труда и реализация на потенциала на младите хора във всички сфери на обществения живот.

Регламентираната в глава втора, раздел II от 33Дискр. „защита при упражняване правото на образование и обучение“ на първо място играе важна роля за постигане целите на генералната превенция да не бъде допускана пряка или непряка дискриминация в обучаващите институции, както от страна на педагогически или непедагогически персонал, така и от учащите се.

Констатираните случаи са свързани с незачитане на образователен ценз при назначаване и освобождаване на педагогически персонал; с дискриминационно поведение на учител към дете или между самите деца; отнето право за безплатно пътуване на ученици; неосигурени условия за нормално посещение на учебните заведения на деца със СОП; отказ да се предостави еднократна помощ на деца, които встъпват в първи клас; заявено намерение за закриване на основно училище; оказана принуда върху ученици за изготвяне на жалба с невярно съдържание срещу техен учител; отказ за промяна на разписанието на междуселищните автобуси с оглед ползването им от пътуващите учители; обяви за свободни учителски места с дискриминационни условия за кандидатстващите; отказ за прием на документи за кандидатстване за стипендия; формално протичане на учебния процес с ученици от 12 клас.

На база етнос оплакванията са от: липса на отговори на писма от НПО за преодоляване на сегрегационните процеси; оплакване на ромски родители от отношението на възпитателки в детска градина спрямо техните деца, които набедяват в нечистоплътност и че са причина за зараза в детската градина.

Налице са проблеми, свързани със структурирането на програмата в някои училища във връзка с изучаването на майчин език и присъствието на ученици в тези часове или несъобразяване на учебните програми с изискването за изучаване на майчин език.

Сфера на достъп до стоки и услуги

За отбелязване е и наличието на оплаквания в сферата на достъп до стоки и услуги. Водещи са

поставените проблеми в тази сфера на обществения живот, които касаят случаи на оплакване от незаконосъобразен ред в общините за достъп до кабинетите в сгради, което се изразява в изискване за представяне на ЕГН и получаването на пропуск и в противовес с разпоредбите на Закона за защита на личните данни. Преобладават оплакванията за: неосигурен достъп до учреждения, институции, магазини и заведения за обществено хранене за хора с увреждания; лишаване от право за ползване на енергийни помощи и кандидатстване за настаняване в социални заведения; грубо и неуважително отношение на общински и държавни служители при потърсени услуги; отказ на служители на държавни и общински учреждения относно консултации на граждани по административни проблеми; лишаване от социални помощи; отказ за включване в програми за заетост; отказ на стоки и услуги или достъп до административни служби поради етническата или религиозна принадлежност; неосигуряване на достъпна обществена среда за хора с увреждания; непредоставяне или забавяне на административни услуги от институциите.

Като обобщение може да се направи изводът, че в обществото все още битува страхът да се предприемат действия, които да защитят интересите и нарушените законови права на хората. Споделянето се ограничава в публично допустима откровеност, но не и в състояние да се преодолее пасивността и стереотипите на примиренчеството и констатациите, че даденият проблем никой не го е решил и никой няма да се отнесе достатъчно сериозно към него. Слага се знак за равенство между нашите правни възможности, компетентности и авторитет и тези на институциите, които до момента са потърсени за съдействие и не са се ангажирали конкретно и резултатно. Надделяват апатията и недоверието, като основните причини са свързани с различни фактори, но най-вече с продължаващото влошаване условията на живот и материалното състояние на хората.

Все още съществуват проблеми с разгласата и недостатъчната разяснителна работа за дейността на КЗД. Информираността на гражданите от страна на кметовете и длъжностните лица за целите на откритите приемни не е достатъчна. Все още съществува недоверие сред гражданите в институциите въобще, неразбирането на възможностите и закрилата, която дава Законът и Комисията за защита от дискриминация. Гражданите не са информирани за гаранциите при потърсена защита от КЗД. Съществува страх от институциите и местните управленски органи. Преобладават очакванията, че впоследствие ще се потърси сметка или ще се претърпят вреди от жалбоподателите, ако са ответна страна.

Регионалните представители имат и експертни функции. Те подпомагат заседателните състави в проучването по преписки чрез конкретни действия, които се извършват по указание на докладчика по преписката. Тези действия обхващат: снемане на писмени свидетелски показания, писмени обяснения на страните, оглед на място за достъпност на архитектурната среда и изготвяне на протокол за

оглед, издирване на страни по преписки и връчване на писма, съобщения и уведомления за призоваване. По този начин се спестява процесуално време за проучване и разnosки, които КЗД ще извърши при проучване на място от командирован експерт от централната администрация.

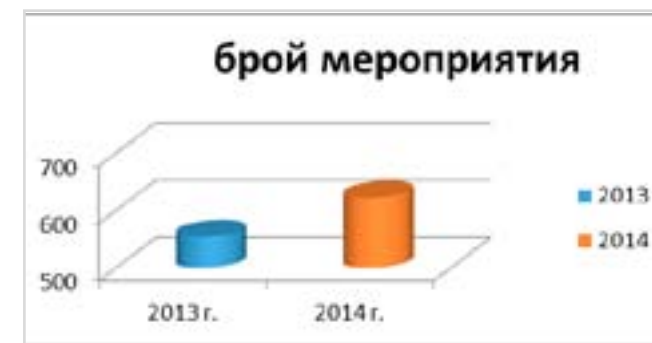
Също така регионалните представители подпомагат гражданите при предоставяне на допълнителни материали по преписки.

През 2014 г. на регионалните представители е възложено извършването на различни действия по 59 преписки.

Регионалните представители подпомагат КЗД при осъществяването на контролни функции по изпълнение на нейните актове, които подлежат на принудително изпълнение. Резултатите от извършения мониторинг се отразяват в докладна на съответния регионален представител. Действията по контрола върху изпълнението са включени в служебните задължения на регионалните представители поради административен недостиг в централната администрация на КЗД, икономия на разходи за командировъчни и оптимизиране на административния капацитет за ефективност по изпълнението.

Организационните функции са една от основните дейности на регионалните представители. Съществена част от действието на антидискриминационното право е превантивната дейност, която е особено ефективна при осъществяването на съвместни партньорства с централната администрация, представители на държавни институции, НПО, на органи на местното самоуправление.

През 2014 г. регионалните представители са организирани 622 мероприятия за популяризиране дейността на КЗД във връзка със защитата, която Комисията предоставя на гражданите. В сравнение с 2013 г. мероприятията са с 68 повече.

Голяма част от регионалните представители са постоянни членове на областните и общински съвети по етнически и интеграционни въпроси. Друга част са канени да участват в заседанията на тези съвети. В тази връзка регионалните представители активно се включват в разработването на областните и общински стратегии за интеграция на ромите.

Участват в международни и национални семинари и срещи за интеграцията на ромите. Целта им е разработването на критерии за образователни и професионални обучения, които да улеснят социалното включване и трудовата заетост на етническите малцинства.

По проект „Младежта е толерантност“ на център „Амалипе“ регионалните представители от Враца, Бургас, Шумен, Пловдив, В.Търново и Благоевград взеха участие в регионални и международни срещи. Проектът е насочен към изследване на стереотипите и ксенофобските нагласи спрямо етническите общности в България на младите хора на възраст от 14 до 25 години.

Служителите от дирекцията провеждат открити приемни за населението на ромските квартали в общинските центрове във връзка с приетата областна стратегия за интегриране на ромите и с цел разяснителни и информационни кампании за повишаване чувствителността и нетърпимостта към прояви на дискриминация.

В помощ на гражданите в съответния регион, на сайтовете на общините и областните управи са поставени банери на КЗД, указващи адресите на регионалните офиси, както и телефони за контакт и информация за Комисията.

Регионалните представители активно участват в националните инициативи на КЗД – Международен ден за правата на човека, Международен ден на толерантността, Международен ден на ромите, Международен ден на хората с увреждания и Международен ден на белия бастун. Бяха проведени редица информационни срещи, презентации, дискусии и конкурси за рисунка и есе.

От 09 до 11 май 2014 г. в гр. Поморие бе проведено обучение на регионалните представители на КЗД по Оперативна програма на Европейския съюз „Административен капацитет“ на тема „Подобряване на професионалната компетентност на служители в КЗД за по-ефективно и ефикасно изпълнение на задълженията.“

КЗД продължи активно да участва като работодател по програмите, спускани от Агенцията по заетостта към МТСП, като за регионалните представителства бяха наети 16 младежи.

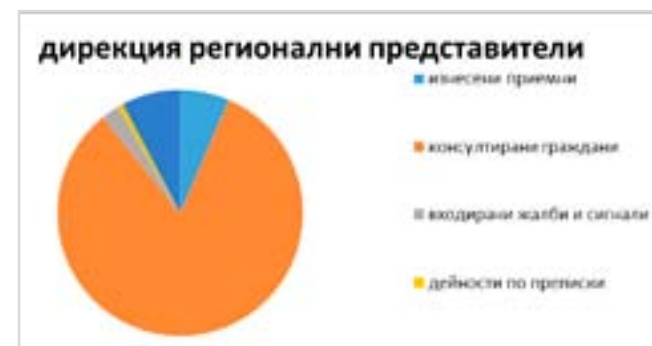
И през тази година продължи установената от предходни години практика за провеждане на разяснителни кампании за запознаване представителите на държавната и местна власт, неправителствени организации, синдикати, работодатели и граждани с нормите на антидискриминационното законодателство. Тя води до повишаване интереса на гражданите към дейността на Комисията и утвърди регионалните представители като активно действащи по превенция за преодоляване на предразсъдъците и негативните нагласи в обществото.

Поради факта, че оплакванията за дискриминация се срещат най-често в сферата на трудовата заетост, партньорството със синдикатите е полезно и необходимо. Бяха проведени редица срещи с регионални представители на синдикати в България – КТ „Подкрепа“, КНСБ, Българска асоциация на професионалистите по здравни грижи, Синдикат на българските учители и др. Чрез тези диалогични срещи се дава възможност за решаване на проблемите в сферата на трудовите права на гражданите. Дава се информация за правните възможности на ЗЗДискр. и регламентирания в него законови забрани.

През 2014 г. продължи активно работата по повишаване на обществената информираност за европейските и национални политики и законовите инструменти в борбата с дискриминацията в сферата на образованието.

Вече четвърта година регионалните представители работят с училищата по учебния пакет „Училища без дискриминация“, презентира се филмът „Уроци по толерантност“, който представя темите за расизма, религиозната нетърпимост, ксенофобията, предразсъдъците.

Чрез епизодите във филма учениците придобиват знания за стереотипите и последствията от тях. Дискусии бяха проведени с ученици от начален, среден и горен курс, както и със студенти от университетите в Габрово, Бургас и децата от детските градини в Русе. В някои общини (Созопол, Несебър), съвместно с психолозите от комисиите за борба с противообществените прояви, се проведеха упражнения и интерактивни игри от учебния пакет, които помагат на децата да разберат какви са правата им и как да използват думите в процеса на общуване, защо трябва да знаят какво е дискриминация.

През 2014 г. продължи работата с установени трайни партньори на КЗД от неправителствения сектор. Част от НПО, с които регионалните представители работят по места са:

БУРГАС – Детски парламент – Бургас, сдружение „Равновесие“, Областен ромски съюз, БТПП – Бургас, СБУ, фондациите „Астика“, „Делфи“, „Крокус“, Областен съвет на БЧК, Център „Амалипе“, за твора в гр. Бургас, Център за социална рехабилитация и интеграция на рискови групи, Международна организация по миграция, Информационен център за имигранти Бизнес център –Бургас.

ШУМЕН – Център „Амалипе“, МАГ (студенти с ромски произход).

КЪРДЖАЛИ – Фондация „Център за неправителствени организации, Сдружение „Регионален младежки парламент“, „Партньорство и етноси“ – Ардино, Сдружение „Родопски образователен алианс“, Фондация „Младежки център“.

ВИДИН – Общински съвет по наркотични вещества, Регионална занаятчийска камара, Обществен дарителски фонд – Видин, Фондация „Подкрепа за реализация“, Отечествон съюз, Български антифашистки съюз, клуб „Будител“, Център за социална реализация и интеграция, Агенция за регионално развитие и бизнес център и сдруженията – Дружество на торлаците, Дружество на диабетно болните, Фондация „Младеново“, „Аз обичам Видин“, „Днес“, „АВЕ“, Асоциация на власите в Българи“, Видинска търговско-промишлена палата, „Туристическо дружество – Бонония“, „Джанглипе“, НИКЕ, „Достоен живот“, Клуб на пенсионера №2, Клуб на пенсионера „Белия Дунав“, Клуб на пенсионера „Бдин“, Културен център „Филчев“, Организация „Дром“, „Партньори-Видин“, Регионално дружество за подкрепа на лица с умствени затруднения, Свободен младежки център, Дружество на ветераните от войните, Дружество на военноинвалидите и др.

ПАЗАРДЖИК – сдружение „Бъдеще“ в Пазарджик и Ракитово, ФМС „Напредък“ и „Егида“ – Пазарджик, Мултикултурна фондация „Еделвайс“ – Панагюрище, сдружение „2002 Надежди“, Септември – „Рома“, „Човеколюбие“.

ГАБРОВО – Национален център „Младежки програми и инициативи“ – Трявна, Сдружение „Деспа“ – Дряново, Сдружение „Социален диалог“, Сдружение „Равен шанс“, Сдружение „Център за подкрепа и развитие“, Младежки клуб „Българи“ – Дряново, Дружество за умствено и психически увредени лица – Дряново, Клуб на хора с увреждания – Трявна.

ЛОВЕЧ – „Ромско включване“ – Луковит, Областен съвет на БЧК, Сдружение за насърчване на икономическото развитие в регион Ловеч, „Знание“, екомисия „21 век“, Младежки център – Летница, Клуб на интелектуалците – Луковит, клубове на слепите, Трудов център.

СЛИВЕН – Сдружение на педагогическите съветници, Сдружение „Жажда за живот“, Сдружение „Диабетик“ – Нова Загора, Сдружения на инвалидите в Сливен, Твърдица и Нова Загора, Младежки дом – Сливен, общински организации на пенсионерите, Ромска академия за култура и образование, Фондация „Здравето на ромите“ и Регионален център за икономическо развитие.

ВРАЦА – СНЦ „Жарава“, НПО „Нов път“ – Хайредин, Областен информационен център, център „Амалипе“ – чрез координатора за гр. Враца; „Нов път“.

БЛАГОЕВГРАД – Фондация „Промяна и развитие на Благоевград“, Сдружение „Лидер“, Сдружение „Ромска солидарност“ – гр. Петрич, Фондация „Интегро“, Сдружение „Младежка мрежа за развитие“, Съюз на работодателите в системата на народната просвета, Сдружение „Асоциация пътна помощ“, Камара на строителите в България – Благоевград, Регионална агенция за икономическо съ-

трудничество, Стопанска камара – Благоевград, Камара на инженерите в инвестиционното проектиране, Сдружение на слепите „Лидер“, Съюз на инвалидите – Благоевград, ромски лидери в Сандански, Гърмен, Микрево.

ВЕЛИКО ТЪРНОВО – СРС „Подкрепа“, КНСБ, ЦМЕТД „Амалипе“, Европейски информационен център, Център за обществена подкрепа „Бойчо войвода“, ТПК „Царевец“, БТПП, Областен съвет на БЧК, Клуб на ветераните и Център за обществена подкрепа – Лясковец, КТ „Подкрепа“ – Елена, в-к „Дунавска зора“ – Свищов, сдружение „Местна инициативна група“ – Лясковец, Стражица.

ДОБРИЧ – Сдружение „Рома“ – Каварна, Сдружение „Национална мрежа на здравните медиатори“ – Добрич, Фондация „Ръка за помощ“ – Добрич.

СИЛИСТРА – „Паралел“, „Екосвят“, Център за обществена подкрепа, Женско движение „Екатери-на Каравелова“, Областен информационен център.

РУСЕ – КТ „Подкрепа“, Клуб „Отворено общество“, Ромски консултативен съвет“, Комплекс за социални услуги за деца и семейства, Русенско младежко сдружение – клуб „Млад юрист“, СНЦ „Младежки глас“, Асоциация на пенсионерските клубове в Русе, Клуб „Добро сърце“, БЧК – Русе, Съюз на аптекарите, IRU (Интернационална ромска организация), Българо-румънски трансграничен институт, Асоциация „Интегро“, Фондация „Де пасарел“ – Холандия, Международно дружество „Елиас Канети“, Клуб на социалния работник към РУ „Ангел Кънчев“, Клуб „Динамика“, Областен информационен център – Русе.

През отчетния период регионалните представители продължиха да работят активно и с държавните и общинските институции: общините на територията на областите, областните администрации, Бюрата по труда, Инспекция по труда, Омбудсман, Регионален инспекторат по образование, РЗИ, Общински детски комплекси, училища и детски градини, Комисия за защита на потребителите, Национална комисия за борба с трафик на хора, Младежки културни центрове, Дирекции „Социално подпомагане“, отделите за закрила на детето, Комисиите по противообществени прояви на малолетни и непълнолетни по общини, Агенция за защита на детето, ресурсни центрове, Търговско–промишлени палати и др.

Отношенията и връзките на РП с медиите са подчинени на популяризиране дейността на регионалния представител на КЗД, каква защита могат да очакват гражданите от Комисията и как да упражняват своите права по ЗЗДискр. Интересът на медиите е насочен и към броя постъпили жалби по региони, дискриминационни признаци и др. С решение на Председателя на КЗД някои от регионалните представители дадоха обширни интервюта в местни телевизии, радиа, сайтове и вестници. Провежданите информационни мероприятия също се отразяват в медиите. В общинските центрове активно се ползват средствата за масово осведомяване за предстоящите открити приемни на регионалния представител, както и отразяването на приемните.

Регионалните представители регулярно планират и отчитат работата си. В края на всеки календарен месец изготвят и представят индивидуални работни планове за следващия месец, включващ организиране и провеждане на изнесени по съставни общини приемни за граждани, съвместно с общински координатори, определени за връзка с КЗД и организирания от тях мероприятия.

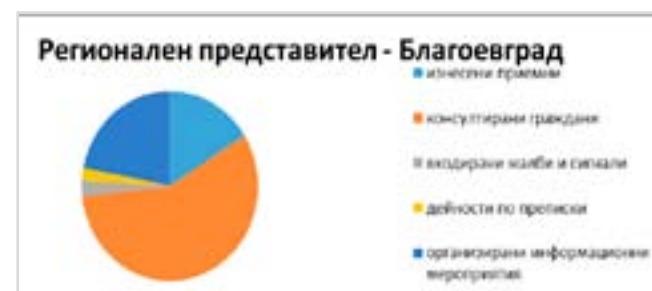
В края на всеки месец регионалните представители изготвят и изпращат по електронен път месечни отчети за извършените от тях дейности. През месец юли представят отчет за работата си за полугодieto. В началото на следващата година те представят годишен отчет за работата си.

С цел повишаване ефективността на превантивната дейност на КЗД в регионите и адекватното административно обслужване по места се провеждат конферентни връзки през Интернет, на които се обсъжда работата на дирекцията и практиката на КЗД.

За 2014 г. отделните регионалните представителства отчетоха своята работа, както следва:

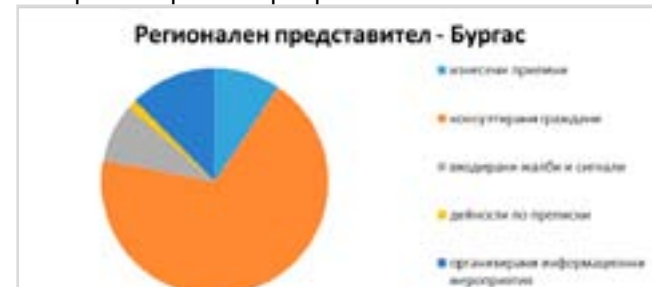
РП за област Благоевград

– Проведени изнесени приемни в съставни общини	30
– Брой консултирани граждани по време на приемните	51
– Брой консултирани граждани	57
– Брой входирани жалби	5
– Възложени дейности по преписки и консултации по тях	4
– Организираны мероприятия от РП	41

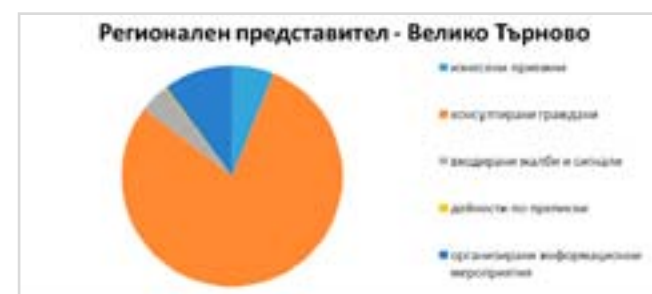
РП за област Бургас

– Проведени изнесени приемни в съставни общини	47
– Брой консултирани граждани по време на приемните	121
– Брой консултирани граждани	223
– Брой входирани жалби	42
– Възложени дейности по преписки и консултации по тях	6
– Организираны мероприятия от РП	62

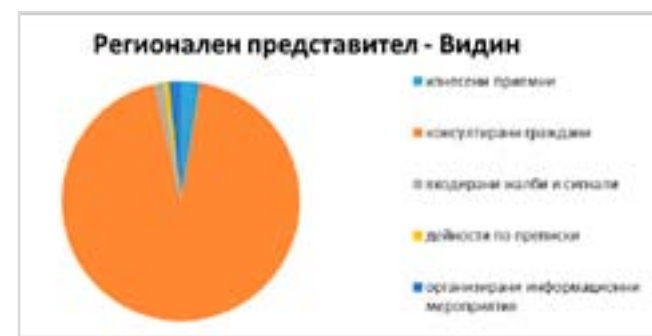
РП за област Велико Търново

– Проведени изнесени приемни в съставни общини	26
– Брой консултирани граждани по време на приемните	49
– Брой консултирани граждани	286
– Брой входирани жалби	18
– Възложени дейности по преписки и консултации по тях	1
– Организираны мероприятия от РП	43

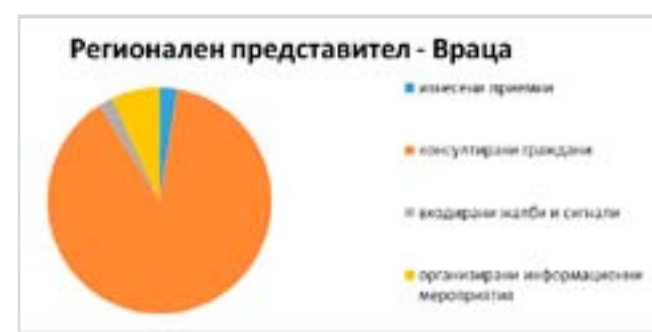
РП за област Видин

– Проведени изнесени приемни в съставни общини	75
– Брой консултирани граждани по време на приемните	212
– Брой консултирани граждани	2482
– Брой входирани жалби	36
– Възложени дейности по преписки и консултации по тях	20
– Организираны мероприятия от РП	48

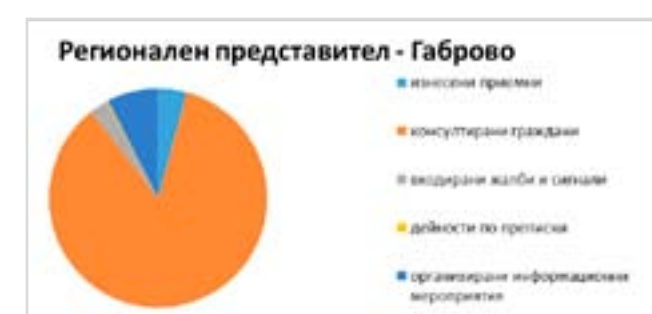
РП за област Враца

– Проведени изнесени приемни в съставни общини	11
– Брой консултирани граждани по време на приемните	253
– Брой консултирани граждани	128
– Брой входирани жалби	9
– Организираны мероприятия от РП	30

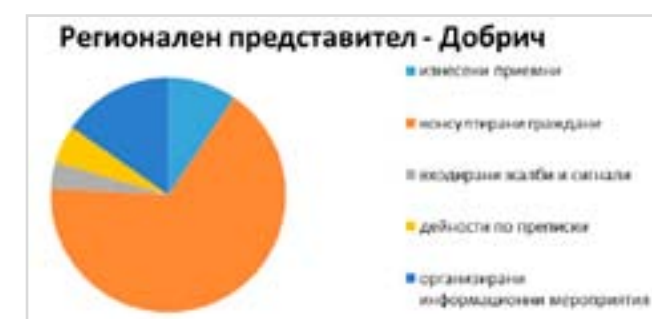
РП за област Габрово

– Проведени изнесени приемни в съставни общини	19
– Брой консултирани граждани по време на приемните	23
– Брой консултирани граждани	237
– Брой входирани жалби	12
– Възложени дейности по преписки и консултации по тях	– 1
– Организираны мероприятия от РП	34

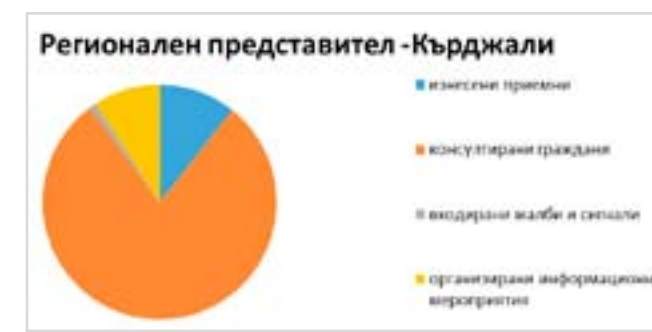
РП за област Добрич

– Проведени изнесени приемни в съставни общини	31
– Брой консултирани граждани по време на приемните	34
– Брой консултирани граждани	183
– Брой входирани жалби	12
– Възложени дейности по преписки и консултации по тях	17
– Организираны мероприятия от РП	50

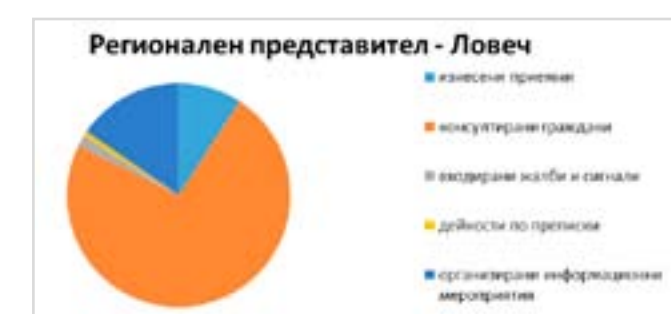
РП за област Кърджали

– Проведени изнесени приемни в съставни общини	22
– Брой консултирани граждани по време на приемните	80
– Брой консултирани граждани	83
– Брой входирани жалби	2
– Организираны мероприятия от РП	19

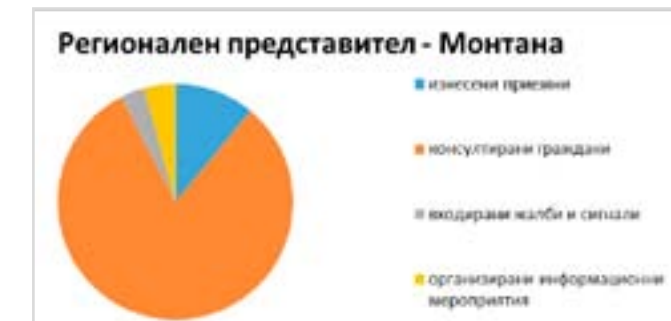
РП за област Ловеч

– Проведени изнесени приемни в съставни общини	40
– Брой консултирани граждани по време на приемните	59
– Брой консултирани граждани	259
– Брой входирани жалби	7
– Възложени дейности по преписки и консултации по тях	3
– Организираны мероприятия от РП	67

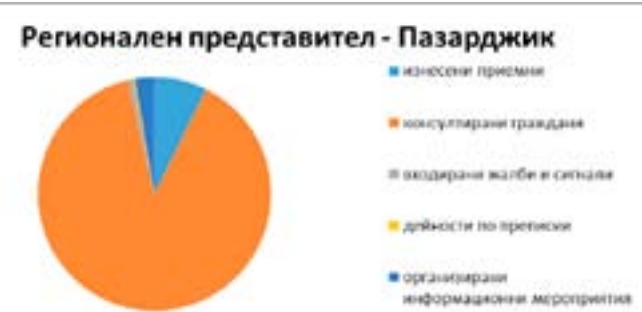
РП за област Монтана

– Проведени изнесени приемни в съставни общини	39
– Брой консултирани граждани по време на приемните	122
– Брой консултирани граждани	166
– Брой входирани жалби	12
– Организираны мероприятия от РП	15

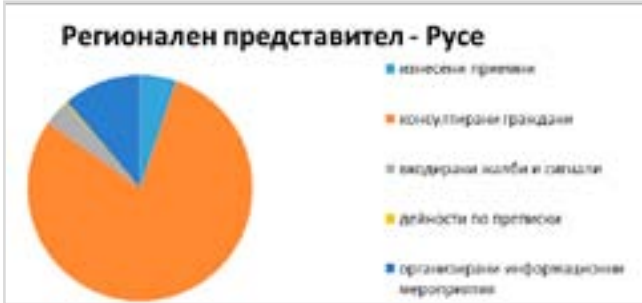
РП за област Пазарджик

– Проведени изнесени приемни в съставни общини	89
– Брой консултирани граждани по време на приемните	198
– Брой консултирани граждани	890
– Брой входирани жалби	9
– Възложени дейности по преписки и консултации по тях	3
– Организираны мероприятия от РП	33

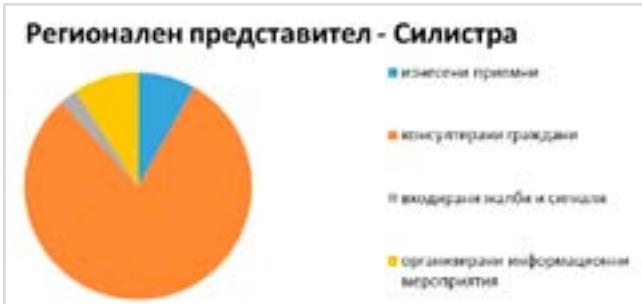
РП за област Русе

- Проведени изнесени приемни в съставни общини 21
- Брой консултирани граждани по време на приемните 138
- Брой консултирани граждани 181
- Брой входирани жалби 15
- Възложени дейности по преписки и консултации по тях 1
- Организирани мероприятия от РП 45

РП за област Силистра

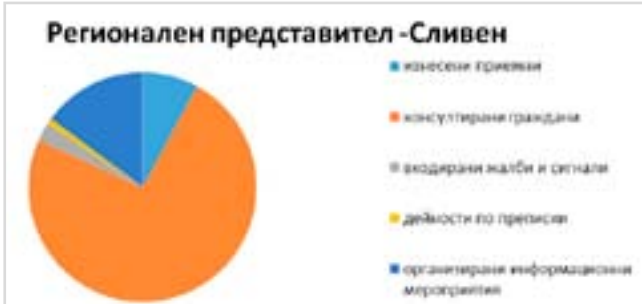
- Проведени изнесени приемни в съставни общини 32
- Брой консултирани граждани по време на приемните 111
- Брой консултирани граждани 201
- Брой входирани жалби 10
- Организирани мероприятия от РП 36

РП за област Сливен

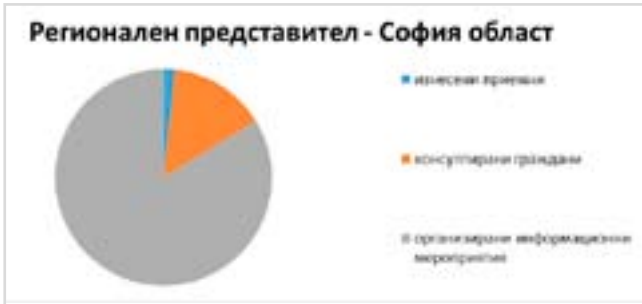
- Проведени изнесени приемни в съставни общини 30

- Брой консултирани граждани по време на приемните 41
- Брой консултирани граждани 237
- Брой входирани жалби 10
- Възложени дейности по преписки и консултации по тях 3
- Организирани мероприятия от РП 56

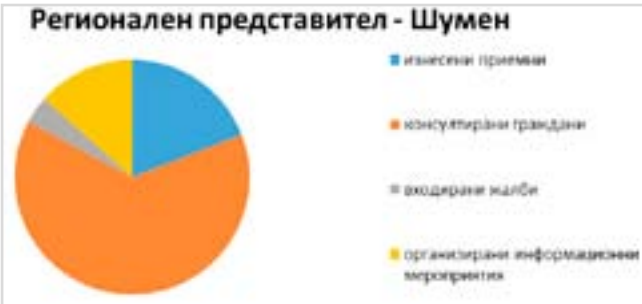
РП за област София област

- Проведени изнесени приемни в съставни общини 14
- Брой консултирани граждани по време на приемните 93
- Брой консултирани граждани 22
- Организирани мероприятия от РП 22

РП за област Шумен

- Проведени изнесени приемни в съставни общини 30
- Брой консултирани граждани по време на приемните 58
- Брой консултирани граждани 42
- Брой входирани жалби 6
- Организирани мероприятия от РП 21

IV. АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВНА ДЕЙНОСТ

Комисията за защита от дискриминация и през 2014 г. продължи да работи активно по административното и информационното обслужване. Особено внимание се обръща на комуникацията като важен фактор за ефективно взаимодействие на КЗД, както с граждани и партньори, така и със служителите от администрацията й. Изисква се повишаване качеството на комуникационното и информационното обслужване, като предпоставка за добра административна работа.

За изминалата година се отчита повишение обема на административното обслужване – значително нарасна количеството на обработваната изходяща и входяща кореспонденция; обработката на деловодната документация, предоставянето на информация и материали, искани по Закона за достъп до обществена информация и т.н.

IT системата на КЗД се поддържа старателно и се търсят възможности за адаптирането й към съвременните нови технологии в тази област.

Работи се по създаването на електронни преписки и регистри, за поддържане на надеждни средства за защита и съхранение на деловодната информация.

Тенденцията за увеличаване интереса и посещаемостта на сайта на КЗД се запази и през 2014 г. Електронната страница на Комисията се обновява регулярно, актуализират се съобщенията и новините. На нея е достъпен публичен регистър на издадените от КЗД решения и задължителни предписания по смисъла на чл. 47, т. 7 от ЗЗДискр. Създаден е „Профил на купувача“ съгласно разпоредбите на Закона за обществените поръчки.

През отчетната година числеността на персонала не е променяна. Продължи работата по квалификацията на наличния човешки ресурс, като бяха проведени редица обучения в рамките на проект „Повишаване на административния капацитет на Комисия за защита от дискриминация, чрез усвояване на нови умения и знания“, който се реализира с финансовата подкрепа на ОПАК и е съфинансиран от ЕС чрез ЕСФ.

Проведен бе конкурс за длъжността „държавен експерт“ в отдел „Анализ, превенция и международно сътрудничество“.

По процедурата „конкурентен подбор“ бяха повишени в длъжност 2 служители от отдел „Специализирано производство“.

КЗД продължи практиката да наема служители на срочни трудови договори по програми на Агенцията по заетостта. През 2014 г. приключи първата програма „Старт на кариерата“, по която бяха наети 26 служители. В края на отчетната година стратира нова програма „Старт на кариерата“, която обаче ограничи възможността за наемане до 5 младежи на организация. КЗД използва предоставения й лимит и проведе процедурата по избор на 5 служители.

ПОСТАНОВЕНИ АКТОВЕ НА КЗД И КОНТРОЛ ПО ИЗПЪЛНЕНИЕТО ИМ

Правната дейност на КЗД, осъществявана от юрисконсултите на дирекция „Административно-правно обслужване“, осигурява независима юридическа помощ на жертви на дискриминация.

През 2014 г. в Комисията за защита от дискриминация са постъпили и обработени общо 1023 броя жалби, сигнали и допълнения към тях, като по тях са изготвени 250 броя писма за отстраняване на нередовности.

Образуван са 452 преписки, които са около 50 на сто от общия брой постъпили в КЗД инициативни документи и допълнения към тях. За тях са издадени 454 разпореждания на Председателя.

Общ брой жалби, сигнали и запитвания	– 890
от тях:	
жалби	– 586
сигнали	– 74
запитвания	– 230

Уведомленията по чл. 30 от Административнопроцесуалния кодекс (АПК) за отстраняване на недостатъци в искането, отправено до КЗД, са 375 бр., а допълненията към жалби, сигнали и запитвания – 254 бр.

От гореизброените са образуван 452 броя преписки.

Разликата между броя на постъпилите и обработени инициативни документи се дължи на факта, че в някои случаи по една и съща жалба се изготвя повече от един документ.

Постъпили са по електронна поща 133 запитвания, по които са изготвени 232 броя отговори, като с част от подателите, освен кореспонденция по e-mail, са водени и разговори по телефон, а на някои от тях е отговаряно повече от един път във връзка с допълнителните им въпроси.

По чл. 47, т. 9 от Закона за защита от дискриминация в приемната на КЗД и по телефон на номер 02/8073051 е предоставена правно консултативна помощ на 1097 лица.

Съдебен контрол

През 2014 г. КЗД постанови 466 решения, които подлежат на съдебен контрол по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Срещу 169 решения са подадени жалби, които са изпратени от КЗД до Административен съд София-град (АССГ), заедно със заверени копия на преписките по обжалваните решения при спазване изискванията на чл. 152, ал. ал. 2 и 3 от АПК.

През 2014 г. юрисконсултите на КЗД са осъществили процесуално представителство в общо 223 съдебни заседания пред Административен съд София-град и Върховен административен съд (ВАС).

През отчетния период по жалби срещу решения на КЗД, АССГ и ВАС са постановили 181 решения и определения, от които:

- 16 решения отменят решенията на КЗД;
- 55 решения отхвърлят жалбите и потвърждават решенията на КЗД;
- 13 решения частично отменят решения на КЗД;
- 17 решения отменят решенията на административния орган и му връщат преписката за ново разглеждане;
- 2 решения са обявени за нищожни, а с едно решение е отхвърлено искане за обявяване на нищожност на решение на Комисията;
- с 36 определения жалбите срещу решения на КЗД се оставят без разглеждане;
- с 4 – оставят без уважение;
- с 20 се прекратява производството;
- 10 отменят и осъждат КЗД.

Приетите през 2014 г. промени в разпоредбата на чл. 133 от Административнопроцесуалния кодекс уреждат въпроса за местната подсъдност на административните дела. Съгласно промяната, делата по оспорване на индивидуални административни актове се разглеждат от административния съд по седалището на териториалната структура на администрацията на органа, издал оспорения акт, в чийто район се намира постоянният или настоящият адрес или седалището на жалбоподателя. Делата се разглеждат от административния съд, в района на който е седалището на органа, издал оспорения индивидуален административен акт, когато:

1. Актът има няколко адресати с постоянен или настоящ адрес в райони, различни от района на териториалната структура на администрацията на органа, издал акта;

2. Администрацията на органа, издал оспорения акт, няма териториална структура.

Практиката на Административен съд София – град приема, че жалбите срещу решения на Комисията следва да се разглеждат от административните съдилища по райони, в които Комисията има регионални представители и в чийто район се намира адресът на жалбоподателя. Определенията на Административен съд София – град са мотивирани с разпоредбата на чл. 23, ал. 1 от Правилника за устройството и дейността на Комисията за защита от дискриминация, съгласно която „Комисията разполага със специализирана административна структура, изградена на териториален признак – дирекция „Регионални представители“.

Тази промяна е благоприятна за гражданите, които се чувстват дискриминирани и са се обърнали към Комисия за защита от дискриминация, за да защитят правата си. Към КЗД най-често се обръщат лица от социално уязвими групи, които не разполагат със средства. Именно затова производството пред Комисията е безплатно. Разглеждането на делата в близост до местоживеенето им значително улеснява явяването им пред съда, без това да е свързано със значителни разходи за транспорт и престой в столицата.

Така установената съдебна практика налага юрисконсултите на Комисията да се явяват в открити заседания на територията на цялата страна. Процесуалното представителство на КЗД пред съдилищата в страната изисква голям кадрови и финансов ресурс. Въпреки така очертаните затруднения и предизвикателства, преставители на Комисията взимат становище по заведените дела, с оглед защита на постановените решения.

Основно правомощие на Комисията за защита от дискриминация е установяването на нарушения на Закона за защита от дискриминация или други закони, уреждащи равенство в третирането, извършителя на нарушението и засегнатото лице. Юрисконсултите на Комисията извършват преценка за редовност и допустимост на постъпилите жалби и сигнали. След като се установи, че жалбата е редовна и допустима, се изготвя проект на разпореждане за образуване на преписка.

Комисията е независим, специализиран държавен орган за предотвратяване на дискриминация, защита от дискриминация и осигуряване на равенство във възможностите. Тя разглежда и решава заведените пред нея въпроси в заседателни състави, определени от нейния председател.

Съдебната практика счита, че случаите, когато КЗД не образува производство, са изрично посочени в чл. 52 от ЗЗДискр., а именно – ако са изтекли три години от извършване на нарушението и ако по същия спор има заведено дело пред съд, както и когато жалбата или сигналът бъде оттеглен или не бъде поправен в срока, определен от Комисията. Във всички случаи, когато не са налице пречките по чл. 52 от ЗЗДискр. за образуване на производство, КЗД следва да се произнесе по същество, защото именно тя е органът, който при подаден сигнал (чл. 50, т. 3 от ЗЗДискр.) за дискриминация следва да разгледа случая и да се произнесе дали е налице неравно третиране на основание някои от признаците, изброени в чл. 4 от закона. Това обстоятелство води до образуването на голям брой преписки и провеждането на проучване по тях. Всеки конкретен случай се разглежда обстойно и в съответствие с нормативно определените правила.

През 2014 г. КЗД е постановила 478 решения, от тях 270 са решения по същество, 96 установяват дискриминация, 46 имат наложени глоби, 26 са обжалвани.

През отчетната година е трайна тенденцията при постановяването на решения Комисията да налага принудителни административни мерки, препоръки, глоби и имуществени санкции. В КЗД постъпват множество жалби и сигнали, от които всяка година се забелязва разширяване на предметния обхват. От особено значение е да се отбележи, че заседателните състави на Комисията налагат различни по характер принудителни административни мерки в зависимост от естеството на решаваните казуси и се приспособяват към диференцираните случаи на дискриминация. Постановените решения изискват извършването на разностранни по своето естество действия от страна на правно задължените субекти, респ. съответните такива по упражняването на контрол по изпълнението им. Тези действия варират от промяна в нормативната уредба в различни сфери на обществения живот до извършване на физически дейности, например, адаптиране на архитектурната среда за нуждите на хора с увреждания.

Запази се практиката да се налагат множество задължителни предписания, като конкретните задължения за съответните субекти се увеличили по обем. Обемът на работа в хода на изпълнителното производство във всеки отделен случай с всяка изминала година се увеличава, видно от представените статистически данни.

При осъществяване на дейността си Комисията за защита от дискриминация следи практиката на ВАС и административните съдилища, законите изменения и следи за законосъобразност на постановените от нея принудителни административни мерки (ПАМ). Принудителните администра-

тивни мерки са действия на администрацията по прилагането на диспозицията на съответната правна норма за разлика от принудата, изразена като административно наказание, която е по прилагане санкцията на правната норма. Принудителните административни мерки за разлика от наказанията могат да се прилагат не само при извършване на нарушения, но и при непосредствена опасност от извършването на такива нарушения, както и за предотвратяване на вредните последици от тях. В чл.чл. 76-77 от ЗЗДискр. законодателят е уредил правомощията на Комисията, свързани с налагане на ПАМ. Съгласно чл. 76, ал.1 от ЗЗДискр. за предотвратяване или преустановяване на нарушенията по този или по други закони, уреждащи равенство в третирането, както и за предотвратяване или отстраняване на вредните последици от тях, Комисията може да налага ПАМ.

Спрямо инициращата страна ПАМ се делят на такива, постановени по инициатива на Комисията; постановени по предложение на синдикални организации или по предложение на физически или юридически лица.

Друго разграничение на видовете принудителни административни мерки е:

1. *превантивни административни мерки* – те имат за предназначение да предотвратят извършването на едно закононарушение, както и неговите вредни последици. Тяхното своевременно прилагане има за цел да предпази гражданите и обществото от незаконни посегателства и увреждания. Те се прилагат във връзка с непосредствена предстояща опасност от извършването на няколко нарушения.

2. *преустановителни административни мерки* – мерки за преустановяване на закононарушение. Те се налагат в случаите на неправомерни деяния, чието извършване е започнало, но не е било приключило към момента на взимане на мярката. Целта на този вид принудителни административни мерки е да се пресече продължаването или довършването на конкретното правонарушение.

3. *възстановителни принудителни административни мерки* – това са мерки за отстраняване на вредни последици. Предназначението на тези мерки е насочено към премахването на реално настъпили увреждания чрез възстановяване по възможност на старото положение. Възстановителните принудителни административни мерки трябва да бъдат съобразени със защитените по закона интереси на засегнатите от нарушението правни субекти, като това могат да бъдат отделните граждани или организации, както и различните държавни учреждения и предприятия.

Принудителните административни мерки са форма на изпълнително-разпоредителната дейност, чрез която се дава легален израз на държавната принуда. По своята същност те са актове на държавното управление от категорията на индивидуалните административни актове. За да бъде една принудително-административна мярка законна, тя трябва да отговаря на определени изисквания:

1. ПАМ могат да бъдат прилагани само в изрично и точно изброени в закон или указ случаи;

2. принудителните административни мерки могат да бъдат налагани само от точно посочени в правната норма административни органи или приравнени на тях други органи;

3. трябва да бъде прилагана само онази принудителна административна мярка, която по вид е точно определена в правната норма;

4. ПАМ трябва да бъдат налагани по начин и ред, предвидени в правната норма. Тук става въпрос за предвидените в закона форма и производство за издаването на индивидуален административен акт, чрез който е изразена конкретната принудителна административна мярка.

Съгласно чл. 76, ал. 1 от Закона за защита от дискриминация Комисията може да налага следните ПАМ:

1. Да дава задължителни предписания на работодателите и длъжностните лица за отстраняване на нарушения на законодателството за предотвратяване на дискриминация;

2. Да спира изпълнението на незаконни решения или нареждания на работодатели, които водят или могат да доведат до дискриминация.

Следва да бъде отбелязано, че Решенията на КЗД за прилагане на ПАМ подлежат на обжалване по реда на чл. 68 от ЗЗДискр. Обжалването не спира изпълнението на ПАМ, освен ако съдът не разпореди друго.

Освен отбелязаната по-горе практика с едно решение Комисията да налага няколко принудителни административни мерки и наказания, продължава тенденцията, когато наложените глоби и имуществени санкции са в максималния законоустановен размер или близки до него, да се обжалват пред съответния административен съд. Това обстоятелство налага да се изчака окончателното произнасяне на съда и обуславя разликата между размера на наложените глоби и имуществени санкции и внесените в Републиканския бюджет. Към действия по събирането им по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс може да се пристъпи след това, тъй като основанието за събирането им е решението да е влязло в сила по реда на чл. 268 от АПК.

Съгласно чл. 78, ал. 1 от ЗЗДискр., който извърши дискриминация по смисъла на ЗЗДискр. се наказва с глоба от 250 до 2000 лв., ако не подлежи на по-тежко наказание.

Съгласно чл. 80, ал. 2 от ЗЗДискр., когато нарушението е извършено при осъществяване дейността на юридическо лице, на него му се налага имуществена санкция в размер на 250 до 2500 лв.

Както беше отбелязано по-горе, за събирането на една глоба или имуществена санкция е необходима проверка дали съответното решение е обжалвано и ако е, дали е приключило производството, като за целта се извършва проверка на интернет страницата на съответния съд.

Моментът на влизане в сила на дадено решение има важни правни последици, както за КЗД, така и за участвалите в производството пред нея субекти, с оглед на възможността за водене на

дела за обезщетения в съда по реда на чл. 71 и сл. от Закона за защита от дискриминация. Установяването му става след проверка в информационната система на КЗД и на интернет страницата на съответния съд. Следващата дейност е заверка на самото решение с подпис и печат. Те се базират на извършени проверки в информационната система на КЗД относно движението на кореспонденцията и относно времето на получаване на всяко едно решение. Това е необходимо с оглед правилната преценка за съответните действия, които следва да бъдат предприети, така че да бъдат законосъобразни.

С оглед гореизложеното, могат да се посочат примери с решения на Комисия за защита от дискриминация, от които може да се проследи дейността ѝ в частта, в която са наложени ПАМ, глоби или имуществени санкции и последващият ѝ контрол по изпълнение:

С Решение №86/2014 г. по преписка №153/2012 г. на Втори специализиран постоянен заседателен състав е установено, че представляващата работодателя – ХХХ в гр. ХХХ, през процесния период е извършила пряка дискриминация по отношение на жалбоподателката, изпълняваща длъжността медицинска сестра в същата детска ясла, като не ѝ е осигурила равно възнаграждение за еднакъв или равностоен труд в сравнение с нейните колежки за периода от 01.11.2008 г. до 01.03.2012 г., задължение произтичащо от чл. 14, ал. 1 и ал. 2 от ЗЗДискр. за всеки работодател, в резултат на което я е третирила по-неблагоприятно в сравнение с другите медицински сестри и е наложена на основание чл. 80, ал. 1 от ЗЗДискр. на ХХХ, представляваща работодателя през процесния период, административно наказание „глоба“ в размер на 250 лв., затова че е нарушила чл. 14, ал. 1 и ал. 2 от ЗЗДискр., във връзка с чл. 4, ал. 1 и ал. 2 от ЗЗДискр. На 24.03.2014 г. в КЗД е изпратено платежно наредждане, видно от което по сметката на КЗД е нареджена сума от 250 лв. с основание: дължима глоба по Решение №86 21.02.2014 г., платена от ХХХ.

С Решение №67/2014 г. по преписка №229/2012 г. на Пети специализиран постоянен заседателен състав е установено, че с приетото Решение по т. 7 на ХХХ – гр. ХХХ, отразено в протокол №10 от заседанието, проведено на 03.07.2012 г., ХХХ – гр. ХХХ, в качеството му на обучаваща институция и юридическо лице-работодател е издал акт, с който е въвел дискриминационни изисквания на основата на признак „възраст“ за достъп до конкурс за заемане на академичните длъжности „доцент“ и „професор“, тъй като посочената разпоредба не може да бъде обективно оправдана с оглед на законова цел, посочена в чл. 15, ал. 1 и ал. 2 от ЗРАСПБ и противоречи на принципа за равенство, установен с разпоредбата на чл. 6, ал. 2 от Конституцията на Република България. Установява, че доколкото самата разпоредба на приетото Решение по т. 7 на ХХХ – гр. ХХХ, отразено в Протокол №10 от заседанието, проведено на 03.07.2012 г., е дискриминационна, то и третирането в съответствие с

нея е поставило в по-неблагоприятно положение на основата на признак „възраст“ жалбоподателя ХХХ при кандидатстването в конкурса за заемане на академични длъжности в ХХХ – ХХХ, обявен в бр. №34 на Държавен вестник от 04.05.2012 г., което представлява пряка дискриминация по признак „възраст“ и нарушение на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр., извършено от ХХХ – гр. ХХХ, в качеството му на обучаваща институция и юридическо лице – работодател. Предвид гореустановеното нарушение на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. и на основание чл. 76, ал. 1, т. 1 от ЗЗДискр. е дадено задължително предписание на ХХХ – гр. ХХХ, в качеството му на обучаваща институция и юридическо лице – работодател, да предприеме мерки с цел предотвратяване на приемането в бъдеще на дискриминационни разпоредби за кандидатстване в конкурсите за заемане на академични длъжности в нарушение на принципа за равно третиране по признак „възраст“.

В изпълнение на наложеното задължително предписание е получено писмо с вх. №17-00-28/07 03.2014 г. по описа на КЗД, с което ХХХ уведомява Комисията, че в изпълнение на нейно решение е направен анализ на вътрешната нормативна база на ХХХ – гр. ХХХ, както и че ръководството на ХХХ е запознато с Решение №67/10.02.2014 г. на КЗД и е обсъден въпросът как да се предотврати приложението на дискриминационните разпоредби.

С Решение №37/2014 г. по преписка №272/2012 г. на Пети специализиран постоянен заседателен състав е установено, че поддържането за периода от 18.10.2012 г. до 22.10.2013 г. на архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до търговския обект ХХХ, на ответната страна, води до предоставяне при по-неблагоприятни условия на услуги за хора с увреждания като жалбоподателя, което представлява нарушение по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр., във връзка с чл. 37, ал. 1 от ЗЗДискр. и пряка дискриминация, поради по-неблагоприятно третиране на основата на признак „увреждане“ на засегнатото лице ХХХ. За допускане на гореустановеното нарушение, извършено при осъществяване предмета на дейност на юридическото лице и на основание чл. 80, ал. 2 от ЗЗДискр., на ХХХ е наложена имуществена санкция в минимален размер от 250 лв., предвид предприетите мерки по време на производството пред КЗД за преустановяване на допуснатото нарушение от страна на дружеството.

С уведомително писмо с вх. №16-20-22/28.02.2014 г. ХХХ уведомява, че са изпълнили наложената им имуществена санкция и прилагат оригинал на платежно наредждане.

С Решение №78/2014 г. по преписка №94/2012 г. е установено, че по отношение на ХХХ, майка на малолетния ХХХ – ученик в I клас – гр. ХХХ, класният ръководител ХХХ не е извършил деяния, представляващи дискриминация под формата на тормоз по признаци „увреждане“ и „лично положение“, съгласно чл. 5, във връзка с §1, т. 1 и чл. 4, ал. 1 на ЗЗДискр.; установено е, че по отношение на майката на малолетния ХХХ, ХХХ – директор на ОУ в гр. ХХХ, чрез упражняване на мерки

за контрол, в качеството си на работодател и орган на управление на училището, не е нарушил забраната за дискриминация по чл. 4, ал. 2, във връзка с чл. 4, ал. 1 на ЗЗДискр.; установено е по отношение на ХХХ, майка на малолетния ХХХ, – гр. ХХХ, че класният ръководител ХХХ не е извършил множествена дискриминация съгласно разпоредбата на §1, т. 11, във връзка с чл. 4, ал. 1 на ЗЗДискр.; установява по отношение на ХХХ – майка на малолетния ХХХ, че ХХХ, директор на ОУ – гр. ХХХ, не е извършил множествена дискриминация съгласно разпоредбата на §1, т. 11, във връзка с чл. 4, ал. 1 на ЗЗДискр.; препоръчва, на основание чл. 47, т. 6 и чл. 47, т. 8 от ЗЗДискр.: на жалбоподателката ХХХ, МО, РИ на МО – гр. ХХХ, АСП – дирекция СП в гр. ХХХ и ДАЗД, да предприемат всички необходими мерки за продължаване на образованието на малолетния ХХХ, за които да уведомят писмено Комисията за защита от дискриминация в едномесечен срок от получаване на решението. В изпълнение на Решение №78/18.02.2014 г., МОН и РИО – гр. ХХХ, в изпълнение на дадените препоръки, са изпратили писмо с вх. №15-01-46/19.03.2014 г. по описа на КЗД, в което уведомяват Комисията, че след детайлна справка в информационната система е установено, че към настоящия момент ХХХ не посещава нито едно от училищата, разположени на територията на гр. ХХХ.

С Решение №378/2014 г. по преписка №239/2013 г. на Пети специализиран постоянен заседателен състав е установено, че ХХХ, представлявано от ХХХ в гр. ХХХ, е осъществила пряка дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр., във връзка с чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр., на основата на признак „увреждане“ спрямо ХХХ от гр. ХХХ и е наложено на основание чл. 80, ал. 2 от ЗЗДискр. на ХХХ, представлявано от ХХХ, имуществена санкция в размер на 2000 лв. за извършването на установения в т. I. акт на дискриминация по признак „увреждане“. Изпратена е покана за доброволно изпълнение. Не е получено изпълнение към момента на изготвяне на настоящия отчет.

С Решение №139/2014 г. по преписка №86/2012 г. на Петчленен разширен заседателен състав е установено на основание чл. 65, ал. 1 от ЗЗДискр., че управителят на ХХХ – ХХХ, в качеството на представител на дружеството-работодател на жалбоподателката ХХХ, не е предприел ефективни мерки за предотвратяване на дискриминация след подаден сигнал съгласно разпоредбата на чл. 18 от ЗЗДискр., с което е нарушил чл. 19 от ЗЗДискр. по отношение на същата и е наложена, на основание чл. 78, ал. 1 от ЗЗДискр. на ХХХ – управителят на ХХХ – гр. ХХХ, глоба в размер на 500 лв. за установеното с настоящото решение нарушение. Изпратена е покана за доброволно изпълнение. Не е получено изпълнение към момента на изготвяне на настоящия отчет.

С Решение №138/2014 г. по преписка №151/2012 г. на Трети специализиран заседателен състав е установено по отношение на ХХХ, че с въвеждането на привидно неутрален критерий за заемане на длъжността „библиотекар“ чрез поста-

вяне на изискване в длъжностната характеристика за длъжността, свързано с признак „образование“, а именно: притежаване на диплома за завършено полувисше образование (бакалавър), придобито в ДБИ или висше (магистър), придобито в специализирана катедра в университет, директорът на ХХХ – гр. ХХХ, е извършила дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 3 от ЗЗДискр. Установено е по отношение на ХХХ, че с въвеждането на привидно неутрален критерий за заемане на длъжността „библиотекар“ чрез поставяне на изискване в длъжностната характеристика, свързано с признак „образование“ директорът на ХХХ – гр. ХХХ, е извършила дискриминация по смисъла на чл. 5 от ЗЗДискр., във връзка с §1, т. 1 от Допълнителните разпоредби на ЗЗДискр. На директора на ХХХ – гр. ХХХ, на основание чл. 76, ал. 1, т. 1 от ЗЗДискр., във връзка с чл. 47, т. 2 от ЗЗДискр. са наложени принудителни административни мерки, като е предписано: 1. занапред при изготвянето на длъжностни характеристики за длъжностите в ръководеното от нея учебно заведение да не допуска поставянето на изисквания, свързани с признаците по чл. 4, ал. 1 от ЗЗДискр.; 2. да утвърди изменена длъжностна характеристика за длъжността „библиотекар“, в която да не се поставят изисквания относно вида на учебно заведение, в което да е придобито образованието. С писмо с вх. №19-00-18/30.07.2014 г. КЗД е уведомена, че предписанието им е изпълнено.

С **Решение №232/2014 г. по преписка № 214/2013 г.** на Пети специализиран заседателен състав е установено, че поддържането на архитектурна среда, която затруднява достъпа на лица с увреждания до и в сградата на ХХХ в гр. ХХХ, води до предоставяне при по-неблагоприятни условия на услуги за хората с увреждания като жалбоподателя, което представлява нарушение по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр., във връзка с чл. 37, ал. 1 от ЗЗДискр. и пряка дискриминация, поради по-неблагоприятно третиране на основата на признак „увреждане“ на засегнатото лице ХХХ. За допускане на гореустановеното нарушение, извършено при осъществяване предмета на дейност на юридическото лице, на основание чл. 80, ал. 2 от ЗЗДискр. налага на ХХХ – клон ХХХ имуществена санкция в размер от 250 лв., тъй като липсата на достъпна среда е създавала непреодолими пречки за жалбоподателя ХХХ, а и за всички хора с подобни увреждания да получат наравно с останалите клиенти предоставените услуги в процесния обект ХХХ в гр. ХХХ. На основание чл. 76, ал. 1, т. 1 от ЗЗДискр., с цел преустановяване нарушението по чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр., във връзка с чл. 37, ал. 1 от ЗЗДискр., поради поддържане на недостъпна архитектурна среда в процесния обект, както и с цел предотвратяване и отстраняване на вредните последици от него, дава на ХХХ – клон ХХХ, задължително предписание да предприеме мерки за осигуряване в процесния обект на достъпна архитектурна среда за цялото население, отчитаща и специфичните нужди на хората с намалена подвижност, в т.ч. на хората с увреждания, в съответствие с изискванията на Наредба №4/01.07.2009 г.

за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания, за да не се допуска предоставяне при по-неблагоприятни условия на услуги за хората с увреждания и нарушения на ЗЗДискр. В изпълнение на Решението е получено писмо с вх. №8-00-115/29.07.2014 г., с което КЗД е уведомена за архитектурната пригодност и допълнителни подобрения в ХХХ.

С **Решение №230/2014 г. по преписка №325/2012 г.** на Трети специализиран постоянен заседателен състав е установено, че ХХХ – директор на ХХХ – гр. ХХХ, не е изпълнила задължение, произтичащо от нормата на чл. 14, ал. 1 от ЗЗДискр. по признак „лично положение“ по отношение на ХХХ от гр. ХХХ, с което е извършила пряка дискриминация по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. Наложено е, на основание чл. 78 ал. 1 от ЗЗДискр., на ХХХ – директор на ХХХ – гр. ХХХ административно наказание – глоба в размер на 250 лв. за извършването на установеното с настоящото решение нарушение. Постановено е, на основание чл. 47, т. 2 от ЗЗДискр., преустановяване на установеното в настоящото решение нарушение. Наложени са, на основание чл. 76, ал. 1, т. 1 от ЗЗДискр., във връзка с чл. 47, т. 4 от ЗЗДискр., принудителни административни мерки на ХХХ – директор на ХХХ – гр. ХХХ, с цел предотвратяване на бъдещи нарушения, подобни на установеното в настоящото решение, като й предписва, в качеството й на длъжностно лице, да доведе настоящото решение до знанието на всички служители в ХХХ – гр. ХХХ. С уведомително писмо с вх. №19-02-79/31.07.2014 г. ХХХ – директор на ХХХ – гр. ХХХ, уведомява КЗД, че е заплатила наложената й глоба, довела е до знанието на всички служители Решението на КЗД и е осигурила на служителите ХХХ и ХХХ заплащане, отговарящо на минималното дължимо възнаграждение, уредено в Наредба №1/04.01.2010 г.

С **Решение №356/2014 г. по преписка №139/2013 г.** Пети специализиран заседателен състав установява, че ХХХ – ХХХ, представляван на основание чл. 25, т. 6 от ЗМСМА от Председателя ХХХ, чрез приемането на изменение в чл. 3 от Правилника за реда и условията за отпускане на еднократна финансова помощ за всяко новородено или осиновено до трето дете на територията на общината, със следния текст: „Родителите на новороденото дете трябва да имат навършени 18 години“, е извършил пряка дискриминация по признак „възраст“ по смисъла на чл. 4, ал. 2 от ЗЗДискр. Предписва на основание чл. 76, ал. 1, т. 1 от Закона за защита от дискриминация на ХХХ, представляван на основание чл. 25, т. 6 от ЗМСМА от Председателя ХХХ, да отмени разпоредбата на чл. 3, ал. 4 от Правилника за реда и условията за отпускане на еднократна финансова помощ за всяко новородено или осиновено до трето дете на територията на общината, която води до пряка дискриминация на основата на признак „възраст“ и като такава противоречи на Закона за защита от дискриминация. Предписва на основание чл. 76, ал. 1 от ЗЗДискр.

на ХХХ, представляван на основание чл. 25, т. 6 от ЗМСМА от Председателя ХХХ, в бъдеще да се въздържа от приемането на подобни разпоредби, които поставят лица, ненавършили 18 години в по-неблагоприятно положение в сравнение с пълнолетните лица. Дава, на основание чл. 67, ал. 2 от ЗЗДискр., на Председателя на ХХХ срок да предприеме мерки за изпълнение на предписанието и да уведоми писмено за това Комисията в едномесечен срок. С писмо с вх. №16– 15-624/17.10.2014 г. ХХХ – гр. ХХХ, уведомява КЗД, че в изпълнение на Решение №356/01.10.2014 г. на КЗД, приложено, изпраща предложения за промени в Правилника за реда и условията за отпускане на еднократна помощ за всяко новородено или осиновено до трето дете на територията на общината.

С **Решение №249/2014 г. по преписка №62/2013 г.** на Трети специализиран заседателен състав се установява, че ХХХ, представлявано от управителя му ХХХ, със седалище в гр. ХХХ, е нарушило чл. 4, ал. 2, във връзка с чл. 4, ал. 1 и чл. 37, ал. 1 от ЗЗДискр., поставяйки лице в по-неблагоприятно положение в сравнение с други лица, чрез отказ от предоставяне на услуга „туристическо

пътуване“ спрямо ХХХ, като така е осъществена пряка дискриминация по признак „лично положение“. КЗД, на основание чл. 80 ,ал. 2 от ЗЗДискр., налага на ХХХ наказание „имуществена санкция“ в размер на 500 лв. за установеното с настоящото решение нарушение. Поради неизпълнение на решението на КЗД, на ХХХ е изпратена покана за доброволно изпълнение.

С **Решение №399/2014 г. по преписка №119/2012 г.** на Петчленен разширен специализиран заседателен състав се установява, че ХХХ – регионален мениджър в ХХХ, е извършил дискриминация спрямо жалбоподателя ХХХ през периода, в който последният е работил в ХХХ. Извършената дискриминация е под формата на тормоз по чл. 5 от ЗЗДискр., във връзка с §1 от Допълнителните разпоредби на ЗЗДискр. Комисията за защита от дискриминация налага, на основание чл. 78, ал. 1 от ЗЗДискр., на ХХХ – регионален мениджър в ХХХ, административно наказание „глоба“ в размер на 250 лв. за установеното с настоящото решение нарушение. Изпратена е покана за доброволно изпълнение. Не е получено изпълнение към момента на изготвяне на настоящия отчет.

V. ФИНАНСОВА И СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ

Комисията за защита от дискриминация е създадена като независим специализиран държавен орган със Закона за защита от дискриминация. КЗД е юридическо лице на бюджетна издръжка със седалище София. Тя е първостепенен разпоредител с бюджет.

За изпълнението на основните си функции, определени от Закона за защита срещу дискриминация, като: осъществяване на контрол по прилагането и спазването на този или други закони, уреждащи равенство в третирането, постановяване на мерки за предотвратяване и преустановяване на нарушенията; предоставяне на независима помощ на жертвите на дискриминация; провеждане на независими проучвания относно дискриминацията и др., на КЗД за 2014 г. е утвърден бюджет по разходната част в размер на 2 000 000 лв. Същият е определен на база 77 щатни бройки, макар че общата численост на персонала е 89.

През отчетения период бюджетът на Комисията бе увеличен с 296 981 лв., от които:

съгласно ПМС 135/31.05.2014 г.	– 45 000 лв.
съгласно ПМС 219/29.07.2014 г.	– 50 000 лв.
по програма „Старт на кариерата“	– 7 000 лв.
съгласно ПМС 438/22.12.2014 г.	– 100 000 лв.
и намален	
– съгласно ДР №7/12.08.2014 г. на МФ	– 95 000 лв.

Общият размер на бюджета за 2014 г. възлиза на 2 201 981 лв.

1. Разходи за заплати, възнаграждения и осигурителни вноски

По §01 „Заплати и възнаграждения за персонала, нает по трудови и служебни правоотношения“ са разходвани общо 1 008 351 лв.

По §02 „Други възнаграждения и плащания за персонала“ разходът е в размер на 263 905 лв. Тази сума включва възнаграждения на 5 лица, наети по трудови правоотношения на основание ПМС 66/1996 г.; възнаграждения по граждански договори, както и договори на лица, наети по проекти на

ОПАК, по проект „Прогрес“ и програмата „Старт на кариерата“. Тук намират отражение и обезщетения за неизползвани отпуски съгласно КТ и ЗДСл, изплатено СБКО на персонала, болнични за сметка на работодателя, представително облекло на държавните служители, така също и средствата за облекло на заетите по трудово правоотношение служители.

Плащанията за осигурителни вноски за сметка на работодателя са в размер на 233 475 лв.

2. Разходи за издръжка

Разходите по §10 „Издръжка“ възлизат на 753 885 лв. По това перо те са свързани с обезпечаване на текущи сметки за материали и консумативи, телефони, интернет, охрана, пощенски услуги, реклама, както и всички разходи, свързани с реализацията на дейностите по проектите, изпълнявани от КЗД – „Повишаване на административния капацитет на Комисия за защита от дискриминация, чрез усвояване на нови умения и знания, „Функционален анализ и оптимизиране структурата на звената на КЗД (ОПАК), „Борба с дискриминацията – за справедливо общество“ (Прогрес). Отразени са и транспортните разходи, свързани с производството на КЗД, разходи за застраховки, текущ ремонт, командировки в страната, командировки в чужбина, разходи за гориво, ел. енергия, вода и други неклассифицирани разходи.

Комисията за защита от дискриминация е член на Европейската мрежа на органите за равнопоставеност (EQUINET) от 2006 г. В мрежата членуват около 30 държави, които обменят опит и добри практики, тълкуване на основни понятия, свързани с равното третиране. Подготвяните от EQUINET доклади се представят на Европейския парламент и Европейската комисия. В тази връзка следва да се има предвид задължението на КЗД за заплащане на членски внос, който е за нейна сметка. Той е отразен в §46 -00 „Разходи за членски внос“ и е в размер на 1 956 лв.

3. Трансфери

Комисията има движение по следните трансферни подпараграфи:

- §61-05 „Трансфери от МТСП по програми за осигуряване на заетост (+/-)“ – отразени са средствата, получени по проект „Старт на кариерата“ – 94 981 лв.
- §62-01 „Получени трансфери (+)“ – В този бюджетен параграф отражение са намерили средствата по проект „Хармония в различията“, съгласно сключен договор с Агенцията по заетостта към

Министерство на труда и социалната политика – 30 498 лв.

- §63-01 „Получени трансфери (+)“ – Отразени са средствата по проекти на ОПАК в размер на 70 313 лв.
- §69-01 „Трансфери за поети данъци върху доходите на физическите лица“ – 105 414 лв.
- §69-05 „Трансфери за поети осигурителни вноски за ДОО“ – 195 035 лв.
- §69-06 „Трансфери за поети осигурителни вноски за здравно осигуряване“ – 84 433 лв.
- §69-07 „Трансфери за поети осигурителни вноски за допълнително задължително пенсионно осигуряване“ – 39 468 лв.
- §69-08 „Корективен трансфер за поети осигурителни вноски и данъци“ – 1 896 лв.

4. Капиталови разходи

Закупена е офис техника, която е намерила отражение в §52-01 „Придобиване на компютри и хардуер“ в размер на 17 020 лв.

5. Наличности

Към 31.12.2014 г. по набирателната сметка на КЗД има наличност в размер на 13 500 лв. Това са средства от гаранции за изпълнение по Закона за обществените поръчки.

КЗД няма просрочени вземания и задължения.

Административната сграда на Комисията се намира на бул. „Др. Цанков“ №35 и е предоставена с Решение 996/ 2005 г. на Министерски съвет.

През 2014 г. отново бяха положени усилия за подобряване работата на служителите в КЗД. Постигнато бе споразумение с КТ „Подкрепа“, в резултат на което ни бяха предоставени две помещения. Предстои тяхното ремонтване и обособяване на допълнителни работни места, с което ще се подобри донякъде хигиената на труда.

На Комисията са предоставени 23 регионални офиса, от които една част – за безвъзмездно управление, а друга част – за ползване. КЗД е задължена да открие и управлява още 5 нови регионални офиса. Целта е във всички области на страната да има представители на КЗД, за да могат хората на място да получат консултации и помощ. Освен помещения, за които са нужни ремонт и поддръжка, следва и наемането на персонал. Посоченото изисква допълнителни средства, с които КЗД не разполага.

Въпреки ограничените средства, Комисията с грижата на добър стопанин управлява всички предоставени й офиси.

Комисията за защита от дискриминация не разполага със собствени приходи. Финансирането

й е изцяло от Републиканския бюджет и затова е необходимо да се предвидят достатъчно средства за издръжка, включващи не само текущи разходи, но и средства, с които да бъдат обезпечени адекватно публичните услуги, предлагани от КЗД. В качеството си на национален специализиран орган за защита на правата на човека, КЗД следва да бъде достатъчно финансиран, за да изпълнява ефективно и безпроблемно препоръчаните дейности от Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността (ЕКРН).

Не трябва да се пренебрегва обстоятелството, че производството за защита от дискриминация е безплатно, поради което то се явява често една от малкото, а понякога и единствената възможност за търсенето на справедливост и защита от страна на лица, принадлежащи към групите в най-тежко социално положение. В тази връзка и с оглед препоръките в доклада на Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността, КЗД е задължена да управлява и поддържа и регионални офиси, които да осъществяват процесуалното представителство на КЗД пред съответните административни съдилища в страната.

Необходимо е да се отчете, че Комисията за защита от дискриминация се явява и национален орган по правата на човека към ООН. Във връзка с акредитацията на КЗД като орган по правата на човека трябва да се посочат и т. нар. „Парижки принципи“, които са приети от Генералната асамблея на ООН с Резолюция 48/134 от 20.12.1993 г. и в които ясно е посочено, че националните органи по правата на човека следва да имат инфраструктура и в частност достатъчно финансиране, които да подсилят безпроблемно осъществяване на техните дейности.

В подкрепа на изложените аргументи следва да се посочи, че Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността към Съвета на Европа е отправила общи политически препоръки към държавите-членки. Една от тези препоръки е Обща политическа Препоръка №2, където е посочено, че: „Специализираните органи трябва да разполагат с достатъчно средства, за да могат да изпълняват ефикасно своите функции и задължения, и финансирането им трябва да бъде предмет на ежегодно одобрение от страна на парламента.“

Към момента Република България е изпълнила всички изисквания на тези международноправни документи чрез приемането на ЗЗДискр. и създаването на КЗД с този му статут. Специализираният орган следва да бъде финансиран по пера на видовете дейности и с достатъчен административен капацитет, за да изпълнява ефективно препоръчаните дейности от ЕКРН с Политическите препоръки и Парижките принципи на ООН.

Приоритет в работата на Комисията е участие-то и в европейските проекти да продължи активно. Това участие е свързано с допълнителни разходи за съфинансирането, което е за сметка на бюджета на Комисията в частта „Издръжка“. Партньорството на Комисията в реализация на проекти с други институции и неправителствени организации има изключително ползотворни резултати за популяризиране дейността на КЗД и за стимулиране на държавни и общински органи и неправителствени организации за активна дейност в областта на равното третиране.

VI. МЕЖДУНАРОДНО СЪТРУДНИЧЕСТВО И ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ С НАЦИОНАЛНИ ИНСТИТУЦИИ

Комисията за защита от дискриминация е фактор в изграждането и прилагането на национални и международни политики в областта на борбата и превенцията срещу дискриминацията.

През 2014 г. Комисията за защита от дискриминация продължи да взаимодейства с редица национални органи, както и органи на международни организации със сходни компетенции или сфери на действие. Сътрудничеството протече под различни форми – аналитична дейност; функции, свързани със статут на национална контактна точка; инициране и участие в редица форум; осъществяване на формални и неформални контакти.

В резултат от проведените дейности, органът за равнопоставеност на Република България продължи да се утвърждава като фактор в изграждането и прилагането на политики в областта на равенството и борбата срещу дискриминацията, както в национален, така и в международен план. КЗД се изяви като стабилен партньор в изготвянето на позицията на Република България във връзка с поети международни ангажименти в областта на правата на човека.

Сферата на влияние на органа за равнопоставеност включва ключови теми, както за българската антидискриминационна политика, така и за редица международни организации – борба срещу нетолерантността и расизма, равенство на половете, ромска интеграция, престъпления от омраза, имиграция и бежанци.

Дейности на КЗД в рамките на междуинституционалното сътрудничество на национално ниво:

Сътрудничество с Народното събрание

Законът за защита от дискриминация предвижда правомощия, които позволяват на Комисията за защита от дискриминация да участва в изготвянето, както и да съблюдава прилагането на законодателството в областта на борбата срещу дискриминацията. Органът за равнопоставеност е упълномощен да дава становища по проекти на нормативни актове за съответствието им със законодателството за предотвратяване на дискриминацията, както и препоръки за приемане, отменяне, изменение и допълнение на нормативни актове.

В изпълнение на тези функции, КЗД участва в заседание на Комисията по вероизповеданията и правата на човека към Народното събрание за изменение и допълнение на Закона за убежището и бежанците във връзка с транспонирането на Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 г.

Сътрудничество с органи на изпълнителната власт

1. Взаимодействие с органи към Министерски съвет
 - Национален съвет за сътрудничество по етнически и интеграционни въпроси (НСЕИВ)

По повод 8 април – Международния ден на ромите, НСЕИВ съвместно с КЗД организира национален форум на тема „Върховенство на закона и не-дискриминация“. Експерт от отдел АПМС откри мероприятиято и изнесе въведение в темата на кръглата маса, която е основен приоритет от националната стратегия за интеграция на ромите на Република България. Ръководството на КЗД изнесе доклад за дейността на органа по защитен признак „етнос“ и направи предложения за синхронизиране работата на националните институции за напредък на социалното включване на ромската общност в България.

Отдел АПМС изготви проект на споразумение за партньорство между КЗД и НСЕИВ към Министерски съвет за изпълнение на целите на приоритет №5 от Националната стратегия за интегриране на ромите на Република България (2012-2020). Бяха изготвени и представени комплексен анализ и предложения за съвместни дейности и конкретно изпълнение на заложените цели към приоритет №5 от Националната стратегия.

Във връзка с изработване на шаблон за индикатори за постигане на ромска интеграция, КЗД се запозна с предложения вариант от Европейската агенция за основните права към Европейския съюз за структурни индикатори, индикатори за процес и индикатори за резултат. Комисия за защита от дискриминация изрази подкрепа и готовност за участие в сформирание на работна група към Агенцията за разработване на индикатори за оценка и методология за мониторинг на изпълнението на националните стратегии за интеграция на ромите.

Държавна агенция за бежанците

През 2014 г. Република България, както и други страни от ЕС, бяха изправени пред сериозна

бежанска вълна. Комисията за защита от дискриминация участва в междуведомствена работна група за изготвяне на национална програма за интегриране на бежанците и стратегия за интегриране на бежанците. В качеството си на член на групата, КЗД формулира предложения към мерки на Националния план за действие по интеграция на лицата, получили международна закрила в Република България.

2. Взаимодействие с министерства

- Сътрудничество с Министерство на външните работи

През 2014 г. КЗД се изяви като стабилен партньор на Министерството на външните работи във връзка с изпълнението на международни ангажменти, поети от Република България в областта на правата на човека по основни антидискриминационни въпроси, касаещи дейността на международни организации – Европейски съюз, Съвет на Европа, Организация за сигурност и Сътрудничество в Европа, ООН. Бяха изготвени експертни становища във връзка със стартирания процес на представяне на периодични доклади по изпълнението на международни конвенции, по които Република България е страна и поддържането на постоянен диалог с международните органи. За повече информация виж точка „Международно сътрудничество“.

Комисията взе активно участие със статут на наблюдател в създадения с Решение №796/13.12.2013 г. на Министерски съвет Национален механизъм по правата на човека, който позволява на органа за равнопоставеност да допринася, съгласно законите си правомощия и компетенции, в изграждането на единна позиция на Република България относно изпълнението на поети от страната международни ангажменти. В рамките на Механизма бяха проведени две официални заседания с участието на ръководните органи на КЗД.

- Взаимодействие с Министерството на труда и социалната политика (МТСП)

През 2014 г. равенството на половете бе основна тема в сътрудничеството с МТСП. Комисията за защита от дискриминация допринесе съществено в изготвянето на Националния доклад за оценка и преглед на прилагането на Декларацията от Пекин, платформата за действие и резултатите от двадесет и третата специална сесия на Генералната асамблея на ООН в контекста на предстоящия през 2015 г. глобален преглед на процеса „Пекин+20“. В тази връзка отдел АПМС направи преглед на българското антидискриминационно право, имащо пряка връзка със защитата от дискриминация на признак „пол“ и „сексуален тормоз“ за периода 2009-2013 г., изготви и подаде аналитична справка за изменение и допълнение на българското антидискриминационно право в областта на равенството на половете и две експертни справки за статистика и практика на КЗД за периода 2009-2013 г. в областите „жените и медиите“, „жените в областта на заетостта и упражняването на правото на труд“ и „сексуален тормоз като форма на дискриминация“.

В качеството си на член на междуведомствена работна група, иницирана през 2013 г. от минис-

търа на труда и социалната политика с оглед изготвянето на проект на Закон за равенство между половете, КЗД изготви сравнителни анализи на европейското законодателство и становища по конкретни въпроси.

Комисията активно участва и в процеса на обсъждане на проекта на Оперативната програма „Развитие на човешките ресурси“ (2014-2020) за адекватността на заложените мерки в сферата на равенството между половете и антидискриминацията. Експерти съблюдаваха за синхронизирането на европейските стандарти за равенство между половете в проекта на оперативната програма.

Освен приноса на КЗД в областта на равенство на половете, взаимодействието с Министерството обхвана и други сфери.

КЗД допринесе в подготовката на Двугодишния мониторингов доклад за периода 2012-2014 г. относно степента на отразяване на Националната концепция за насърчаване на активния живот на възрастните хора (2012-2030 г.), както и за изпълнението на Тригодишния план за действие за изпълнение на Националната програма за развитие „България 2020“. В тази връзка се изготвиха анализи и справки за случаи на регистрирана от КЗД дискриминация по признаците „пол“ и „възраст“ за периода 2012-2014 г.

КЗД сътрудничи и в отчитането на напредъка по изпълнение на предварителните условия във формулярите за самооценка за изпълнение на предварителните условия за Европейските структурни и инвестиционни фондове 2014-2020.

- Взаимодействие с Министерството на Финансите (МФ)

Комисията взе участие в националните съвещания по Оперативна програма „Административен капацитет“. Отдел АПМС изготви и подаде две проектни предложения по същата програма към МФ. Проектът „Функционален анализ и оптимизиране структурата на КЗД“ е одобрен и е в процес на реализация.

- Взаимодействие с Министерството на младежта и спорта (ММС)

КЗД е член на Националния комитет на кампанията „Език без омраза“, координирана от ММС. В рамките на заседанията на Националния комитет бяха изготвени и представени справки и експертно становище.

Сътрудничество с организации от неправителствения сектор и други

Сдружение „Справедливост 21“

През 2014 г. отдел АПМС изготви и подаде подробна справка и анализ на сдружение „Справедливост 21“, което е контактна точка за Европейската неправителствена организация за България с „Европейска мрежа срещу расизма“ със седалище в гр. Брюксел, Кралство Белгия. Справката включи информация за производството и дейността на КЗД, за защитата на жертви от дискриминация, както и данни за престъпления от омраза, с които

Комисията разполага в изпълнение функциите на контактна точка в областта на престъпленията от омраза за Република България към Бюрото за демократични институции и права на човека (БДИПЧ) на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ).

Подадената информация редовно се публикува в годишните доклади на Европейската мрежа за борба срещу расизма, които са достъпни на интернет страницата на организацията (<http://www.enar.eu.org/Shadow-Reports-on-racism-in-Europe-2013>).

Асоциация „Интегро“

През 2014 г. КЗД активно сътрудничи на Асоциацията при изпълнение на дейностите ѝ в областта на защита от дискриминация, борба с езика на омраза и медийния расизъм. Двама експерти представиха доклад и проведоха обучения, предназначени за ромски младежи по инициатива на Асоциацията. Експерти участваха и в други съвместни форуми, чиято цел бе да се повиши информираността на администрацията на специализирания орган по проблематиката и предизвикателствата от ежедневието на ромската общност в България в областта на равното третиране и равноправното интегриране. В процес на реализация е и съвместната идея за издаване на информационно ръководство, което да информира гражданите за словесен тормоз по смисъла на чл. 5 от ЗЗДискр. на основа на защитения съгласно чл. 4, ал. 1 от Закона признак „етническа принадлежност“ и как да сезират КЗД за случаите на публично изказване, в което се използват унижителни квалификации и сравнения по отношение на малцинствата.

Център за междуетнически диалог и толерантност „Амалипе“ (ЦМДТ-Амалипе)

В началото на 2014 г. Комисията за защита от дискриминация за първа година посрещна сурвакарчетата от две училища от врачански села – ОУ „Св. Климент Охридски“ – с. Тишевица и ОУ „Христо Ботев“ – с. Паволче, по повод 14 януари – ромската Нова година „Василица“. Инициативата беше на ЦМДТ „Амалипе“ и целеше запознаване на ръководители, експерти и служители от българските институции с ромската култура и бит. КЗД от своя страна прие много топло гостите си и обеща, че инициативата за показване на многообразието и диалог ще продължи.

Фондация „Български адвокати за правата на човека“ (БАПЧ)

Ръководството на Комисията и експерти взеха участие в конференция за укрепване на гаранциите за ефективна защита от дискриминация, на която бе представено изследване на практиката на КЗД. Експертите от КЗД допринесоха за ефективността на конференцията, като участваха в дискусиата за търсене на път към укрепване на гаранциите за още по-ефективна защита от дискриминация.

Национален съвет на религиозните общности и свобода на религиите на България

По време на проведена в седалището на институцията среща бе споделена с единодушие необходимостта от обединяване на сили между държавните институции и неправителствения сектор в борбата срещу нетолерантността, както и разпространението на добри практики и положителни резултати, постигнати в тази насока.

В резултат от проведената среща по случай 10 декември – Международния ден за правата на

човека, бе осъществена научна конференция „Хармония в различията“ с финансовата подкрепа на дирекция „Вероизповедания“ към Министерския съвет на Република България. Целта на форума бе популяризиране на националната политика против дискриминация, повишаване на обществената информираност за европейските и националните политики и за законовите инструменти за защита правата на човека.

Гражданско движение „ДНЕС“

През 2014 г. КЗД посрещна представители на гражданското движение „ДНЕС“ и техни гости от САЩ, експерти в работата с хора с увреждания. По време на срещата се обмени опит по темите за защита правата на хората с увреждания, борбата с дискриминация и работа на заинтересованите страни, институции и организации за осигуряване на достъпна архитектурна среда и пълноправна интеграция на хората с увреждания. Обсъди се и работен план за общи бъдещи проекти между КЗД, неправителствената организация и експерти от САЩ.

Висши учебни заведения

На 11 ноември 2014 г. в Комисията за защита от дискриминация се състоя среща с представители на Университета за национално и световно стопанство (УНСС). Присъстваха доц. д-р Ана Джумалиева – председател на КЗД, проф. д-р Христина Балабанова – декан на Юридическия факултет на УНСС и доц. д-р Таня Йосифова – ръководител на катедра „Частноправни науки“ в Юридически факултет на УНСС. На срещата бе подписан безсрочен меморандум за сътрудничество между Коми-

сията за защита от дискриминация и Юридическия факултет на УНСС.

С подписания меморандум страните декларираха желанието си за сътрудничество и съвместна дейност, изразени в провеждане на стажове по време на обучение на студенти от УНСС в Комисията за защита от дискриминация, както и в общо участие в научноизследователски проекти.

През 2014 г. в КЗД се постави началото на практика за посещение на студенти в Комисията с образователна цел. 10 студенти бяха на краткосрочни стажове в централата на КЗД. Експерти въвеждаха младите хора в тематика за равнопоставеност, защита от дискриминация, сътрудничество и работа с международни механизми, организации, актове и договори за защита правата на хората, интеграция на уязвими групи хора и защита от дискриминация.

В края на 2014 г. група студенти от Софийски университет „Св. Кл. Охридски“ от специалността „Етнология“ посетиха КЗД. Заместник-председателят и експерти от отдел АПМС ги запознаха със същността и практиката на КЗД, изнесоха две лекции за механизмите за защита от дискриминация в България и международно сътрудничество и политики за равнопоставено включване на ромската общност в Европа.

На 4 юни 2014 г. в Комисията за защита от дискриминация бе проведена среща между ръководството, представители на Югозападен университет „Неофит Рилски“ и на Карагандински държавен университет „Академик Е. А. Букетов“ от Република Казахстан.

Инициативата за срещата бе на проф. д-р Габриела Белова – декан на Правно-историческия факултет и доц. д-р Николай Марин – зам.-декан на същия факултет на Благоевградски Югозападен университет. Поводът бе интересът на двама техни гости – Гулмира Базарова и Жанна Уалиева, към българския орган за борба с дискриминацията. Те са преподаватели от Юридическия факултет на Карагандински държавен университет. Гостите от Казахстан бяха запознати от доц. д-р Ана Джумалиева – председател на КЗД, с дейността на институцията, останаха впечатлени от обема на работата и от правомощията на Комисията. Подчертаха, че нямат такъв орган в тяхната страна. Обсъден бе и въпросът за по-нататъшно сътрудничество между Комисията за защита от дискриминация и Карагандинския държавен университет по аналог с меморандумите за сътрудничество, които КЗД има с Югозападния университет и с други висши учебни заведения в нашата страна. С подчертан интерес гостите присъстваха на открито заседание на почетен състав на Комисията.

Ана Джумалиева – председател на Комисията за защита от дискриминация, участва в тържествен прием по случай празника Курбан байрам, даден в Главното мюфтийство. На традиционното годишно честване бяха поканени дипломати, общественици, журналисти.

Националният дарителски фонд „13 века България“ направи дарение от фотографии на Комисията за защита от дискриминация, които бяха подредени в заседателната зала на КЗД. Те са част от проекта „Международен младежки арт фестивал „Река на толерантността“. Този жест към КЗД е началото на едно добро партньорство между двете институции.

В заключение, във връзка с взаимодействието на Комисията за защита от дискриминация с национални органи, трябва да отбележим, че в сравнение с 2013 г., през изминалата 2014 г. органът за равнопоставеност задълбочи сътрудничеството си с Министерство на външните работи, както и разшири контактите си с организации от неправителствения сектор.

Основни национални партньори на Комисията за защита от дискриминация за 2014 г.:

Дейности на Комисията за защита от дискриминация в рамките на международното сътрудничество:

Сътрудничество с Европейския съюз

Взаимодействие с Европейската комисия

През изминалата година бе дадено интервю за Европейската комисия (ЕК) във връзка с нейната предварителна оценка на дейности, свързани с ромското включване на местно ниво в осем държави-членки на Европейския съюз. В интервюто, което засегна множество въпроси, беше подадена изчерпателна информация относно устройството, решенията и превантивната дейност на органа за равнопоставеност по темата, включително и осъществени дейности в рамките на проекти, както и дейности на Регионалните представители на Комисията.

През месец февруари 2014 г. г-н Баки Хюсеинов, заместник-председател на Комисията и експерт от отдел АПМС участва в четвъртата среща на националните контактни точки на страните-членки на Европейския съюз по ромските въпроси, организирана от Европейската комисия, Генерална дирекция „Правосъдие“.

На срещата присъстваха представители на национални контактни точки, представители на ин-

ституции и неправителствени организации, както и представители на органите за равнопоставеност на страните членки на Европейския съюз. По време на срещата бяха засегнати въпроси, свързани с необходимостта и с механизмите на сътрудничество между националните контактни точки и органите за равнопоставеност с цел повишаване ефективността на политиките за ромска интеграция. Беше засегната темата, касаеща ролята на органите за равнопоставеност в повишаването на осведомеността относно правата на представителите на ромското малцинство, тяхната защита, както и оказване на съдействие на жертви на дискриминация.

През месец ноември 2014 г. друг форум, на който взеха участие заместник-председателят на Комисията и експерт, бе работното заседание на Консултативния комитет на Европейската комисия за равни възможности за мъжете и жените, съставен от представители на 28-те държави, членки на Европейския съюз. По време на заседанието участниците бяха запознати с актуалните дейности и мерки, предприети от Европейската комисия, както и с действията на настоящото и бъдещи председателства на Съвета на Европейския съюз в тази насока. Бяха представени и обсъдени становища, които касаят ключови теми в контекста на предстоящия през 2015 г. глобален преглед на процеса „Пекин + 20“ – икономическата независимост на жените и на мъжете, равното заплащане за равен труд, равенство във вземането на решения, насилието срещу жени и домашното насилие, както и необходимостта от събиране на данни за тези практики. Работната програма на Консултативния комитет за 2015 г. включва две основни теми – новите технологии (Цифрова Европа) и риска за дискриминация по признак „пол“ и сегрегацията на жените в професионалната сфера.

Експерт от отдел АПМС участва в международна конференция за ромското включване на местно ниво – опитът на програма РОМАКТ, организирана от Европейската комисия и Съвета на Европа в Брюксел на 2 и 3 октомври 2014 г. и се включи в няколко работни съвещания по представяне на доклад на ЕК за прилагането на Директивата за равенство между расите, която забранява дискриминацията въз основа на расов или етнически произход в ЕС. Акцентът се постави върху защитата на основните права на ромите и подробно се разгледаха националните практики, които влияят на прилагането на принципа на равно третиране и изпълнението на заложените цели по приоритет „Върховенство на закона и недискриминация“ от националните стратегии на страните членки на ЕС“.

Основният извод е, че дискриминацията на местно ниво расте и е основен проблем за равнопоставеното включване на ромското население.

Взаимодействие с Агенцията за основните права на Европейския съюз

Успешното взаимодействие с Агенцията за основните права на Европейския съюз продължи и през 2014 г.

Информационният обмен между двата органа включи коментари и становища относно няколко

важни за работата на Агенцията текста – проект на Работния план на Агенцията за 2016 г., проект на доклад на Агенцията за основните права на Европейския съюз (FRA) за 2013 г. в областта на дискриминацията, расизма и ксенофобията; проучване на Европейския съюз относно малцинствата и дискриминацията, расизма и дискриминацията. В рамките на проучването Комисията подаде подробни статистически данни за своята практиката за няколко години – 2009, 2010, 2011, 2012 и 2013 г.

Експерти от отдел АПМС участваха в работни заседания на експертни работни групи, инициирани и координирани от Агенцията. Работните заседания протекоха с участието на представители на национални и европейски институции и организации, чиито сфери на действие включват ключови за функционирането на ЕС теми, като престъпления от омраза, право на убежище, граници и имиграция. Например, през месец април, в град Солун, Република Гърция, експерти на Комисията участваха във форум, организиран съвместно с гръцкото председателство на Съвета на ЕС на тема: „Как страните членки осъществяват ефективна борба срещу престъпления от омраза? Стимулиране на докладването и подобряване на регистрацията“.

През 2014 г. КЗД бе поканена да вземе участие и в работна група по въпросите за предоставяне на убежище и миграцията. Експерт от отдел АПМС участва в първото работно съвещание, чиято основна цел бе да се създаде платформа с участие на Европейската агенция за основните права, Европейската мрежа на органите по равнопоставеност, Съвета на Европа и Европейска мрежа на националните органи по правата на човека. Срещата се фокусира върху въпросите за предоставяне на убежище и за миграцията. Темите, избрани от организаторите, бяха: наблюдение на принудителното връщане, условията на задържане и алтернативно задържане, непридружени малолетни мигранти и дискриминацията на имигрантите. Те бяха основни теми на проведените дискусии.

Комисията участва и в съвместен проект на органите по равнопоставеност на 14 държави от ЕС, инициран от Агенцията. Проектът „CLARITY“ цели разработването на електронна система – он-лайн съветник, с помощта на която гражданите на ЕС

да могат да се информират за правата си, както и да бъдат насочвани към подходящите институции в зависимост от това какви основни права са нарушени и в коя държава се намират. Като част от изпълнението на плана за действие за електронно правосъдие, CLARITY системата ще бъде интегрирана в European e-Justice – европейския портал за електронно правосъдие през 2015 г.

Европейска мрежа на органите за равнопоставеност

Комисията за защита от дискриминация е активен член на Европейската мрежа на органите за равнопоставеност със седалище в Брюксел, която в настоящия момент включва 42 организации от 32 Европейски държави, които са упълномощени да противодействат на дискриминацията по защитени признаци в качеството на национални органи по въпросите за равенството.

Сътрудничеството на Комисията в рамките на Мрежата се осъществява под формата на интензивен обмен на информация, както и участия на представители на органа за равнопоставеност във форуми, организирани от мрежата.

През 2014 г. КЗД допринесе за изготвянето на Стратегическия план на организацията за периода 2015-2018 г. Бяха направени коментари относно приоритетите в дейността на органа, както и на основните проблеми и предизвикателства в национален и европейски план. Бяха формулирани предложения с оглед подобряването на прозрачността и въздействието на органите за равнопоставеност върху ключови политики, практики и нормативни уредби, както и подобряване на дейността на мрежата.

КЗД даде свое становище относно съдържанието на наръчник, изготвен от Equinet, предназначен за депутатите в Европейския парламент. Наръчникът има за цел да повиши тяхната осведоменост относно органите за равнопоставеност, тяхната дейност и необходимостта от изграждане на общи финансови и административни стандарти, необходими за тяхната работа.

С оглед създаване на институционалната структура за равенство и не-дискриминация в различните държави-членки на ЕС, КЗД изготви детайлна справка за статута, правомощията, функциите и взаимодействието на КЗД с Омбудсмана на Република България и активни неправителствени организации в областта на равенството.

Органът даде своята позиция и относно Директива 2014/54/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 16 април 2014 г. във връзка с мерките за улесняване упражняването на правата, предоставени на работниците в контекста на свободното движение на работници. В своето становище КЗД изрази готовност, в качеството си на национален орган за равенство, да поеме ангажменти на Национална контактна точка съгласно разпоредбите на Директивата.

Освен аналитични функции, като член на Мрежата, Комисията участва и в семинари по основни за борбата срещу дискриминацията теми.

Баки Хюсеинов – заместник-председател на Комисията за защита от дискриминация и експерт от отдел АПМС взеха участие в обучителен семинар, съорганизиран от Омбудсмана за равенство на Швеция, на който бяха засегнати постиженията, развитието и най-актуалните въпроси, свързани с борбата срещу дискриминацията, касаеща ЛГБТИ хората. По време на форума, който се проведе през месец юни в Стокхолм, бяха представени доклади и проучвания на международни организации, както и на неправителствени организации за сегашната ситуация на ЛГБТИ хората и развитието на правните норми, касаещи техните права в Европа. В събитието взеха участие представители на органи за равнопоставеност на държави, постигнали най-добър стандарт в защитата правата на ЛГБТИ хората. Освен представянията и дискусиите в пленарни сесии, беше приложен интерактивен подход, който позволи в малки групи да бъдат обменени опит и добри практики, включително и тези на българския орган за равнопоставеност, за постигане на висок стандарт в защитата на ЛГБТИ хората от дискриминация.

През месец септември, с подкрепата и домакинството на полския защитник по правата на човека, се проведе семинар на тема „Тормоз и сексуален тормоз по признак „пол“. Във форума участваха г-жа Златина Дукова – член на КЗД, и представител на отдел АПМС. Основна цел на събитието, което се състоя в гр. Варшава, бе задълбочаването на сътрудничеството между отделните национални органи за равенство с цел повишаване капацитета на всеки един от тях във връзка с борбата срещу дискриминацията и насърчаване принципа за равенството. Двудневното обучение успя да представи задълбочено изследване на ефективни подходи и дейности на органите за равнопоставеност, приложени с оглед идентифицирането и разпространението на тормоза и сексуалния тормоз и свързаната с тях динамика. Бяха разгледани начините за подкрепа на работодатели, доставчици на стоки и услуги и образователните институции с цел въвеждане на процедури за избягване на тормоза и сексуалния тормоз като форма на дискриминация по признак „пол“.

Сътрудничество с международни регионални организации:

Сътрудничество със Съвета на Европа

В рамките на активното си сътрудничество с Министерство на външните работи, Комисията изготви експертни становища във връзка с проекти на доклади и доклади на органи на Съвета на Европа с мониторингови функции за Република България – Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността (5-ти оценъчен цикъл), както и Консултативният комитет към Рамковата конвенция за защита на националните малцинства (Трети Доклад).

Г-жа Ана Джумалиева – председател на КЗД, участва във форум на високо равнище, организиран от Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността, който се проведе в Страсбург на 22 и 23 май. Основна тема на събитието бе превенцията на дискриминацията на европейско ниво. В заседанието участваха национални органи и институции за правата на човека и защита от дискриминация от страните-членки на Съвета на Европа.

По време на събитието главният секретар на Европейската комисия за борба срещу расизма и нетолерантността отправи покана на КЗД да излъчи водещ лектор в следващ семинар на тема „Превенция на дискриминацията на малцинствата със специален фокус върху ромите“. КЗД пое ангажмент да подготви доклад за опита и практиката на Комисията в тази сфера – постановени решения, проведени обучения в областта на борбата срещу дискриминацията, осъществени проектни дейности в тази сфера, международна дейност, както и да предложи мерки за подобряване на международното сътрудничество с други европейски органи и организации, като обмяна на международен опит и практики.

През юни 2014 г. председателят на КЗД и експерт от отдел АПМС бяха единствените одобрени български делегати в международната конференция „Обединени за достойнство“, посветена на множествената дискриминация при младите роми, организирана от младежкия департамент на Съвета на Европа в Страсбург.

Конференцията беше част от „План за действие на ромските младежи“, инициран и координиран от Съвета на Европа в партньорство с други международни правителствени институции, младежки мрежи и неправителствени организации. Целта на срещата беше да се повиши осведомеността, да се проучи и формулира адекватен отговор при ситуации на множествена дискриминация, засягаща младите роми. Три бяха основните направления на конференцията: множествената дискриминация

при ромските жени, множествена дискриминация при ромите ЛГБТ и множествена дискриминация при ромите имигранти. Форумът, в който участие взеха над 50 участници, създаде възможност КЗД да се представи като ефективен действащ орган за борба с дискриминацията и защита от дискриминация, чиято практика послужи за обмяна на опит. Създадох се нови партньорства и възможности за сътрудничество с тясно специализирани мрежи и организации, работещи с проблематиката на равнопоставеност, множествена дискриминация и правата на човека.

Сътрудничество с Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОСЦЕ)

Organization for Security and Co-operation in Europe

През 2014 г. КЗД осъществи динамично сътрудничество с ОСЦЕ в няколко направления.

Комисията осъществи своите функции на контактна точка на Република България към Бюрото за демократични институции и права на човека на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа във връзка със събирането и предоставянето на информация за престъпления от омраза.

Комисията ежегодно събира въпросните данни, съгласно указанията на Бюрото. Подготвянето и изпращането на необходимите данни за 2013 г. бе извършено през началото на 2014 г. под формата на разширен въпросник.

С оглед изпълнението на функциите си, органът за равнопоставеност изпрати писма с искане за предоставяне на данни съгласно изискванията на ОСЦЕ до следните органи: Министерство на правосъдието, Министерство на вътрешните работи, Върховна касационна прокуратура, Висш съдебен съвет и Върховен касационен съд. Получената информация бе систематизирана и предадена.

За да се подобри начинът за събиране на данните за престъпления от омраза и преди всичко, за да се осъществи неговото привеждане в съответствие с изискванията на ОСЦЕ, Комисията предостави на вниманието на заместник-председателя и министъра на правосъдието на Република България предложения в тази насока.

КЗД подпомогна работата на Бюрото за демократични институции и човешки права чрез редица дейности: преглед на доклада за статистиката за престъпления от омраза за периода 2009-2012 г., поместен на електронната страница „Hate crime reporting website“ на международната организация; подадена информация относно дейности, проведени в рамките на проект „Борба с дискриминацията – за справедливо общество“ по програма Прогрес (2007-2013) на ЕК. През 2014 г. за първи година експерт от отдел АПМС участва в годишната работна среща на Националните контактни точки (НКТ) по престъпления от омраза във Виена. На форума, освен обмяна на опит в областта на докладване, регистриране и отчитане на престъпления от омраза, се осъществи и комуникация с другите НКТ, което дава възможност за по-ефективен експертен контакт и сътрудничество между КЗД и други национални институции. Основният резултат от участието на експерт в работната среща е инициране и планиране на първо междуинституционално експертно съвещание по проблематиката за унифициране на международния стандарт на ОССЕ за регистриране и докладване на престъпления от омраза в Република България с експертното участие на БДИПЧ, което да се осъществи през 2015 г.

През 2014 г. КЗД за първа година излъчи свой представител за участие в годишната среща преглед на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ) по изпълнението на ангажиментите в областта на човешкото измерение на държавите членки в ОССЕ. Събитието е най-мощната конференция в Европа, посветена на правата на човека и демокрацията и предостави широка платформа за дискусии за 57-те делегации на страните, участници в ОССЕ.

Програмата на събитието включи 18 пленарни дискусии и голям брой съпътстващи събития. Обхванат бе широк спектър от теми, свързани с правата на човека, между които правата на националните малцинства, толерантността и недискриминацията.

Сътрудничество с ООН

Чрез Министерство на външните работи на Република България КЗД подаде експертни становища във връзка с дейността на органи на организацията в областта на правата на човека; информация за предприети мерки и действия по компетентност от КЗД относно становището на Комитета на премахване на дискриминация по отношение на жените (CEDAW) във връзка с жалба №32/2011 от името на Айшату Джалоу; становище, предоставено на Ад хок Комитета за изработване на допълнителни стандарти към Международната конвенция за премахване на всички форми на расова дискриминация на ООН.

Органът за равнопоставеност допринесе за актуализацията на Втория национален доклад на Република България в рамките на Универсалния периодичен преглед на Съвета по правата на човека на ООН, който ще бъде представен през настоящата 2015 г.

Сътрудничество с международни неправителствени организации

През 2014 г. КЗД разшири и задълбочи контактите си с международни неправителствени организации.

Европейска мрежа срещу расизма

Представител на ръководството на КЗД и експерт от отдел АПМС участва в симпозиум, организиран от Европейската мрежа срещу расизма, Отворено общество и Група „Миграционна политика“. Събитието засегна въпроса за насърчаване на равенството чрез събиране на надеждни и изчерпателни данни в тази област, касаещи защитените признаци „раса“, „етнически произход“ и „увреждане“. Във форума взеха участие представители на органи на международни организации (Европейски съюз, Съвет на Европа, Организация за сигурност и сътрудничество в Европа), експерти по демографски въпроси, представители на органи за равнопоставеност, както и на неправителствени организации. Основната цел бе да се сложи акцент върху значението на събирането на данни за равенство. По време на форума бе приложен и интерактивен подход, който позволи да се обсъди и въпросът относно принципите и начините за събиране на данни, по който отношение взе заместник-председателят на Комисията.

Симпозиумът бе предшестван от среща, проведена в седалището на Комисията за защита от дискриминация по темата.

Европейският ромски информационен офис (ЕРИО)

През 2014 г. за пореден път Комисията за защита от дискриминация бе поканена да участва в качеството си на член на Equinet в организиран от ЕРИО форум. Темата на събитието беше „Защита на ромите от дискриминация, ролята на органите по равнопоставеност“. Комисията бе представена на работната среща от експерт в отдел АПМС. В рамките на националните стратегии за интеграция на ромите (НСИР) и Директивата за расовото равенство 2000/43 (RED) този семинар стимулира дискусия между различните органи и експерти в областта за ефективни практики и предизвикателства по въпросите на равенството на местно, национално и европейско ниво. Участвайки във форума, експерт от КЗД обмени информация и идеи по въпроси с други експерти, национални и международни организации и институции, отнасящи се до антидискриминацията на национално ниво, и обсъди предизвикателствата и възможностите за по-ефективно сътрудничество между всички заинтересовани страни на европейско и национално ниво.

Amnesty international, седалище Лондон

През месец юли в седалището на Комисията за защита от дискриминация се проведе среща с представители на „Amnesty International“. По време на дискусията бяха представени аспекти от устройството и практиката на Комисията. Бяха обсъдени въпроси, свързани с изпълнението на функциите на КЗД на контактна точка за Република България с Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа, при осъществяването на които Комисията ежегодно събира данни за престъпления от омраза съгласно изискванията на указанията на Бюрото по демократични институции и права на човека.

Комисията за защита от дискриминация подаде справка относно данните за престъпления от омраза, с които разполага за 2013 г., както и някои от нейните решения, които представляват интерес за организацията.

Европейски център за правата на ромите (ЕЦПЧ)

КЗД посрещна официална делегация от Европейския център по правата на ромите от Будапеща за експертна работна среща през септември 2014 г. Целта на работното посещение беше да се запознаят двете организации и да се обсъдят допирните точки за сътрудничество и съвместна работа. Основните направления, които бяха обсъдени, са обмяна на експертиза и практика между двата органа в сферата на борба срещу дискриминация, европейски практики и разрешаване на стратегически казуси от ежедневието на ромската общност в България и др. Образователната и превантивната дейност на двете организации бе подробно обсъдена, като освен това се начертах и конкретни идеи за бъдещи инициативи в тази насока: организиране на лятна академия по антидискриминационно право и

защита на човешките права и правата на малцинствата сред ромската общност; обмяна на експертен опит и добри правни практики и подписване на споразумение за съвместна работа по превенцията, засилване на докладването на случаи на дискриминация, съвместни обучения и инициативи.

През изминалата 2014 г. Комисията за защита от дискриминация бе домакин на няколко срещи с представители на чуждестранни дипломатически представителства, акредитирани в Република България.

През месец април на официално посещение в Комисията бе г-н Н. Пр. Бунян Саптомо – посланик на Република Индонезия. На срещата присъстваха Ана Джумалиева – председател на КЗД, Баки Хюсеинов – зам.-председател на КЗД, Златина Дукова – член на КЗД, Красин Химирски – председател на Сдружение „Приятел на Индонезия „Нусантара“ и Евгения Димитрова – секретар на сдружението. По време на срещата г-жа Ана Джумалиева представи накратко дейността на КЗД, правомощията и компетенциите ѝ съгласно Закона за защита от дискриминация, начина ѝ на работа. Тя сподели още очерталите се идеи за разширяване на сътрудничеството между КЗД и сходни органи от страни извън ЕС.

Посланик Бунян Саптомо сподели от своя страна, че освен Омбудсман, в Индонезия съществува и Комисия за защита на човешките права. Тя се занимава и с етническите права, тъй като в страната има голямо етническо многообразие, но няма водеща етническа група. Той посочи, че Републиката е мултикултурна и се признават езиците на всички етноси. Посланикът и представителите на сдружението „Нусантара“ посетиха открито заседание на Комисията.

През месец юли Комисията за защита от дискриминация бе посетена и от представители на посолството на Република Турция в България по тяхно желание. На срещата в КЗД присъстваха г-н Мустафа Юрдакул – пълномощен министър и заместник-ръководител на мисията и г-н Синан Зерен – първи секретар по политическите въпроси в посолството, а от страна на Комисията – председателят и зам.-председателят. Г-жа Джумалиева благодари за интереса на гостите към работата на КЗД, предостави информация за създаването на Закона за защита от дискриминация и на Комисията, за избора на нейните членове. Информира още за броя на образуваните преписки в институцията през тази година и през годините, за преобладаващите защитени признаци в тези преписки, за спецификата в производството пред Комисията и др. Спря се на сътрудничеството на КЗД с редица институции в страната и на европейско ниво – EQUINET, ECRI и др.

Г-н Мустафа Юрдакул, от своя страна, също благодари за тази среща и за обстойната информация, която му бе дадена. Посочи, че осъзнава важната роля на КЗД в българското общество, като зададе редица въпроси, свързани с производството пред Комисията и нейните правомощия, с ангажираността ѝ с европейски програми. Накрая всички се обединиха около идеята, че днешната среща отваря пътя за съвместни дейности по трансгранично сътрудничество.

На 12 септември 2014 г. ръководството на Комисията за защита от дискриминация се срещна с г-н Ларс Соефтестат от Норвегия. Гостът е експерт в областта на социалното включване, етническите малцинства, стратегическите комуникации и анализа на политики в различни сфери. Целта на посещението бе да се осъществи предварително запознаване във връзка с разработван от КЗД проект по Норвежки финансов механизъм. Обсъдени бяха опитът и компетенциите на КЗД, както и дейности по бъдещия проект и начинът на тяхното изпълнение. Гостът сподели своя опит от работата си в различни страни на Европейския съюз.

В международен план през 2014 г. Комисията за защита от дискриминация продължи са участва активно в изготвянето и мониторинга на политики в областта на борбата и превенцията срещу дискриминация. Органът за равнопоставеност обмени опит и добри практики, както и сътрудничи в дейността на органи със сходни компетенции и сфери на дейност. В тази връзка беше задълбочено взаимодействието с Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа, както и с международни неправителствени организации.

VII. ДЕЙНОСТИ НА КЗД В РАМКИТЕ НА ЕВРОПЕЙСКИ ПРОЕКТИ

През 2014 г. бяха осъществени последните дейности по два проекта, започнали през 2013 г. Екипът на КЗД разработи и подаде пет нови проектни предложения на обща стойност 533 242 лв., от които към края на 2014 г. са одобрени два проекта с общо финансиране в размер на 312 121 лв., а останалите са в процес на оценяване. През годината са създадени нови партньорски взаимоотношения с НПО от България и с организации от Норвегия, Италия, Германия, Австрия и др.

Приключени проекти през 2014 г.

Проект „Борба с дискриминацията за справедливо общество“

Обща информация: Проектът „Борба с дискриминацията за справедливо общество“ се осъществи в рамките на Програма Прогрес (2007-2013) на Европейския съюз, съгласно подписан договор между Европейската комисия и Комисията за защита от дискриминация.

Основните цели на проекта са: чрез поредица от национални обучения и семинари за различни целеви групи да се подобри прилагането на анти-дискриминационното законодателство, подобряване на националната политика за борба с дискриминацията и насърчаване на принципа на равните възможности, разпространение на информация за европейските политики в тази област.

В рамките на този проект се проведеха два национални семинара.

Във Велико Търново в периода 16-18 януари със служители от системата на образованието бяха дискутирани международните, европейските и националните стандарти за защита от дискриминация в сферата на образованието, за мултикултурната образователна среда като мярка за превенция на дискриминацията, за идентичността и правата на човека, за иновативните образователни политики за превенция от дискриминация в училищната и учебната среда. Бе проведено и интерактивно занимание, последвано от дискуссионен форум. Участниците бяха запознати и с практика на КЗД.

Вторият семинар беше проведен в периода 27 февруари – 1 март за журналисти от национални и регионални медии.

В лекциите бяха залегнали теми за равенство между мъжете и жените и европейската медийна политика, за враждебната реч в медиите и политиката, за езика на омразата и престъпленията от омраза, за социалните нагласи спрямо различните етноси в българското общество, за практиката на КЗД.

В един от панелите бе проведен дискуссионният форум „Световно кафене“, в който участниците в семинара бяха разделени на групи. Всяка група обсъждаше даден казус с помощта на домакин и психолог, като през определено време участниците неколкратно разменяха местата си в групите. Така, като резултат, от всяка група имаше обобщен извод, плод на мненията от дискусиите на голям брой участници.

Проектът завърши с кръгла маса, на която се обсъди разработено в рамките на проекта проучване „Изследване и оценка на влиянието на икономическата криза и бюджетните съкращения върху уязвимите групи“.

Проект „Повишаване на административния капацитет на Комисията за защита от дискриминация чрез усвояване на нови умения и знания“

Обща информация: осъществява се в рамките на Оперативна програма „Административен капацитет“ (ОПАК), съфинансирана от ЕС чрез Европейския Социален Фонд, Бюджетна линия BG051PO002/12/2.2 – 08. Проектът се изпълнява съгласно договор, подписан между Управляващия

орган на програмата – Министерство на финансите на Р България и КЗД.

Общата цел на проекта е да се повиши квалификацията на ръководителите и служителите на КЗД, включително и на нейните регионални представители, чрез участие в различни форми на обучения за професионално развитие и чуждоезиково обучение.

През 2014 г. са организирани обучения за служителите и ръководството по следните теми: Управленски умения в администрацията, Управление на собствеността, Оценка на въздействието на законодателството и политиките, Професионална етика и етично регулиране в държавната администрация – практически умения за решаване на етични дилеми и конфликти, Административна стилистика и административно обслужване, Системи за управление на информационната сигурност. Беше продължено и чуждоезиковото обучение – индивидуално и по групи.

ПРОЕКТИ, ОДОБРЕНИ ЗА ФИНАНСИРАНЕ ПРЕЗ 2014 г., КОИТО ЩЕ БЪДАТ РЕАЛИЗИРАНИ ПРЕЗ 2015 г.

През 2014 г. екип на КЗД разработи и подаде пет нови проекта, от които към момента са одобрени два. Използвани бяха, както възможностите по оперативните програми, така и други донорски механизми.

Първият одобрен проект е отново по Оперативна Програма „Административен капацитет“, този път по подприоритет 1.1. „Ефективна структура на държавната администрация“ и има за цел изработването на функционален анализ и организационна стратегия. Общата цел на проекта е оптимизиране на административната структура на Комисията за защита от дискриминация и избягване на дублиращи се функции. Специфичните цели на проекта са да се проучи, анализира и оцени организационната структура на звената на КЗД, като се подготви функционален анализ, организационна стратегия и предложения за промени в различни нормативни документи. Необходимо е да се анализират звената, да се прецени институционалното развитие

в новите икономически реалности и да се търсят възможности за постигане на по-добри резултати с по-малко средства.

Вторият проект се финансира от Норвежки финансов механизъм 2009-2014 (Norway Grants). Проектът „Повишаване на капацитета на пенитенциарния персонал за превенция на дискриминация и зачитане на човешките права чрез обучение по европейски стандарти“ ще допринесе за повиша-

ване компетентността на персонала в затворите в София, Плевен и Сливен чрез обучение и актуализация на програмите за начално и продължаващо обучение. Предвижда се проучване и трансфер на норвежкия опит, свързан с равното третиране и зачитане на човешките права, включително и при работа с роми, прилагането на европейските и международните стандарти и недопускане на дискриминация.

VIII. РАБОТА С МЕДИИТЕ

В началото на 2014 г. в КЗД се работи по подготовката на предстоящ семинар за журналисти. Семинарът се осъществи в рамките на проект „Борба с дискриминацията – за справедливо общество“.

мъжете и жените и европейската медийна политика, за езика на омразата и престъпление от омраза.

Интерес предизвика проведеният в едни от панелите дискуссионен форум „Световно кафене“.

Проектът се изпълни по финансовата подкрепа на Европейския съюз, Програмата ПРОГРЕС (2007-2013) на Европейската комисия, Главна дирекция „Правосъдие“. Необходимостта от такова събитие бе осезаема. На семинара присъстваха представители на над 40 национални и регионални медии. С подчертан интерес бяха изслушани и дискутирани темите, представени от лекторите, сред които личаха имената на Георги Лозанов – председател на СЕМ, Бисера Занкова – медиен правен експерт към Съвета на Европа, психологът Иван Игов и др.

Акцент бе даден върху темите за враждебната реч в медиите и политиката, за равенство между

Сред лекторите бяха и членове и представители на Комисията за защита от дискриминация, които запознаха аудиторията с институцията като цяло и с нейната практика. В началото на семинара на журналистите бе раздадена информация на хартия, която включваше по-нови и значими решения, новообразувани преписки, тенденции в оплакванията до КЗД.

Интересът към форума и казаното на него бяха отразени на страниците и в ефира на десетки медии. Много от средствата за масова информация, които не успяха да изпратят свои представители на семинара, търсеха връзка с пресцентъра, за да получат информацията, разпространена на семинара, и отговори на своите въпроси, свързани с практиката на Комисията. Бяха проведени и публикувани редица интервюта с членове на КЗД, отзвукът за семинара не стихваше седмица след приключването му. Самото събитие по неоспорим начин показва необходимостта и огромната взаимна полза от провеждането му, както за представители на Комисията за защита от дискриминация, така и за журналистите.

Семинарът беше определен от участниците като място за обогатяване на познанията за дискриминацията като явление, за борбата и превенцията срещу нея. Много добри бяха оценките и за организацията на форума. Общото мнение го определи като необходимост, която трябва да се случва често в бъдещата съвместна работа на Комисията с медиите. Може твърдо да се подчертае, че заложената по проект цел на семинара за популяризиране на националната политика за антидискриминация, за повишаване на обществената информираност за европейските и националните политики и законовите инструменти в борбата с дискриминацията в медийния сектор, бе изпълнена.

Друго интересно събитие през годината, свързано с работата на КЗД, бе участието на негов представител на официалното връчване на наградите за журналистика „Св. Константин-Кирил Философ“ на Българската асоциация на регионалните медии (БАРМ).

На форума представителят на КЗД връчи на организаторите поздравителен адрес и плакет от името на Комисията за защита от дискриминация като знак за добрата съвместна работа на правозащитния орган с БАРМ и регионалните медии по места. Представител на КЗД се среща с журналисти от регионални медии, бяха установени нови контакти, обсъдиха се теми, които вълнуват хората извън столицата, както и начините, по които те могат да бъдат информирани най-удобно и достъпно, както за техните права при наличие на практики на дискриминация, така и за правомощията на Комисията.

През годината медиите регулярно бяха информирани за предстоящите заседания по преписки на КЗД. Традицията продължи по определени теми да бъде давана поискана от медиите писмена информация за постъпили оплаквания в Комисията по различни защитени признаци – за дискриминация по признаците пол, възраст, за обречеността на хората с увреждания при намиране на работа и при недостъпна архитектурна среда, за дискриминация в областта на образованието, затова че бременните жени и майките с малки деца не са желани от работодателите, за дискриминацията при упражняване право на труд, която от години е осезателно застъпена в оплакванията към Комисията.

Питания бяха отправяни за цялостната работа на КЗД през годината, за преобладаващите оплаквания на жалбоподателите и от коя сфера на общественения живот са те, за постановени общозначими решения, за брой постъпили жалби и сигнали и образувани преписки.

Осегаем интерес предизвика у медиите решение на КЗД, в което се указва на здравния министър да издаде наредба, която да регулира въпроса с лечението с неразрешени препарати в България, като по този начин не се дискриминират обявените за нелечимо болни хора. Това решение на КЗД е наречено в медийното пространство „революционно решение на КЗД“ и „рядко срещано за българска институция обосновано решение“.

Добрата съвместна работа с регионалните представители на КЗД бе продължена и тази година. Тя беше оценена по същество и в информацията за дейността на регионалните представители, направена на един от семинарите по ОПАК. Отново след отправени питання от колегите от регионалните центрове се изготвяше необходимата информация за преписки, били те от региона или по определени признаци от цялата страна. Такава данни през годината бяха давани на медиите в: Габрово, Враца, Бургас, Русе и др.

През изтеклата отчетната година много често бе необходимостта от информация за преписки, образувани през годините в комисията по определени защитени признаци или имаше нужда от съответната статистика по години, която да посочи преобладаващите оплаквания. Архивът в такива случаи бе необходим помощник на колегите от отдел АПМС при представянето на КЗД на различни форуми зад граница.

Напоследък се забелязва тенденцията на отлив на представители на националните телевизии от посещаване на заседания по преписки в Комисията. Причината е, че ако някоя от страните по преписката не е съгласна с присъствието на камери в залата, съставът е принуден да помоли камерите да бъдат спрени или операторът да напусне заседанието. Това попристъпи желанието на телевизионните екипи да посещават наши заседания, защото не са сигурни дали ще бъдат допуснати до него, а вече са ангажирали техника и време на екипа. Дано се намери рационален ход, който да съхрани традицията на нескрит интерес от страна на електронните медии към заседанията на КЗД.

По-долу са изредени по месеци организирани през 2014 г. медийни изяви на членове и представители на КЗД, както и присъствие на медиите на открити заседания по преписки на Комисията:

През януари бе подготвен и организиран *брифинг на председателя на КЗД пред медиите от Велико Търново по време на национален семинар за работещите в сферата на образованието.*

През февруари бяха организирани: *присъствие на репортер и оператор от национална телевизия, на репортери от три национални вестника на различни заседания на КЗД.*

През март бяха подготвени и организирани: *интервю на председателя на КЗД пред национално радио, на членове на КЗД за новинарска агенция, за национално радио, за национален ежедневник; информация и организиране на участие на член на КЗД в сутрешен блок на национална телевизия с тема насилието над жените; интервю на член на КЗД за национална телевизия с тема „Семи-*

нарът за журналисти в Хисаря и същинската работа на КЗД“; интервюта на член на КЗД за три национални телевизии с тема решение на КЗД за стипендии за задочници; интервю на зам.-председателя на КЗД за национален вестник; интервю на регионалния представител от Русе пред национална телевизия.

През април: бе организирано *присъствие на репортер от национален вестник на заседания на КЗД по две преписки.*

През май: *подготвяне и организиране на присъствие на репортер и оператор от национална телевизия на заседания на КЗД по преписка; подготвяне и организиране на присъствие на репортер от национално радио на заседания на КЗД по преписка.*

През юни бяха организирани: *присъствие на репортери и оператори от три национални телевизии и едно национално радио на заседания на КЗД по различни преписки.*

През юли бяха подготвени и организирани: *интервю на председателя на КЗД пред национална телевизия; присъствие на репортер и оператор от национална телевизия на заседание на КЗД по преписка 307/13.*

През август: *подготовка и организация на интервю на председателя на КЗД за национален седмичник.*

През септември бяха организирани и подготвени: *интервюта на председателя на КЗД и на служител на Комисията за национална телевизия във връзка с програмата „Старт на кариерата“; подготовка на интервю на председателя на КЗД за национално радио.*

През октомври бяха организирани: *интервю на председателя на КЗД пред национална телевизия; присъствие на репортер от национално радио на заседание на КЗД по две преписки; на репортер от национален вестник на заседание на КЗД по преписка.*

През ноември бяха организирани и подготвени: *интервюта на председателя на КЗД пред две национални телевизии по самосезиране на КЗД за бежанците; на присъствие на репортери от три национални вестника и три информационни агенции на заседания на КЗД по преписки.*

През декември бе организирано *присъствие на репортер от национално радио на заседание на КЗД по преписка.*

Като перспектива в работата с медиите се очертава работа в посока още по-близък контакт с представителите на регионалните медии с цел общи инициативи при информирането на хората по места. Това трябва да бъде реализирано предвид необходимостта все повече жители на по-отдалечените региони на страната да бъдат запознавани с дейността на КЗД, за да могат да търсят правата си. Това е възможно и благодарение на добрите контакти и съвместни дейности на КЗД и Българската асоциация на регионалните медии (БАРМ).

IX. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

През 2014 г. членовете на КЗД и служителите от администрацията насочваха усилията си към защита на жертвите от дискриминация и усъвършенстване практиката на постоянните специализирани състави по прилагане антидискриминационното законодателство на Република България.

През годината се запази тенденцията за увеличаване броя на постъпилите жалби и сигнали като цяло. Расте броят на жалбите и сигналите, в които поставените проблеми са извън правомощията на КЗД. В част от постъпилите жалби се поставят въпроси, по които Комисията е правоприлагащ орган, но не са налице административни нарушения или се касае до гражданскоправни взаимоотношения.

През 2014 г. продължи практиката в КЗД да се препращат от съдебните органи иски молби за защита срещу твърдяни актове на дискриминация с тълкуването, че Комисията е единствено компетентен орган за разглеждане и решаване на въпроси за извършена дискриминация. Статистически, спрямо общия брой преписки за годината, образуваните след препращането от съда, са неголям брой, но представляват съществен принципен проблем. На първо място, препращането е основано на неточно тълкуване на ЗЗДискр., който предоставя на пострадалите лица избора към кого да се обърнат за защита – към специализирания административен орган КЗД или към компетентния според правилата за местна и родова подсъдност съд. Много по-съществен е обаче чисто практическият проблем, който възниква, когато в исковата молба са заявени претенции за присъждане на обезщетение и/или други претенции, по които КЗД няма компетентност да се произнесе, като например отмяна на уволнение и възстановяване на незаконно уволнено лице на работа. В резултат лицата, подали искове пред съда, обективно биват лишавани от възможността да получат произнасяне по част от претенциите си, заявени в исковите молби.

За преодоляване на проблема КЗД полага усилия през всички години на съществуването си като независим специализиран орган за защита от дискриминация чрез неформални срещи с магистрати от всички нива, а също и в рамките на организирани от Комисията или други органи и организации семинари, конференции и други мероприятия. Доколкото проблемът все още съществува, КЗД ще продължи усилията си за неговото преодоляване, като част от дейността си по чл. 47, т.т. 11, 12 и 13 от ЗЗДискр.

В светлината на статистическите данни се налага изводът, че бюджетът на КЗД намалява ежегодно – от 100% през 2009 г. през 2012 г. намалява с 41.13%, докато броят на подадените жалби и сигнали постоянно се увеличава. Необходимостта от достатъчни ресурси за ефикасната работа на органа за равнопоставеност на Република България нараства и е подчертавана многократно в доклади за Република България от международни контролни органи.⁹ Недостигът обективно пречи на КЗД за постигане на повисоки резултати и за поемане на по-голям обем работа, въпреки усилията на ръководството да създаде максимално добри условия за работа.

Разширеното влияние на КЗД води до затвърждаване позицията ѝ на фактор в изграждането и прилагането на национални и международни политики в областта на борбата и превенцията срещу дискриминацията.

Комисията за защита от дискриминация се утвърди като стабилен партньор на Министерството на външните работи на Република България в изготвянето на позицията на Република България относно редица доклади на органи на международни регионални и универсални организации – Съвет по правата на човека на Организацията на Обединените Нации, Комитети и ad hoc Комитети към Конвенции на ООН, Агенция на Европейския съюз за основните права, Европейска комисия срещу расизма и нетолерантността и Консултативен комитет към Рамковата конвенция за защита на националните малцинства на Съвета на Европа.

Комисията за защита от дискриминация участва активно като наблюдател в създадения с Решение №796/13.12.2013 г. на Министерски съвет Национален механизъм по правата на човека, който позволява на органа за равнопоставеност да допринася, съгласно законовите си правомощия и компетенции, в изграждането на единна позиция на Република България относно изпълнението на поетите от страната международни ангажменти в областта на правата на човека.

Като орган за предотвратяване на дискриминация, защита от дискриминация и осигуряване равенство на възможностите, КЗД е единствен бенефициент по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ за новия програмен период 2014 – 2020 г. В тази връзка, освен правораздавателната си дейност, КЗД ще извършва и превенция на случаите на дискриминация и неравно третиране – чрез подобряване уменията и повишаване знанията на служителите си с акцент върху сферите, попадащи в обхвата на Опе-

ративната програма; провеждане на независими проучвания по въпросите, свързани в дискриминацията и, не на последно място, чрез информирание на обществеността и ангажиране на основните заинтересовани страни в процеса на превенция на дискриминацията, спазвайки изискванията в сферата на управление на средствата от Европейския съюз.

През следващата година Комисията за защита от дискриминация ще продължи работата си за изпълнение на отговорностите, свързани с прилагане на ЗЗДискр., при спазване на принципите за независимост, ефективност и прозрачност и определя следните свои основни приоритети:

- Бързо и ефективно разглеждане на постъпилите жалби и сигнали;
- Оказване на независима помощ на жертвите от дискриминация;
- Прилагане на най-добрите европейски практики в областта на антидискриминацията;
- Засилване на последващия контрол по изпълнението на решенията на Комисията;
- Обмяна на опит и споделяне на добри практики с национални и международни органи, специализирани в областта на правата на човека и защитата от дискриминация.

За реализирането на тези цели усилията ще се насочват към:

- Повишаване квалификацията на служителите;
- Участие на КЗД в национални и международни форуми;
- Взаимодействие с неправителствените организации, държавните институции и медиите;
- Максимално използване на възможностите за проекти, както по Оперативните програми на ЕС,

така и на други донорски механизми, с което да се компенсира недостатъчното финансиране на дейността на КЗД в областта на превенцията, информационните и разяснителни дейности, извършването на независими проучвания и др., както и да се подпомогне техническото и ИКТ обезпечаване на дейността на Комисията и нейните регионалните представители.

Чрез дейността си КЗД ще продължи да затвърждава националната позиция на Република България за подкрепа на антидискриминационната политика в Европейския съюз в съответствие с установените европейски и международни стандарти, което спомага за развиване националната обществена култура, свързана със зачитане на човешките права.

КЗД ще продължи работата за устойчива и ефективна защита правата на гражданите, за повишаване административния капацитет и квалификацията на служителите си за ефективното прилагане на антидискриминационното законодателство, за обмен на добри практики и устойчиво партньорство, както и за предприемане мерки за повишаване информираността на гражданите.

⁹ Например, Доклад на Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността на Съвета на Европа за България (пети мониторингов цикъл) приет на 19 юни 2014 г.

